

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الربما
علیهما صاب

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

استفتاءات

مرجع عالیقدر تشیع
حضرت آية الله العظمى شاهرودی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استفتاءات آیت الله سید محمد حسینی شاهرودی

نویسنده:

محمد حسینی شاهرودی

ناشر چاپی:

موسسه اسماعیلیان

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۳۹	استفتاءات کتاب استفتاءات مرجع عالیقدر تشیع حضرت آیه الله العظمی شاهرودی (دام ظلّه)
۳۹	مشخصات کتاب
۳۹	معنای اعلم
۳۹	تشخیص اعلم
۴۰	عقل
۴۱	ابتلا به فراموشی برای مرجع
۴۱	عدالت
۴۱	حلال زاده بودن
۴۱	لزوم فحص از مجتهد اعلم
۴۱	وظیفه نوجوانان
۴۲	رجوع از تقلید
۴۲	تقلید از دو مرجع
۴۲	تبعیض در تقلید
۴۳	مسئله ای که در رساله نباشد
۴۳	بقاء بر تقلید میت
۴۳	ولایت فقیه
۴۳	حدود ولایت فقیه
۴۳	دادن مالیات
۴۳	انکار ولایت فقیه
۴۴	امور حسبیه
۴۴	معنای امور حسبیه
۴۴	متصدی امور حسبیه
۴۴	حاکم شرع

۴۵	اصطلاحات شرعی
۴۵	معیار اصول دین و فروع دین
۴۵	امور حسبیه
۴۵	واژه های فقهی در رساله
۴۹	یقین و اطمینان
۴۹	اجنبی
۵۰	احکام طهارت
۵۰	آب کر و جاری
۵۰	تعیین مقدار کر
۵۰	شستن بوسیله ماشین لباسشویی
۵۰	غساله آب کر
۵۱	آب چاه
۵۱	پمپاژ آب چاه
۵۱	زمین
۵۱	احکام طهارت
۵۱	شستن لباس بدون فشار
۵۱	آب کشیدن پنیر مایه
۵۲	آب کشیدن موکت چسبان
۵۲	تصفیه فاضلاب
۵۲	تطهیر تنور گلی نجس
۵۲	احکام تخلی
۵۳	کیفیت تطهیر مخرج بول و غائط
۵۳	تطهیر مخرج غائط به خرقه
۵۳	تطهیر مخرج در خزینه حمام
۵۳	استبراء
۵۳	یقین به برائت مجرای بول بدون استبراء :

۵۳	تعریف مندی و وڈی و ودی :
۵۴	کسی که می داند استبراء نکرده
۵۴	مايع بعد از بول
۵۴	احکام نجاسات
۵۴	خون
۵۴	خون در شیر گوسفندان
۵۵	کافر
۵۵	اهل کتاب
۵۵	کافر کتابی معاهد
۵۵	کافر حربی
۵۵	نیکی به کافر
۵۵	طلب آموزش برای کافر
۵۶	اعمال خیریه برای ارحام کافر
۵۶	منافق
۵۶	مسكرات
۵۶	الکل
۵۶	ادکلن
۵۶	عطرهای وارداتی
۵۷	بیره
۵۷	ماء الشعير حلال
۵۷	مردار
۵۷	حيوان نجاست خوار
۵۷	احکام وضو
۵۷	شرایط وضو
۵۸	برطرف کردن چرک و گچ زیرناخن
۵۸	وضو گرفتن با وجود نامحرم

۵۸	اجزاء وضو
۵۸	شستن صورت و دستها
۵۹	چگونگی شستن
۵۹	شستن صورت با دست چپ
۵۹	شستن موهای دست
۵۹	شستن دست
۵۹	آب خارج در اعضاء وضو
۵۹	مسح
۶۰	چگونگی مسح سر و پا
۶۰	اندازه مسح سر
۶۰	تکرار مسح
۶۰	تماس آب مسح با صورت
۶۰	مسح کسی که انگشتان او جمع شده
۶۱	مسح بر روی موی مصنوعی
۶۱	وضو گرفتن در زیر باران
۶۱	مسح بر انگشت کوچک
۶۱	مس اسم الله
۶۱	مس عبارت « بسمه تعالی »
۶۲	سکه های مضروب به نام ائمه (علیهم السلام)
۶۲	ظروف منقوش به اسماء معصومین (علیهم السلام)
۶۲	مبطلات وضو
۶۲	مس میت
۶۲	احکام وضو
۶۲	وضو قبل از دخول وقت
۶۲	عدم فرق بین ترتیبی و ارتماسی
۶۳	احکام غسل

۶۳	شرایط غسل
۶۴	نبودن مانع روی بدن
۶۴	غسل ترتیبی در زیر آب
۶۴	جنابت
۶۴	اسباب جنابت
۶۴	شک در خروج منی
۶۵	احتلام زن
۶۵	دخول در دبر
۶۶	نیت غسل جنابت
۶۶	استحاضه
۶۶	استحاضه قلیله
۶۶	استحاضه کثیره
۶۶	احکام اموات
۶۶	تجهیز میت
۶۶	نجاست قبل از اتمام اغسال ثلاثه
۶۷	نبودن مماثل
۶۷	تیمم بدل از غسل میت
۶۷	فوت بر اثر تصادف در حین مأموریت
۶۷	غسل توسط دستگاه
۶۷	کفن
۶۷	جریدتین
۶۹	نماز میت
۶۹	قرائت صحیح عدالت
۶۹	اشتباه در نماز میت
۶۹	باطل بودن نماز میت
۶۹	نماز میت در مسجد

۶۹	دفن
۶۹	دفن دندان مصنوعی
۷۰	صورت قبر
۷۰	مستحبات دفن
۷۰	پاشیدن آب
۷۰	تشریح
۷۰	نبش قبر
۷۰	انتقال به مشاهد مشرفه
۷۰	انتقال استخوان
۷۱	نبش قبر برای بناء امامزاده
۷۱	غسل مس میت
۷۱	دلیل وجوب
۷۱	مس دندان مصنوعی
۷۱	نماز وحشت
۷۱	آیه الکرسی در نماز وحشت
۷۲	وقت نماز وحشت
۷۲	عزاداری
۷۲	لباس سیاه پاره کردن یقه
۷۲	طعام ختم در مسجد
۷۲	احکام نماز
۷۲	طهارت
۷۳	ترک غسل جنابت
۷۳	شک در وضو در حال نماز
۷۳	فراموش کردن تطهیر مخرج بول قبل از وضو
۷۳	فاقد الطهورین
۷۳	وقت

۷۳	اذان رادیو
۷۴	وقت مخصوص عصر
۷۴	وقت مغرب
۷۴	آخر وقت مغرب و عشاء
۷۴	جمع بین ظهرین و عشائین
۷۵	شک در قضاء و اداء
۷۵	تأخیر انداختن نماز ظهر روز جمعه
۷۵	قبله
۷۵	لباس نمازگزار
۷۵	پوشش ناقص در نماز
۷۵	پوشش زن در نماز
۷۵	پوشاندن مو و دست زن در بین نماز
۷۶	تطهیر لباس با آب غصبی
۷۶	مقدار بخشیده شده از خون
۷۶	خون حیواناتی که خون جهنده ندارند
۷۶	خون تخم مرغ در لباس
۷۶	لباس پوست حیوانات
۷۶	اجزاء حیوان حرام گوشت طلا مردار
۷۷	اباحه لباس
۷۷	لباس سیاه
۷۷	پوشیدن لباس عکسدار
۷۷	مکان نمازگزار
۷۷	نجاست مکان
۷۷	نماز خواندن در مکان غصبی
۷۸	مکان موروث
۷۸	نماز در وسائل نقلیه

۷۸	جاهایی که نماز خواندن مکروه است
۷۸	اذان و اقامه
۷۸	تکلم بعد از اقامه
۷۹	یک اذان برای دو نماز
۷۹	حکایت اذان
۷۹	نیت
۷۹	تلفظ نیت
۸۰	تغییر نیت
۸۰	شک در رکعات و استمرار نیت
۸۰	ریاء سهواً و نسیاناً
۸۰	ریاء جهلاً
۸۰	تکبیره الاحرام
۸۰	تکرار تکبیره الاحرام
۸۱	قیام
۸۱	قرائت
۸۱	جهر و اخفات
۸۱	تشریح جهر و اخفات
۸۱	جهر در نماز ظهر جمعه
۸۱	صحیح بودن قرائت
۸۲	تجوید
۸۲	سوره حمد
۸۳	خواندن سوره از روی قرآن
۸۳	تسبیحات اربعه
۸۳	ذکر
۸۴	سجده
۸۴	حرمت سجده برای غیر خدا

٨٤	تکرار سجده
٨٤	سجده کردن شخص عاجز
٨٤	سجده واجب قرآن
٨٥	جلسه استراحت
٨٥	سجده بر چمن
٨٥	مانع شدن چادر بین پیشانی و مهر
٨٥	سجده در حال تقيه
٨٥	سجده بر برجستگی مهر
٨٦	چربی روی مهر
٨٦	سجده بر میوه و پشت دست
٨٦	تشهد
٨٦	سلام
٨٦	قنوت
٨٧	ادعیه تلفیقی و غیر وارده
٨٧	برگرداندن انگشتر در قنوت
٨٧	تعقیب نماز
٨٧	مستحبات نماز
٨٧	خواندن نماز ظهر جمعه با صدای بلند
٨٧	نماز زن در پستوی خانه نماز جماعت و جمعه زن
٨٨	مکروهات نماز
٨٨	وجود عکس یا نوشته مقابل نماز گزار
٨٨	رفع کراهت
٨٨	نمازهای مستحبی
٨٨	خواندن نوافل یومیه بدون سوره
٨٨	قرائت و ذکر نماز نافله
٨٩	وقت نماز غفيله

۸۹ نماز غفيله بعد از وقت
۸۹ نماز وحشت
۸۹ مبطلات
۸۹ انحراف از قبله
۸۹ خوردن
۸۹ كلام عمدی
۸۹ جواب سلام در نماز
۹۰ جواب سلام غلط
۹۰ سلام دادن به ائمه (عليهم السلام) :
۹۰ حرکت اعضاء و بدن
۹۰ حرکت دست و انگشتان
۹۰ حرکت پا
۹۰ پوشیدن طلا
۹۱ تکرار تکبیره الاحرام
۹۱ ریا
۹۱ اعاده نماز غلط
۹۱ فراموش کردن رکن
۹۱ برگشت به رکوع فراموش شده بدون قیام
۹۲ شک در رکوع بعد از دخول در سجده
۹۲ دستور قضای تشهد
۹۲ کثیر الشک
۹۲ حکم وسواس در نماز و شستن لباس
۹۲ نماز مسافر
۹۲ مسافت
۹۳ مسافت تلفیقی
۹۳ انصراف از مسافرت در ۴ فرسخی

۹۳	قصده مسافت
۹۳	وطن
۹۳	قصده توطن
۹۵	کسی که چند سال در شهری بماند
۹۵	اقامت چند ساله کارمند
۹۵	قصده توطن تبعیت زن
۹۵	وطن تبعی
۹۵	اعراض تبعیت فرزند
۹۶	قصده اقامت
۹۶	خروج به کمتر از مسافت
۹۷	تغییر محل اقامت :
۹۷	تردید در تغییر محل اقامت
۹۷	کارمندی که دو سال در محلی خدمت می کند
۹۸	زندگی در اردوگاه
۹۸	اباحه سفر
۹۸	سفر تفریحی
۹۸	اذیت پدر و مادر
۹۸	شغله السفر
۹۸	ملاک در شغله السفر
۹۸	محل کار در مسافت :
۹۹	توقف کمتر یا بیشتر از ده روز در محل کار
۱۰۰	رفتن به مسافت برای سرکشی
۱۰۰	سفر اتفاقی
۱۰۰	سفر ۵ روز در ماه
۱۰۰	سفر غیر شغلی
۱۰۰	سفر تفریحی

۱۰۱	راننده
۱۰۱	راننده تاکسی شهری
۱۰۱	راننده شرکت
۱۰۱	محصل و دانشجو
۱۰۳	سرباز و کارمند
۱۰۳	مأمور دولتی
۱۰۳	کاسب در روستا
۱۰۴	کشاورز
۱۰۴	دامداران
۱۰۴	ملوان
۱۰۴	ملوانی که از کشتی جامانده
۱۰۵	سفر اول
۱۰۶	سفر اول در صورت تغییر شغل
۱۰۷	مسائل متفرقه
۱۰۷	تبعیت از دیگری
۱۰۷	بلاد کبیره
۱۰۷	نماز قضا
۱۰۷	قضای نماز نشسته
۱۰۷	قضای نمازهای شکسته و تمام
۱۰۸	ترتیب در قضای نمازها
۱۰۸	نماز قضای پدر
۱۰۸	نماز قضای میت
۱۰۸	نماز جماعت
۱۰۹	فضیلت نماز جماعت
۱۰۹	قرائت امام
۱۱۰	سلامت بدن

- ۱۱۰ عدالت
- ۱۱۰ اقتدا به غیر روحانی
- ۱۱۲ اقتدا به اخباری
- ۱۱۲ اقتدا به منصوب از ظالم
- ۱۱۲ اقتدا به شیخیه
- ۱۱۲ اقتدا به اهل سنت
- ۱۱۴ امام جماعت وسواسی
- ۱۱۴ امامت زن
- ۱۱۴ امام جماعت راتب
- ۱۱۶ شرائط تشکیل جماعت
- ۱۱۶ محل امام و مأوم
- ۱۱۶ تقدم امام بر مأومین
- ۱۱۶ اتصال بین امام و مأوم
- ۱۱۶ اعاده نماز به جماعت
- ۱۱۷ تکرار نماز جماعت
- ۱۱۷ اقتدا به کسی که از جماعت به فردی عدول کرده
- ۱۱۷ اختلاف امام و مأوم در قصر و اتمام
- ۱۱۸ لزوم متابعت از امام
- ۱۱۸ متابعت در جزئی که امام سهواً اضافه کرده
- ۱۱۸ متابعت در تکبیره الاحرام
- ۱۱۸ متابعت در قنوت و تشهد
- ۱۲۰ نباید قنوت را بخواند ؟
- ۱۲۰ زیادت به سبب متابعت
- ۱۲۰ جلو افتادن مأوم از امام
- ۱۲۱ جلو افتادن مأوم در رکوع
- ۱۲۱ جلو افتادن مأوم در سجده

۱۲۱	متابعت در سلام
۱۲۱	اشاره
۱۲۱	مستحبات نماز جماعت
۱۲۱	مکروهات نماز جماعت
۱۲۲	مسائل متفرقه جماعت
۱۲۲	خواندن فرادی در حال اقامه جماعت :
۱۲۲	عدول در نیت جماعت
۱۲۲	اجرت امام جماعت
۱۲۲	خواندن نافله به جماعت
۱۲۲	نماز استیجاری
۱۲۲	دو نایب همزمان برای یک میت
۱۲۳	نماز استیجاری به جماعت
۱۲۳	بجا آوردن مستحبات در نماز استیجاری
۱۲۳	نماز آیات
۱۲۳	قرائت
۱۲۳	نماز عیدین
۱۲۳	نماز جمعه
۱۲۳	لزوم شرکت در نماز جمعه
۱۲۴	وقت نماز جمعه
۱۲۴	فاصله بین محل دو نماز جمعه
۱۲۴	کفایت نماز جمعه از ظهر
۱۲۴	نرسیدن به خطبه
۱۲۵	فهمیدن معنای خطبه
۱۲۵	احکام روزه
۱۲۵	شرایط روزه
۱۲۶	احتمال ضرر

- ۱۲۶ شخص پیر
- ۱۲۶ زن حامله
- ۱۲۶ زنی که بچه شیرخوار دارد
- ۱۲۶ تازه مکلف
- ۱۲۷ دختر ضعیف الجثه
- ۱۲۸ عدم حیض
- ۱۲۸ جلوگیری از عادت
- ۱۲۸ وقت روزه
- ۱۲۸ علم به دخول وقت
- ۱۲۸ تعیین طلوع فجر
- ۱۲۹ اذان شهری برای شهرهای دیگر
- ۱۲۹ نیت روزه
- ۱۲۹ استمرار نیت
- ۱۲۹ کفایت خودداری کردن بجای نیت
- ۱۲۹ قصد روزه غیر رمضان
- ۱۲۹ نیت یوم الشک
- ۱۲۹ تجدید نیت بعد از برگشت از سفر
- ۱۳۰ مفطرات
- ۱۳۰ خوردن و آشامیدن
- ۱۳۰ آمپول تقویتی
- ۱۳۰ استفاده از دستگاه تنفسی
- ۱۳۰ مسواک زدن
- ۱۳۰ اخراج اخلاط سینه در حال نماز
- ۱۳۱ جماع
- ۱۳۱ اجبار زن بر جماع
- ۱۳۱ دخول کمتر از ختنه گاه

- ۱۳۱ ملاعبه بدون انزال
- ۱۳۱ استمناء
- ۱۳۳ کشیدن سیگار
- ۱۳۳ بوی دود
- ۱۳۳ بقاء بر جنابت
- ۱۳۳ غسل کردن با آب نجس
- ۱۳۴ احتلام در روزه ماه مبارک
- ۱۳۴ قصد باطل کردن روزه
- ۱۳۴ قضا و کفاره
- ۱۳۴ نیت روزه غیر رمضان در ماه رمضان
- ۱۳۴ اطمینان به مغرب بواسطه تاریکی یا ابر
- ۱۳۴ کفاره کسی که بواسطه پیری روزه نمی گیرد
- ۱۳۵ خوردن آب به قدر ضرورت
- ۱۳۶ اضطرار به دارو
- ۱۳۶ اجبار به افطار حرام
- ۱۳۶ اضطرار به اماله با آب
- ۱۳۶ فرو بردن خون دندان جهلاً
- ۱۳۶ اجبار به جماع
- ۱۳۷ تکرار جماع
- ۱۳۷ افطار عمدی تازه مکلف
- ۱۳۷ عذر بعد از افطار عمدی
- ۱۳۷ سفر بعد از افطار عمدی
- ۱۳۷ پرداخت کفاره
- ۱۳۷ آزاد کردن زندانی بجای عتق رقبه :
- ۱۳۸ دادن وجه برای صرف در اطعام
- ۱۳۸ قیمت بدل گندم در کفاره مد

- ۱۳۸ حبوبات و پول بجای گندم
- ۱۳۸ دادن کفاره به سید
- ۱۳۸ روزه مسافر
- ۱۳۹ تبعیت روزه از نماز
- ۱۳۹ برگشت از سفر بعد از ظهر
- ۱۳۹ وصول مسافر به حد ترخص
- ۱۳۹ ملاک در خروج بعد از ظهر و دخول
- ۱۳۹ قبل از ظهر در وطن
- ۱۳۹ خوردن مسافر قبل از حد ترخص
- ۱۴۰ شغله السفر
- ۱۴۰ کسی که دو وطن دارد
- ۱۴۰ روزه های واجب
- ۱۴۰ روزه استیجاری
- ۱۴۰ کسی که روزه واجب به گردن دارد
- ۱۴۱ عدول از نیابت به قضا و بالعکس
- ۱۴۱ شک در نیت
- ۱۴۱ روزه نایب بدون تعیین :
- ۱۴۱ نیابت سه نفر از یک میت
- ۱۴۲ روزه نذری
- ۱۴۲ افطار روزه نذری غیر معین
- ۱۴۲ سفر عمدی و قهری در نذر معین ، نذر روزه در سفر
- ۱۴۲ هلال
- ۱۴۲ اختلاف در هلال
- ۱۴۳ اتحاد افق و اختلاف آن
- ۱۴۳ حصول یقین با قول منجم
- ۱۴۳ ثبوت هلال به قواعد علمی

۱۴۳	ثبوت هلال نزد مجتهد
۱۴۴	بررسی شواهد استهلال
۱۴۴	احکام خمس
۱۴۴	چیزهایی که خمس به آن تعلق می گیرد
۱۴۴	فروش چیزی که جزء مؤونه بوده
۱۴۶	چیزی که در آخر سال خریده
۱۴۷	سرمايه
۱۴۷	چیزی که سال بر آن گذشته
۱۴۷	اشياء زايد سر سال خمسی
۱۴۷	برنج و روغن
۱۴۸	پارچه
۱۴۸	عطریات
۱۴۸	تمبر
۱۴۸	تزیینات منزل
۱۴۸	طلا
۱۴۹	ارتفاع قیمت
۱۵۱	خرج تحصیل
۱۵۱	نقغه کودک
۱۵۱	سود اموال طفل
۱۵۱	حقوق بازنشستگی
۱۵۳	شهریه طلاب
۱۵۳	کتاب طلاب
۱۵۳	کتابهای درسی
۱۵۳	زمین کشاورزی
۱۵۵	حیوانات و اشجار
۱۵۸	هدیه

۱۵۹	جهیزیه
۱۶۱	ثبت نام حج
۱۶۳	قرض
۱۶۳	پولی که قرض داده می شود
۱۶۳	پولی که قرض گرفته می شود
۱۶۳	احتساب قرض از مؤونه
۱۶۵	فرا رسیدن سر سال قبل از وصول طلبکاری
۱۶۵	گرفتن وام و سرمایه گذاری
۱۶۵	پرداخت اقساط
۱۶۷	پیش پرداخت خرید تراکتور
۱۶۷	رهن
۱۶۸	مضاربه
۱۶۹	خرید و ساخت تدریجی خانه
۱۷۱	خرید کفن
۱۷۱	دیه
۱۷۱	پرداخت خمس
۱۷۱	وجوب خمس
۱۷۲	فرزندی که پدرش خمس نمی دهد
۱۷۶	حساب کردن مالیات بجای خمس
۱۷۷	عدم کفایت عشریه از خمس
۱۷۷	موعد پرداخت خمس
۱۷۷	تأخیر در پرداخت خمس
۱۷۹	سر سال خمسی
۱۷۹	مستقل شدن پسر
۱۷۹	منفعت چند روز قبل از سر سال
۱۷۹	محصول زراعی

- ۱۷۹ ----- فوت در بین سال خمس
- ۱۸۰ ----- حقوق ماهانه
- ۱۸۰ ----- زن کارمندی که مخارجش را شوهرش می دهد
- ۱۸۰ ----- منافعی که به دست مالک آن نرسیده
- ۱۸۰ ----- پرداخت سهم امام (علیه السلام) بواسطه بانک
- ۱۸۰ ----- پرداخت خمس به کسی که وکیل مرجع نبوده
- ۱۸۱ ----- تبدیل پول خمس به پول دیگر
- ۱۸۱ ----- خرید ماشین برای فرار از خمس
- ۱۸۱ ----- مصرف خمس
- ۱۸۱ ----- سهم سادات و سهم امام(علیه السلام)
- ۱۸۳ ----- سید کیست؟
- ۱۸۳ ----- دادن خمس به سیدی که خانه ندارد
- ۱۸۳ ----- همسر سیده
- ۱۸۳ ----- دادن سهم امام به فرزند
- ۱۸۴ ----- صرف خمس در ساختمان قرآنی
- ۱۸۴ ----- مقلد مرجعی که فوت شده
- ۱۸۴ ----- احکام زکات
- ۱۸۴ ----- شرایط وجوب زکات
- ۱۸۴ ----- چیزهایی که زکات دارد
- ۱۸۴ ----- جو و گندم
- ۱۸۵ ----- خرما
- ۱۸۵ ----- پرداخت زکات
- ۱۸۵ ----- مصرف زکات
- ۱۸۵ ----- دادن زکات به فرزند
- ۱۸۶ ----- محصل علم
- ۱۸۶ ----- صرف زکات زن در شوهر فقیر

- ۱۸۷ دادن زکات به جای مهر
- ۱۸۷ زکات فطره
- ۱۸۷ وجوب زکات فطره
- ۱۸۸ نان خور مؤسسه
- ۱۸۸ سرباز دولت
- ۱۸۸ طلاب مدارس علمیه :
- ۱۸۸ پرداخت زکات فطره
- ۱۸۸ جنس زکات فطره
- ۱۸۹ قیمت نان فعلی
- ۱۸۹ خرج کردن زکات فطره اشتباهاً
- ۱۸۹ بردن زکات فطره به شهر دیگر
- ۱۸۹ دادن فطره به برادر فقیر در شهر دیگر
- ۱۹۰ اختلاف قیمت گندم در دو شهر
- ۱۹۰ مصرف زکات فطره
- ۱۹۰ دادن زکات غیر سید به سید
- ۱۹۰ فقیری که همسرش سیده است
- ۱۹۰ صرف زکات فطره برای ادای دین
- ۱۹۰ صرف زکات فطره در تعمیر مسجد
- ۱۹۱ احکام امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۹۱ شرایط وجوب
- ۱۹۱ ارشاد کسانی که وضوی باطل می گیرند
- ۱۹۱ شخصی که برای هدف نامشروع به مسجد آمده
- ۱۹۱ مراحل امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۹۲ قطع رابطه با روزه خوار
- ۱۹۲ رفت و آمد با تارک الصلاه
- ۱۹۲ احکام خرید و فروش

۱۹۲	صیغه خرید و فروش
۱۹۲	گرفتن بیعانه
۱۹۴	شرط ضمن عقد
۱۹۴	جعل غرامت برای فسخ بیع
۱۹۴	شرایط مبیع
۱۹۵	معاملات حرام
۱۹۵	خرید و فروش گوشت خوک
۱۹۶	نقد و نسیه
۱۹۶	اضافه کردن قیمت در معامله نسیه
۱۹۷	خرید جنس نقداً و فروختن به نسیه
۱۹۷	لزوم تعیین نقد یا نسیه
۱۹۸	جریمه تأخیر
۱۹۸	راه فرار از ربا در معامله نسیه
۱۹۸	بیع سلم
۱۹۸	بالا رفتن قیمت بعد از معامله
۱۹۸	خرید و فروش پول و چک
۲۰۰	فروختن چک با ضمیمه
۲۰۰	تعویض طلا به طلا
۲۰۰	بیع فضولی
۲۰۰	فروختن زمین بدون اجاره مالک
۲۰۱	حکم ارتفاع قیمت مبیع در هنگام فسخ
۲۰۲	خیار عیب
۲۰۲	معیوب بودن یا فاسد بودن مبیع
۲۰۲	فروکش کردن چاه منزل
۲۰۲	خیار غبن
۲۰۲	فسخ معامله غبنیه

۲۰۲	ادعای غبن در معامله
۲۰۴	احکام خرید و فروش
۲۰۴	چیزهایی که داخل در معامله است
۲۰۴	احکام شرکت
۲۰۴	احکام شرکت
۲۰۴	تصرف شریک بدون اذن
۲۰۷	فروختن مال الشركه بارضايت طرف
۲۰۸	احکام صلح
۲۰۸	شاخه های درخت در خانه همسایه
۲۰۸	مصالحه در قسمتی از چاه
۲۰۸	احکام اجاره
۲۰۸	حکم سرقتی در صورت فسخ اجاره
۲۰۹	اضافه کردن اجاره در صورت تمديد مدت
۲۰۹	اجرت بر خواندن قرآن
۲۰۹	اجرت گرفتن بر خوانندگی و مطربی
۲۰۹	احکام مضاربه
۲۰۹	عقد مضاربه
۲۰۹	مخارج عامل
۲۱۰	سود و زیان در مضاربه
۲۱۱	تعیین مبلغ معین برای عامل
۲۱۱	مصالحه در سود مضاربه
۲۱۲	تخلف از قرارداد
۲۱۴	اختلاف عامل و مالک
۲۱۴	احکام حجر
۲۱۴	اسباب حجر
۲۱۵	مقصود از عنوان اعسار

۲۱۵	اشتراک معسر و مفلس در حکم
۲۱۵	راه ثبوت اعسار
۲۱۵	شرایط صدور حکم اعسار
۲۱۶	وظیفه و محدوده عمل قاضی نسبت به معسر
۲۱۷	تصرفات معسر قبل از صدور حکم
۲۱۷	تصرفات معسر
۲۱۷	معاملات معسر
۲۱۷	اولیاء
۲۱۷	ولایت حاکم شرع
۲۱۸	ولایت پدر و جد و وصی آنها و ولایت حاکم شرع
۲۱۸	ولایت پدر
۲۱۸	معاملات پدر در اموال فرزند صغیر
۲۱۸	پدر و مادر غیر مسلمان
۲۱۹	ولایت عمو حضانت مادر
۲۱۹	ولایت قیم
۲۱۹	قیم شدن زن
۲۱۹	بلوغ
۲۱۹	سن بلوغ پسران
۲۱۹	سن بلوغ دختران
۲۲۰	یکسان بودن تکالیف در بالغ
۲۲۱	علایم تبعیدی و طبیعی بلوغ
۲۲۳	احکام قرض
۲۲۳	فروختن چک مدت دار
۲۲۳	تصرف طلبکار در مال بدهکار
۲۲۳	تأخیر زیاد در پرداخت دین
۲۲۵	ورشکستگی

۲۲۵	مفقود شدن طلبکار
۲۲۵	ربا
۲۲۵	موارد جواز اخذ ربا
۲۲۵	ربا بین پدر و فرزند
۲۲۶	راه تخلص از ربا
۲۲۶	سرپیچی از دادن بهره
۲۲۶	احکام رهن
۲۲۶	تملك عين مرهونه
۲۲۸	رهن خانه
۲۲۸	احکام ضمانت
۲۲۸	ضمانت بدون عقد
۲۲۸	امر کردن شخصی برای عمل خاص
۲۲۸	اداء وجه ضمانت
۲۳۰	خسارت ناشی از بیع مال غیر
۲۳۰	جلوگیری از تلف نفس
۲۳۰	احکام هدیه
۲۳۰	نقل و انتقال شرعی و قانونی
۲۳۱	قبض کردن
۲۳۱	هدیه بین زوجین
۲۳۲	بخشیدن اموال قبل از مردن
۲۳۲	احکام صدقات
۲۳۲	صدقه غیر سید به سید
۲۳۲	قرض دادن صدقات
۲۳۲	رد مظالم
۲۳۲	اجازه از مجتهد
۲۳۳	مصرف رد مظالم در بیمارستان

- ۲۳۴ دادن رد مظالم به سادات - - - - -
- ۲۳۴ شرایط احیاء کردن - - - - -
- ۲۳۴ قصد - - - - -
- ۲۳۴ احکام احیا کردن - - - - -
- ۲۳۴ راه محل عبور و مرور - - - - -
- ۲۳۵ نهال کاری در چراگاه عمومی - - - - -
- ۲۳۵ تصرف در چشمه متعلق به اهل قریه - - - - -
- ۲۳۶ احکام نکاح - - - - -
- ۲۳۶ شرایط عقد - - - - -
- ۲۳۷ اذن پدر برای ازدواج پسر - - - - -
- ۲۳۷ دختری که پدر یا پدربزرگ ندارد - - - - -
- ۲۳۷ اذن پدر برای دختر - - - - -
- ۲۳۹ منع پدر - - - - -
- ۲۴۰ ازدواج سفیه به اذن پدر - - - - -
- ۲۴۰ عقد - - - - -
- ۲۴۰ تقدیم ذکر زوج بر زوجه در عقد - - - - -
- ۲۴۰ دانستن معنای صیغه بنحو اجمال - - - - -
- ۲۴۱ شرط در ضمن عقد - - - - -
- ۲۴۱ شرط ازدواج نکردن در صورت فوت همسر - - - - -
- ۲۴۱ وکالت در عقد - - - - -
- ۲۴۱ وکالت زوج از زوجه - - - - -
- ۲۴۱ وکالت دو نفر از زن - - - - -
- ۲۴۲ وکالت تلفنی - - - - -
- ۲۴۲ انکار وکالت - - - - -
- ۲۴۲ فسخ وکالت - - - - -
- ۲۴۳ وکالت سنی در خواندن عقد برای شیعه - - - - -

- ۲۴۳ فسخ کردن عقد
- ۲۴۳ تدلیس بیماری زن
- ۲۴۴ زنی که رحم او را برداشته اند
- ۲۴۴ ازدواج با مبتلا به مرض ایدز
- ۲۴۴ مهر
- ۲۴۴ اختلاف قیمت مهریه
- ۲۴۵ تنزل ارزش مهر
- ۲۴۵ نحله
- ۲۴۶ پرداخت مهر به صورت مشاع
- ۲۴۶ بخشیدن مهر به شوهر
- ۲۴۶ دادن مهریه از وجوهات شرعیه
- ۲۴۷ زن پدر
- ۲۴۷ مزنیه پدر
- ۲۴۷ ملموسه پدر
- ۲۴۷ محرمیت پدر با زنهای اولاد و نوه ها
- ۲۴۷ محرمیت داماد به مادر زن
- ۲۴۷ مادر و دختر مزنی بها
- ۲۴۸ ربیبه
- ۲۴۸ ربیبه پدر شوهر
- ۲۴۸ حکم زن ربیب
- ۲۴۸ خواهر زن
- ۲۴۹ ازدواج پدر و پسر با مادر و دختر
- ۲۴۹ زن از شوهر دیگر
- ۲۴۹ ازدواج پدر و پسر با دو خواهر
- ۲۴۹ راه محرمیت دختر بچه پرورشگاهی
- ۲۴۹ زنا کردن زن شوهردار

- زنا با مادر و خواهر و مادر زن ۲۵۰
- حرمت خواهر ، مادر و دختر لاطی و ملوط ۲۵۰
- ازدواج دختر مسلمان با مرد مسیحی ۲۵۱
- ناصبی و وهابی و سنی ۲۵۲
- صیغه فارسی اذن پدر دخول در دبر ۲۵۳
- عقد موقت مشروط بعدم استمتاع ۲۵۳
- اذن پدر ۲۵۳
- هبه کردن مدت ۲۵۳
- عقد موقت با زنان زنا کار ۲۵۴
- نفقه ۲۵۴
- معیار نفقه ۲۵۴
- زمان وجوب و مقدار نفقه ۲۵۴
- مالکیت نفقه ۲۵۴
- مقصود از تمکین ۲۵۴
- نفقه در ایام عقد ۲۵۵
- تأمین نفقه از طرف دولت ۲۵۶
- امتناع از پرداخت نفقه ۲۵۶
- اجرت کار زن در خانه ۲۵۶
- اطاعت زن از شوهر ۲۵۷
- اطاعت زوجه در ایام عقد ۲۵۸
- بیرون رفتن زن بدون اذن شوهر ۲۵۸
- حق مطالبه مهر قبل از تمکین ۲۵۹
- تمکین زوجه نسبت به زوج تارک الصلاه ۲۵۹
- استفاده کردن شوهر از خانه زن ۲۵۹
- عزل منی ۲۶۰
- بوسیدن عورتین ۲۶۰

- ۲۶۰ خوردن شیر همسر
- ۲۶۰ ازدواج مجدد
- ۲۶۰ حکام شیر دادن
- ۲۶۰ محرمیت زن پسر رضاعی
- ۲۶۰ شیردادن مادر بزرگ به نوه
- ۲۶۱ شیر دادن عمه به فرزند برادر
- ۲۶۱ احکام طلاق
- ۲۶۱ صیغه طلاق
- ۲۶۲ امتناع شوهر از نفقه
- ۲۶۲ تنفر زن از شوهر
- ۲۶۲ طلاق زن شیعه از مرد حنفی در دادگاه
- ۲۶۲ طلاق خلعی
- ۲۶۲ مقاربت با زن در عده طلاق خلع
- ۲۶۴ عده طلاق
- ۲۶۴ غیر مدخول بها
- ۲۶۴ عده زن عقیم
- ۲۶۴ عده وفات
- ۲۶۴ استفاده از عطر در نماز در حال عده وفات
- ۲۶۴ اموال داده شده به زن
- ۲۶۴ ظهار
- ۲۶۴ حکم رجوع به زنی که ظهار شده
- ۲۶۵ لعان
- ۲۶۵ ادعای زوج بر زنی زوجه
- ۲۶۵ احکام غضب
- ۲۶۵ تصرف در آب قنات بدون رضایت مالکین
- ۲۶۶ حفر کردن چاه در ملک دیگری

- ۲۶۷ وارد کردن خسارت به زمین
- ۲۶۷ یأس از پیدا کردن صاحب مال
- ۲۶۷ حیوان گم شده
- ۲۶۷ پیدا کردن طلا در کوه
- ۲۶۸ شرایط ذبح کردن
- ۲۶۸ ذبح با غیر آهن
- ۲۶۸ ذبح کردن با استیل
- ۲۶۸ بریدن چهار رگ
- ۲۶۹ اختلاف شیعه و سنی در ذبح
- ۲۶۹ مسائل متفرقه
- ۲۶۹ قتل حشرات و حیوانات بی جهت
- ۲۶۹ شکار حیوانات در شب
- ۲۶۹ پوست حیوانات وحشی
- ۲۶۹ حیوان مشرف به موت
- ۲۷۰ صید ماهی به وسیله ظرف
- ۲۷۱ صید ماهی حرام گوشت
- ۲۷۱ احکام خوردنیها و آشامیدنیها
- ۲۷۱ احکام خوردنیها
- ۲۷۱ ظرف طلا و نقره
- ۲۷۲ غذای نجس به سبب الکل
- ۲۷۲ خوردن گوشت عقیقه برای والدین
- ۲۷۲ پرندگان
- ۲۷۲ شترمرغ
- ۲۷۲ مرغ موطوئه خرگوش
- ۲۷۲ چهارپایان
- ۲۷۳ کشتن گراز برای دادن به غیر مسلمان

- ۲۷۳ سنگ و خوک دریایی
- ۲۷۳ احکام نذر
- ۲۷۳ مصرف نذر
- ۲۷۴ لزوم عمل بر طبق نذر
- ۲۷۴ صرف مورد نذر در غیر آن
- ۲۷۴ نذر برای صندوق خیریه
- ۲۷۶ صرف نذورات روضه خوانی در تعزیه
- ۲۷۶ احکام مالی که معلوم نیست نذر است یا چیز دیگر
- ۲۷۷ فوت کردن منذور له
- ۲۷۷ نذر به عدم احتلام
- ۲۷۷ احکام عهد
- ۲۷۷ وعده دادن بدون صیغه شرعی
- ۲۷۸ احکام قسم
- ۲۷۸ قسم خوردن به امر غیر راجح
- ۲۷۸ قسم خوردن به تورات
- ۲۷۸ قسم بر انجام عملی تا آخر عمر
- ۲۷۸ احکام وقف
- ۲۷۸ صیغه وقف
- ۲۸۰ منزلی که به عنوان مسجد نماز در آن خوانده شده
- ۲۸۰ وکالت دادن به غیر در وقف کردن
- ۲۸۱ قراردادن خانه بعنوان نماز خانه
- ۲۸۲ متولی وقف
- ۲۸۲ تعیین متولی
- ۲۸۲ مقدار تصرفات هیئت امنا
- ۲۸۲ تصرف در موقوف
- ۲۸۲ فروختن یا تبدیل وقف

- ۲۸۳ خسارت وارد بر وقف
- ۲۸۳ زمین مجهول الهویه
- ۲۸۳ پولی که موعده مصرف آن نرسیده
- ۲۸۳ تبرعات عزاداری
- ۲۸۳ تبدیل ظروف قدیمی
- ۲۸۴ تعویض ملک با وقف سید الشهداء
- ۲۸۴ خانه ای که وقف مسجد شده
- ۲۸۴ ساختن حسینیه در زمین موقوف برای مسجد
- ۲۸۶ قرآن موقوف برای حسینیه
- ۲۸۶ خوراکی های زائد بر مصرف مسجد
- ۲۸۶ زمینی که وقف نهر آب شده
- ۲۸۶ اجاره دادن سهم خود از آب موقوف
- ۲۸۶ موقوفه برای طلاب مدرسه
- ۲۸۸ احکام مسجد
- ۲۸۸ داخل شدن کفار در مسجد
- ۲۸۸ جشن گرفتن در مسجد
- ۲۸۸ خارج نمودن لوازم مسجد
- ۲۸۸ شرط در ضمن وقف
- ۲۸۹ اقامه مجالس در مسجد
- ۲۸۹ اجرت اقامه عزا در مسجد
- ۲۸۹ ساختن خانه در زیرزمین مسجد
- ۲۸۹ تخریب مسجد و ساختن مسجدی کنار آن
- ۲۹۱ افتادن حیاط مسجد در خیابان
- ۲۹۲ احکام وصیت
- ۲۹۲ احکام وصیت
- ۲۹۲ مدت وصیت

- ۲۹۲ وصیت به اولویت
- ۲۹۲ ثبت نام برای حج قبل از مردن
- ۲۹۳ کسی که وارث ندارد
- ۲۹۳ احکام وصی
- ۲۹۳ رد وصیت بعد از فوت موصی
- ۲۹۳ تعیین دو وصی
- ۲۹۳ تعیین وصی و ناظر
- ۲۹۳ ممانعت از اجرای وصیت
- ۲۹۴ تعیین زارع از طرف وصی
- ۲۹۴ مال مورد وصیت
- ۲۹۴ مال مشاع
- ۲۹۴ تبدیل مال مورد وصیت
- ۲۹۶ وصیت به عمل خاص
- ۲۹۶ وصیت به نماز و روزه
- ۲۹۶ وصیت به وقف اموال
- ۲۹۷ وصیت دفن در مکان خاص
- ۲۹۷ امور خیریه
- ۲۹۷ وصیت کردن به حج
- ۲۹۷ وصیت به منافع نخلستان
- ۲۹۹ احکام ارث
- ۲۹۹ وراثت نسبی
- ۲۹۹ دسته اول
- ۳۰۰ پدر و فرزند
- ۳۰۰ زوج و زوجه
- ۳۰۰ فوت زوجه بعد از زوج
- ۳۰۰ ارث بردن زن از آب

۳۰۰ ارث از آب و زمین

۳۰۳ درباره مرکز

استفتاءات کتاب استفتاءات مرجع عالیقدر تشیع حضرت آیه الله العظمی شاهرودی (دام ظلّه)

مشخصات کتاب

إسْرَشْناسه : حسینی شاهرودی ، محمد ، ۱۳۱۰

عنوان و نام پدیدآور : استفتاءات / از محمد حسینی شاهرودی

مشخصات نشر : قم : موسسه اسماعیلیان ، ۱۴۱۶ق . = ۱۳۷۴ .

مشخصات ظاهری : ص ۲۶۴

شابک : بها: ۴۰۰۰ریال ؛ بها: ۴۰۰۰ریال

موضوع : فتوهای شیعه قرن ۱۴

موضوع : فقه جعفری رساله عملیه

رده بندی کنگره : PB ۳۸۱/۹ / ح ۸۴ الف ۵ ۴۷۳۱

رده بندی دیویی : ۲۲۴۳/۷۹۲

شماره کتابشناسی ملی : م ۷۵۶۸۸۸

معنای اعلم

سؤال ۱ : مقصود از اعلم چیست ؟

جواب : بهتر و با دقت نظر بیشتر بودن در استنباط حکم شرعی است .

تشخیص اعلم

سؤال ۲ : اگر دو نفر عالم به اعلم بودن یا اجتهاد کسی شهادت بدهند ، آیا لازم است از دو نفر عالم عادل دیگر تحقیق و جستجو کند که آیا با گفته آنها مخالفت می کنند ؟

جواب : در مفروض سؤال لازم نیست تحقیق و جستجو کند .

سؤال ۳ : شخصی به گفته دو نفر عادل که خبره بودن آنها معلوم نیست به مجتهدی رجوع کرده ، آیا به نظر حضرتعالی این رجوع تحقق پیدا کرده ؟

جواب : شهادت غیر اهل خبره کافی نیست .

سؤال ۴ : در چه صورتی شخص خبره حق دارد شهادت به اعلمیت یک مرجع تقلید بدهد ؟

جواب : اگر اهل خبره از طریق صحبت نمودن با خود علما یا مطالعه نمودن کتب آنها قطع به اعلمیت یکی از علما پیدا نمود ، می تواند شهادت بدهد و الا نباید شهادت بدهد .

سؤال ۵ : آیا اعلمیت به خبر عدل واحد ثابت می شود ؟

جواب : اگر از خبر عدل واحد اهل خبره ، اعتماد و وثوق حاصل شود عمل به آن مانعی ندارد و الا جایز نیست و حجیت شرعی فی حد نفسه ندارد و عدل واحد باید عالم و اهل خبره باشد .

سؤال ۶ : آیا ظن ، در ثبوت اعلمیت حجت است ؟ (چه از ظنون خاصه باشد یا ظن مطلق) .

جواب : ظن در ثبوت اعلمیت حجت نیست ، رجوع شود به مسئله ۴ توضیح المسائل .

عقل

سؤال ۷ : اگر مرجع تقلید انسان در اثر عارضه ای عقلش زایل شود ، آیا باید بر تقلید او باقی بماند یا به مرجع دیگر رجوع

کند؟ در صورتی که بهبودی پیدا کند آیا باید به تقلید او برگردد؟

جواب: احتیاط به جمع بین فتوای او و فتوای فالاعلم ترک نشود و اگر خوب شد و اعلم از بقیه بود باید از او تقلید کند.

ابتلا به فراموشی برای مرجع

سؤال ۸: اگر مرجع تقلید و مجتهد مدت کمی مبتلا به فراموشی و دیوانگی شود، آیا جایز است از او تقلید کنند یا این حالت مانع تقلید است؟

جواب: بعد از رفع فراموشی و دیوانگی تقلید از او جایز است بلکه در صورت اعلمیت تقلید از او واجب است.

عدالت

سؤال ۹: چگونه ممکن است حد و مرز عدالت را مشخص نمود؟

جواب: عدالت عبارت است از ترک معاصی کبیره که برای آنها وعده آتش داده شده و بر گناهان صغیره اصرار نداشته باشد و به حسن ظاهر شناخته شود که اگر از نزدیکان و معاشین وی سؤال شود بگویند ما به خیر و خوبی او را می شناسیم.

حلال زاده بودن

سؤال ۱۰: در مرجع تقلید شرط است که حلال زاده باشد این شرط را چگونه باید احراز نمود؟

جواب: در صورت شک در حلال زاده بودن به قول معصوم (علیه السلام): «الولد للفراش» تمسک می کنیم و تا وقتی زنا ثابت نشود حکم به حلال زاده بودن می شود.

لزوم فحص از مجتهد اعلم

سؤال ۱۱: اگر کسی برای شناخت مجتهد اعلم از اهل خبره تحقیق و جستجو کند ولی اعلم یا محتمل الاعلمیه برایش ثابت نشود و از یکی از مجتهدین موجود تقلید کند، اما اکنون احتمال می دهد یا اطمینان دارد که اهل خبره اعلم را شناخته اند، آیا تحقیق دوباره برای شناخت اعلم لازم است؟

جواب: اگر از اول تساوی مجتهدین برای او ثابت شده و بعد شک کند که تغییر حاصل شده یا نه لازم نیست دوباره تحقیق نماید، اما اگر یقین داشته باشد که اعلم در میان آنان موجود است تحقیق لازم می باشد یا باید احتیاط کند که وظیفه، در فرض مزبور که نمی توانسته اعلم را بشناسد ولی یقین به وجود اعلم داشته احتیاط بوده است نه تقلید هر مجتهد.

وظیفه نوجوانان

سؤال ۱۲: وظیفه نوجوانانی که آغاز تکلیف آنهاست در مسئله تقلید چیست؟ آیا در بقاء بر تقلید میت نیز، رجوع به حی

اعلم لازم است؟

جواب: باید از مجتهد عادل اعلم تقلید نماید و یا احتیاط کند یعنی جمع بین فتاویٰ علما بنماید و شناختن اعلم از طریق اهل خبره می باشد و در بقاء بر تقلید میت رجوع به حی اعلم لازم است و فقط در مسائلی که اخذ کرده می تواند باقی بماند.

رجوع از تقلید

سؤال ۱۳: رجوع از غیر اعلم به اعلم چه حکمی دارد؟

جواب: بعد از تفحص و تحقیق در مسائل اختلافی باید به اعلم رجوع نماید.

سؤال ۱۴: آیا برای کسی که به جهت عدم تمکن از اعلم (به جهتی از جهات) از غیر اعلم تقلید می کرده بعد از تمکن از اعلم رجوع به اعلم واجب است؟

جواب: بلی، بعد از تمکن و مشخص شدن اعلم رجوع به او واجب است.

سؤال ۱۵: آیا انسان می تواند از مجتهد زنده ای که تا به حال از او تقلید می کرده رجوع کند و از مجتهد زنده دیگر تقلید کند؟

جواب: اگر مجتهد دوم اعلم از مجتهد اول است به او رجوع کند و اگر مجتهد

اول اعلم است نمی تواند از اعلم به غیر اعلم رجوع نماید.

تقلید از دو مرجع

سؤال ۱۶: آیا می شود از دو مرجع در احکام شرعی تقلید کرد؟

جواب: در صورتی که مساوی باشند مانعی ندارد.

تبعیض در تقلید

سؤال ۱۷: آیا تبعیض در تقلید جایز است؟

جواب: چنانچه در علم و در فتوایی که در مسئله داده اند مساوی باشند تبعیض جایز است و در صورت مساوات در فتوی و اختلاف درجه در علم، احوط تقلید اعلم است و در صورتی که هم در علم و هم در فتوا مختلف باشند تقلید اعلم واجب است.

سؤال ۱۸: آیا می توان از دو مجتهد در دو موضوع متفاوت تقلید کرد؟

جواب : در صورت تساوی در اعلمیت می توان از هر دو تقلید نمود .

مسئله ای که در رساله نباشد

سؤال ۱۹ : اگر مقلد مسئله ای برایش پیش آید و جواب فوری بخواهد که در رساله عملیه نباشد و نماینده مرجع نیز آن را نداند ، آیا جایز است در این مسئله از مجتهد دیگری تقلید کند ؟

جواب : اولاً باید در آن مسئله احتیاط کند و چنانچه احتیاط ممکن نیست مراجعه به مجتهد اعلم فالاعلم کند .

بقاء بر تقلید میت

سؤال ۲۰ : آیا بقاء بر تقلید میت جایز است ؟

جواب : در مسایلی که یاد گرفته ولو عمل نموده باشد بقاء نسبت به آنها جایز است و در غیر آنها باید از مجتهد حی اعلم تقلید نماید .

سؤال ۲۱ : ما از مقلدین یکی از مراجع که از دنیا رفته است بوده ایم . آیا می توانیم بر تقلید ایشان باقی بمانیم ؟

جواب : چنانچه ایشان را اعلم می دانسته و می دانید در مسایلی که از ایشان اخذ نموده اید و یاد گرفته اید باقی بمانید .

سؤال ۲۲ : شخصی مقلد کسی بوده ، مدت ۵ سال هیچ به فتوایش عمل نکرده ، بعد از فوتش آیا بقا بر تقلید وی جایز است ؟

جواب : در مسایلی که از او یاد نگرفته ، نمی تواند باقی بماند .

ولایت فقیه

حدود ولایت فقیه

سؤال ۲۳ : آیا رهبر سیاسی جامعه می تواند به صورت مطلق ، حاکم بر اموال و انفس مسلمین باشد ؟

جواب : اگر حاکم شرع مجتهد مطلق جامع الشرائط حکم فرمود اطاعت و انفاذ حکم او واجب است .

دادن مالیات

سؤال ۲۴ : آیا دادن مالیات یا جریمه که معروف است واجب می باشد و اخذ آن چه حکمی دارد ؟

جواب : حکم مجتهد جامع الشرائط نافذ است .

انکار ولایت فقیه

سؤال ۲۵: شخصی اصل ولایت فقیه را چه مطلقه و چه مقیده قبول ندارد، البته مراجع را قبول دارد آیا یکی از ضروریات دین را انکار کرده است؟

جواب: در ضروریات دین شخص منکر باید بداند که این از ضروریات دین است تا انکار او انکار رسالت باشد، لکن چون مراجع را قبول دارد و تمام مراجع وقت، ولایت فقیه را ولو فی الجمله قبول دارند، فعلی هذا این هم چون قول مجتهدین را قبول دارد پس ولایت فقیه را فی الجمله قبول دارد ولو بالمعنی الاخص.

امور حسبیه

معنای امور حسبیه

سؤال ۲۶: امور حسبیه چه اموری است؟

جواب: اموری است که لایرضی الشارع بترکها و تعطیلها.

متصدی امور حسبیه

سؤال ۲۷: در تصدی امور حسبیه یعنی مواردی که شارع راضی به اهمال آن نیست مثل پرداخت رد مظالم، ظاهراً مراجع عظام اجازه مجتهد را شرط می دانند آیا لازم است اجازه از مرجع خود شخص باشد یا از هر مرجعی می شود اجازه گرفت؟

جواب: از مجتهد مطلق جامع الشرائط می شود اجازه گرفت ولو مرجع تقلید خود شخص نباشد.

سؤال ۲۸: شخصی مقلد مرجعی است که فتوای او را نمی داند یا می داند که انسان می تواند رد مظالم را به پسرش بدهد که زن بگیرد، این شخص رفته و از مجتهد دیگری که شبهه اعلمیت در او هست اجازه گرفته که رد مظالم را به پسرش برای زن گرفتن بپردازد، آیا در جواز و عدم جواز رد مظالم به پسرش باید فتوای مرجع خود را جویا شود؟ در صورت عدم جواز آیا اجازه مجتهد و مرجع دیگر، اثری دارد؟

جواب: به اجازه مجتهد مطلق جامع الشرائط می تواند عمل نماید مگر در صورتی که مرجع او به عدم جواز دادن مظالم به فرزند خود فتوا بدهد.

حاکم شرع

سؤال ۲۹: حاکم شرع کیست؟

جواب: مجتهد جامع الشرائط است.

سؤال ۳۰: شخصی که از طرف مجتهدی مأذون به تصدی امور حسبیه می باشد آیا حاکم شرع می شود؟

جواب : در خصوص امور حسبيه ، اعمالش نافذ است .

اصطلاحات شرعی

معیار اصول دین و فروع دین

سؤال ۳۱ : معیار اصول دین و فروع دین چیست ؟ آیا این تقسیم اتخاذ از شرع است یا اصطلاح علما ؟ آیا فروع دین ده تا است یا بیشتر ؟ یا غیر از اصول دین تمام احکام ، فروع دین است ؟

جواب : اصول دین از امور اعتقادی است که اسلام بلکه ایمان متوقف بر آن است و بقیه ، فروع دین است .

امور حسبيه

سؤال ۳۲ : امور حسبيه چه اموری است ؟

جواب : اموری است که خداوند راضی به ترک یا تعطیل شدن آنها نیست .

واژه های فقهی در رساله

سؤال ۳۳ : مقصود از واژه ها و اصطلاحات فقهی ذیل که بعضاً در رساله عملیه درج گردیده چیست ؟

جواب : واجب : چیزی است که شارع مقدس به آن امر کرده و ترک آن مجازات دارد .

واجب نفسی : واجبی است که وجوب آن از وجوب شیء دیگر ناشی نشده باشد مانند نماز .

واجب غیری : واجبی است که وجوب آن از وجوب شیء دیگر ناشی شده باشد مانند وضو .

واجب اصلی : واجبی است که متعلق اراده و طلب شارع باشد تفصیلاً و مورد التفات مولی باشد تفصیلاً .

واجب تبعی : به اصطلاح واجبی است که متعلق اراده و طلب باشد ارتکازاً و به نحو تفصیلی مورد التفات مولی نباشد . البته هر واجب نفسی ، اصلی هم می باشد لکن واجب غیری ممکن است اصلی نباشد . به این معنی که وجوبش ناشی از وجوب شیء دیگر باشد اما مورد التفات تفصیلی مولی باشد مانند وضو (اذا دخل الوقت فقد وجب الصلاه والطهور) و ممکن است تبعی باشد یعنی نه فقط وجوبش ناشی از وجوب واجب دیگری است بلکه در مقام اراده هم تفصیلاً به آن التفات پیدا نشده است ، بلکه ارتکازاً مورد التفات قرار گرفته مثل دخول سوق برای شراء لحم (۱) . اصطلاح دیگری نیز در واجب اصلی و تبعی هست رجوع شود به کفایه الاصول .

واجب تعبدی : واجبی است که در انجام آن قصد قربت لازم است مانند روزه ماه رمضان .

واجب توصلی

: واجبی است که در انجام آن قصد قربت لازم نیست مانند اداء دین ، جواب سلام دادن ، کفن و دفن میت .

واجب تعیینی : واجبی است که وجوب به شخص آن تعلق گرفته است مانند نماز ، روزه ، حج .

واجب تخییری : واجبی است که بدلی هم عرض خود دارد و مکلف باید یکی از آنها را بجای آورد . مانند شصت روز روزه گرفتن برای کفاره افطار عمدی

(۱) وارد شدن به بازار برای خریدن گوشت .

ماه رمضان که عدل آن شصت مسکین را طعام دادن یا بنده ای را آزاد کردن است و مکلف باید یکی از آنها را انجام دهد .

واجب عینی : واجبی است که هر مکلفی شخصا باید آن را انجام دهد و با اقدام دیگران از عهده او ساقط نمی شود مانند روزه ماه رمضان .

واجب کفایی : واجبی است که هر مکلفی باید آن را انجام دهد ولی با انجام دیگران از عهده او ساقط می شود ، مانند جهاد در راه خدا که وقتی عده ای در حد کفایت اقدام کنند از دیگران ساقط می شود .

واجب مطلق و واجب مشروط : چون اطلاق و اشتراط دو امر اضافی هستند و در احکام شرعی واجب مطلق از جمیع جهات نداریم پس باید چنین تعریف کرد : اگر واجبی را نسبت به شیء ملاحظه کردیم یا وجوبش به آن شیء بستگی دارد و مشروط به آن است و یا ندارد ، اولی نسبت به آن شیء مشروط است و دومی مطلق ، مثلاً خود نماز نسبت به وضو وجوبش مطلق است ولی نسبت

به زوال وجوبش مشروط است و حج وجوبش نسبت به استطاعت مشروط است ولی نسبت به طی مسافت مطلق است . و همه واجبات نسبت به شرایط عامه مشروط هستند (قدرت ، عقل ، بلوغ و ...).

واجب موسع : واجبی است که وقت انجام آن وسیع تر از خود آن است مانند نماز ظهر و عصر که از ظهر تا غروب آفتاب وقت دارد .

واجب مضیق : واجبی است که وقت انجام آن به اندازه خود آن است مانند روزه ماه رمضان .

احتیاط واجب : احتیاطی است که رعایت آن واجب است ولی مقلد می تواند به جای آن به فتوای مجتهد دیگری که در رتبه بعد قرار دارد عمل کند .

احتیاط لازم : همان احتیاط واجب است .

احتیاط مستحب : احتیاطی است که رعایت آن خوب است ولی واجب نیست .

احتیاط را ترک نکند : این عبارت در هر موردی که همراه فتوی آمده باشد به معنی تأکید بر حسن احتیاط است و در هر موردی که همراه فتوی نباشد به معنی احتیاط واجب است .

احوط : این عبارت اگر مسبوق و یا ملحق به فتوی باشد احتیاط مستحب است و اگر نباشد احتیاط واجب است .

اشکال دارد : یعنی چنین کاری موجب اسقاط تکلیف نیست و نمی شود به آن اکتفا کرد ولی در این مورد می توان از مجتهدی که در رتبه بعد است تبعیت نمود .

اظهر : غالباً حقیر معنی لغوی آن را قصد می نمایم .

اقرب : نزدیکتر (فتوی است مگر قرینه بر خلاف آن باشد) .

اقوی : قویتر (فتوی است)

بعید است : از ادله دور است (بر طبق آن فتوی نیست) .

بعید نیست : فتوی است (مگر اینکه قرینه ای بر خلاف آن باشد) .

حرام : ممنوع ، چیزی است که شارع مقدس آن را به طوری ممنوع کرده که تمرد از آن مجازات دارد .

جاهل قاصر : کسی است که در جهل خود معذور است چه استعداد فهمیدن را نداشته باشد و چه امکان آن را پیدا نکرده باشد و چه در راه وصول به نتیجه خطا رفته باشد .

جاهل مقصر : کسی که در جهل خود معذور نیست زیرا استعداد و امکان آموختن مسئله مورد ابتلای خود را داشته ولی عمداً در فراگیری آن کوتاهی کرده است .

خالی از قوت نیست : فتوی است (مگر قرینه ای بر خلاف آن باشد) .

خالی از وجه نیست : در صورتی که عمل مخالف احتیاط باشد و اصل

معذری جاری نشود اکتفا به آن نمی شود کرد ، بلکه احتیاط مراعات شود مثلاً اگر گفته شود مجزی بودن صلاه تمام در کلّ مدینه منوره خالی از وجه نیست اینجا مکلف لازم است احتیاط نماید و احتیاط آن به خواندن قصر است در صورت عدم قصد اقامه .

عمل به احتیاط : رعایت همه جوانب احتمالی تکلیف است به طوری که یقین پیدا شود به وظیفه واقعی عمل شده است .

فتوی : اظهار نظر قطعی مجتهد در مسائل شرعیه .

قوی : نیرومند (کنایه از فتوی است) .

لازم الوفا است : باید به آن عمل کرد .

مباح : هر فعل یا ترکی که از نظر شرعی رجحان نداشته باشد (

در برابر واجب ، حرام ، مکروه و مستحب) . و گاهی هم استعمال می شود در مقابل خصوص حرام که شامل مستحب و مکروه و واجب می شود .

مجزی است : کافی است (ساقط کننده تکلیف است) .

محل تأمل و اشکال است : اگر خلاف احتیاط باشد نمی توان به آن اکتفا کرد مثلاً اگر بگوید طهارت عصیر عنبی بعد الغلیان و قبل از ذهاب ثلثین محل

اشکال است ، نمی توان بر اساس این عبارت حکم به طهارت کرد ولی اگر وجوب

یا حرمت شیء محل اشکال باشد می توان بر اساس این عبارت اولی را ترک کرد و دومی را انجام داد .

مخیر است : فتوی به تخییر است یعنی مقلد باید یکی از کارهای مذکور را اختیار کند .

مستحب : کاری که شارع مقدس به آن امر کرده ولی ترک آن مجازات ندارد .

مکروه : ناپسند ، کاری که شارع مقدس از آن نهی کرده ولی برای ارتکاب

آن مجازات قرار نداده است .

قصد اقامه : تصمیم مسافر به ماندن ده روز یا بیشتر در یک محل .

قصد انشاء : تصمیم به ایجاد یک امر اعتباری مانند خرید و فروش .

قصد قربت : قصد تقرب به خداوند متعال و نزدیک شدن به او .

قصد وجه : قصد واجب در انجام واجبات و قصد مستحب در انجام مستحبات .

یقین و اطمینان

سؤال ۳۴ : مراد از یقین و اطمینان در رساله عملیه چیست ؟ و آیا اطمینان در حکم یقین است ؟

جواب : مراد از یقین و اطمینان همان علم عادی است که اگر تشکیک کند زایل می گردد .

اجنبی

سؤال ۳۵ : اجنبی کیست ؟ آیا می توان سایر مسلمانان را در صورت اختلاف در نژاد یا کشور اجنبی خواند ؟

جواب : کلمه اجنبی در موارد مختلف معنای مختلفی دارد مثل مرد اجنبی در مقابل زن اجنبیه و همین طور اگر غیر آشنا در

میان رفقای خاص باشد می گویند اجنبی در میان ما هست . و همچنین است افراد ممالک دیگر و کلمه اجنبی در لسان روایات نیست .

احکام طهارت

آب کر و جاری

شک در کریت

سؤال ۳۶: اگر مقداری از آب کر برداشته شود و در کر بودن آن شک شود چه حکمی دارد؟

جواب: کریت و مطهریت آن استصحاب می شود .

تعیین مقدار کر

سؤال ۳۷: با توجه به این که وزنها ارتباط مستقیم با جاذبه دارند و به لحاظ این که جاذبه سیاره ها و کرات منظومه شمسی و اقمار آن با زمین ، تفاوت شدت و ضعف دارد ، مثلاً جاذبه ماه از زمین به مراتب ضعیف تر است ، حال در امر مقدار کر در منطقه قمر مساحت ملاک است یا وزن؟

جواب: در فرض سؤال مقدار کر با مساحت سنجیده شود .

شستن بوسیله ماشین لباسشویی

سؤال ۳۸: اگر در ماشین لباسشویی به لباسی که در حال چرخیدن است آب جاری متصل شود ، آیا آن لباس پاک می شود؟

جواب: اگر آب جاری که متصل به لباس است به همه اجزاء لباس برسد پاک می شود .

غساله آب کر

سؤال ۳۹: اگر روی دیوار خون چکیده باشد و عین آن را ازاله کنیم و با شیلنگ متصل به کر روی آن آب بگیریم آیا غساله ای که روی قالی می ریزد نجس است؟

جواب: پاک است .

سؤال ۴۰: اگر کودکی روی قالی بول کند آیا می شود به این طریق آن را

تطهیر کنیم که حصاری دور نجاست قرار داده و شیلنگ آب را روی آن

بگیریم و محل نجاست را دست بکشیم و غساله در همانجا مستهلک شود؟ آیا

با توجه به این که غسل از محل منتقل نشده ، آب موجود بعد از بستن شیر

آب پاک است ؟

جواب : در فرض سؤال غسل پاک است چون هنگام اتصال به آب کر مستهلک شده بنا بر این پاک می شود .

آب چاه

پمپاژ آب چاه

سؤال ۴۱ : آیا آب چاه که بوسیله موتور از چاه کشیده می شود در حال روشن بودن موتور حکم آب جاری را دارد ؟

جواب : در صورتی که آبهای جذب شده توسط موتور شیئاً فشیئاً و متصلاً بیرون می آید و منقطع نمی شود حکم جاری را دارد .

زمین

سیمان ، آجر و اسفالت

سؤال ۴۲ : آیا ته کفش و کف پا در اثر راه رفتن بر روی سیمان و آجر و اسفالتی که سنگهای آن ظاهر شده است پاک می شود ؟

جواب : نسبت به سیمان و آجر محل اشکال است و اسفالتی که سنگهایش ظاهر شده چنانچه مقداری راه برود که یقین نماید محل تنجس به راه رفتن روی سنگها زایل شده ظاهر است .

احکام طهارت

شستن لباس بدون فشار

سؤال ۴۳ : اگر شخصی لباس نجسی را آب بکشد و بدون فشار بر طناب آویزان کند تا آب آن تبخیر شود آیا از فشار دادن لباس کفایت می کند ؟

جواب : بلی در کر و جاری کفایت می کند و در آب قلیل باید غسل به نحو متعارف جدا شود نه به تبخیر .

آب کشیدن پنیر مایه

سؤال ۴۴ : پنیر مایه ای که در شیر دان است روان می باشد و آب کشیدن آن ممکن نیست ، برای تطهیر آن ، پوست آن را آب بکشند یا خود پنیر مایه را ؟

جواب : پوست آن را آب بکشند .

آب کشیدن موکت چسبان

سؤال ۴۵: کیفیت تطهیر موکت نجسی که به زمین چسبیده است چگونه می باشد؟

جواب : اگر آب با شیلنگ روی آن ریخته شود به نحوی که علم پیدا شود که آب به عمق محل منتجس رسیده پاک می شود و احوط در ملاقی بول، تعدد است.

آب کشیدن گوشت و دنبه

سؤال ۴۶: گوشت و دنبه ای که چرب است و نجس شده چگونه با آب کشیدن پاک می شود؟

جواب : در مفروض سؤال چون ظاهر گوشت و دنبه و چربی نجس می شود ظاهرش با آب کشیدن پاک می شود، مگر آن که علم داشته باشد که نجاست به باطن رسیده که در این صورت باید علم پیدا کند که آب به باطن رسیده است .

تصفیه فاضلاب

سؤال ۴۷: حکم آب آلوده و نجسی را که برای آشامیدن تصفیه میکنند چیست؟

جواب : بعد از تصفیه باید متصل به کر یا جاری شود تا ظاهر شود .

سؤال ۴۸: در بعضی کشورها فاضلاب را تصفیه و پالایش می کنند و از آن آب شیرین و بهداشتی به دست می آورند و به این ترتیب آب مصرفی و خوردن خود را تأمین می کنند، غسل کردن و وضو گرفتن با این آب و نوشیدن آن چه حکمی دارد ؟

جواب: چنانچه فاضلاب کم کم و با نجاست جمع شود، اگر مضاف باشد باقی به نجاست است، و اگر اضافات و نجاسات را از آن خارج کنند و آب مطلق به

دست آید و متصل به کر و جاری شود طاهر است و وضو و غسل با آن اشکال ندارد .

تطهیر تنور گلی نجس

سؤال ۴۹: تنور گلی که کافر با دست خود برای پختن نان و غیره درست کرده کیفیت طهارت آن چگونه است؟

جواب : باید آب جاری یا شیلنگ متصل به کر را بر آن مسلط نماید، به هر مقداری که آب در آن نفوذ کند طاهر می شود .

احکام تخلی

کیفیت تطهیر مخرج بول و غائط

سؤال ۵۰: مخرج بول و غائط انسان با چند مرتبه شستن پاک می شود؟

جواب: بعد از زوال عین نجاست، یک مرتبه شستن کافی است، اما مخرج بول در صورتی که با آب قلیل شسته شود باید دو مرتبه شسته شود.

تطهیر مخرج غائط به خرقة

سؤال ۵۱: آیا تطهیر مخرج غائط با موزاییک و آجری که در زمین فرش می شود صحیح است در حالیکه ته کفش و کف پا به واسطه راه رفتن روی آنها پاک نمی شود؟

جواب: مخرج غائط به هر چیزی که ازاله شود پاک می شود ولو به خرقة و

امثالها، به خلاف ته کفش که باید مشی علی الارض شود و ازاله به خرقة و قیر و امثال اینها موجب طهارت نمی شود.

تطهیر مخرج در خزینه حمام

سؤال ۵۲: اگر شخصی مخرج غائط را در آب خزینه حمام عمومی تطهیر کند، علاوه بر کسب رضایت حمامی کسب رضایت دیگران نیز که از خزینه استفاده می کنند لازم است؟

جواب: رضایت دیگران لازم نیست.

استبراء

یقین به برائت مجرای بول بدون استبراء:

سؤال ۵۳: اگر شخصی استبراء نکند ولی برای او اطمینان حاصل شود که در مجرای بول چیزی نمانده و بعد رطوبتی از او خارج شود و در آن شک کند حکم او چیست؟

جواب: کسی که استبراء نکرده، اگر به واسطه آن که مدتی از بول کردن او گذشته یقین کند بول در مجری نمانده، اگر بعداً رطوبتی ببیند و شک کند پاک است یا نه آن رطوبت پاک می باشد و وضو را هم باطل نمی کند.

تعریف مذی و وذی و ودی:

سؤال ۵۴: مذی و وذی و ودی چیست؟ صفات و رنگ آن را بیان کنید؟

جواب: مذی بعد از ملامحه و وذی بعد از منی و ودی بعد از بول بیرون

می آید ، و چنانچه استبراء کرده باشد تمام اینها پاک است ، و هر سه ماده لزج هستند که امتیازی در لون ندارند .

کسی که می داند استبراء نکرده

سؤال ۵۵ : کسی که شک دارد استبراء کرده یا نه ، اگر رطوبتی بیند هم نجس است و هم وضوی او باطل می شود . حال اگر کسی می داند که استبراء نکرده است و رطوبتی بیند ، تکلیف او چیست ؟

جواب : در صورت دوم هم قطعاً نجس و وضو باطل می شود .

مایع بعد از بول

سؤال ۵۶ : اگر بعد از بول مایع سفیدی از انسان خارج شود و یقین داشته باشد که منی نیست ، حکم نماز و روزه او چیست ؟

جواب : نسبت به روزه صحیح است و نسبت به نماز وضو بگیرد .

احکام نجاسات

خون

پلازما

سؤال ۵۷ : خون از سه بخش تشکیل می شود گلبولهای قرمز ، گلبولهای سفید و پلازما ، اگر خون را جدا کرده و این سه بخش را درون یک لوله از همدیگر تفکیک بنمائیم ، آیا پلازما پاک است یا خیر ؟ (لازم به ذکر است که جراحی که از زخم خارج می شود همان پلازما است .)

جواب : چنانچه بر پلازما خون و دم صادق است عرفاً نجس العین است و چنانچه دم و خون صادق نیست متنجس است .

خون در شیر گوسفندان

سؤال ۵۸ : در فصل بهار شیر گوسفندان طغیان می کند و سرخ می شود آیا پاک است ؟

جواب : چنانچه اهل خبره محل بگویند این سرخی در شیر خون است نجس و خوردن آن حرام است ، و الاّ نه نجس و نه حرام است .

سؤال ۵۹ : در فصل بهار ، شیر بعضی از گوسفندان طغیان می کند ، ابتدا که می دوشند مانند خون است که رنگ شیر در ظرف تغییر می کند ، بعد که مقداری دوشیدند صاف می شود ، آیا این شیر که داخل ظرف است و آنچه داخل پستان گوسفند است محکوم به طهارت است ؟

جواب : از مقدار شیری که عرفاً خون صدق می کند اجتناب کنید ، و همچنین در صورتی که مخلوط به خون باشد و دست

وظرف را بشویند و بقیه شیر طاهر است .

کافر

اهل کتاب

سؤال ۶۰: اهل کتاب (یهود، نصاری) که پیامبری حضرت محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) را قبول ندارند نجس هستند یا پاک؟

جواب: اقوی نجاست آنهاست .

سؤال ۶۱: نظر حضرت تعالی درباره طهارت و نجاست اهل کتاب چیست؟

جواب: اخبار درباره طهارت و نجاست اهل کتاب مختلف است و ترجیح با اخبار نجاست آنهاست که مطابق مشهور و مخالف عامه است .

کافر کتابی معاهد

سؤال ۶۲: آیا اموال و اعراض و خون کفار کتابی برای مسلمانان مباح است؟ و آیا برای مرد مسلمان جایز است که با زنان کشورهای غربی رابطه جنسی برقرار کند کما اینکه بین خود آنها معمول و متداول است؟

جواب: کفار کتابی که جزیه می دهند یا با دولت اسلامی قرارداد دارند، مال و دم و عرض آنها محترم است، اما زنان کشورهای غربی چنانچه دولت آنها با دولت اسلامی معاهده دارد رابطه باید با ازدواج صحیح باشد و بدون نکاح جائز نیست اگر چه متداول باشد .

کافر حربی

سؤال ۶۳: کافر حربی به چه کسی گفته می شود؟

جواب: کفاری که نه در ذمه اسلام هستند و نه با مسلمین معاهده و قرارداد بسته اند، حکم کافر حربی را دارند .

نیکی به کافر

سؤال ۶۴: نیکی به کفار هر گاه به جهت کفر آنها نباشد چه حالتی دارد؟

جواب: مانعی ندارد، خصوصاً اگر به جهت تألیف قلوب باشد .

طلب آموزش برای کافر

سؤال ۶۵: طلب آمرزش و یا هدایت برای کفار چه حالتی دارد؟

جواب: طلب هدایت جایز است، ولی طلب آمرزش بعد از مردن جایز نیست، و در زمان حیات اگر به معنی این باشد که خداوند اول او را هدایت کند و سپس بیمارزد اشکال ندارد.

اعمال خیریه برای ارحام کافر

سؤال ۶۶: حکم انجام اعمال خیریه برای ارحامی که کافر هستند چیست؟

جواب: رجاء اشکال ندارد و محتمل است موجب تخفیف شود خصوصاً نسبت به پدر.

منافق

سؤال ۶۷: آیا دشمنی با منافق که در ظاهر مسلمان و در باطن کافر است واجب است؟ در چه حدی؟

جواب: اگر واقعاً یقین داشته باشد که در باطن کافراست، احکام معاشرت با کافر را باید انجام دهد، ولی اگر شک یا تردیدی در کفر واقعی یا مرتد شدن او را داشته باشد، باید احکام و رفتار و معاشرت یک مسلمان ظاهری را رعایت نماید.

مسکرات

الکل

سؤال ۶۸: آیا الکل نجس است یا طاهر؟

جواب: الکل و هر نوع مایع دیگری که اگر انسان آنرا بخورد او را مست می کند نجس است.

ادکلن

سؤال ۶۹: استفاده از ادکلنی که می گویند در آن الکل به کار رفته است چه حکمی دارد؟

جواب: از آن اجتناب نمایید.

سرکه شدن شراب

سؤال ۷۰: آیا شراب که نجس است به سرکه شدن پاک میشود و خوردن آن حلال است یا نه؟

جواب: شراب بعد از سرکه شدن پاک و حلال است.

عطرهای وارداتی

سؤال ۷۱: عطرهایی که از کشورهای غربی وارد می شود و ممکن است در ترکیبات آنها از مسکرات استفاده شده باشد ، استعمال آنها و نماز خواندن با آنها چه حکمی دارد؟

جواب: مادامی که در بازار مسلمین است و نجاست و مواد ترکیبی آن معلوم نیست ، استعمال و نماز خواندن با آن اشکال ندارد . اما اگر علم بر نجاست داشته باشد با آن نماز نخواند .

بیره

سؤال ۷۲: شرابی به نام « بیره » مشهور است در صورتی که مسکر نباشد آیا طاهر است یا نجس؟

جواب: اگر همان فقاع است که از جو گرفته می شود و امام (علیه السلام) می فرماید: « این خمری است که مردم آن را کوچک شمرده اند » و مستی کمی دارد که محسوس مردم نیست ، هم حرام و هم نجس است .

ماء الشعیر حلال

سؤال ۷۳: آب جو حلال که به آن ماء الشعیر می گویند چیست و چگونه تهیه می شود؟

جواب: ماء الشعیر که حلال است عبارت از آن است که جو را در آب بجوشانند و بعد از مقداری جوشیدن و سرد شدن ، آشامیدن آن حلال است .

مردار

سؤال ۷۴: به چه دلیل پنیر مایه ای که در شیردان گوسفند مرده می باشد با آب کشیدن پاک می شود؟

جواب: چون روایات صحیحه داریم بر پاک شدن آن .

حیوان نجاست خوار

سؤال ۷۵: حیوان حلال و نجاستخوار مرغ خون خوار و لاشه خوار مرغی که خون خوار و لاشه خوار شده آیا حکم جلال و حیوان نجاستخوار را دارد؟

یا نجاستخوار مخصوص اکل عذره انسان است؟

جواب: نجاستخوار (جلال) مخصوص اکل عذره انسان است علی الاظهر .

احکام وضو

شرایط وضو

کمک کردن در وضو

سؤال ۷۶: در وضو اگر شخصی دست کسی را که در حال وضو گرفتن است برای مسح سر و پاها حرکت دهد چه حکمی دارد؟

جواب: اختیاراً نباید دیگری دست او را حرکت دهد و در صورت اضطرار مانعی ندارد.

برطرف کردن چرک و گچ زیر ناخن

سؤال ۷۷: حکم چرک یا گچ و امثال آن که زیر ناخن جمع می شود برای وضو گرفتن چیست؟

جواب: ازاله چرک زیر ناخن واجب نیست، مگر آن که از ظاهر حساب شود به این که ناخن را به حدی کوتاه کند که زیر آن ظاهر شود در این صورت باید چرک و گچ را برطرف کرد و سپس شست، مگر آن که قطع داشته باشیم که جرم ندارد و مانع نیست.

وضو گرفتن با وجود نامحرم

سؤال ۷۸: وضو گرفتن زن در جایی که نامحرم او را می بیند چگونه است؟

جواب: وضوی او صحیح است، ولی کار حرامی انجام داده است.

نبودن مانع روی بدن

سؤال ۷۹: رنگهای غلیظ از قبیل رنگ پوست گردو و... که دست را سیاه می کند آیا مانع محسوب می شود؟

جواب: صرف رنگ مانع نیست مگر آن که جرم داشته باشد.

اجزاء وضو

شستن صورت و دستها

رساندن آب به تمام عضو

سؤال ۸۰: مراد از شستن صورت و دستها در وضو رساندن آب به صورت و دستها است همراه با دست کشیدن یا بدون کشیدن؟

جواب: مقصود رسیدن آب است به تمام عضو، چه به دست کشیدن باشد یا بدون آن، به مسئله ۲۴۳ توضیح المسائل ما مراجعه نمایید.

چگونگی شستن

سؤال ۸۱: در شستن صورت و دستها اگر چند مشت آب بریزیم سپس دست بکشیم صحیح است یا یک مشت آب بریزیم و از بالا به پایین بشویم و دوباره مشت دیگری آب بریزیم و بشویم؟

جواب: هر دو طریق صحیح است و لکن زیاد تکرار نکند که به وسوسه برسد.

شستن صورت با دست چپ

سؤال ۸۲: آیا با دست چپ در وضو در حال اختیار می توان صورت را شست؟ با هر دو دست چطور؟

جواب: جایز است.

شستن موهای دست

سؤال ۸۳: در وضو، رساندن آب به پوست در صورت غلظت موهای دست لازم است یا حکم ریش را دارد؟

جواب: موهای دست با خود پوست در وضو ولو این که غلظت داشته باشد

باید شسته شود و حکم ریش را ندارد.

شستن دست

سؤال ۸۴: اگر در هنگام شستن دست چپ در وضو چند مرتبه به قصد شستن آب بریزد آیا دوم و سوم مانع مسح می باشد؟ اگر به قصد وضوی ارتماسی دست راست را در آب فرو ببرد، آبی که در هنگام خارج کردن دست از آب بر روی دست می ماند و آب غیر وضو می باشد مانع مسح است؟

جواب: در مفروض سؤال ریختن آب متعدياً و پی در پی به قصد یک بار شستن، چنانچه در مراتب سابقه تمام عضو را فرا نگرفته باشد صحیح است و مسح با آن مانعی ندارد. و در ارتماسی در وقت اخراج قصد وضو نماید.

آب خارج در اعضاء وضو

سؤال ۸۵: در وضو هنگام شستن دست، احیاناً آب از شیر روی دست انسان می ریزد یا دست به جای نجس می خورد و باید آب بکشد آیا این عمل سبب بطلان وضو است؟

جواب: اگر قبل از تمام شدن شستن دست چپ باشد وضو باطل نمی شود و در دست چپ اگر آبی که می ریزد بسیار کم باشد بطوری که مستهلک شود عرفاً اشکال ندارد.

چگونگی مسح سر و پا

سؤال ۸۶: مسح سر و دو پا در وضو باید با کف دست باشد یا با انگشتان؟ آیا صرف گذاشتن دست کفایت می کند یا کشیدن لازم است؟

جواب: با انگشتان هم می شود مسح کرد علی الاظهر، ولی صرف گذاشتن دست روی محل مسح کفایت نمی کند. بلی، اگر دست را روی آن بگذارد و مقداری بکشد مجزی است، ولی بهتر است که دست را روی انگشتان پا گذاشته و مسح کند.

اندازه مسح سر

سؤال ۸۷: در کشیدن مسح سر، برای کسی که موی بلند دارد به نحوی که موها تا روی ابروی او رسیده تا چه اندازه مسح واجب است؟ آیا تا سر موها باید مسح کند؟ اگر آب مسح به آب وضو برسد چه حکمی دارد؟

جواب: احتیاط مستحب آن است که از درازا به اندازه یک انگشت و از پهنا به اندازه پهنای سه انگشت بسته مسح نماید اگر چه وجوب مسح به مقدار عرض یک انگشت، خالی از قوت نیست، و اگر در حین مسح دستش به آب وضوی صورت تماس پیدا کرد باید با آن قسمت از دست که تماس نگرفته مسح پا نماید.

تکرار مسح

سؤال ۸۸: آیا سر و پا را می توان دو بار مسح نمود؟

جواب: در قدمین اشکال ندارد اما در مسح سر، قبل از تکرار سر را خشک کند.

تماس آب مسح با صورت

سؤال ۸۹: اگر هنگام کشیدن مسح سر، آن قدر مسح سر را بکشد که به آب صورت برسد، وضو باطل می شود یا خیر؟ یا هنگام وضو گرفتن، صورت را آن قدر از بالا شسته باشد که کمی از سرش هم شسته شده، اگر هنگام مسح کشیدن سر، مسح را زیاد بکشد که به آب سر یا صورت برسد، وضو چه حکمی دارد؟

جواب: مسح سر صحیح است و چنانچه با بقیه آبی که در دستش می باشد و مخلوط نشده مسح پا نماید صحیح است.

مسح کسی که انگشتان او جمع شده

سؤال ۹۰: انگشتان شخصی به گونه ای جمع شده که نمی تواند با کف دست مسح سر و پا نماید چگونه می تواند مسح نماید؟

جواب : می تواند با مقداری از کف دست یا با نوک انگشتها (ته ناخنها) مسح نماید .

مسح بر روی موی مصنوعی

سؤال ۹۱ : برای کسی که موی مصنوعی دارد ، مسح سر باید به پوست سر برسد یا روی موی مصنوعی کافی می باشد ؟

جواب : مسح سر را زیر موی مصنوعی نماید یعنی بر پوست سر یا بر موی اصلی مسح نماید .

وضو گرفتن در زیر باران

سؤال ۹۲ : آیا انسان می تواند هنگام باریدن باران وضو بگیرد ؟

جواب : مانعی ندارد چه باران شدید باشد چه خفیف ، ولی برای شستن دست چپ به لحاظ مسح سر و پا ، آب باران با آب وضو مخلوط نشود .

مسح بر انگشت کوچک

سؤال ۹۳ : بعضی بانوان از لاک ناخن استفاده می کنند آیا می توانند جهت مسح پا ، فقط انگشت کوچک را که لاک نخورده است مسح کنند ؟

جواب : مسح بر انگشت کوچک بنا بر احتیاط کافی نیست .

چیزهایی که باید برای آنها وضو گرفت

مس اسم الله

سؤال ۹۴ : آیا جایز است شخصی که وضو ندارد با خود کار بر روی دست

خود کلمه « الله » را بنویسد ؟

جواب : احوط ترک آن است .

مس عبارت « بسمه تعالی »

سؤال ۹۵ : در اول نامه ها و نوشته ها عبارت « بسمه تعالی » نوشته می شود . آیا حکم نام خداوند را دارد یا آن که می توان بدون طهارت به آن دست زد ؟

جواب : حکم نام خداوند را ندارد ولی بهتر است مراعات نمایند .

سکه های مضروب به نام ائمه (علیهم السلام)

سؤال ۹۶: مسح کردن و دست کشیدن و لمس کردن سکه ۵۰ ریالی را که تصویر مرقد حضرت معصومه (علیها السلام) دارد و یا سکه ۱۰۰ ریالی که تصویر مرقد علی بن موسی الرضا (علیه السلام) را دارد چه حکمی دارد؟

جواب: در نام پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) و ائمه معصومین (علیهم السلام) و حضرت زهرا (علیها السلام) احتیاط مستحب آن است که بدون وضو مس نشود.

ظروف منقوش به اسماء معصومین (علیهم السلام)

سؤال ۹۷: نام مبارک ائمه معصومین (علیهم السلام) را بعضی از هیئتها در بشقابهای ملامین و چینی نوشته اند و این ظروف در مجالس عزاداری و غیر آن استفاده می شود و ممکن است دست بی وضو به آن بخورد و احیاناً نجس شود، حکم شرعی این مسئله چیست؟

جواب: باید احترام آن را رعایت نمایند و ملاحظه نمایند هتک حرمت نشود.

مبطلات وضو

مس میت

سؤال ۹۸: آیا مس میت، وضو را باطل می کند؟

جواب: احوط بطلان است.

احکام وضو

وضو قبل از دخول وقت

سؤال ۹۹: شخصی یقین دارد که وقت نماز شده است و برای خواندن نماز وضو می گیرد، بعداً می فهمد وقت نماز نشده بود آیا می تواند با این وضو نماز بخواند؟

جواب: بلی می تواند نماز بخواند.

عدم فرق بین ترتیبی و ارتماسی

سؤال ۱۰۰: آیا در وسعت وقت، وضو گرفتن به صورت ترتیبی یا ارتماسی جایز است؟ کدام صورت از دیگری افضل است

جواب: فرقی بین آن دو نیست . ۳۹

احکام غسل

شرایط غسل

اباحه آب

سؤال ۱۰۱: چنانچه حمام و آب حمام برای عموم وقف باشد و شخص مخرج غائط را در آب خزینه تطهیر نماید و پیش از غسل کردن شک کند که حمامی راضی است یا خیر آیا غسل او باطل است؟ آیا راضی نبودن حمامی و ضایع شدن حق عموم اثری در بطلان غسل دارد؟

جواب: در مفروض سؤال که حمام و آب آن وقف برای عموم است رضایت و عدم رضایت حمامی دخلی در صحت و بطلان غسل ندارد، و تطهیر مخرج در خزانه چنانچه متعارف نوع نباشد و موجب ضایع شدن حق عموم باشد حرام است و غسلش صحیح است.

سؤال ۱۰۲: اگر هنگام غسل کردن از شخصی حدث اصغر سر بزند و غسلش را تمام کرده دوباره غسل نماید، چون آب بیشتری مصرف شده، ممکن است که حمامی راضی نباشد، وظیفه او چیست؟

جواب: بنا گذارد که حمامی را راضی نماید، و ظاهراً تا یک ساعت در حمام ماندن به نحو متعارف و صرف آب مانعی ندارد، و در صورت بیشتر ماندن اجرت بیشتری می گیرند.

غسل با آب گرمکنی که برق غیر مجاز دارد

سؤال ۱۰۳: شخصی از آب گرمکنی که برق آن غیر مجاز است برای غسل استفاده می کند، آیا غسل او صحیح است؟

جواب: غسلش باطل نیست اگر هنگام غسل برق

را قطع کند ، ولی قیمت مصرف برق را ضامن است .

نبودن مانع روی بدن

سؤال ۱۰۴: رنگهای غلیظ از قبیل رنگ پوست گردو و . . . که دست را سیاه می کند آیا مانع محسوب می شود ؟

جواب : صرف رنگ مانع نیست مگر آن که جرم داشته باشد .

اجزاء غسل

غسل ترتیبی در زیر آب

سؤال ۱۰۵: آیا با حرکت دادن اعضای سه گانه غسل در زیر آب به قصد غسل ترتیبی ، غسل محقق می شود ؟

جواب : حرکت دادن عضو در زیر آب به قصد غسل ترتیبی اشکال ندارد علی الاظهر ، ولی اول سر را حرکت دهد و بعد طرف راست و بعد طرف چپ را .

جبیره بودن تمام کمر یا یک پای کامل

سؤال ۱۰۶: کسی که تمام پشت کمر او جبیره باشد یا یک پای کامل او جبیره باشد هنگام غسل چه وظیفه ای دارد ؟

جواب : باید بقیه اعضا و جاهای سالم را طبق وظیفه اش که در رساله نوشته شده ، غسل بدهد و موضع جبیره را مسح نماید و بعد یک تیمم هم به جا آورد ، مراجعه شود به توضیح المسائل ۶۰ احکام جبیره .

جنابت

اسباب جنابت

* علائم منی :

سؤال ۱۰۷: آیا ممکن است کسی جنب شود و منی از او خارج بشود در حالی که نشانه هایی که برای منی ذکر شده است را نداشته باشد ؟ و اگر شک داشت ، چگونه می تواند بفهمد این رطوبت منی است ؟

جواب : ممکن است در بعضی احوال ، منی خارج شود بدون علامت ، ولی اگر شک داشت باید به نشانه های مذکوره رجوع کند و چنانچه نشانه ها موجود نباشد حکم به عدم جنابت می نماید .

شک در خروج منی

سؤال ۱۰۸: اگر در خواب آبی از انسان خارج شود ، با توجه به این که فرد نمی تواند علایم سه گانه محتمل شدن را تشخیص

دهد ، تکلیف چیست ؟

جواب : در فرض سؤال که هیچ اثری از محتلم شدن ندارد ، اصل عدم تکلیف است ، انشاء الله چیزی بر او واجب نیست .

سؤال ۱۰۹ : رطوبتی در خواب از شخصی خارج می شود و نمی داند نشانه های منی را داشته یا نه آیا غسل بر او واجب است ؟

جواب : چنانچه از بوی آن یا کثرت آن یا از طریق دیگر اطمینان پیدا شود به خروج منی باید غسل نماید ، و الا فلا .

احتلام زن

سؤال ۱۱۰ : هرگاه زنی محتلم شود آیا غسل بر او واجب است یا به واسطه دخول ، غسل واجب می شود ؟

جواب : در هر دو صورت باید غسل نماید .

دخول در دبر

سؤال ۱۱۱ : اگر انسانی وطی با مرد یا زن یا حیوان کند و منی هم خارج نشود ، آیا جنب می شود و غسل دارد و با همان غسل می تواند نماز بخواند ، یا جنب نشده و باید وضو بگیرد و نماز بخواند ؟

جواب : اگر چه بعید نیست کفایت وضو و لکن احتیاط به جمع بین وضو و غسل ترک نشود .

چیزهایی که بر جنب حرام است

سؤال ۱۱۲ : آیا جایز است که شخص جنب دست یا سر خود را داخل مسجد کند ؟

جواب : اقوی جواز است .

سؤال ۱۱۳ : خواندن قرآن از حفظ یا از روی قرآن و مس حواشی و جلد قرآن برای شخص جنب حرام است یا خیر ؟

جواب : فرق نیست چه از حفظ چه از روی قرآن باشد و مس حواشی قرآن چنانچه حروف قرآنی در آن نباشد ، حرام نیست .

سؤال ۱۱۴ : در دعای کمیل این جمله از قرآن کریم هست : (أَمِنَ كَانِ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانِ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ) آیا جایز است شخص جنب یا حائض آن را به عنوان دعا بخواند نه به عنوان قرآن ؟

جواب : اگر به قصد قرآن بخواند حرام است و اگر قصد قرآن نکنند از دعای کمیل نیست ، چون از کلام خدا در دعا لحاظ شده ، زیرا می خواند : « و انت جل ثناؤک قلت مبتدئا و تطولت بالانعام متکرمًا افمن

کان مؤمنا» .

نیت غسل جنابت

سؤال ۱۱۵: شخصی غسل می کند به قصد قربت مطلقه یا به قصد غسل مستحبی در حالی که از جنابت خود غافل است آیا مجزی از غسل جنابت می باشد؟

جواب: مجزی نیست .

استحاضه

استحاضه قلیله

سؤال ۱۱۶: آیا زن، پس از پاک شدن از استحاضه قلیله احتیاجی به غسل استحاضه دارد؟

جواب: بعد از تمام شدن استحاضه قلیله احتیاجی به غسل نیست .

استحاضه کثیره

سؤال ۱۱۷: برای صحت روزه، صاحب استحاضه کثیره شب باید غسل نماید آیا این غسل، غسل چهارم حساب می شود یا همان غسل نماز مغرب و عشا است؟

جواب: احتیاج به غسل چهارم نیست، بلکه غسلهای سه گانه کافی است .

احکام اموات

تجهیز میت

غسل میت

* استخوان میت که بعداً پیدا شده :

سؤال ۱۱۸: استخوان قفسه سینه میتی بعد از چهار سال پیدا شده بدون غسل و نماز و کفن آیا غسل لازم دارد؟ آیا نماز می خواهد؟ آیا باید دفن گردد؟

جواب: غسل و کفن و نماز و دفن لازم است علی الاحوط .

نجاست قبل از اتمام اغسال ثلاثه

سؤال ۱۱۹: بعد از غسل میت با سدر و کافور و قبل از غسل با آب خالص قطراتی که ترشح می شود پاک است یا نجس؟

جواب : نجس است .

نبودن مماثل

سؤال ۱۲۰ : هرگاه غیر مماثل بخواهد زن میت را تیمم بدهد اگر به صورت میت پارچه بگذارد که دستش به صورت میت نرسد یا با دستکش دست را به خاک بزند و تیمم بدهد این غسل یا تیمم چه حکمی دارد ؟

جواب : در صورتی که آب باشد و مماثل و محرم نباشد غسل ساقط است ، و چنانچه آب نباشد یا مانعی باشد و نوبت به تیمم رسیده باشد لکن محرم و مماثل نباشد ایضاً محتمل است که تیمم ساقط باشد لکن احوط تیمم دادن با دستکش است به نحوی که نه لمس نماید نه نظر نماید و در صورت امکان دست خود میت را به زمین بزند و تیمم بدهد .

تیمم بدل از غسل میت

سؤال ۱۲۱ : شخصی میتی را تیمم می دهد ، در عمل دست راست او به سمت چپ و دست چپ به سمت راست قرار می گیرد آیا این تیمم صحیح است ؟ تیمم دادن میت با دستکش برای این که موجب غسل مس میت نشود جایز است یا خیر ؟

جواب : تیمم دادن میت در صورتی که دست راست او به سمت چپ و دست چپ او به سمت راست میت باشد صحیح است ، لکن با دستکش تیمم دادن میت ، جایز نیست .

فوت بر اثر تصادف در حین مأموریت

سؤال ۱۲۲ : یکی از پرسنل نیروی انتظامی ، در حین مأموریت در اثر سانحه تصادف از دنیا . رفت آیا نام برده شهید محسوب می شود ؟

جواب : روایتی به این عبارت نقل شده است که : من مات علی حب آل محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) مات شهیداً ، انشاء الله که این مرحوم شامل مضمون روایت خواهد شد ، البته احکام ظاهری شهید مثل عدم وجوب غسل و امثال آن یقیناً جاری نمی شود .

غسل توسط دستگاه

سؤال ۱۲۳ : غسل میت با وسایل اتوماتیک با رعایت همه شرایط شرعی ، به این صورت که شخص مسلمان با نیت مقرر ، کلید دستگاه را روشن کند ، صحیح است ؟

جواب : صحیح است .

کفن

سؤال ۱۲۴: لطفاً در مورد جریدتین (دو چوب تر) که مستحب است به همراه میت در قبر گذاشته شود توضیح دهید که به چه اندازه باید باشند و چوب را چگونه باید بگذارند؟ آیا به هر طریقی عمل نمایند صحیح است؟

جواب: راجع به کیفیت دو چوب چند نحو در اخبار ذکر شده و در عروه اشاره نموده و استفاده تخییر نمودند و بهتر آن است که عمل نمایند به صحیحه جمیل بن دراج (کما هو المشهور بین الاصحاب) قال علی (علیه السلام): « ان الجریده قدر شبر یوضع واحده من عند الترقوه الی ما بلغت ما یلی الجلد و الاخری فی الایسر من عند الترقوه الی ما بلغت من فوق القميص » (جلد ۲ باب ۱۰ تکفین وسایل حدیث ۳) و در بعض اخبار ذکر شده که در صورت عدم امکان به هر نحو که شود بگذارند بلکه اگر شد روی قبر بگذارند (رجاء) ایضاً مفید است .

سؤال ۱۲۵: مستحب است که در قبر همراه میت دو چوب تر و تازه قرار دهند آیا این چوب باید از درخت مخصوصی باشد؟

جواب: افضل چوب درخت خرما ، بعد سدر ، بعد بید ، بعد انار است به ترتیب ، و با هر چوبی نیز صحیح است (حسب آنچه در باب ۱۸ ابواب تکفین جلد

۲ وسایل مذکور است) .

نماز میت

قرائت صحیح عدالت

سؤال ۱۲۶: شخصی که قرائتش صحیح نیست یا گناه کبیره مرتکب شده است آیا می تواند نماز میت را بخواند؟

جواب: چنانچه به اندازه نماز واجب، نماز میت را می تواند صحیحاً انجام دهد، کافی است.

اشتباه در نماز میت

سؤال ۱۲۷: اگر در نماز میت، ضمائر و اشارات مذکر و مونث رعایت نشود و به عکس خوانده شود آیا نماز باطل است، در صورت بطلان، خواندن نماز میت روی قبر آن چه حکمی دارد؟

جواب: صحیح است علی الاظهر، و در صورت نخواندن یا باطل بودن بر قبر او می خوانند.

سؤال ۱۲۸: در نماز میت برای زن می توان گفت هذه الميته یا حتماً باید هذه المیت گفت؟

جواب: هذه المیت بگویند.

باطل بودن نماز میت

سؤال ۱۲۹: اگر بر میتی نماز خوانده شود و بعد از دفن، مشخص گردد که جزئی از تکبیر چهارم را اشتباه خوانده، آیا واجب است بر قبر نماز خوانده شود؟

جواب: اگر بعد از دفن بفهمند نمازی که خوانده شده باطل است تا وقتی جسد از هم نپاشیده واجب است با شرطهایی که برای نماز میت گفته شده بر قبرش نماز بخوانند.

نماز میت در مسجد

سؤال ۱۳۰: آیا خواندن نماز میت به جماعت در هر مسجدی مکروه است؟

جواب: خواندن نماز میت در مسجد الحرام مکروه نیست و در مساجد دیگر مکروه و صحیح است.

دفن

دفن دندان مصنوعی

سؤال ۱۳۱: آیا دندان مصنوعی میت باید با او دفن شود؟

جواب : دفن با او لازم نیست .

صورت قبر

سؤال ۱۳۲ : بالا آوردن قبر از سطح زمین تا چه اندازه جایز است ؟

جواب : مستحب است برای قبرها علامت بگذارند و مستحب است به اندازه چهار انگشت سطح قبر بالاتر از زمین باشد .

مستحبات دفن

پاشیدن آب

سؤال ۱۳۳ : پاشیدن آب بر روی قبر میت مستحب است . آیا این عمل برای مرتبه اول است یا همیشه ؟ علت آن چیست ؟

جواب : به باب ۳۲ دفن وسائل مراجعه نمایید ، قدر متیقن مرتبه اول است .

تشریح

سؤال ۱۳۴ : آیا تشریح جسد میت برای کشف سبب مرگ وی جایز است ؟

جواب : تشریح میت مسلمان جایز نیست مگر ضرورت مهمی اقتضا کند که مهمتر از حرمت تشریح از نظر اسلام باشد .

نیش قبر

انتقال به مشاهد مشرفه

سؤال ۱۳۵ : میتی وصیت نموده که جسدش را برای دفن کردن در مشاهد مشرفه به امانت بگذارند یا این که بدون وصیت

میت ، توسط ورثه به جهت انتقال ، نیش قبر انجام شود آیا این نیش قبر حرام است ؟

جواب : بهتر آن است که میت را به نحوی که در قبر می خوابانند داخل تابوت قرار دهند و در قبر بگذارند و بعد با خود

تابوت ، بیرون آورند .

انتقال استخوان

سؤال ۱۳۶ : آیا انتقال استخوانهای میت از قبرش به مکان دیگر بدون وصیت میت جایز است ؟ آیا بین این که انتقال دهنده

پدر یا پسر میت باشد فرقی هست ؟

جواب : چنانچه مستلزم هتک نمی شود مثل خرد شدن استخوانها یا پخش شدن بوی بد ، نیش قبر جایز است خواه پدر باشد یا

پسر .

نیش قبر برای بناء امامزاده

سؤال ۱۳۷: هیئت امناء امامزاده در نظر دارد برای امامزاده رواقی بسازد، در مسیر دیوار ساختمان چند قبر می باشد که بعضی از آنها سالها و بعضی دو سه سال از دفنشان می گذرد، البته در صورت انتقال موقعیت مکانی ایشان از اول بهتر خواهد بود، آیا راهی برای ما وجود دارد که بتوانیم بدن را به جای دیگر منتقل کنیم؟

جواب: در فرض سؤال، نیش قبور مذکوره در سؤال به هیچ عنوان جایز نیست، و لکن شما می توانید با اجازه اولیای قبور در جاهایی که قبر نیست ستون بزنید و روی قبرها شناژ بندی کرده، دیوار را روی قبرها قرار دهید، و نسبت به تصرف در سنگهای روی قبرها هم از اولیاء آنها اجازه بگیرید.

غسل مس میت

دلیل وجوب

سؤال ۱۳۸: علت این که مس میت انسان، موجب غسل است و مس حیوان مرده موجب غسل نمی شود چیست؟

جواب: دلیل نص است و حکمت و ملاک آن لازم نیست دانسته شود.

مس میتی که به جای غسل تیمم داده شده

سؤال ۱۳۹: میتی را به جای غسل، تیمم می دهند آیا بعد از تیمم، غسل مس میت نیاز است؟

جواب: احوط غسل مس میت است، به مسئله ۵۰۵ ذخیره المؤمنین مراجعه نمایید.

مس دندان مصنوعی

سؤال ۱۴۰: مس نمودن دندان مصنوعی میت که در دهان او می باشد موجب غسل می شود یا نه؟ خونی که از زبان یا لثه

های میت به دندان مصنوعی رسیده، پاک است یا خیر؟

جواب: مس دندان عاریه قالبی، موجب غسل نمی شود و اگر خون به آن برسد تطهیرش نما

نماز وحشت

آیه الکرسی در نماز وحشت

سؤال ۱۴۱: اگر در نماز وحشت آیه الکرسی را تا (هو العلی العظیم) بخواند نماز درست است یا خیر؟

جواب: احوط آن است که تا (هم فیها خالدون) بخواند.

وقت نماز وحشت

سؤال ۱۴۲: اگر بعد از دفن بخواهند میت را مثلاً به نجف اشرف منتقل کنند نماز وحشت را در کدام شب باید بخوانند؟

جواب: نماز را در شب دفن اول بخوانند.

عزاداری

لباس سیاه پاره کردن یقه

سؤال ۱۴۳: پاره کردن یقه در عزا چه حکمی دارد؟ علت پوشیدن لباس سیاه چیست؟

جواب: پاره کردن یقه منافات با صبر و رضا به تقدیر الهی دارد و زندهای بنی هاشم در عزای حضرت سید الشهداء (علیه السلام) لباس سیاه پوشیدند حسب روایات، بلکه منقول است که خود حضرت علی بن الحسین (علیهما السلام) نیز لباس سیاه پوشیدند.

سؤال ۱۴۴: پاره کردن یقه در عزاداری پدر و برادر جایز است و برای غیر پدر و برادر جایز نیست، چه فرقی بین پدر و برادر با دیگران هست؟

جواب: در جایز بودن پاره کردن یقه برای پدر و برادر و عدم جواز آن برای دیگران، فقط فارق نص است.

طعام ختم در مسجد

سؤال ۱۴۵: غذا خوردن در منزل میت مکروه است، خوردن غذا از مال میت در مسجد چه حکمی دارد؟ اگر از ثلث وصیت باشد چگونه است؟

جواب: خوردن طعام از ثلث مال میت در مسجد، مانعی ندارد.

احکام نماز

طهارت

وضوی باطل

سؤال ۱۴۶: شخصی که بعد از مدتی متوجه می شود که وضوهایش باطل بوده آیا واجب است همه نمازهای این مدت را قضا کند؟

جواب: قضای همه نمازهایی که با وضوی باطل خوانده واجب است.

ترک غسل جنابت

سؤال ۱۴۷: شخصی یک سال است که به تکلیف رسیده و در زمانی که جنب می شده از احکام آن اطلاع نداشته است. اکنون که اطلاع پیدا کرده حکم نمازهایی که قبلاً خوانده و روزه هایی که گرفته چیست؟

جواب: باید نمازها را قضا کند و اما روزه پس چون تعمد بقاء بر جنابت نداشته قضا و کفاره ندارد، اگر چه احتیاط مستحب قضاء است.

شک در وضو در حال نماز

سؤال ۱۴۸: اگر نماز گزار در اثناء نماز در گرفتن وضو شک کند و نماز را با این حالت مدتی ادامه دهد بعد یقین کند که وضو گرفته حکم او چیست؟

جواب: اگر بعد از شک یقین پیدا کرد وضو داشته نمازش صحیح است.

فراموش کردن تطهیر مخرج بول قبل از وضو

سؤال ۱۴۹: شخصی بول کرد و خود را طاهر نکرد و برای نماز وضو گرفت و نماز خواند، بعد از نماز یادش آمد، آیا صرف تطهیر مخرج بول کافی است یا باید وضو نیز بگیرد؟ و در هر صورت نمازی که خوانده صحیح است یا خیر؟

جواب: وضوئی که با آن حال گرفته کافی است و احتیاج به تجدید آن ندارد، آنچه برایش واجب است تطهیر مخرج و اعاده نماز است یا قضاء آن.

طهارت برای سجده منسیّه و سجده سهو

سؤال ۱۵۰: آیا برای سجده سهو و تشهد فراموش شده اگر بین سلام و سجده حدثی واقع شود وضو گرفتن لازم است؟

جواب: در سجده سهو طهارت شرط نیست بخلاف سجده و تشهد فراموش شده.

فاقد الطهورین

سؤال ۱۵۱: شخصی در بیمارستان بستری شده است و نمی تواند برای نماز وضو بگیرد، همچنین خاک برای تیمم پیدا نمی کند. آیا می تواند نمازش را بی وضو و بی تیمم بخواند؟

جواب: فاقد الطهورین به همان حال نماز بخواند و بعداً اعاده یا قضا کند.

وقت

اذان رادیو

سؤال ۱۵۲: اذانی که از رادیو پخش می شود معتبر است یا خیر؟

جواب: چون موجب اطمینان به دخول وقت است کافی است.

وقت مخصوص عصر

سؤال ۱۵۳: اگر نماز گزار برای خواندن نماز ظهر و عصر به اندازه پنج رکعت وقت تا مغرب دارد باید نماز ظهر و عصر را چگونه بخواند؟

جواب: چنانچه پنج رکعت وقت داشته باشد هر دو را به عنوان ادا می خواند

و الا فریضه عصر در وقت مخصوص واقع می شود و ادا است و فریضه ظهر قضا است.

وقت مغرب

سؤال ۱۵۴: آیا علامت مغرب آن است که سرخی طرف مشرق که بعد از غروب آفتاب پیدا می شود از بالای سر انسان بگذرد؟

جواب: گذشتن سرخی از بالای سر مشاهده نمی شود لکن منتقل شدنش به طرف مغرب مشاهده می شود و آن علامت غروب واقعی است.

آخر وقت مغرب و عشاء

سؤال ۱۵۵: اگر وقت نماز مغرب و عشا برای شخص مختار نصف شب باشد و شب را از اول غروب آفتاب تا اذان صبح حساب کنیم نیمه شب تقریباً ۱۱ ساعت بعد از ظهر شرعی می شود، لکن شما برای خواندن نماز مغرب یا افطار روزه بین غروب آفتاب و مغرب شرعی به مقدار پانزده دقیقه تقریباً فرق می گذارید، بنابراین نیمه شب و آخر وقت نماز مغرب و عشا چه ساعتی بعد از ظهر می باشد؟

جواب: تقریباً یازده و ربع نصف شب است و فرق بین غروب و مغرب ظاهری می باشد و حقیقت وقت غروب واقعی همان انتقال حمزه شدید مشرقیه است به سمت مغرب.

جمع بین ظهرین و عشاءین

سؤال ۱۵۶: خواندن نماز ظهر و عصر و مغرب و عشا با فاصله و بدون فاصله چه حکمی دارد؟ آیا طریقه شیعه واقعاً مطابق با عمل ائمه (علیهم السلام) است.

جواب: هر دو نحو جایز است و حضرت رسول (صلی الله علیه وآله وسلم) به هر دو نحو اختیاراً عمل نموده اند.

شک در قضا و اداء

سؤال ۱۵۷: هنگامی که نمی دانیم نماز صبح ادا است یا قضا باید آن را به چه نیتی بخوانیم؟

جواب: بهتر نیت ما فی الذمه است و ممکن است با استصحاب بقاء وقت نیت ادا نماید.

تأخیر انداختن نماز ظهر روز جمعه

سؤال ۱۵۸: اگر کسی بخواهد روز جمعه در منزل نماز ظهرش را بخواند، آیا لازم است منتظر شود تا خطبه نماز جمعه تمام شود بعد نماز ظهر را بخواند؟

جواب: بهتر آن است که صبر کند.

قبله

انحراف از قبله

سؤال ۱۵۹: انحراف از قبله تا چه مقدار نماز را باطل نمی کند؟

جواب: در حال سکونات نماز، انحراف از قبله الی ما بین الیمین و الیسار مانعی ندارد.

لباس نمازگزار

پوشش ناقص در نماز

سؤال ۱۶۰: چنانچه مرد یا زنی مدتی با پوششی نماز خوانده است که بعداً می فهمد آن مقدار پوشش کافی نبوده است (به خاطر جهل به حکم) تکلیفش چیست؟

جواب: ظاهراً نمازهای او باطل است، چونکه مقصر است، به مسئله ۷۹۹ توضیح المسائل مراجعه شود.

پوشش زن در نماز

سؤال ۱۶۱: آیا پوشش زن در نماز باید طوری باشد که هیچ طرف بدن او دیده نشود؟

جواب: زن باید در موقع نماز تمام بدن حتی سر و موی خود را بپوشاند، مگر صورت به مقداری که در وضو شسته می شود و دستها تا مچ و روی پاها تا مچ، و از باب احتیاط باید مقداری از اطراف صورت و قدری پائین تر از مچ را بپوشاند.

پوشاندن مو و دست زن در بین نماز

سؤال ۱۶۲: اگر زنی در بین نماز بفهمد که قسمتی از موها یا دستش بیش از اندازه مجاز بیرون است، با پوشاندن آن نماز را

تمام کند یا قطع کند و از اول بخواند؟

جواب: بپوشاند و نماز را تمام کند.

تطهیر لباس با آب غصبی

سؤال ۱۶۳: اگر شخصی با آب غصبی یا با پودر لباسشویی غصبی لباسهای خود را بشوید و با آن لباس ها نماز بخواند نمازش چه حکمی دارد؟

جواب: نمازش صحیح است و باید استغفار کند و از صاحب آب و پودر حلالیت بطلبد.

مقدار بخشیده شده از خون

سؤال ۱۶۴: اگر خونی در بدن و یا لباس نماز گزار باشد و مقدار آن کمتر از یک درهم یا یک اشرفی باشد بخشیده می شود، لطفاً مقدار درهم یا اشرفی را بیان فرمائید.

جواب: تقریباً به اندازه پنج ریالی است.

خون حیواناتی که خون جهنده ندارند

سؤال ۱۶۵: خون حیوانی که جهنده نیست و پاک است اگر روی لباس انسان باشد و از درهم بیشتر باشد آیا نماز خواندن با آن صحیح است؟

جواب: چونکه پاک است هر چند از درهم بیشتر باشد، نماز با آن جایز است.

خون تخم مرغ در لباس

سؤال ۱۶۶: اگر در لباس نماز گزاری خون تخم مرغ بیشتر از یک درهم باشد نماز خواندن با آن جایز است یا خیر؟

جواب: احوط استحبابی آنست که با آن نماز نخواند.

لباس پوست حیوانات

سؤال ۱۶۷: نماز خواندن با لباسی که از پوست مار، سوسمار یا نهنگ است جایز است یا خیر؟

جواب: نماز با آنها جایز نیست.

اجزاء حیوان حرام گوشت طلا مردار

سؤال ۱۶۸: صدف حیوانی حرام گوشت است اگر احتمال دهیم دکمه لباس یا مانند آن از اجزاء آن حیوان است خواندن نماز

با آن چه حکمی دارد؟ همچنین پوشیدن لباس طلا بافت یا لباسی که از مردار تهیه شده در حال ناچاری چه حکمی دارد؟

جواب: مجرای برائت است علی الاشهر الاقوی.

اباحه لباس

سؤال ۱۶۹: اگر انسان با پولی که خمس آنرا نداده لباس بخرد و با آن لباس نماز بخواند آیا نماز او باطل است؟

جواب: اگر به نحو شخصی خریده باشد نه ما فی الذمه نماز او باطل است، ولی اگر به صورت ما فی الذمه خریده باشد اگر چه فوراً ثمن آنرا از پول غیر مخمس ادا بکند، نماز صحیح است.

پوشیدن طلا در نماز

سؤال ۱۷۰: شخصی با زنجیر طلا در گردن نماز خوانده آیا نماز او باطل است؟

جواب: چون لبس صدق می نماید، لذا هم حرام است و هم نماز باطل است.

لباس سیاه

سؤال ۱۷۱: پوشیدن لباس سیاه برای نماز گزار کراهت دارد، آیا این حکم شامل عبای سیاه هم می شود؟

جواب: قدر متیقن از لباس سیاه که مکروه است غیر از عبا و عمامه است.

پوشیدن لباس عکسدار

سؤال ۱۷۲: آیا پوشیدن لباسی که عکسی با نقش حیوان کامل یا ناقص یا انسان دارد در موقع نماز جایز است؟

جواب: مکروه است مطلقاً.

مکان نماز گزار

نجاست مکان

سؤال ۱۷۳: جایی که نجس است ولی خشک شده آیا نماز خواندن روی آن جایز است؟

جواب: فقط موضع سجود باید نجس یا متنجس نباشد و در غیر آن چنانچه نجاست مسریه نباشد اشکال ندارد.

نماز خواندن در مکان غضبی

سؤال ۱۷۴: آیا در زمین غضبی در تنگی وقت نماز خواندن صحیح است؟ چگونه نماز بخواند؟ اگر وضو نداشته باشد آیا

می تواند بر روی آن زمین تیمم کند؟

جواب: اگر مجبور است به ماندن مانند محبوس همان نحو نماز بخواند، و اگر می تواند خارج شود در حال خروج نماز بخواند و در صورتی که وضوء ندارد و آب مباح و یا خاک مباح میسر نشود، رجاءاً نماز بدون طهارت بخواند و بعداً قضا نماید.

مکان موروث

سؤال ۱۷۵: تا هنگامی که وصیت به ثلث را جدا نکنند نماز خواندن ورثه در آن مکان چه حکمی دارد؟

جواب: تا مقداری که تأخیر آن متعارف است و مقصود از وصیت نیز همان است نماز جایز است و در صورتی که زیاد اهمال نمایند باطل است.

نماز در وسائل نقلیه

سؤال ۱۷۶: آیا نماز خواندن در ماشین، قطار، هواپیما و کشتی اختیاریاً جایز است؟

جواب: اگر نتواند شرائط و ارکان و افعال واجبه نماز را مراعات کند و بجا بیاورد اختیاریاً جایز نیست.

سؤال ۱۷۷: با توجه به اینکه شما دولت را مالک می دانید، آیا مقلدین شما می توانند هنگام سفر در قطار یا هواپیما نماز بخوانند؟

جواب: مجازند در قطار و هواپیما نماز بخوانند.

جاهایی که نماز خواندن مکروه است

سؤال ۱۷۸: می دانیم خواندن نماز در چند جا مکروه است ولی دلیلی بر کراهت بعضی از آنها نداریم در این باره توضیح دهید.

جواب: از باب ۱۶ تا باب ۴۲ و وسائل جلد ۳ مطالعه نمائید ۴۴۲ مکان المصلی، روایت غیر معتبرهم در حکم عدم است.

اذان و اقامه

تکلم بعد از اقامه

سؤال ۱۷۹: آیا با تلفظ کردن نیت بعد از گفتن اقامه، اقامه باید اعاده شود؟ اگر ذکرهای دیگری مانند استغفر الله گفته شود چطور؟ و اگر تکبیر را برای تصحیح دو بار بگوید نماز باطل است یا خیر؟

جواب: استغفر الله و مطلق اذکار موجب اعاده اقامه نمی شود، و در تکرار تکبیره الاحرام اگر اولی باطل بوده دومی صحیح

است و اگر اولی صحیح بوده دومی موجب بطلان است .

اذان و اقامه در صف نماز جماعت

سؤال ۱۸۰: اگر نماز جماعت در مسجد تمام شده باشد ولی صف ها بهم نخورده باشد نماز گزار نمی تواند برای نماز خود اذان و اقامه بگوید حال اگر رجاء اذان و اقامه بگوید جایز است یا خیر؟

جواب: با تصریح به اینکه نمی تواند جای رجاء نیست ، هر چند که مسئله اختلافی است . باب ۶۴ جماعت و باب ۲۵ اذان و سائل . لکن نمی توانیم جزماً منع از رجاء آوری نماییم .

یک اذان برای دو نماز

سؤال ۱۸۱: در احادیث صحیحه نقل شده که پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) دو نماز را به صورت جمع ادا کردند و برای نماز دومی اذان نگفتند حدیث و مدرک را بیان فرمائید؟

جواب: باب ۳۶ اذان و سائل جلد ۴ ۶۶۵ .

حکایت اذان

سؤال ۱۸۲: در بعض مناطق وقتی مؤذن اذان می گوید عده زیادی هر یک جداگدا با صدای بلند ، به همراه مؤذن اذان می گویند ، این عمل چه حکمی دارد؟

جواب: حکایت اذان مستحب است .

نیت

تلفظ نیت

سؤال ۱۸۳: برای وضو و غسل و نماز تلفظ نیت لازم نیست ، آیا قصد

قربت همان نیت است؟ اگر بگوید چهار رکعت نماز می خوانم نماز باطل

است یا نه؟

جواب: قصد قربت همان نیت است و چنانچه بلفظ نیز نیت را جاری کند نماز باطل نمی شود .

سؤال ۱۸۴: اگر کسی قصد نمازی را نماید و به همان نیت وارد نماز شود ، اما در لفظ سهواً نام نماز دیگری را ببرد ، آیا خللی در صحت نماز قصد شده حاصل می شود؟

جواب : اگر موقع نیت گفتن و تکبیره الاحرام قصد جدی داشته خللی در صحت نماز حاصل نمی شود .

سؤال ۱۸۵ : اگر شخصی نیت نماز را به زبان آورد نمازش چه حکمی دارد ؟

جواب : در روایات است که اگر بعد از اقامه تکلم نمود اقامه را اعاده نماید و علی ای حال نماز صحیح است .

تغییر نیت

سؤال ۱۸۶ : آیا تغییر نیت از نماز واجب خودش به نماز نیابتی بعد از تکبیره الاحرام صحیح است ؟

جواب : بعد از دخول در نماز تغییر نیت صحیح نیست .

شک در رکعات و استمرار نیت

سؤال ۱۸۷ : انسان باید از اول تا آخر نماز به نیت خود باقی باشد ، پس اگر در بین نماز به طوری غافل شود که اگر به او بگویند چه می کنی نداند چه بگوید نماز او باطل است . آیا این ندانستن شامل شک در عدد رکعات می شود یا خیر ؟

جواب : شامل شک در عدد رکعات نمی شود .

ریاء سهواً و نسیاناً

سؤال ۱۸۸ : حکم ریاء سهواً و نسیاناً در نماز چیست آیا مبطل است ؟

جواب : مبطل است و چنانچه در یک جزء ریا نمود و بعد متوجه شد و جزء را به قصد قربت تکرار نمود ، نماز صحیح است و زیادی جزء چون سهو و نسیان بوده مضر نیست و احوط سجده سهو است .

ریاء جهلاً

سؤال ۱۸۹ : اگر کسی با جهل به مسئله بطلان ، ریا کند ، آیا مبطل عمل است ؟

جواب : ریا مطلقاً مبطل است .

تکبیره الاحرام

تکرار تکبیره الاحرام

سؤال ۱۹۰ : اگر کسی تکبیره الاحرام را که از ارکان نماز است گفته باشد و به جهت صوت دوباره بگوید آیا نمازش باطل است ولو اینکه صورت خود را برنگردانده باشد ؟

جواب : اگر عمداً تکبیره الاحرام دوم را بگوید به عنوان احرام ، نماز باطل می شود چه صورت را برنگرداند و چه برنگرداند .

قیام

رفع عذر در وقت

سؤال ۱۹۱: اگر بیماری نماز را در اول وقت نشسته بخواند و در آخر وقت قدرت بر ایستادن پیدا کند آیا لازم است نماز را دوباره بخواند؟

جواب: در صورت رفع عذر در وقت احوط اعاده است.

قرائت

جهر و اخفات

* فرق بین جهر و اخفات:

سؤال ۱۹۲: فرق شرعی بین جهر و اخفات چیست؟

جواب: جهر عبارت از اظهار جوهره صدا است و اخفات مخفی داشتن صدا است.

تشریح جهر و اخفات

سؤال ۱۹۳: دلیل تشریح جهر و اخفات را بیان فرمایید؟

جواب: دلیل در جواهر و اخبار و وسائل موجود است و نص خاص وارد است و حکمت آن را لازم نیست ما بدانیم ضمناً مراجعه به وسائل ابواب قرائت باب ۲۶ و ۲۵ نمائید اشاره به حکمت آن هم شده است.

جهر در نماز ظهر جمعه

سؤال ۱۹۴: نماز ظهر در روز جمعه که مستحب است جهراً خوانده شود در نماز جماعت است یا فرادی؟

جواب: فرقی بین جماعت و فرادی نیست.

صحیح بودن قرائت

سؤال ۱۹۵: در نماز آیا غلط تجویدی مبطل است یا غلط اعرابی؟ و غلط اعرابی آیا در صورتی است که معنی را تغییر دهد؟ این قرائت در حمد و سوره است یا در کل نماز؟ فرضاً شخص بی سوادى به حج رفته و حالا با داشتن چند اولاد فهمیده که نمازش صحیح نبوده است و دو رکعت نماز طواف را خودش خوانده است، آیا هنوز محرم است و زن بر او حرام است؟ آیا اولاد او حرام زاده اند؟

جواب: تجوید لازم نیست، و قرائت باید صحیح باشد و از مخارج ادا بشود با اعراب صحیح چه معنی را تغییر بدهد یا ندهد، و فرقی بین حمد و سوره و باقی اذکار نیست، و اگر در وقتی که نماز طواف را می خوانده یقین به صحت داشته نمازش صحیح است چونکه قرائت از ارکان نیست و بر فرضی که نماز نخوانده باشد مقاربت حرام است و اولاد او حلالزاده است چونکه زنا نیست.

تجوید

سؤال ۱۹۶: آیا مراعات قواعد تجوید (مثلاً مد لازم و ادغام) در قرائت سوره های قرآن در نماز واجب است؟

جواب: تجوید قرائت واجب نیست و فقط زیبا نمودن قرائت است و احوط در مد لازم، کشش صدا است به مقدار دو الف، و ادغام حروف یرملون مراعات شود.

سوره حمد

سؤال ۱۹۷: هرگاه شخصی در نماز، در «اهدنا الصراط» صراط را یک مرتبه با صاد و یک مرتبه با سین بگوید و نیز در «المستقیم» یک بار با صاد و یک بار با سین تلفظ کند نمازش چه حکمی دارد؟ و مراد از انعمت علیهم و مغضوب علیهم و ضالین چه کسانی می باشند؟ آیا بسم الله الرحمن الرحیم جزء سوره می باشد یا خیر؟

جواب: بسم الله جزء سوره است و مستقیم با صاد غلط است، اگر متعمداً با صاد بخواند نماز باطل است، اما صراط اگر چه هر دو در لغت آمده و هر دو نحو نیز قرائت شده لکن هرچه در قرآن است بخوانید. مراد از انعمت علیهم حسب بعض اخبار رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) و امیرالمؤمنین (علیه السلام) است که فرد اکمل منعم علیهم می باشد و مراد از مغضوب علیهم و الضالین در تفسیر تبیان و مجمع البیان دارد که اجماع کرده اند مفسرین عامه و خاصه بر این که مغضوب علیهم یهود است و ضالین نصاری. مراجعه کنید تفسیر برهان جلد اول ۵۲ از روایت ۳۴ تا ۴۰ را مطالعه نمائید تفسیر همین آیه است.

سؤال

۱۹۸: آیا قرائت « مالک یوم الدین » و « ملک یوم الدین » در سوره حمد هر دو در نماز جایز است؟

جواب: احوط ترک « ملک یوم الدین » است .

لفظ (کفواً)

سؤال ۱۹۹: قرائت صحیح لفظ (کفواً) چگونه است؟

جواب: همانطوری که در قرآن است و مردم می خوانند بخوانید . کُفواً: با ضم کاف و فتح واو .

گفتن بسم الله برای سوره دیگر سهواً

سؤال ۲۰۰: شخصی که برای قرائت سوره معین بسم الله الرحمن الرحیم را بخواند و سهواً سوره دیگری را قرائت کند و در رکوع یادش بیاید که اشتباه کرده ، آیا نمازش صحیح است و باید آن را تمام کند یا قطع کند و اعاده نماید؟

جواب: نماز را تمام کند و صحیح است و احوط آنست که دو سجده سهو نماید .

خواندن سوره از روی قرآن

سؤال ۲۰۱: آیا جایز است انسان در نمازهای یومیه قرآن را به دست بگیرد و سوره هایی را که حفظ نیست (مانند سوره جمعه در روز جمعه) از روی قرآن بخواند؟

جواب: اشکالی ندارد .

تسبیحات اربعه

دوبار گفتن تسبیحات

سؤال ۲۰۲: اگر کسی تسبیحات اربعه را به عللی مثل رسیدن به رکوع امام فقط دو بار بگوید به نیت آنکه بار اول واجب است و بار دوم مستحب است ، آیا نماز او باطل است؟ و آیا نمازهای قبلی را باید قضا کند؟

جواب: نماز او صحیح است علی الاظهر .

ذکر

بلند کردن صدا در تکبیر

سؤال ۲۰۳: اگر نماز گزار الله اکبر را به قصد ذکر بگوید و برای خبر کردن دیگری آنرا با صدای بلند ادا کند نماز این شخص چه حکمی دارد؟

جواب : چونکه اصل گفتن الله اکبر به قصد ذکر است و بلند کردن صدا به قصد خیر کردن است نماز صحیح است .

سجده

حرمت سجده برای غیر خدا

سؤال ۲۰۴ : آیا سجده احترام برای غیر خدا حرام است ؟

جواب : سجده به عنوان سجده برای غیر خدا حرام است ، ولی مجرد بوسیدن چیزی احتراماً سجده نیست .

تکرار سجده

سؤال ۲۰۵ : اگر شخصی قبل از تمام شدن ذکر ، اشتهاً سر از سجده بردارد آیا می تواند دوبار سجده نماید ؟

جواب : اگر پیش از تمام شدن ذکر سجده ، سهواً پیشانی را از زمین بردارد نمی تواند دوباره به زمین بگذارد و باید آنرا یک سجده حساب کند ولی اگر جاهای دیگر را سهواً از زمین بردارد ، باید دو مرتبه به زمین بگذارد و ذکر را بگوید .

سؤال ۲۰۶ : شخصی سرش را بر روی مهر گذاشت دوباره سرش را بلند کرد و بار دیگر سرش را روی مهر گذاشت نمازش چه حکمی دارد ؟

جواب : چنانچه در یک رکعت دو سجده زیادی تحقق گرفت ولو سهواً نماز باطل است .

سجده کردن شخص عاجز

سؤال ۲۰۷ : مریضی که می تواند با قرار دادن میز جلوی خود ، سجده کاملتری کند ، آیا حق دارد مهر را بردارد و به پیشانی بگذارد ؟

جواب : در فرض سؤال باید به صورت کاملتری سجده خودش را انجام دهد نه به صورت اینکه مهر را بردارد و به پیشانی بگذارد .

آیات مخصوصه در سجده

سؤال ۲۰۸ : خواندن قرآن در سجده مکروه است ، آیا خواندن آیات مخصوصه مانند آیه « رب لا تذرنی ... » هم مکروه است ؟

جواب : این آیه مخصوصه که در سجده آخر نماز گفته می شود جنبه دعائی دارد و اختصاص به سجده اخیر دارد علی الاظهر .

سجده واجب قرآن

سؤال ۲۰۹: در سجده واجب قرآن ستر عورت چه حکمی دارد؟

جواب: ستر عورت در سجده قرآنی لازم نیست.

جلسه استراحت

سؤال ۲۱۰: نشستن و مکث بعد از سجده دوم چه حکمی دارد؟

جواب: احتیاط واجب است.

چیزهایی که سجده بر آنها صحیح است

سجده بر چمن

سؤال ۲۱۱: آیا با دسترسی به خاک و سنگ ریزه می توان بر روی چمن سجده کرد؟

جواب: اگر پیشانی مستقر شود صحیح است.

* سیمان، موزائیک و سنگ مرمر:

سؤال ۲۱۲: سجده بر سیمان و موزائیک و سنگ مرمر چه حکمی دارد؟

جواب: احوط ترک جمیع آنها است.

مانع شدن چادر بین پیشانی و مهر

سؤال ۲۱۳: اگر زنی هنگام نماز خواندن به جهت جهل به حکم، در سجده چادرش بین پیشانی و مهر قرار گیرد نمازش چه حکمی دارد؟

جواب: اگر جهل او از روی کوتاهی از یادگیری حکم یا احتیاط در مسئله است باید در وقت اعاده و خارج وقت قضا نماید.

سجده در حال تقیه

سؤال ۲۱۴: اگر شخصی در مسجد الحرام یا مسجد النبی (صلی الله علیه وآله وسلم) عمداً و از روی تقیه جایی بایستد که روی فرش سجده کند آیا نمازش صحیح است؟

جواب: احوط اعاده است.

سجده بر برجستگی مهر

سؤال ۲۱۵: سجده به طرف برجستگی مهر چگونه است؟ اشکال دارد یا خیر؟

جواب: سجده به طرف برجستگی مهر اگر مجموعاً به اندازه درهم بغلی باشد اشکال ندارد.

چربی روی مهر

سؤال ۲۱۶: کثرت سجده بر مهر سبب می شود که لایه ای از چربی و کثیفی روی آن قرار گیرد آیا سجده بر مهر با وجود این لایه صحیح است؟ چربی انسان نجس است یا پاک؟

جواب: چربی بدن مسلمان پاک است، اما تغییر رنگ مهر از کثرت سجود و میل آن به سیاهی ضرری ندارد مگر حقیقتاً لایه ای از چربی بین پیشانی و مهر فاصله شود که در این صورت سجده صحیح نیست.

سجده بر میوه و پشت دست

سؤال ۲۱۷: آیا سجده بر میوه رسیده جائز است؟ آیا جواز سجده بر پشت دست به دلیل این است که اصلش از خاک است یا دلیل دیگری دارد؟

جواب: در مسئله ۱۰۸۵ تصریح شده که سجده بر چیزهای خوراکی جایز نیست و میوه رسیده قطعاً از خوراکی می باشد، اما سجده بر پشت دست جایز نیست مگر در حال ضرورت و مراجعه به مسئله ۱۰۹۶ نمائید و سجده بر دست در حال ضرورت تعدی است نه به جهت آنکه اصلش خاک است.

تشهد

تشهد به طریقه غیر متعارف

سؤال ۲۱۸: آیا جایز است در تشهد بگوید: اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً صلی الله علیه و آله عبده و رسوله؟

جواب: احوط آنکه تشهد را به نحو متعارف بیاورد: «اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله اللهم صل علی محمد و آل محمد»، و زیاده کردن صلوات به قصد دعا مانعی ندارد.

سلام

اكتفا به سلام آخر

سؤال ۲۱۹: آیا هر سه سلام نماز واجب است یا اینکه می توان به سلام آخر اکتفا کرد؟

جواب: به سلام آخر میتوان اکتفا کرد.

قنوت

ادعیه تلفیقی و غیر وارده

سؤال ۲۲۰: آیا می شود دعائی از خود تلفیق نمائیم که از اهل بیت (علیهم السلام) وارد نشده است و در قنوت و جاهای دیگر نماز استفاده کنیم؟

جواب: بلی دعاهای شخصی در بعض حالات مثل قنوت و سجود مانعی ندارد، مگر آنکه از صورت نماز گزار خارج شود.

برگرداندن انگشتر در قنوت

سؤال ۲۲۱: بعضی ها هنگام قنوت نگین انگشتر عقیق را به طرف صورت می گیرند، آیا این عمل مستند است؟ و آیا ثواب دارد؟

جواب: در این مورد بالخصوص حدیثی وارد نشده ولی ممکن است محبوبیت آنرا در حال ذکر از بعضی روایات به دست آورد.

تعقیب نماز

سلام دادن به معصومین (علیهم السلام) بعد از نماز

سؤال ۲۲۲: مؤمنین بعد از نماز به سه طرف سلام می کنند، آیا در این جهت نص خاصی وارد است؟ در ضمن در این سلام چه دعائی را باید خواند؟

جواب: در این مورد نص خاصی وارد نشده و لکن چون وقت خوبی است برای سلام و زیارت فلذا علما و فقها و مؤمنین از این وقت بالخصوص جهت عرض ادب و اخلاص استفاده می کنند.

مستحبات نماز

خواندن نماز ظهر جمعه با صدای بلند

سؤال ۲۲۳: می خواهم روز جمعه نماز ظهر و عصر را با سوره های جمعه و منافقون بجای آورم، میتوانم با صدای بلند قرائت کنم یا باید آهسته بخوانم؟

جواب: در نماز ظهر میتوانی بلند بخوانی، ولی در نماز عصر نمی توانی.

نماز زن در پستوی خانه نماز جماعت و جمعه زن

سؤال ۲۲۴: آیا «زن» باید در صندوقخانه نماز بخواند، حال آنکه امروزه زنان در اجتماع حاضر می باشند؟ آیا زن می تواند برای زنان دیگر در غیر نماز میت امامت کند؟

جواب: زن واجب نیست در پستوی خانه نماز بخواند بلکه افضل است و ممکن است همانجا هم امام جماعت شود برای زنها و ثواب جماعت لعل اکثر از ثواب صندوقخانه باشد و در بعضی روایات اجازه داده شده که زنهای پیر در نماز جمعه حاضر شوند.

مکروهات نماز

وجود عکس یا نوشته مقابل نماز گزار

سؤال ۲۲۵: اگر جلوی نماز گزار عکس و اشعار نصیحت یا مصیبت به پارچه یا دیوار باشد چه حکمی دارد؟

جواب: بودن عکس جلوی نماز گزار شدیداً مکروه است و اما اشعار نصیحت و مصیبت پس آنرا نظر نکند.

رفع کراهت

سؤال ۲۲۶: در اکثر خانه ها و بعضی مساجد عکس وجود دارد نماز خواندن در اینگونه مکان ها کراهت دارد. رفع کراهت چگونه است؟

جواب: رفع کراهت به آن است که وقت نماز حاجی بیندازد یا اینکه از طرف قبله و مقابل نماز گزار بردارند و به طرف عقب یا راست و چپ بگذارند بنحوی که مقابل نماز گزار نباشد.

نمازهای مستحبی

خواندن نوافل یومیه بدون سوره

سؤال ۲۲۷: آیا می توانیم نافله های شبانه روز را چه با بودن وقت و یا نبودن وقت با حمد تنها بدون خواندن سوره بخوانیم و به رکوع برویم؟

جواب: مانعی ندارد.

قرائت و ذکر نماز نافله

سؤال ۲۲۸: آیا می توان در ذکر رکوع و سجود و نمازهای مستحبی به یک مرتبه (سبحان الله) اکتفا کرد؟

جواب: باب سوم قرائت از کتاب وسائل حدیث سوم « علی بن ابی حمزه قال: سألت ابا الحسن (علیه السلام) عن الرجل المستعجل ما الذی یجزیه النافله؟ قال (علیه السلام): ثلاث تسبیحات فی القرائه و تسبیحه فی الركوع و تسبیحه فی السجود » (علی ابن حمزه سؤال نمود از ابوالحسن (علیه السلام) در مورد شخصی که عجله دارد چه ذکر مجزی است در نماز نافله؟ امام (علیه السلام) فرمودند: سه تسبیح در قرائت یک تسبیح در سجود و یک تسبیح در رکوع). لکن در نماز واجب احوط سه تسبیح است.

وقت نماز غفيله

سؤال ۲۲۹: وقت خواندن نماز غفيله قبل از نافله مغرب است يا بعد از آن؟

جواب: بين المغرب و العشا مطلق است .

نماز غفيله بعد از وقت

سؤال ۲۳۰: آیا نماز غفيله را بعد از نماز عشا ميتوان خواند؟

جواب: وقت نماز غفيله در بين نماز مغرب و عشا است ، در غير اين وقت رجاء مانعی ندارد .

نماز وحشت

سؤال ۲۳۱: اگر در نماز وحشت آيه الكرسي را تا (هو العلى العظيم) ختم نمايد نماز او صحيح است يا خير؟

جواب: احوط آن است كه تا (هم فيها خالدون) بخواند .

مبطلات

انحراف از قبله

سؤال ۲۳۲: انحراف از قبله تا چه مقدار نماز را باطل نمی کند؟

جواب: در حال سکونات نماز انحراف از قبله ما بين اليمين و اليسار مانعی ندارد .

خوردن

وجود نبات در دهان

سؤال ۲۳۳: اگر نماز گزار قبل از نماز نبات يا قند در دهان بگذارد و مشغول نماز شود ، نمازش چه حکمی دارد؟

جواب: اگر با بودن نبات يا قند در دهان قرائت را صحيحاً ادا نمايد نماز صحيح است .

كلام عمدی

جواب سلام در نماز

سؤال ۲۳۴: اگر کسی به نماز گزارى با لفظ غلط سلام کند ، آیا جواب اين سلام بر نماز گزار واجب است يا نه ؟ در صورتی

كه جواب سلام را مثل خودش غلط بدهد نمازش چه حکمی دارد؟

جواب : باید جواب را به طور صحیح بدهد و نماز صحیح است .

جواب سلام غلط

سؤال ۲۳۵ : سلام غلط در نماز باید صحیح جواب داده شود یا اینکه سلام غلط جواب ندارد ؟

جواب : اگر سلام کننده قصد تحیت داشته باشد باید جواب صحیح بدهد و الا جواب ندهد .

سلام دادن به ائمه (علیهم السلام) :

سؤال ۲۳۶ : آیا سلام دادن بر پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) یا یکی از امامان (علیهم السلام) مثل السلام علیک یا رسول الله ... قاطع نماز نیست ؟

جواب : قاطع است علی الاظهر .

کاری که صورت نماز را به هم می زند

حرکت اعضاء و بدن

سؤال ۲۳۷ : اگر هنگام گفتن ذکر اعضا و بدن نماز گزار حرکت کند مثلاً بین نماز دستش را برای اینکه لباسش را مرتب کند حرکت بدهد ، نمازش باطل است یا خیر ؟

جواب : حرکت دادن دست در حال ذکر مبطل نیست ، مگر آنکه از صورت نماز گزار خارج شود .

حرکت دست و انگشتان

سؤال ۲۳۸ : آیا حرکت دست و انگشتان در نماز جایز است ؟

جواب : اگر فعل کثیر یا ماحی صلاه نباشد مانعی ندارد .

حرکت پا

سؤال ۲۳۹ : آیا مأموم در هنگام قرائت امام می تواند پای خودش را از زمین بر دارد ؟ یا اینکه خودش را به جلو یا عقب بکشد ؟

جواب : اگر این عمل به مقداری نباشد که فعل کثیر صدق بکند ، مانعی

ندارد .

پوشیدن طلا

سؤال ۲۴۰: نماز خواندن مرد با زنجیر طلا در گردن چه حکمی دارد؟

جواب: چون لبس صدق می کند، لذا هم حرام است هم نماز باطل است.

تکرار تکبیره الاحرام

سؤال ۲۴۱: اگر کسی «تکبیره الاحرام» را که از ارکان نماز است گفته باشد و به جهت صوت دوبار بگوید آیا نمازش باطل است ولو اینکه صورت خود را برنگردانده باشد؟

جواب: اگر عمداً تکبیره الاحرام دوم را بگوید به عنوان احرام، نماز باطل می شود چه صورت را برگرداند و چه برگرداند.

ریا

سؤال ۲۴۲: حکم ریا سها و نسیانا در نماز چیست آیا مبطل است؟

جواب: مبطل است و چنانچه در یک جزء ریا نمود و بعد متوجه شد و جزء را به قصد قربت تکرار نمود، نماز صحیح است و زیادی جزء چون سهو و نسیان بوده مضر نیست و احوط سجده سهو است.

سؤال ۲۴۳: اگر کسی با جهل به مسئله بطلان، ریا کند، آیا مبطل عمل است؟

جواب: ریا مطلقاً مبطل است.

شکایات

اعاده نماز غلط

سؤال ۲۴۴: اگر انسان بعد از مدتی بفهمد تا کنون نمازش را غلط می خوانده، آیا باید نمازهایش را دوباره بخواند؟

جواب: چنانچه در حین عمل اطمینان به صحت آن داشته و خللی در ارکان نبوده صحیح است.

فراموش کردن رکن

سؤال ۲۴۵: هرگاه نماز گزار رکنی را فراموش کند و عمل غیر رکن بعد آنرا انجام دهد، مثلاً پیش از دو سجده تشهد بخواند، باید رکن را بجا آورد و آنچه اشتبهاً خوانده دوباره بخواند. در اینصورت آیا بعد از سلام بجا آوردن سجده سهو واجب است؟

جواب: احوط و جویبی بجا آوردن دو سجده سهو است مراجعه به مسئله ۱۲۴۵ نمائید.

برگشت به رکوع فراموش شده بدون قیام

سؤال ۲۴۶: اگر شخصی هنوز به سجده نرسیده بفهمد که رکوع را بجا نیاورده و به همان حالت بدون آنکه قیام کند به رکوع برگردد حکم نماز و وظیفه او چیست؟

جواب: اگر از حد رکوع تجاوز نکرده نماز صحیح است و اگر تجاوز نموده و باز به حد رکوع برگشته رکوع زیاد شده هر چند که رکوع دوم دارای شرایط صحت نبوده و از قیام نبوده لذا نماز را از سر بگیرد علی الاحوط و احوط از آن اتمام و اعاده است.

شک در رکوع بعد از دخول در سجده

سؤال ۲۴۷: کسی که در نماز بخصوصی، مثلاً نماز ظهر زیاد شک می کند اگر در نماز عصر بعد از سجده اول شک کند رکوع کرده یا نه وظیفه او چیست و نمازش چه حکمی دارد؟

جواب: بعد از دخول در سجده چه یک سجده و یا دو سجده اعتنا نکند و نماز صحیح است.

دستور قضای تشهد

سؤال ۲۴۸: دستور قضای تشهد فراموش شده رایبان فرمائید؟

جواب: بعد از سلام نماز بلافاصله و با ملاحظه شرایط نماز مانند پاک بودن بدن و لباس و رو به قبله بودن و طهارت حدثی (وضو یا غسل) تشهد فراموش شده را همانگونه که در نماز می خوانید بخواند.

کثیر الشک

سؤال ۲۴۹: هرگاه شخصی شک کند که رکوع را بجا آورده یا خیر و بنا بگذارد که بجا آورده و به شک خود اعتنا نکند آیا نمازش باطل است؟

جواب: در مورد کثیر الشک باید اعتنا به شک ننماید ولو احتمال بدهید که رکوع را نیاورده اید

حکم وسواس در نماز و شستن لباس

سؤال ۲۵۰: برای کسانی که در امر نماز و شستن لباس و غیره وسواس هستند چه نصیحتی می فرمایید.

جواب: باید ملاحظه نماید همانگونه که در روایات آمده وسواس از تلقینات شیطان است و نباید از شیطان پیروی کرد که دشمن بنی آدم است، و گفتن لا اله الا الله برای رفع آن مؤثر است.

نماز مسافر

مسافت

یقین به مسافت اشتباهاً :

سؤال ۲۵۱: اگر مسافر یقین کند که مسافت شرعی را طی نموده سپس متوجه شود که مسافت کمتر بوده تکلیف او چیست ؟

جواب: کسی که یقین دارد سفر او هشت فرسخ بوده ، اگر نماز را شکسته بخواند و بعد بفهمد که هشت فرسخ نبوده باید آنرا چهار رکعتی بجا آورد و اگر وقت گذشته قضا نماید .

مسافت تلفیقی

سؤال ۲۵۲: هرگاه مسافری پنج فرسخ برود و سه فرسخ برگردد نمازش را باید تمام بخواند یا قصر؟ لطفاً با مثال توضیح دهید ؟

جواب: در مفروض سؤال مثلاً دهی راه ماشین آن پنج فرسخ است و راه پیاده آن سه فرسخ است ، اگر از پنج فرسخی برود و از سه فرسخی برگردد و یا بالعکس اظهر اتمام است و احتیاط به جمع ، ترک آن سزاوار نیست .

انصراف از مسافرت در ۴ فرسخی

سؤال ۲۵۳: اگر مسافری بعد از رسیدن به چهار فرسخ از مسافرت منصرف شود و بین ماندن و رفتن مردد باشد چنانچه قصد ده روز کند باید نمازش را تمام بخواند و اگر قصد برگشتن داشته باشد چون چهار فرسخ رفته و چهار فرسخ هم برمی گردد باید نمازش را دو رکعتی بخواند . درباره این دو مورد توضیح فرمایید ؟

جواب: چنانچه به چهار فرسخ رسیده اید اگر ده روز بیشتر می مانید نماز را تمام می خوانید و اگر مردد باشید در ماندن ده روز نیز نماز تمام است و اگر بنا دارید همان روز یا چند روز دیگر پیش از ده روز برگردید شکسته است .

قصد مسافت

سؤال ۲۵۴: شخصی در ماه رمضان قبل از ظهر به ۱۸ کیلومتری وطن خود برای درس می رود و بعد از آن به ۲۴ کیلومتری می رود وظیفه او در مورد نماز و روزه چیست ؟

جواب: چنانچه از اولی که از شهر خارج می شود قصد رفتن به مسافت شرعیه دارد باید قصر و افطار نماید مگر آنکه شغله السفر باشد که مثلاً برای شغل خود هر روز مسافرت می نماید و چنانچه از اول قصد ۱۸ کیلومتری فقط دارد و بعد از وصول به آنجا بعداً قصد شش کیلومتر دیگر می نماید ، در این صورت شرعاً مسافر حساب نمی شود .

وطن

قصد توطن

سؤال ۲۵۵: آیا اگر کسی برای تحصیل و کار به شهر دیگری برود بعنوان وطن دوم او حساب می شود؟ آیا نیاز به قصد ده

روز دارد یا خیر؟

جواب : چنانچه در آن شهر دیگر قصد ادامه دارد و موقت نیست وطن دوم می شود .

سؤال ۲۵۶ : هر گاه شخصی به قصد توطن شش ماه در جایی بماند آنجا وطن او است . آیا در مدت این شش ماه می تواند به سفر برود و اگر چند مرتبه به سفر برود و برگردد آنجا بازهم وطن او می باشد ؟

جواب : در صورتی که عرفاً صدق نماید وطن او است ، تکرار سفر مضر نیست .

سؤال ۲۵۷ : طلبه های حوزه علمیه که در قم مشغول تحصیل هستند چه مدت باید در قم سکونت داشته باشند که حکم وطن پیدا کنند و نماز و روزه آنها درست باشد ؟

جواب : چنانچه بنا دارد دائماً در قم

سکونت داشته باشد و یا اینکه فعلاً مستقر شده و معلوم نیست که از اینجا خارج شود و صرف نظر نماید ، نمازش را تمام بخواند و روزه بگیرد .

کسی که چند سال در شهری بماند

سؤال ۲۵۸: اگر شخصی از شهر خود به شهر دیگری برود و چند سال آنجا بماند ولی از وطن خود اعراض نکنند آیا هنوز حکم مسافر را دارد؟

جواب: در شهر دوم اگر قصد اقامت ده روز کرد تمام است و اگر قصد نکرد و مردد بود تا سی روز باز وظیفه اش تمام است ، چون ماندنی نیست و انتظار دارد

، کارش و مشکلاتش تمام شود و برگردد و اگر به اندازه ای ماند که نمی داند کارش به کجا می انجامد و عرفاً وطن او صدق کند وظیفه او تمام می شود .

اقامت چند ساله کارمند

سؤال ۲۵۹: حکم شرعی کارمندان و ماموران دولتی که برای چند سال در منطقه ای مأمور می شوند چیست؟

جواب: چنانچه موقت باشد وطن نمی شود .

قصد توطن تبعیت زن

سؤال ۲۶۰: زنی که ازدواج کرده و به وطن شوهر منتقل شده آیا از بدو ورود باید نمازش را تمام بخواند؟ یا گذشتن یکی دو ماه شرط است؟

جواب: چنانچه قصد توطن در وطن شوهر داشته باشد تا مدت یک یا دو ماه احتیاطاً با قصد عشره نماز را تمام بخواند تا عرفاً بگویند متوطن شده و پس از آن نمازش تمام است .

وطن تبعی

سؤال ۲۶۱: زنی که ازدواج کرده و به وطن شوهر منتقل شده ولی شوهر در ادامه توطن تردید یا انصراف دارد ، قهراً شوهر مادامی که اعراض نکرده باید نماز خود را تمام بخواند ، آیا در این فرض زن هم باید تمام بخواند؟ یعنی آیا بر زن قصد توطن ولو تبعاً شرط است ، که در مفروض مسئله صدق نمی کند ، یا صرف تبعیت موجب تمام خواندن می شود ، ولو صدق وطن برای زن نکند؟

جواب: قصد توطن به اختیار خود زن می باشد و صرف تبعیت موجب تمام خواندن نماز نمی شود .

اعراض تبعیت فرزند

سؤال ۲۶۲: کسانی که از محل خود به شهر دیگر سفر کرده اند و ساکن شده اند و گاهی برای سرکشی و دید و بازدید به وطن اصلی رفت و آمد دارند و اعراض هم

نکرده اند، نماز و روزه آنها چه حکمی دارد؟ آیا فرزندان آنها هم همین حکم را دارند یا خیر؟

جواب: چنانچه از محل خود اعراض نموده اند و بنا دارند که تا آخر عمر ساکن آن محل نشوند باید تقصیر نمایند یا قصد اقامه نمایند. و چنانچه اعراض ننموده اند تمام می خوانند و روزه می گیرند و همچنین است اولاد ایشان که در شهر دیگر متولد شده اند.

قصد اقامت

خروج به کمتر از مسافت

سؤال ۲۶۳: مسافری که قصد ده روز دارد اگر بعد از خواندن یک نماز چهار رکعتی بخواهد به جایی که کمتر از چهار فرسخ است برود و برگردد آیا باید بقیه ده روز، نمازش را تمام بخواند و روزه هم بگیرد؟

جواب: نماز را تمام بخواند و روزه را هم بگیرد.

سؤال ۲۶۴: شخصی که قصد کرده ده روز در جایی بماند آیا در مدت اقامت حق رفتن به کمتر از مسافت شرعی را دارد یا خیر؟ آیا تعداد دفعات خارج شدن از محل اقامت در حکم مسئله مانع ایجاد می کند؟

جواب: چنانچه از اول قصد ده روز کامل داشته و قصد رفتن نداشته و نماز چهار رکعتی خوانده، بیرون رفتن بعداً ولو متعدداً به اقل از مسافت مضر نیست تا انشاء سفر جدید ننموده، و چنانچه از اول قصد بیرون رفتن به توابع شهر اقل از

مسافت دارد خارج شدن به مقدار دو ساعت که عرفاً مضر به قصد عشره نباشد مانعی ندارد و چنانچه هر روز بخواند بیرون رود مشکل است .

سؤال ۲۶۵ : مسافری که می خواهد ده روز در جایی اقامت کند اگر از روز اول قصد دارد به اطراف آنجا برود و در بین ده روز تا کمتر از مسافت برود

و چند ساعتی بیش معطل نشود به اقامه ضرر نمی رساند منظور از « کمتر از مسافت » چقدر است ؟ اگر صبح برود و غروب یا آخر شب برگردد ضرر به اقامه دارد یا خیر ؟

جواب : مقصود کمتر از مسافت ، کمتر از چهار فرسخ است و در صورتی که صبح برود شب برگردد یا بماند احوط و جویبی جمع است بین قصر و اتمام .

تغییر محل اقامت :

سؤال ۲۶۶ : مسافری که قصد ماندن ده روزه در جایی کرده اگر بعد از یک نماز چهار رکعتی بخواند به جای دیگری که کمتر از ۸ فرسخ است برود و در آنجا ده روز بماند باید بین راه و در محلی که قصد ماندن دارد نمازش را تمام بخواند . حال اگر از هشت فرسخ بیشتر برود و بخواند ده روز بماند آیا باید نمازش را شکسته بخواند ؟

جواب : اگر بیشتر از هشت فرسخ راه باشد و قصد ماندن ده روز در محل دوم را داشته باشد در بین راه شکسته بخواند و در محل دوم که قصد ده روز نموده تمام بخواند .

تردید در تغییر محل اقامت

سؤال ۲۶۷ : مسافری که قصد کرده ده روز در جایی بماند اگر بعد از خواندن یک نماز چهار رکعتی به جایی برود که کمتر از چهار فرسخ است ، چنانچه مردد باشد یا غافل از برگشتن باشد یا نخواهد برگردد ولی مردد باشد که ده روز بماند یا نماند ، آیا باید از وقتی که می رود تا برگردد نمازش را تمام بخواند ؟

جواب : چون قصد سفر جدید نکرده باید نماز را تمام بخواند . چون قصد ده روز نموده و یک نماز چهار رکعتی خوانده و بعداً قصد سفر جدید ننموده ، لذا باید نماز را تمام بخواند .

کارمندی که دو سال در محلی خدمت می کند

سؤال ۲۶۸ : کارمندان دولت یا ارگانها که در شهری غیر از وطن خود به مدت

دو سال خدمت می کند ، آیا نیاز به قصد اقامت ده روزه دارند ؟ در صورت مسافرت به خارج شهر که از حد مسافت شرعی بگذرد و در همان روز یا روز دیگر به محل خدمتش برگردد نیاز به قصد مجدد دارد یا خیر ؟

جواب : در مفروض سؤال در هر دو صورت نیاز به قصد اقامت دارد .

زندگی در اردوگاه

سؤال ۲۶۹ : کسانی که در اردوگاهها هستند و از وطن خود اعراض نکرده اند و نمی دانند چه مدت آنجا خواهند بود و بعضی از آنها خارج اردوگاه نیز وظایفی دارند ، حکم نماز آنها در اردوگاه و خارج از آن چیست ؟

جواب : در صورت دوری از وطن تا مسافت شرعی و بیشتر اگر می توانند قصد اقامت کنند که وظیفه تمام است و گرنه تا سی روز شکسته است و بعد از آن تمام و صحیح است تا هر وقت که باشند ، ولی اگر شغل آنها در سفر باشد یا شغلشان سفر بود در هر دو صورت تمام است .

اباحه سفر

سفر تفریحی

سؤال ۲۷۰ : آیا سفر برای سیاحت و تفریح و لذت بردن از طبیعت الهی سفر معصیت است ؟

جواب : اگر سفر مفید صحت و با غرض عقلانی است مباح است .

اذیت پدر و مادر

سؤال ۲۷۱ : در صورتی که سفرانسان باعث اذیت پدر و مادر باشد تکلیف او در این سفر چیست ؟

جواب : سفری که اسباب اذیت و پدر و مادر باشد حرام است و انسان باید در آن سفر نماز را تمام بخواند و روزه هم بگیرد .

شغله السفر

ملاک در شغله السفر

سؤال ۲۷۲ : کثیر السفر به چه کسی گفته می شود ؟ یعنی چه مقدار از ماه را باید در سفر باشد که نماز و روزه او درست باشد ؟

جواب : کسی که در هفته دو سفر بکند به جهت شغلش ، نمازش تمام است و باید روزه بگیرد .

محل کار در مسافت :

سؤال ۲۷۳ : محل کار شخصی سر چهار فرسخی یا بیشتر از چهار فرسخ است ، نماز او قصر است یا تمام ؟

جواب : چنانچه مستمر است و در هیچ یک از محل شغل و منزل ده روز نمی ماند نماز او تمام است و روزه بگیرد .

سؤال ۲۷۴: کارمندی که فاصله محل کارش بیش از مسافت شرعی است و از شنبه تا پنج شنبه در محل کار می باشد، نماز و روزه او تمام است یا قصر؟

جواب: چنانچه کار دائمی او است نماز او تمام است و روزه می گیرد.

توقف کمتر یا بیشتر از ده روز در محل کار

سؤال ۲۷۵: طلبه، محصل، دانشجو و معلمی که محل درس آنها بیش از مسافت شرعی باوطنشان فاصله دارد و بین محل درس و وطنشان رفت و آمد می کنند مسافر حساب می شوند یا خیر؟ در صورتی که یک هفته در محل درس خود اقامت کنند و آخر هفته بوطنشان بازگردند نماز آنها چه حکمی دارد؟ اگر فعلاً در محل درس خود ساکن هستند و به وطن برنمی گردند ولی در بین ده روز به جاهای دیگر سفر می کنند نماز آنها چه حکمی دارد؟

جواب: چنانچه بین وطن و مقر شغل کمتر از ده روز توقف می نماید وظیفه

اتمام است و همچنین در صورتی که قبل از ده روز به جاهای دیگر سفر می کند چنانچه از شغلش حساب می شود حکم اتمام است، مگر آنکه سفر زیارت ارحام و غیره باشد که در این صورت وظیفه در آن سفر قصر است و در محل شغل باید قصد اقامه عشره نماید یا توطن نماید و

الّا قصر است .

رفتن به مسافت برای سرکشی

سؤال ۲۷۶: اگر شخصی در طول هفته دو یا سه روز برای سرکشی و انجام کارها به مناطق اطراف که خارج از مسافت شرعی است سفر کند حکم این سفر چیست؟

جواب: شغله السفر است و تمام می خواند .

سفر اتفاقی

سؤال ۲۷۷: در صورتی که شخصی به طور اتفاقی و ماهی یکبار به سفر برود حکم این سفر چیست؟

جواب: در این صورت شغله السفر نمی باشد .

سفر ۵ روز در ماه

سؤال ۲۷۸: شخصی در هر ماه پنج تا ده روز از طرف اداره به مسافرت مأموریتی می رود حکم نماز و روزه اش چیست؟

جواب: در صورتی که مسافرتها عیدیه می کند و ده روز در خارج وطن با قصد یا در وطن ولوبدون قصد توقف نمی کند ، ملحق به شغله السفر است و نماز را تمام می خواند و روزه می گیرد و چنانچه مثلاً ۲۵ روز در وطن می ماند و بعداً یک سفر پنج روزه می نماید نماز را قصر بخواند و افطار نماید .

سفر غیر شغلی

سؤال ۲۷۹: اگر راننده ای کارش در مسافت شرعی باشد و جهت کارهای مربوط به ماشین از قبیل کارت و سند آن با ماشین خود یا غیر آن به مسافرت

برود نماز او در این سفر تمام است یا شکسته؟

جواب: بنابر اظهر این نوع سفرها جزء سفر شغلی نیست .

سؤال ۲۸۰: اگر ملوانان جهت تعویض گذر نامه و کار مربوط به سفر با کشتی به سفر بروند آیا سفر شغلی آنها محسوب می شود .

جواب: بنا بر اظهر این نوع سفرها جزء سفر شغلی نیست .

سفر تفریحی

سؤال ۲۸۱: آیا فرقی بین سفری که در ارتباط با کار است با سفر گردشگری وجود دارد؟

جواب: سفر گردشگری شغل حساب نمی شود و نماز قصر است مگر آنکه سفر لهو باشد.

راننده

سؤال ۲۸۲: گاهی می شود که راننده و ماشینش را برای بیشتر از مسافت شرعی کرایه می کنند و گاهی هم بصورت درستی بجایی می رود که قبلاً سابقه نداشته حکم نماز او چیست؟

جواب: چنانچه کار او رانندگی در شهر است و سفر بیشتر از مسافت شرعی اتفاقی است شکسته می شود و اگر کارش رانندگی بیرون شهر است و سفر فوق مسافت اتفاقی باشد باید احتیاطاً بین قصر و تمام جمع کند.

راننده تاکسی شهری

سؤال ۲۸۳: اگر کسی با تاکسی کار می کند و اتفاقاً ماهی یکبار یا دوبار به خارج از شهر به مقدار مسافت شرعی که نماز شکسته است سفر می کند، نماز و روزه این شخص چگونه است؟

جواب: به تکلیف مسافر عمل نماید.

راننده شرکت

سؤال ۲۸۴: راننده ای که در یکی از شرکتهای اهواز کار می کند گاهی از طرف شرکت ماموریت سفر به تهران به او داده می شود حکم نماز و روزه اش چیست؟

جواب: اگر کارش در شرکت رانندگی در مسافت شرعی و بیشتر است شغلش سفر است و اگر رفتنش به تهران از همین قبیل است و به اعتبار شغل اوست نماز و روزه اش تمام و صحیح است.

محصل و دانشجو

سؤال ۲۸۵: محصلین و دانشجویانی که برای تحصیل اغلب به شهرستانها می روند و مدت نامحدودی در آنجا هستند نماز و روزه آنها چه حکمی دارد؟

جواب: چنانچه کمتر از ده روز در هر دو مکان توقف می نمایند در رفت و آمد شغله السفر است و باید نماز را تمام بخوانند و روزه بگیرند و چنانچه در محل تحصیل توقف می نمایند با قصد اقامه تمام می خوانند.

سؤال ۲۸۶: دانشجویی هفته ای سه بار یا بیشتر به شهر دیگری برای تحصیل می رود و فاصله محل سکونت و تحصیل این دانشجو بیشتر از مسافت شرعی است که نماز شکسته می باشد، حکم نماز و روزه این شخص را بیان فرمائید؟

جواب : احكام دائم السفر در حق او جاری است علی الاظهر .

سؤال ۲۸۷ : شخصی محصل است و دائماً در طول سال هفته ای سه روز یا بیشتر از شهری به شهر دیگری رود که مسافت هشت فرسخ یا بیشتر است و در هفته یک روز یا دو روز بیشتر در محل سکونت نیست . نسبت به نماز و روزه چه حکمی دارد ؟

جواب : شخص محصل مذکور در

سؤال هم در وطن خود و هم در محل تحصیل و هم در راه باید نمازش را تمام بخواند و روزه اش را بگیرد .

سؤال ۲۸۸: محصلینی که برای حضور در کلاس درس در ایام درسی ، هر روز

به چهار فرسخی می روند و برمی گردند و بعضی نیز خانه اجاره کرده اند و هفته ای یکبار به وطنشان برمی گردند ، حکم نماز و روزه آنها چیست ؟

جواب : ملحق به شغله السفر می باشد .

سؤال ۲۸۹: دانشجویی که برای رفتن به دانشگاه مسافت چهار فرسخ را طی می کند نماز و روزه او چه حکمی دارد ؟

جواب : چنانچه کار هر روز و همیشگی او است باید هم روزه بگیرد و هم نماز را تمام بخواند .

سرباز و کارمند

سؤال ۲۹۰: نماز و روزه سرباز کشور اسلامی در محل خدمت چگونه است ؟ اگر شبه تا پنجشنبه در محل خدمت باشد و بعد به وطنش باز گردد نماز و روزه او در برگشتن چه حکمی دارد ؟

جواب : چنانچه دائماً مسافرت می کند و ده روز نمی ماند نه در وطن و نه در محل کار ، شغل او سفر می شود و نماز و روزه او صحیح است چه در وطن چه در محل خدمت چه در راه .

سؤال ۲۹۱: سرباز یا کارمند دولتی که در مدت دو سالی که در اختیار دولت است در جایی خدمت می کند که هفته ای دوبار به شهر می آید نماز او تمام است یا قصر ؟

جواب : در مفروض سؤال نماز او تمام است .

مأمور دولتی

سؤال ۲۹۲: شخصی است که بطور معمول هر ماه ۵ روز تا ۱۰ روز مأموریت مسافرت از طرف اداره دولتی پیدا می کند ، حکم نماز و روزه او چیست ؟

جواب : در صورتیکه مسافرتهای عدیده می کند و ده روز در خارج وطن با قصد یا در وطن ولو بدون قصد توقف نمی کند ملحق به شغله السفر است و نماز

را تمام می خواند و روزه می گیرد ، و چنانچه مثلاً بیست و پنج روز در وطن می ماند و بعداً یک سفر پنج روزه می نماید نماز را قصر بخواند و افطار نماید .

کاسب در روستا

سؤال ۲۹۳: شخص کاسبی که در روستا مغازه دارد و برای خرید جنس گاهی به شهر می رود آیا مسافر محسوب می شود؟

جواب: چنانچه رفتن به شهر در یک هفته یا کمتر باشد وظیفه اتمام است.

کشاورز

سؤال ۲۹۴: شخصی که کارش زراعت فصلی است و بین منزل و محل زراعتش مسافت شرعی است گاهی پیش می آید که صبح می رود و بعد از ظهر برمی گردد، آیا با این عمل مسافر حساب می شود؟

جواب: چنانچه هر سال کارش همین است مثلاً هر سال چهار ماه یا بیشتر کارش این است، از سفر دوم و بیشتر شغل او سفر می شود و همیشه وظیفه اش تمام است.

دامداران

سؤال ۲۹۵: افرادی که گوسفند دارند و تمام سال در مرتع وطن خود می باشند فقط دو ماه یا سه ماه در سال به خارج از وطن، مثلاً ۵ فرسخ یا بیشتر می روند و در آنجا برای گوسفندان خود مرتع اجاره می کنند و در این مدت رفت و آمد آنها زیاد است مثلاً سه روز یا چهار روز با گوسفندان هستند و باز مراجعت می کنند و ۱۰ روز در وطن نمی مانند، آیا نماز و روزه آنها تمام است یا قصر است؟

جواب: در مفروض سؤال که دو یا سه ماه رفت و آمد دارند نماز آنها تمام است و روزه را بگیرند و روزه هایی که سابقاً گرفته اند و نمازهای تمام آنها صحیح است علی الاظهر.

ملوان

سؤال ۲۹۶: ملوانی که جهت امور کشتی و جزء سفر شغلی خود بین آبادان و بندر عباس تردد می کند نماز او در راه آبادان بندر عباس و در خود کشتی قبل از حرکت آن تمام است یا شکسته؟

جواب: نماز او در بین راه و در کشتی و قبل از حرکت کلاً تمام است علی الاظهر.

ملوانی که از کشتی جامانده

سؤال ۲۹۷: ملوانی هستم که محل سکونت من در آبادان است و مرکز شغلی من بندر عباس و از آنجا با کشتی سفر می کنم اگر جهت سوار شدن به کشتی و حرکت به سوی کشور کویت برای سفر شغلی از آبادان به طرف بندرعباس حرکت کردم ولی در موقع رسیدن به بندرعباس ملاحظه کردم که کشتی حرکت کرده و باید ۷ روز در بندرعباس منتظر آمدن کشتی بمانم. (الف): ماندن من در بندرعباس جزء سفر شغلی محسوب میشود یا نه؟ (ب): در فرض بالا هنگامی که به کشتی نرسیدم به آبادان برگشتم آیا برگشت به آبادان جزء سفر شغلی حساب می شود یا خیر؟

جواب : (الف) : بلی این ۷ روز که منتظر آمدن کشتی بودید جزء سفرشغلی شما محسوب می شود (ب) : در این فرض بنا بر احتیاط لازم است در بین راه نماز را جمع بکنید یعنی هم تمام بخوانید هم شکسته .

سفر اول

سؤال ۲۹۸ : اگر کشاورزی بخواهد برای آبیاری چند روزی در زمین کشت و کار کند حکم نماز و روزه او چیست ؟

جواب : اگر بین وطن و مزرعه مسافت شرعی است و این مسافت را هر روز

می رود و برمی گردد یا هر هفته یکبار و خلاصه نه در وطن و نه در محل کار

ده روز نمی ماند پس شغل او سفر است و نماز و روزه او تمام است . بله اگر در وطن ده روز ماند و نیز در غیر وطن با قصد اقامه ده روز ماند در اولین سفر شکسته

می شود و احوط جمع بین شکسته و تمام است و بلکه جمع ترک نشود، و در سفر دوم و بیشتر اگر ادامه داشت نماز و روزه او صحیح است .

سؤال ۲۹۹: ملوانی که سفر طولانی طی می کند و از بنادر کشورهای متعدد جهان عبور می کند و ممکن است سفر او دو ماه یا سه ماه یا بیشتر طول بکشد، حکم نماز و روزه او به چه صورت است؟ سفر دوم او از کجا شروع میشود؟

جواب: سفر دوم او از انتهای مقصد اول او محسوب، و نماز او تمام و گرفتن روزه برای او واجب می شود .

سؤال ۳۰۰: اگر بین سفرهای شغلی ۱۵ روز فاصله بیفتد و در این ۱۵ روز به سفرهای غیر شغلی برود بعد از ۱۵ روز که شروع به مسافرت شغلی کند نماز او در سفر اولی تمام است یا شکسته؟

جواب: در فرض سؤال نماز تمام است .

سفر اول در صورت تغییر شغل

سؤال ۳۰۱: شخصی که کارش ملوانی است و در کشتی کار می کند اگر کارش را تغییر دهد و مدتی به ماهیگیری مشغول شود آیا در سفر اولی شغل دوم (ماهیگیری) نماز او تمام است یا شکسته؟

جواب: چنانچه شغل دوم او در مسافت شرعی باشد و فاصله ده روز یا بیشتر در بین تغییر شغل اولی به شغل دومی نباشد نماز او تمام است و روزه را

بگیرد .

سؤال ۳۰۲: شخصی کارش مسافرکشی است اگر ماشین خود را بفروشد و

ماشین باری بخرد و در مسافت شرعی کار کند آیا در شغل دومی (باربری) در سفر اولی آن

، نماز او قصر است یا تمام؟

جواب: چنانچه فی مابین تغییر شغل اولی به شغل دومی ده روز یا بیشتر فاصله نباشد در سفر اولی هم نمازش تمام است.

مسائل متفرقه

تبعیت از دیگری

سؤال ۳۰۳: شخصی که هنگام مسافرت در اختیار دیگری است حکم نماز و روزه او چیست؟ اگر بداند و گمان داشته باشد پیش از رسیدن به چهار فرسخی از او جدا می شود باید نماز را تمام بخواند یا شکسته؟

جواب: اگر بداند یا گمان داشته باشد پیش از رسیدن به چهار فرسخی از او جدا می شود باید نماز را تمام بخواند.

بلاد کبیره

سؤال ۳۰۴: آیا تهران از بلاد کبیره است؟ و حکم نماز و روزه در آن چگونه است؟

جواب: فرقی بین بلاد کبیره و غیر آن نیست، مبدا مسافت از خارج شهر حساب می شود گرچه بزرگ باشد.

سؤال ۳۰۵: آیا حضرتعالی تهران را بلاد کبیره می دانید؟

جواب: در صورتی که خانه های مسکونی اتصال به هم دارند ابتدای مسافت از آخر شهر است یعنی آخر خانه های مسکونی است چه شهر بزرگ باشد چه کوچک و در صورت انفصال آنها از همدیگر ابتدای مسافت، آخر هر محله می باشد.

نماز قضا

قضای نماز نشسته

سؤال ۳۰۶: اگر نماز کسی که باید نشسته بخواند قضا شود، پس از بهبودی قضای آنرا نشسته بخواند یا ایستاده؟

جواب: ایستاده بخواند.

قضای نمازهای شکسته و تمام

سؤال ۳۰۷: شخصی که به مسافرت رفته مثلاً دو روز در یک شهر و بیست و هفت روز در شهر دیگر و یک روز هم در جای دیگری توقف کرده و در کل این مدت نماز نخوانده، اگر بخواهد قضای آنرا بجا آورد چند روز نمازش کامل و چند روز نمازش قصر است؟

جواب: در هر محلی که قصد اقامت عشره نموده نمازهای فوت شده را تماماً انجام می دهد و در صورت عدم قصد شکسته

می خواند .

ترتیب در قضا نمازها

سؤال ۳۰۸: آیا جایز است نماز قضا یکسال را به این نحو بخواند که نمازهای صبح یکسال را پشت سر هم ، و بعد نمازهای ظهر را یکسال و سپس نمازهای عصر را یکسال بخواند ؟

جواب : در این زمینه منعی وارد نشده ، لکن احوط ترک آن است و بلکه این احتیاط ترک نشود

کفاره قضا کردن نماز

سؤال ۳۰۹: اگر خواب بر انسان غلبه کند و نماز عشا قضا شود کفاره آن چیست؟

جواب : اقوی عدم کفاره است ، لکن احوط آن است که فردای آنروز را روزه بگیرد .

نماز قضا پدر

سؤال ۳۱۰: پدری که فوت کرده پسر ارشدهی دارد ، پدر مدت زیادی تعمداً نماز و روزه را انجام نداده است ، آیا نماز و روزه پدر بر پسر ارشد واجب است ؟

جواب : بلی بر پسر بزرگ واجب است نمازهایی که پدرش نخوانده است ولو عصیاناً ، بخواند و یا برای آنها اجیر بگیرد ، مراجعه شود به مسئله ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۷ توضیح المسائل ما ۲۶۴ .

سؤال ۳۱۱: قضا نمازی که میت عمداً ترک کرده و نمازی که در زمان بیماری نخوانده هر دو به گردن پسر بزرگ است یا فقط نمازی که در زمان بیماری ترک کرده ؟

جواب : احوط بلکه اقوی آن است که هر دو قسم به گردن پسر بزرگ است .

سؤال ۳۱۲: شخصی که شک دارد به عهده پدرش نماز قضا می باشد یا نه تکلیفش چیست ؟

جواب : اگر پسر بزرگتر شک دارد که پدر و مادرش نماز و روزه قضا داشته اند یا نه چیزی بر او واجب نیست .

نماز قضا میت

سؤال ۳۱۳: آیا نماز و روزه نا بالغ برای میت کفایت می کند ؟

جواب : کفایت نمی کند علی الاحوط .

نماز جماعت

فضیلت نماز جماعت

حاضر شدن در جماعت :

سؤال ۳۱۴: حاضر نشدن و شرکت نکردن در نماز جماعت چه حکمی دارد؟

جواب: چنانچه به سبب کثرت اشتغال و گرفتاریها باشد مانعی ندارد، و اگر جهت استخفاف و بی اعتنائی باشد مشمول بعضی روایات می شود که تهدید به سوزاندن خانه و غیره نموده است.

شرائط امام جماعت

قرائت امام

سؤال ۳۱۵: شخصی که نمی تواند حرف (طاء) را صحیح ادا کند آیا می تواند امام جماعت شود؟ اگر دیگران قرائت او را صحیح بدانند و به او اقتدا کنند آیا او می تواند خود را در معرض اقتدا قرار دهد؟

جواب: هر که می داند قرائت امام صحیح نیست نمی تواند به جماعت او اقتدا نماید، و چنانچه خود امام جماعت شک در صحت قرائت دارد نمی تواند خود را در معرض اقتدا قرار دهد.

سؤال ۳۱۶: امام جماعت می داند که حرف (غ) در « غیر المغضوب » علیهم مفتوح است لکن ماموم آنرا به کسر می شنود، وظیفه او چیست؟

جواب: چنانچه ماموم یقین ندارد اعتنا نکند و در صورت یقین اگر اتفاقاً به کسر خوانده نمازش صحیح است و اگر دائماً به کسر می خوانده به او نمی تواند اقتدا کند و در صورت غلط اتفافی احوط آن است که آن کلمه بلکه آن آیه را رجاء خود مأموم بخواند.

سؤال ۳۱۷: اگر امام جماعت قرائت خوبی ندارد آیا کسی که قرائتش بهتر است می تواند به او اقتدا کند؟

جواب: اقتدا اشکال ندارد گر چه بهتر اقتدا به امام فصیح است

، البته به شرط آنکه به اندازه ای نباشد که مخارج حروف را به غلط تلفظ کند مثل تلفظ ضاد (مغضوب و ضالین) به ظاء.

سلامت بدن

سؤال ۳۱۸: شخصی که در جنگ کف پا و قسمتی بالاتر از قوزک پا را از دست داده و نمازش را با پای مصنوعی می خواند ، آیا می تواند امام جماعت بشود؟

جواب: اقوی صحت و احوط ترک است.

سؤال ۳۱۹: اینجانب از ناحیه دست راست معلول هستم و دست من از میچ قطع شده است و در هنگام وضو نیاز به اجیر ندارم و در سجده و رکوع دست به زانو و زمین میرسد با توجه به اینکه طلبه هستم آیا مؤمنین می توانند در نماز جماعت به من اقتدا کنند؟

جواب: احوط آن است که مؤمنین به شما اقتدا نکنند.

عدالت

سؤال ۳۲۰: اگر امام جماعت گناه کبیره انجام دهد ، آیا از امامت ساقط می شود یا خیر؟

جواب: اگر گناه کبیره امام جماعت پیش کسی ثابت باشد او نمی تواند به این شخص اقتدا کند ، ولی اگر توبه کند ، اقتدا به او جایز می شود .

سؤال ۳۲۱: شخصی در حال نماز خواندن است و دیگری به او اقتدا می کند در حالی که شخص اول خود را عادل نمی داند ، آیا واجب است که به مأموم این موضوع را خبر دهد؟

جواب: بر امام واجب نیست که به مأموم بگوید و نمازشان صحیح است .

۱۰۴

اقتدا به غیر روحانی

سؤال ۳۲۲: امام جماعت راتب یکی از مأمومین مورد وثوق و اطمینان را که در مسائل شرعی و احکام نماز و جماعت آگاهی دارد انتخاب نموده که در غیاب خود اقامه جماعت کند ، گاهی ممکن است بعضی از روحانیون و طلاب که غالباً ناشناخته اند برای خواندن نماز وارد مسجد شوند ، آیا در اینصورت اگر همان فرد منتخب امام راتب امامت کند اشکال دارد ، یا باید به آن روحانی که وارد مسجد شده اقتدا نمود؟ و با توجه به عدم شناخت ، مسئله عدالت چگونه احراز می گردد؟

جواب: در فرض سؤال مأمومین حتی خود امام جماعت فعلی ، کسی را که عدالت او را احراز نکرده اند شرعاً نمی توانند به او اقتدا کنند ، بلی اگر با قرائن حالیه برای آنان از این نظر وثوق و اعتماد حاصل شود ، در اینصورت سزاوار است به او اقتدا

کنند به جهت احترام مقام روحانیت

اقتدا به اخباری

سؤال ۳۲۳: آیا در نماز اقتدا به امام اخباری جایز است؟

جواب: اگر شرائط امامت را دارا باشد جایز است.

اقتدا به منصوب از ظالم

سؤال ۳۲۴: اقتدا به نماز شخصی که بواسطه دوستی با حاکم ظالم امام جماعت شده جایز است یا خیر؟

جواب: چنانچه دوستی با او مجوز شرعی دارد اقتدا ضرر ندارد.

اقتدا به شیخیه

سؤال ۳۲۵: اقتدا به شخصی که معتقد به عقاید شیخیه است با احراز عدالت او جایز است یا خیر؟

جواب: محال است که عادل باشد.

اقتدا به اهل سنت

سؤال ۳۲۶: بعضی علما اقتدا به امامت اهل سنت در حریمین را جایز می دانند، اگر اقتدا کند آیا مجزی است یا احتیاج به اعاده دارد؟

جواب: مراتب تقیه مختلف است در بعضی جاها مجزی است و اعاده لازم نیست و بعضی جاها باید اعاده شود، و فعلاً احوط اعاده است و اخباری که امر به اعاده می کند در صورت مدارا و اتحاد با آنهاست و اخباری که دال بر اجزاء است در صورت شدت تقیه است.

سؤال ۳۲۷: اگر انسان اطمینان دارد که عدم اقتدا به اهل سنت باعث ضرر نمی شود و ترک اقتدا فقط سبب موهون شدن انسان می شود آیا اقتدا به آنها جایز است؟

جواب: بلی جایز است، ولی چنانچه نماز را به وظیفه فرادی نخوانده احوط اعاده است.

سؤال ۳۲۸: آیا در اقتدا به اهل سنت، تمام احکام جماعت جاری است یا خیر؟

جواب: چنانچه به وظیفه منفرد عمل ننماید احوط اعاده است.

سؤال ۳۲۹: معیار جواز اقتدا به اهل سنت خوف ضرر است یا ایجاد وحدت و الفت؟

جواب : معيار جواز اقتدا به آنها صرف ايجاد وحدت و الفت است و مع ذلك احوط اعاده است .

سؤال ۳۳۰ : شرکت در جماعت و اقتدای به اهل سنت بهتر است یا نماز فرادی ؟

جواب : جمع بهتر است .

سؤال ۳۳۱ : اگر شخصی که از روی جهل و نادانی در

غیر مورد تقیه به جماعت اهل سنت اقتدا کرده بعد متوجه شود ، آیا اعاده نمازهای گذشته لازم است یا خیر ؟

جواب : احوط اعاده است در صورت اخلال به وظیفه منفرد .

سؤال ۳۳۲ : شخصی که می تواند در منزل در اول وقت ، یا در مسجد الحرام با تاخیر از اول وقت بصورت فرادی نماز بخواند اگر در اول وقت به مسجد الحرام برود و اقتدا به جماعت اهل سنت کند مجزی است یا خیر ؟

جواب : در صورت رعایت جهات منفرد مجزی است .

سؤال ۳۳۳ : آیا در فرض جواز اقتدا به جماعت اهل سنت خواندن قرائت در صورت امکان با رعایت جهه و اخفات لازم است ؟

جواب : در صورت اقتدا به ظاهر جماعت آنها با قرائت و رعایت جهه در جهه ، اعاده لازم نیست . چه قصد فرادی یا جماعت نموده باشد و در صورت عدم رعایت جهات منفرد احوط اعاده است .

سؤال ۳۳۴ : اگر با احتمال ضرر به جماعت اهل سنت اقتدا نکند و در همانجا فرادی بخواند و این کار سبب اهانت او شود نماز فرادای او چه حکمی دارد ؟

جواب : احوط اعاده است .

امام جماعت وسواسی

سؤال ۳۳۵ : آیا اقتدا به امام جماعتی که وسواس دارد ، مثلاً بسم الله را چند بار می گوید صحیح است ؟

جواب : چنانچه شک در نماز و اعاده آن بنحو متعارف باشد مانعی ندارد ، و چنانچه بقدری تکرار نماید که به آن قرائت متعارف نگویند خالی از اشکال نیست .

امامت زن

سؤال ۳۳۶ : آیا امام جماعت شدن زن در غیر از نماز میت جایز است ؟

جواب : چنانچه زن واجد شرایط باشد می تواند برای زنها امامت نماید در جمیع نمازهای واج

امام جماعت راتب

سؤال ۳۳۷ : اگر کسی مسجدی را ساخته و روحانی برای امامت جماعت مسجد تعیین نماید و فقط به او اجازه اقامه نماز جماعت را بدهد ، آیا جایز است کس دیگری که تمام شرائط امامت جماعت را دارد بدون اجازه امام جماعت تعیین شده در صورتهای زیر نماز را به جماعت بخواند ؟

الف) اگر امام جماعت تعیین شده نماز جماعت را اقامه نماید .

ب) اگر امام جماعت تعیین شده به مسجد نیامده باشد و نماز جماعت برپا نشود؟

جواب: در صورتی که واقف متولی باشد و در وقفنامه قید کرده باشند که متولی حق تعیین امام جماعت را دارد، مزاحمت با این شخص جایز نیست، بلکه اقامه جماعت دیگران منوط به اجازه متولی می باشد اگر تعیین امام جماعت را منوط به نظر متولی قرار داده باشد. و اما اگر واقف متولی نباشد یا برای متولی حق تعیین امام جماعت منظور نشده شخص دیگری می تواند اقامه جماعت کند، گرچه راتب اولی است و در صورتی که در مسجد باشد بهتر است به ایشان اقتدا شود.

سؤال ۳۳۸: آیا امام جماعت مسجد مانند مالک مسجد یا نمازخانه است که جایز نباشد غیر از او در آنجا پیش نماز شود یا اینکه او نسبت به دیگران اولویت دارد؟

جواب: اولویت دارد بطوری که غیر او نمی تواند با او معارضه کند. بله در

صورتی که امام راتب حاضر نباشد اشکالی ندارد مردم به دیگری اقتدا کنند .

شرائط تشکیل جماعت

محل امام و مأوم

سؤال ۳۳۹: علت آنکه امام جماعت غالباً در مکانی پایین تر از مأومین قرار می گیرد چیست ؟

جواب: اگر مکان امام جماعت از مأومین بلند تر باشد نماز جماعت باطل است ، بلکه باید مساوی یا پائین تر باشد .

سؤال ۳۴۰: اگر در نماز جماعت مأوم یک نفر باشد ، مأوم دوم باید پشت سر امام بایستد یا طرف راست امام و کمی عقب تر ؟

جواب: جایز است و به طرف راست افضل است .

سؤال ۳۴۱: اگر مأومی طرف راست امام اقتدا کرده باشد و مأوم دیگری بخواهد به امام اقتدا کند آیا مأوم اولی باید به عقب برگردد ؟ به چه صورت ؟

جواب: در حال سکونات نماز ، عقب بیاید .

تقدم امام بر مأومین

سؤال ۳۴۲: صف اول نماز جماعت هم ردیف با امام است و فقط جای سجده مأومین کمی عقب تر از امام است این طریقه ایستادن جایز است یا خیر ؟

جواب: بلی جایز است .

اتصال بین امام و مأوم

سؤال ۳۴۳: اگر واسطه اتصال بین امام و مأوم کسانی هستند که نماز قضای احتیاطی می خوانند ، آیا برای کسی که نماز ادا یا قضای حتمی می خواند اتصال برقرار می شود یا خیر ؟

جواب: احتیاط نماید .

سؤال ۳۴۴: در مسئله ۱۴۱۷ توضیح المسائل ذکر فرمودید که می توان به امامی که نماز قبلی خود را منفرداً خوانده و الآن برای درک جماعت اعاده می نماید اقتدا کرد. آیا این اقتدا شامل قضای نماز قبلی است یا مخصوص اعاده نماز ادا است.

جواب: قدر متیقن نماز ادا است.

سؤال ۳۴۵: برای ادراک جماعت تا چند بار می شود با تغییر مأمومین نماز را به امامت اعاده نمود؟

جواب: یک مرتبه بیشتر نمی شود.

تکرار نماز جماعت

سؤال ۳۴۶: آیا یک امام جماعت می تواند در سه روستا نماز جماعت را امامت کند؟

جواب: نمی شود مگر اینکه سه نماز قطعی به ذمه اش باشد.

* اقتدا به کسی که احتیاطاً اعاده می کند:

سؤال ۳۴۷: شخصی نماز خود را خوانده ولی می خواهد دو مرتبه نماز را احتیاطاً اعاده کند آیا اقتدا کردن به نماز دوم او جایز است؟

جواب: در صورتی که نماز خود را می خواهد احتیاطاً اعاده نماید اگر کسی خواست به او اقتدا نماید مانعی ندارد چونکه اگر نماز قبل باطل بوده که دومی نماز ابتدایی است و جماعت صحیح است و اگر نماز اول صحیح بوده و منفرداً خوانده بوده اعاده با جماعت ایضاً مستحب و صحیح است. ولی اگر امام نماز احتیاطی غیر را قضا می نماید باید به مأمومین بگوید که آنها اکتفا به این جماعت نمایند.

اقتدا به کسی که از جماعت به فرادی عدول کرده

سؤال ۳۴۸: آیا می شود پشت سر امامی که خودش مأموم امام دیگری بوده و به فرادی عدول کرده در نماز اقتدا کرد؟

جواب: خلاف احتیاط است، اقتدا نکنند و بعض صور آن صحیح نیست.

۱۱۰

اختلاف امام و مأموم در قصر و اتمام

سؤال ۳۴۹: اگر امام جماعت طبق فتوای مرجع تقلید خود نماز را تمام بخواند و برطبق فتوای مرجع تقلید مأموم، مأموم وظیفه دارد که نماز را قصر بخواند آیا این جماعت صحیح است؟ در صورت عدم صحت برای آنکه مأموم بتواند به امام اقتدا کند

راهی وجود دارد؟

جواب: چنانچه امام احتمال بدهد که واقعاً تکلیفش قصر است و رجاء نماز قصر بخواند مأموم می تواند به او اقتدا نماید. و چنانچه امام قضای نماز قصر قطعی بر گردنش یا بر گردن منوب عنه او باشد لذا قضای نماز قصر قطعی بجا بیاورد، مأموم می تواند به او اقتدا کند.

متابعت

لزوم متابعت از امام

سؤال ۳۵۰: آیا متابعت مأموم از امام واجب است؟ وجوب متابعت تعبدی است یا شرطی؟ تقدم و تأخری که مأموم را از هیئت جماعت خارج نماید جماعت او را باطل می کند یا نمازش را؟

جواب: متابعت شرط صحت جماعت است نه صحت نماز و متابعت را ترک ننماید علی الاحوط (مسئله ۱۴۷۹ توضیح المسائل).

متابعت در جزئی که امام سهواً اضافه کرده

سؤال ۳۵۱: هرگاه امام جماعت سهواً چیزی را در نماز زیاد کند واجب نیست که مأموم از امام متابعت کند. این حکم شامل قنوت هم می باشد؟

جواب: شامل قنوت می باشد.

متابعت در تکبیره الاحرام

سؤال ۳۵۲: اگر مأموم قبل از امام تکبیره الاحرام را بگوید آیا جماعت او صحیح است؟

جواب: مأموم نباید تکبیره الاحرام را پیش از امام بگوید، بلکه احتیاط مستحب آن است که تا تکبیره الاحرام امام تمام نشده تکبیر نگوید.

متابعت در قنوت و تشهد

سؤال ۳۵۳: آیا قنوت خواندن مأموم در رکعت اول که رکعت دوم امام است به احتمال ثواب، جایز است، یا صبر کند بعد از قنوت به امام اقتدا کند؟ علاوه بر این خواندن قنوت به چه نیتی باشد به عنوان متابعت یا بقصد قربت؟ در تشهد به چه صورت می باشد؟

جواب: در تشهد مخیر است بین اینکه ساکت باشد یا ذکر بگوید یا خود تشهد را به عنوان مطلق الذکر بگوید نه به عنوان

تشهد . و در اقتدا به رکعت دوم امام ، می تواند صبر کند و در رکوع اقتدا نماید و می تواند قبلاً اقتدا نماید و ساکت باشد و یا اینکه ذکر ی بگوید نه به عنوان قنوت بلکه به عنوان مطلق الذکر .

سؤال ۳۵۴ : هر گاه امام جماعت در رکعت اول نماز اشتباهاً قنوت نماید آیا مأوم آن را انجام دهد ؟ و اگر امام جماعت در رکعت اول نماز تشهد کند مأوم باید متابعت کند و تشهد بنماید یا خیر ؟

جواب : مأوم قنوت را و تشهد را نخواند و باید صبر کند .

سؤال ۳۵۵ : الف) آیا در نماز جماعت می توان به هنگام قنوت به امام جماعت اقتدا کرد و قنوت را به عنوان قنوت نماز بجا آورد یا اینکه صبر کند و در

رکوع به امام اقتدا کند؟ ب) چگونه است که مأمومی که رکعت اول را می خواند می تواند در قنوت از امام جماعت که رکعت دوم را می خواند تبعیت کند، ولی اگر امام جماعت سهواً قنوت بجا آورد در غیر محل خودش مأموم حق متابعت ندارد و

نباید قنوت را بخواند؟

جواب: الف) می تواند اقتدا کند و قنوت را هم رجاءاً بقصد قربت مطلقه بخواند و یا صبر کند و بعد از قنوت اقتدا نماید. ب) (در مسئله قبل احتمال می رود که متابعت مطلوب شرع باشد لذا رجاءاً بجا آورد و در این فرض احتمال مطلوبیت متابعت نیست.)

سؤال ۳۵۶: هر گاه مأموم در رکعت دوم نماز امام در حال قرائت اقتدا بنماید و با امام بعنوان متابعت قنوت بخواند صحیح است یا خیر؟

جواب: متابعت به عنوان قنوت ننماید، و لکن دعا مطلقاً در نماز مانعی ندارد.

سؤال ۳۵۷: انسان در نماز جماعت در رکعت دوم امام جماعت اقتدا می کند موقعی که امام مشغول خواندن قرائت است و قنوت و رکوع و سجود را با امام جماعت می خواند، آیا موقع خواندن تشهد امام نشستن به حالت نیم خیز برای مأموم واجب است؟

جواب: احتیاط تجافی است.

زیادت به سبب متابعت

سؤال ۳۶۰: آیا قنوت و تشهد در غیر محل مأموم که در جماعت به تبعیت از امام در رکعت اول خوانده می شود مشمول زیادتی در نماز می شود و سجده سهو واجب می شود؟

جواب: قنوتی که مأموم تبعیت امام را می نماید در غیر محل و کذا در تشهد غیر محل مأموم، مانعی ندارد و زیادتی حساب نمی شود.

جلو افتادن مأموم از امام

سؤال ۳۶۱: در نماز جماعت مأمومین متوجه نبوندند و یک رکوع و دو سجده در یک رکعت از امام جماعت جلو افتادند سپس در تشهد نماز با امام جماعت همسان شدند در این صورت نماز چه حکمی دارد؟

جواب: نماز فرادی می شود.

جلو افتادن مأموم در رکوع

سؤال ۳۶۲: هر گاه شخصی سهواً پیش از امام به رکوع برود و بگونه ای باشد که اگر برگردد به مقداری از قرائت امام می رسد باید برگردد و با امام به رکوع برود. (مسئله ۱۴۸۵ رساله) مراد از قرائت سوره است یا قنوت؟
جواب: مراد از قرائت حمد و سوره است.

جلو افتادن مأموم در سجده

سؤال ۳۶۳: اگر مأموم پیش از امام سر از سجده بردارد تکلیف او چیست؟
جواب: اگر اشتبهاً سر را بردارد و ببیند امام در سجده است باید به سجده برگردد و چنانچه در هر دو سجده این اتفاق بیفتد برای زیاد شدن دو سجده که رکن است نماز باطل نمی شود.

متابعت در سلام

اشاره

سؤال ۳۵۸: تبعیت مأموم از امام در سلام نماز واجب است یا خیر؟
جواب: اگر مأموم سلام امام را بشنود یا بداند چه وقت سلام می دهد واجب نیست که پیش از امام سلام را نگوید و چنانچه عمداً پیش از امام سلام دهد نمازش صحیح است و لازم نیست دوباره با امام سلام دهد.
سؤال ۳۵۹: در نماز جماعت اگر مأموم یک یا چند رکعت دیر به نماز امام برسد، در پایان نماز امام آیا باید نیم خیز بنشیند تا سلام های امام تمام شود یا می تواند قبل از اتمام سلامها برخیزد؟
جواب: بهتر است نیم خیز بنشیند و اگر قبل از سلام نماز امام برخیزد نماز صحیح است ولی ثوابش کم می شود.

مستحبات نماز جماعت

گفتن الحمد لله

سؤال ۳۶۴: در نماز جماعت آیا مأموم می تواند بعد از خوانده شدن سوره حمد توسط امام، کلمه الحمد لله یا بسم الله... بگوید؟

جواب: بعد از تمام شدن سوره حمد گفتن الحمد لله رب العالمین برای مأمومین مستحب است.

مکروهات نماز جماعت

سؤال ۳۶۵: اقتدا کردن حاضر به مسافر و بالعکس مکروه است. دلیل قائلین به جواز اقتدا چیست؟

جواب: اخبار باب ۱۸ صلاه الجماعه و سائل را مطالعه نمائید.

مسائل متفرقه جماعت

خواندن فرادی در حال اقامه جماعت:

سؤال ۳۶۶: هنگامی که نماز جماعت منعقد است کسانی که فرادی نماز می خوانند آیا نمازشان صحیح است یا خیر؟

جواب: در صورتی که موجب اهانت و یا تفسیق امام جماعت شود جائز نیست و نمازشان باطل است.

عدول در نیت جماعت

سؤال ۳۶۷: امام مشغول خواندن نماز مغرب است مأموم نماز مغرب را خوانده و نماز عشاء را به او اقتدا کرده است، آیا می

تواند نیت خود را به نماز مغرب برگرداند تا هر دو نماز مغرب و عشاء را به جماعت بخواند؟

جواب: عدول به مغرب جایز نیست ولی اگر ابطال نمود می تواند مغرب را به عنوان صلاه معاده با جماعت بجای آورد.

اجرت امام جماعت

سؤال ۳۶۸: آیا امام جماعت می تواند برای خواندن نماز جماعت وجهی بگیرد؟

جواب: چنانچه برای مقدمات نماز باشد مانعی ندارد مثل سوارشدن ماشین، لکن برای اصل نماز اشکال دارد.

خواندن نافله به جماعت

سؤال ۳۶۹: خواندن نمازهای مستحبی با جماعت به نیت فرادی بدعت است یا خیر؟

جواب: نمازهای مستحبی را با جماعت خواندن بدعت و حرام است و اگر اقتدا نکنند و هر یک قرائت خود را بخوانند فقط

مجتمعاً و با هم به رکوع و سجود بروند اشکال ندارد.

نماز استیجاری

دو نایب همزمان برای یک میت

سؤال ۳۷۰: آیا جایز است دو نفر برای میت در یک زمان نماز بخوانند؟

جواب: اقوی جواز است.

نماز استیجاری به جماعت

سؤال ۳۷۱: آیا نماز استیجاری را میتوان به این نحو خواند که امام و بعضی مأمومین برای یک میت بخوانند؟ یا امام مرد و مأمومین زن باشند و برای یک میت به جماعت بخوانند؟

جواب: اقوی جواز آن است.

بجا آوردن مستحبات در نماز استیجاری

سؤال ۳۷۲: آیا در نماز استیجاری، خواندن واجبات کفایت میکند؟ (اگر بدون قید قبلی باشد).

جواب: در نماز استیجاری غیر از واجبات باید مقداری از مستحبات معمولی که اکثر اجیرها انجام می دهند خوانده شود.

نماز آیات

قرائت

سؤال ۳۷۳: اگر نماز گزار در نماز آیات سوره را فراموش کند یا با قرائت

غلط بخواند و به رکوع برود نماز او باطل است یا نه و به هر صورت وظیفه او چیست؟

جواب: به نسیان سوره یا جزء سوره نماز باطل نمی شود و بعد از سر برداشتن از رکوع از ابتدای سوره شروع نماید.

نماز عیدین

تکرار امامت نماز عیدین

سؤال ۳۷۴: آیا یک شخص می تواند نماز عید فطر یا قربان را برای دو روستا امامت کند؟

جواب: نمی شود.

نماز جمعه

لزوم شرکت در نماز جمعه

سؤال ۳۷۵: شرکت نکردن در نماز جمعه چه حکمی دارد؟

جواب: اگر شرائط نماز جمعه در زمان غیبت جمع شود بهتر آنست که شرکت کند لکن احتیاطاً ایضاً چهار رکعتی هم بخواند ، بله اگر جمیع شرائط حتی منصوب بودن از جانب امام هم جمع شود واجب می شود .

وقت نماز جمعه

سؤال ۳۷۶: لطفاً حکم وقت نماز جمعه را بیان فرمائید؟

جواب: وقت نماز جمعه از اول ظهر است تا هر مقداری که از وقت را فرا گیرد.

فاصله بین محل دو نماز جمعه

سؤال ۳۷۷: فاصله بین دو نماز جمعه که یک فرسخ است آیا به خط مستقیم هوایی حساب می شود یا به خط زمینی؟

جواب: خط مستقیم هوایی اعتباری ندارد ولی اگر دو راه هست و از هر دو رفت و آمد می شود راه نزدیکتر منظور می باشد.

سؤال ۳۷۸: در یک شهر دو نماز جمعه برگزار می شود، یکی از قدیم الایام بوده و دیگری جدیداً شروع شده و فاصله این دو تقریباً دو کیلومتر می باشد. تکلیف چیست؟

جواب: فاصله بین اقامه جمعین به اقل از مقدار شرعی صحیح نیست و لذا در صورت انعقاد هر دو چنانچه مقارناً منعقد شود هر دو باطل است و در غیر تقارن نماز سابق صحیح است و متأخر باطل است.

کفایت نماز جمعه از ظهر

سؤال ۳۷۹: بنا بر نظر بعضی علما نماز جمعه مجزی از نماز ظهر است. نظر حضرتعالی در این مورد چیست؟

جواب: احوط آنست که نماز ظهر را هم بخواند.

سؤال ۳۸۰: شخصی مقلد مرجعی است که جمعه را کافی از ظهر می داند در نماز جمعه ندانسته نماز ظهر را به نماز جمعه اقتدا کرد بعد در پایان نماز جمعه نماز را کامل کرد. آیا این نماز صحیح است؟

جواب: صحیح است علی الاظهر.

سؤال ۳۸۱: آیا اقتدا کردن در نماز جمعه به امامی که ظهر را نمی خواند برای مقلدین کسی که جمعه را کافی نمی داند جایز است؟

جواب: اقتدا نمودن جایز است و بعداً نماز ظهر را احتیاطاً اعاده نماید.

نرسیدن به خطبه

سؤال ۳۸۲: اگر شخصی به خطبه های نماز جمعه نرسید می تواند نماز را مانند بقیه بخواند؟

جواب: اشکالی ندارد.

سؤال ۳۸۳: اگر کسی به خطبه های نماز جمعه نرسد ، آیا نماز او اشکال پیدا می کند ؟

جواب : اشکال پیدا نمی کند بنابر مشهور ، لکن احتیاطاً اعاده ظهر ترک نشود حتی در صورت درک خطبه ها .

فهمیدن معنای خطبه

سؤال ۳۸۴: اگر شخصی خطبه های نماز جمعه را متوجه نشود مثل اینکه سخنران فارسی صحبت کند و شنونده عرب زبان باشد ، نماز جمعه این شخص چه حکمی دارد ؟

جواب : نفهمیدن معنای خطبه ضرری به نماز جمعه ندارد .

کسی که فتوای مرجع خود را نمی داند

سؤال ۳۸۵: اگر مقلدی که فتوای مرجع خود را درباره ظهر و جمعه نمی داند نماز جمعه و نماز ظهر را بقصد قربت بخواند نمازش صحیح است یا خیر ؟

جواب : صحیح است .

احکام روزه

شرایط روزه

عدم ضرر

* تشخیص پزشک :

سؤال ۳۸۶: اگر پزشک به بیمار بگوید که روزه برای شما ضرر دارد تکلیف او در گرفتن یا نگرفتن روزه چیست ؟

جواب : چنانچه از گفته دکتر برایش اطمینان حاصل شود که ضرر دارد باید روزه نگیرد .

سؤال ۳۸۷: شخصی که می داند روزه برای او ضرر ندارد و دکتر حاذق و مسلمان که خودش روزه می گیرد بگوید روزه برای شما ضرر دارد و از گفته دکتر احتمال ضرر هم نمی دهد ، آیا باید روزه بگیرد ؟

جواب : چنانچه اتفاقاً از باب این که شخص به حال خود از دیگران ابصر است و به گفته دکتر که ضرر ندارد احتمال ضرر نداد و گفته دیگری موجب احتمال ضرر برایش نشد ، چنین شخصی به عقیده خود باید روزه بگیرد .

سؤال ۳۸۸: دکتری که مریض را از روزه منع می کند باید ملتزم به دین باشد یا حاذق بودن کافی است ؟

جواب : حاذق بودن دکتر کافی است در صورتی که از قول او وثوق و اطمینان شود و اگر از قول دکتر وثوق

و اطمینان حاصل نشد نمی تواند به مجرد گفته او اعتماد کند حتی اگر چه دکتر مسلمان باشد .

احتمال ضرر

سؤال ۳۸۹: اگر انسان احتمال بدهد که روزه برایش ضرر دارد و احتمال او در نظر مردم عقلانی باشد ، نباید روزه بگیرد .
لطفاً مثالی بزنید ؟

جواب : مثل این که روزه موجب ضعف چشم شود یا موجب ایجاد مرض باشد یا تشدید آن شود

شخص پیر

سؤال ۳۹۰: کسی که بواسطه پیری نمی تواند روزه بگیرد یا برای او مشقت دارد روزه بر او واجب نیست ، مقصود از مشقت را توضیح دهید .

جواب : مقصود آن است که شخص پیر اصلاً نتواند روزه بگیرد یا آن که زاید بر مشقت متعارفه مشقت بیشتری داشته باشد که عادتاً نزد عرف قابل تحمل نباشد مثلاً وقتی که روزه می گیرد بالکل از کار می افتد و قدرت انجام کارهای عادی خود را ندارد .

زن حامله

سؤال ۳۹۱: زن حامله ای که نمی داند روزه اش به جنین آسیب می رساند یا خیر آیا روزه بر او واجب است ؟

جواب : زن حامله تا یقین نکند که روزه برای خودش و یا حملش ضرر دارد روزه بر او واجب است .

سؤال ۳۹۲: زن حامله ای با این که احتمال ضرر می داده روزه گرفته و بچه اش مرده به دنیا آمده است . آیا روزه های این زن صحیح است ؟

جواب : چنانچه یقین و یا ظن قوی به ضرر نداشته روزه های او صحیح است .

زنی که بچه شیرخوار دارد

سؤال ۳۹۳: در ماه رمضان زنی که بچه شیرخواره دارد ، اگر روزه بگیرد شیرش خشک می شود یا کم می شود آیا افطار برای این زن جایز است ؟

جواب : در صورتی که با مواد غذایی دیگر و یا شیر خشک نتواند رشد و سلامت بچه را تأمین کند افطار جایز و الا جایز نیست .

تازه مکلف

سؤال ۳۹۴: اگر دکتر بگوید روزه گرفتن بچه تازه به تکلیف رسیده ای برای آینده اش ضرر دارد ولو الآن احساس ضرر نمی کند آیا روزه گرفتن او جایز است؟

جواب: اگر قول دکتر موجب علم و اطمینان شد روزه گرفتن صحیح نمی باشد.

سؤال ۳۹۵: بچه هایی که تازه به تکلیف رسیده اند و روزه گرفتن برای آنان مشقت دارد آیا ملحق به پیران و سالمندان هستند یا واجب است روزه بگیرند؟

جواب: در صورتی که به حد تکلیف رسیده ملحق به پیرمرد نیست و واجب است روزه بگیرد و چنانچه موجب عسر و حرج و خارج از طاقت شد جایز است افطار کند و بعد قضای آن را بگیرد و کفاره ندارد.

سؤال ۳۹۶: معمولاً دخترهای تازه به تکلیف رسیده در ایام تحصیل و خصوصاً ایام امتحانات روزه گرفتن برای آنان مشقت دارد و از درس خواندن می افتند آیا واجب است درس را رها کنند تا بتوانند روزه بگیرند یا اینکه جایز است روزه را بخورند تا این که مردود نشوند، با توجه به این که معمولاً مردود شدن موجب حرج است. لطفاً تکلیف آنان را بیان کنید؟

جواب: درس خواندن مجوز افطار نمی شود.

دختر ضعیف الجثه

سؤال ۳۹۷: دختری که عمرش ۹ سال تمام شده لکن از لحاظ جسمی خیلی کوچک است و از لحاظ رشد ذهنی به گونه ای است که اگر در باره تقلید با او صحبت شود تقلید را هم نمی فهمد، آیا بر او روزه واجب است؟ اگر روزه ساقط است قضاء آن واجب است یا نه؟

جواب:

در صورت اجتماع شرایط تکلیف ، روزه بر او واجب است ، ولی چنانچه آن قدر ضعیف باشد که روزه برای او حرجی باشد روزه بر او واجب نخواهد بود ولی اگر چنانچه تدریجاً قضاء کند برای او صدمه نخواهد داشت قضاء آن واجب است .

عدم حیض

سؤال ۳۹۸: در روزه ماه مبارک زن موقعی که اذان می گویند ملتفت می شود که عادت شده ، آیا روزه آن روز او صحیح است ؟

جواب: روزه اش صحیح نیست اگر بدانند قبل از مغرب شرعی حیض شده .

جلوگیری از عادت

سؤال ۳۹۹: بعضی از زنها برای انجام مناسک حج و عمره و یا گرفتن روزه ماه مبارک رمضان به طور کامل ، جهت جلوگیری از عادت ماهانه قرص می خورند یا آمپول می زنند ، با این کار روزه و حج آنها چه حکمی دارد ؟

جواب: در مفروض سؤال منع از حیض بنحو موقت جایز است در رمضان و ایام حج و غیر اینها .

وقت روزه

علم به دخول وقت

سؤال ۴۰۰: در ماه مبارک رمضان به محض شنیدن اذان (الله اکبر) می توان افطار کرد یا این که باید تا آخر اذان صبر کرد ؟

جواب: باید اطمینان به دخول وقت داشت .

سؤال ۴۰۱: هنگام خوردن سحری مؤذن می گوید امساک کنید . آیا انسان باید از خوردن دست بکشد یا این که خوردن تا شروع اذان جایز است ؟ هنگامی که اذان شروع می شود و لقمه ای در دهان است آیا باید آن را بیرون آورد ؟

جواب: چنانچه از قول مؤذن اطمینان حاصل می کند باید خودداری کند .

تعیین طلوع فجر

سؤال ۴۰۲: با توجه به توسعه شهرها و عدم امکان تشخیص دقیق لحظه طلوع فجر ، نظر مبارک در مورد امساک برای روزه و خواندن نماز صبح چیست ؟

جواب: اگر از گفتن اذان یا بوسیله تقویم اطمینان به طلوع فجر پیدا کردید می توانید به آن اعتماد کنید ، ولی اگر اطمینان پیدا نشد نسبت به روزه جایز است تا زمانی که یقین یا اطمینان به طلوع فجر نکرده اید بخورید و بیاشامید و اما نماز را باید تأخیر انداخت تا وقتی که یقین به طلوع فجر کنید .

اذان شهری برای شهرهای دیگر

سؤال ۴۰۳: اگر در یک کشور برای افطار روزه اذان یک شهر بزرگ آن کشور را در تلویزیون پخش کنند آیا برای همه کسانی که در حال شنیدن اذان هستند جایز است افطار نمایند؟

جواب: اذان به افق هر منطقه ای برای همانجا معتبر است نه اذان یک شهر بزرگ برای شهرهای دیگر مثلاً اذان تهران برای ساکنین تبریز که بعد از تهران است مجوز افطار روزه یا خواندن نماز نمی شود.

نیت روزه

استمرار نیت

سؤال ۴۰۴: علما می گویند در نیت استمرار لازم است و اگر در بین روز قصد افطار کند گر چه چیزی نخورد روزه اش باطل است. آیا اگر اراده خوردن نماید و سپس از اراده خود برگردد نیز روزه اش باطل می شود؟

جواب: در هر دو صورت روزه باطل است.

کفایت خودداری کردن بجای نیت

سؤال ۴۰۵: در مورد کسی که نمی داند چگونه نیت کند آیا به امارات مانند بیدار شدن برای سحری می توان اکتفا کرد؟
جواب: همان خودداری کردن در ماه رمضان نیت او است.

قصد روزه غیر رمضان

سؤال ۴۰۶: کسی که عمداً در ماه مبارک رمضان روزه غیر رمضان را نیت کند، حکم این روزه این است که نه روزه ماه مبارک رمضان حساب می شود و نه روزه ای که نیت کرده، قضا نمودن این روزه کافی است یا کفاره هم باید بدهد؟
جواب: فقط قضا لازم است.

نیت یوم الشک

سؤال ۴۰۷: نیت روزه یوم الشک چگونه است؟ نیت آخر شعبان کند یا اول رمضان؟

جواب: نیت شعبان کند، اگر رمضان نبود که به نیت خودش است و گرنه قهراً از رمضان حساب می شود.

تجدید نیت بعد از برگشت از سفر

سؤال ۴۰۸: اگر از شب نیت کرده که به سفر برود و قبل از ظهر برگردد آیا بعد از برگشتن باید نیت را تجدید کند؟

جواب : چنانچه در سفر افطار نکرده تجدید نیت واجب است .

مفطرات

خوردن و آشامیدن

* وارد شدن آب به دهان بدون اختیار :

سؤال ۴۰۹: اگر در حال غسل کردن آب از راه بینی وارد دهان شود و از گلو پایین رود و این وارد شدن آب به دهان سهوی و غیر اختیاری باشد ، حکم روزه این شخص چیست ؟

جواب : در فرض سؤال روزه او باطل نمی شود .

آپول تقویتی

سؤال ۴۱۰: آیا استفاده از آپولهای مغذی و تقویتی در رگ برای بیمار از مفطرات روزه است ؟

جواب : احوط ترک آن است .

استفاده از دستگاه تنفسی

سؤال ۴۱۱: شخصی که دچار بیماری تنگی نفس می باشد و می خواهد روزه بگیرد آیا جایز است از دستگاه تنفسی استفاده نماید ؟

جواب : اگر غیر از هوا چیز دیگری در آن نباشد اشکال ندارد .

مسواک زدن

سؤال ۴۱۲: آیا جایز است روزه دار با رعایت احتیاط مسواک بزند ؟

جواب : با مراعات اشکالی ندارد .

اخراج اخلاط سینه در حال نماز

سؤال ۴۱۳: اگر روزه دار در اثنای نماز اخلاط سر یا سینه به فضای دهان او برسد و حفظ روزه متوقف بر باطل کردن نماز باشد ، باید نماز را باطل کند یا روزه را ؟

جواب : اگر می تواند با دستمال و امثال آن اخلاط را از فضای دهان خارج کند ، این کار را انجام دهد و الا باید نماز را باطل نماید نه روزه را و اگر روزه را باطل کند باید کفاره عمدی بدهد و باطل کردن نماز اشکال ندارد ، خصوصاً در چنین موردی

سؤال ۴۱۴: اگر در حین خواندن نماز اخلاط سینه به فضای دهان روزه دار برسد و حفظ روزه متوقف بر باطل کردن نماز باشد در حالی که وقت تنگ است، باید نمازش را باطل کند یا روزه اش را؟

جواب: باید با دست یا غیر آن اخلاط را بیرون آورد بنحوی که تلفظ نشود لذا توقف بر ابطال نماز ندارد و بر فرض محال اگر توقف داشت داخل در مسئله اهم و مهم می شود و در صورت تساوی یا عدم علم به اهم، تخییر است.

جماع

اجبار زن بر جماع

سؤال ۴۱۵: مردی که به واسطه سفر یا مرض روزه نمی گیرد اگر زن خود را مجبور به جماع کند آیا زن باید از شوهرش اطاعت کند؟

جواب: بر زن اطاعت شوهر واجب نیست در جماع در روزه واجب معین.

دخول کمتر از ختنه گاه

سؤال ۴۱۶: در ماه مبارک رمضان اگر با قصد دخول جماع کند و کمتر از ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید آیا روزه او باطل می شود؟

جواب: با قصد دخول باطل می شود ولی واجب است امساک و بعداً قضا را بجا آورد و در صورتی که مفطر دیگری بجا نیاورده کفاره ندارد.

ملاعبه بدون انزال

سؤال ۴۱۷: اگر کسی در ماه مبارک رمضان با زن اجنبی ملاعبه کند و انزال نشود روزه وی چه حکمی دارد؟

جواب: اگر قصد انزال نداشته و عادتش هم همین بوده که با ملاعبه انزال نمی شده روزه باطل نیست ولی باید فوراً توبه کند زیرا خداوند از پرهیزکاران می پذیرد.

استمناء

سؤال ۴۱۸: معالجه بیماری که در بیمارستان تحت معالجه و مداوای پزشکان قرار دارد منحصر به تجزیه منی بیمار می باشد و چون بیمار مجرد است گرفتن منی متوقف بر استمناء آن هم در ماه مبارک رمضان است، حکم استمناء و روزه مریض را تفصیلاً شرح دهید؟

جواب : مخفی نباشد که استمناء از نظر شریعت مقدسه اسلام حرام و مبغوض است ، بنابراین تا ممکن است باید سعی کرد از طریق حلال منی را به دست آورد ولو این که با عقد موقت همسری انتخاب نماید ، ولی در صورتی که انتخاب همسر ممکن نباشد و اگر مرض هم علاج نشود خطرناک خواهد بود به طوری که موجب هلاکت یا نقص عضو یا مشقت فراوان باشد ، در این صورت استمناء ضروری خواهد بود و بلا مانع است و لکن در روز ماه مبارک رمضان اقدام به استمناء نکنند و اگر می تواند باید صبر کند تا ماه مبارک رمضان منقضی شود و در صورتی که نمی تواند صبر کند یا تأخیر برای او ضرر مهمی دارد سعی کند در روز ماه مبارک این عمل را انجام ندهد و اگر احیاناً در شب غیرممکن است و ضرورت دارد که روز انجام دهد باید تا حد مسافت شرعی مسافرت کند تا روزه

او باطل شود سپس اقدام نماید ولی در صورتی که نه شب می تواند

اقدام کند و نه مسافرت برای او ممکن می باشد با توجه به ضرورت معالجه و عدم امکان تأخیر اقدام مجاز خواهد بود و در این صورت تنها روزه آن روز را قضا می نماید و کفاره به عهده او نخواهد بود .

دروغ بستن به خدا و پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم)

سؤال ۴۱۹: آیا دروغ بستن به خدا و حضرت محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) و آل محمد (علیهم السلام) مبطل روزه است؟

جواب: دروغ بستن عمدی بر خدا و بر حضرت محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) مبطل روزه است و بر الائمه (علیهم السلام) احوط ترک است .

کشیدن سیگار

سؤال ۴۲۰: آیا کشیدن سیگار برای روزه دار اشکال دارد؟

جواب: بلی اشکال دارد .

بوی دود

سؤال ۴۲۱: آیا دود سیگار به نحوی که روزه دار بوی آن را احساس کند نه این که دود را وارد دهان کند ، مفطر است؟

جواب: خود دود مفطر است بنابر احوط ، ولی بوی آن مفطر نیست .

بقاء بر جنابت

سؤال ۴۲۲: شخصی در ماه رمضان یقین داشته که برای غسل وقت دارد لذا وارد حمام می شود برای غسل ولی تازه می

خواهد سرش را غسل دهد که اذان صبح گفته می شود ، حکم روزه او چه می شود؟

جواب: روزه او صحیح است و در صورتی که با شنیدن اذان یقین به دخول فجر نکنند باید غسل را ادامه دهد و اگر وقت

تنگ باشد تیمم نماید .

غسل کردن با آب نجس

سؤال ۴۲۳: شخصی در ماه رمضان جنب بوده غسل می کند بعد از دو روز می فهمد آب غسل نجس بوده ، حکم نماز و

روزه او در روزهای گذشته چگونه است؟

جواب: روزه هایش صحیح است علی الظاهر و نماز را قضا نماید .

احتلام در روزه ماه مبارک

سؤال ۴۲۴: کسی که در روز ماه مبارک رمضان محتلم شده آیا واجب است که زود غسل نماید؟

جواب: مبادرت به غسل واجب نیست.

قصد باطل کردن روزه

سؤال ۴۲۵: در جماع اگر کمتر از مقدار ختنه گاه داخل شود و منی بیرون نیاید روزه باطل می شود؟ آیا قصد دخول روزه را باطل می کند؟

جواب: با قصد دخول روزه باطل می شود ولی واجب است امساک و بعداً قضای آن را به جا آورد و در صورتی که مفطر دیگری به جا نیاورد کفاره ندارد.

قضا و کفاره

نیت روزه غیر رمضان در ماه رمضان

سؤال ۴۲۶: کسی که در ماه مبارک رمضان عمداً نیت کند روزه غیر رمضان را، در رساله های عملیه فرموده اند نه روزه ای که نیت کرده حساب می شود و نه روزه ماه مبارک. آیا این شخص بعد از گرفتن قضای این روز کفاره هم باید بدهد؟

جواب: فقط قضا لازم است.

اطمینان به مغرب بواسطه تاریکی یا ابر

سؤال ۴۲۷: اگر در هوای صاف به واسطه تاریکی یقین کند که مغرب شده یا در هوای ابری به اطمینان اینکه مغرب شده افطار نماید بعد معلوم شود که مغرب نبوده است آیا قضای روزه لازم است؟

جواب: اگر در هوای صاف به واسطه تاریکی یقین به مغرب کرد و افطار نمود و بعد خلاف آن معلوم شد قضا باید نماید و کفاره ندارد ولی اگر در هوای ابری به اطمینان این که مغرب شده افطار نمود نه قضا دارد و نه کفاره (به جهت دلیل خاص).

کفاره کسی که بواسطه پیری روزه نمی گیرد

سؤال ۴۲۸: کسی که بواسطه پیری نمی تواند روزه بگیرد و روزه بر او واجب نیست بعداً قضا هم ندارد آیا لازم است که کفاره بدهد؟ به چه دلیل؟

جواب: چون که هم آیه داریم هم روایت بر وجوب کفاره که «مُد» باشد.

کفاره دروغ بستن به خدا و پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم)

سؤال ۴۲۹: اگر روزه دار دروغی را به خدا و پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) نسبت دهد چه کفاره ای بر او واجب می شود ؟

جواب: اگر روزه داری دروغی را به خدا و پیغمبر (صلی الله علیه و آله وسلم) نسبت دهد اگر چه روزه خود را به چیز حرام باطل کرده ولی کفاره جمع ندارد .

خوردن آب به قدر ضرورت

سؤال ۴۳۰: اگر روزه دار به قدری تشنه شود که خوف ضرر یا مرگ داشته باشد و آب بیاشامد روزه او چه حکمی دارد ؟

جواب: چنانچه به مقدار دفع ضرری عادتاً که قابل تحمل نیست یا مستلزم هلاک است باشد مانعی ندارد و امساک واجب است و بعداً قضای آن را به جا آورد و کفاره ندارد .

جاهل به حکم ارتماس و دروغ بستن

سؤال ۴۳۱: شخصی که جاهل به حکم است و بعدها برایش معلوم می شود که در حال روزه در آب ارتماس کرده یا این که به خدا و رسول (صلی الله علیه و آله وسلم) دروغ بسته است ، روزه وی چه حکمی دارد ؟

جواب: چنانچه جاهل قاصر است (یعنی نمی داند حکمی هست) قضا دارد و چنانچه جاهل مقصر است (یعنی می داند حکمی هست ولی سؤال

نمی کند) قضا و کفاره هر دو براو واجب است .

اضطرار به دارو

سؤال ۴۳۲: بیماری است که به ناچار باید طبق برنامه خاص و ساعت معینی دارو بخورد و اگر نخورد ضرر می بیند، وظیفه او برای روزه چیست؟

جواب: چنانچه مضطر به خوردن دوا در روز است جایز است دوا بخورد و روزه را قضا کند .

اجبار به افطار حرام

سؤال ۴۳۳: اگر روزه داری را مجبور کنند روزه خود را با چیز حرام باطل کند و او نیز جهت دفع خطر یا ضرر این کار را انجام دهد روزه او قضا و کفاره دارد یا خیر؟

جواب: قضا دارد و کفاره ندارد .

اضطرار به اماله با آب

سؤال ۴۳۴: فرد مبتلا به یبوست که با خوردن چیزهایی ملین اثری نمی بیند، اگر در ماه رمضان از روی جهل با آب اماله کند روزه وی چه حکمی دارد؟ مدت ۱۰ سال به همین منوال عمل می کرده روزه های گذشته او چه حکمی دارد و چگونه آنها را قضا کند؟

جواب: اگر می تواند به اماله در شب اکتفا کند و روزه بگیرد، واجب است روزه بگیرد و در روزه های گذشته اگر متوجه به مشکوک بودن مسئله بوده و مراجعه نکرده واجب است بر او قضا و کفاره، اما اگر معتقد بوده اماله به روزه ضرری ندارد و اصلاً به سؤال کردن توجه نداشته جاهل است و قضا دارد ولی کفاره ندارد و اگر مضطر به اماله در روز است قضا هم ندارد، فقط باید برای هر روز یک مد طعام فدیة بدهد .

فرو بردن خون دندان جهلاً

سؤال ۴۳۵: اگر شخصی در حال روزه دندانش را بکشد و اختیاراً و از روی جهل به حرمت خون آن را فرو برد روزه او چه حکمی دارد؟

جواب: اگر قطع به عدم حرمت داشته قضا دارد بدون کفاره و اگر شک داشته باید سؤال از حکم می کرد یا احتیاط می نمود و گرنه هم قضا دارد هم کفاره و احوط کفاره جمع بدهد به مسئله ۱۶۶۸ توضیح المسائل مراجعه شود .

اجبار به جماع

سؤال ۴۳۶: اگر روزه دار زن خود را مجبور به جماع کند و در بین جماع زن راضی شود آیا مرد باید دو کفاره و زن یک

کفاره بدهد؟ در صورتی که زن مالی نداشته باشد چطور؟

جواب: ممکن است که زن تا آخر راضی نباشد هر چند که طبع مایل است، لکن چون شرعاً حرام است راضی نیست و اگر راضی شد باید علی الاحوط از مال خود کفاره بدهد و اگر متمکن از کفاره نبود استغفار نماید و عند التمكن کفاره بدهد.

تکرار جماع

سؤال ۴۳۷: اگر روزه دار در یک روز ماه رمضان چند دفعه جماع نماید با توجه به این که پس از جماع اول دیگر روزه دار نیست چرا برای هر جماع یک کفاره بر او واجب می شود؟

جواب: به نص خاص ثابت شده و ممکن است جهت احترام شهر رمضان باشد هر چند که در مرتبه بعد روزه دار نیست.

افطار عمدی تازه مکلف

سؤال ۴۳۸: بچه ای که به تکلیف رسیده ولی رشد جسمی و فکری ندارد و قصوراً روزه خود را می خورد، آیا قضا و کفاره دارد؟

جواب: اگر می دانسته که این شیء مفطراست و خورده قضا و کفاره دارد مگر آن که عدم رشدش به حدی است که موجب رفع تکلیف باشد.

عذر بعد از افطار عمدی

سؤال ۴۳۹: اگر زنی عمداً روزه خود را باطل کند سپس عذری مثل حیض یا نفاس یا مرض برای او پیش بیاید آیا کفاره روزه بر او واجب می شود؟

جواب: قضا دارد و کفاره ندارد.

سفر بعد از افطار عمدی

سؤال ۴۴۰: شخصی که روزه خود را عمداً باطل کرده، اگر قبل از ظهر سفر کند کفاره بر او واجب می شود یا خیر؟

جواب: کسی که عمداً روزه خود را باطل کرده، اگر بعد از ظهر مسافرت کند یا پیش از ظهر برای فرار از کفاره سفر نماید کفاره از او ساقط نمی شود، بلکه اگر قبل از ظهر مسافرتی برای او پیش آید بنا بر اقوی کفاره بر او واجب است.

پرداخت کفاره

آزاد کردن زندانی بجای عتق رقبه:

سؤال ۴۴۱: با توجه به این که یکی از کفارات مقرر در شرع مقدس اسلام بنده آزاد کردن است و در حال حاضر این امر

معمول نیست و از طرفی عده ای ناخواسته نظیر تصادفات یا بدهی یا دیه و امثال آن در زندانها بسر می برند و خانواده های ایشان پریشان و مستأصل می باشند ، آیا اجازه می فرمایید بجای بنده آزاد کردن افرادی که کفاره به ذمه دارند یک یا چند نفر از زندانیان بی گناه را آزاد نمایند ؟

جواب : اگر چه ممکن است ثواب آزاد کردن زندانی بی گناه بیشتر از ثواب عتق رقبه باشد ، ولی به هیچ وجه نمی توان به عنوان کفاره عتق رقبه شخص حر را که زندانی شده با دادن مبالغی آزاد ساخت ، و چون در این زمان عتق رقبه موضوع ندارد ، لذا باید کفارات دیگر را داد .

دادن وجه برای صرف در اطعام

سؤال ۴۴۲ : بابت کفاره روزه باید طعام بدهد . هرگاه وجه طعام را به فقیر بدهد که به دفعات صرف طعام خانواده اش کند صحیح است یا خیر ؟

جواب : چنانچه عمداً افطار کرده باید به شصت نفر مختلف اطعام کند اما کفارات غیر از عمد به دفعات به یک اهل بیت دادن اشکال ندارد لکن باید طعام بدهد ، نه وجه آن .

قیمت بدل گندم در کفاره مد

سؤال ۴۴۳ : کفاره روزه که یک مد گندم یا جو است آیا قیمت آنها هم کفایت می کند ؟
جواب : قیمت کفایت نمی کند .

حبوبات و پول بجای گندم

سؤال ۴۴۴ : آیا می توان به جای یک مد گندم و آرد گندم ، حبوبات (عدس ، نخود و ...) یا پول نقد داد ؟
جواب : اشکالی ندارد ، ولی درپول لازم است ، طرف را وکیل کند در خرید گندم و سپس به عنوان کفاره خودش قبول کند .

دادن کفاره به سید

سؤال ۴۴۵ : آیا می شود کفاره روزه غیر سید را به سید نیازمند داد ؟
جواب : جایز است و لکن احتیاط استحبابی ترک آن است .

روزه مسافر

تبعیت روزه از نماز

سؤال ۴۴۶: در مورد راننده و امثال آن گفته می شود که اگر محل کارش در کمتر از مسافت شرعی است و اتفاقاً سفری کند اگر چه مربوط به کارش باشد باید نماز را شکسته بخواند ، حکم روزه او چیست ؟

جواب : روزه تابع نماز است ، اگر نماز شکسته شد افطار کند و اگر تمام بود روزه صحیح است .

برگشت از سفر بعد از ظهر

سؤال ۴۴۷: شخصی از باغ خود به جایی که مربوط به زراعتش است سفر می کند و بعد از زوال به باغ خود بر می گردد ، روزه او چه حکمی دارد ؟

جواب : اگر به حد شرعی قبل از ظهر سفر کرد و بعد از ظهر برگشت روزه او صحیح نیست و در صورتی است شغل او سفر نباشد .

سؤال ۴۴۸: شخصی در صبح ماه رمضان مسافر بوده و چیزی نخورده و بعد از ظهر به وطن رسیده آیا واجب است که بقیه روز را امساک کند ؟

جواب : در فرض سؤال امساک بقیه روز واجب نیست گرچه بهتر است .

وصول مسافر به حد ترخص

سؤال ۴۴۹: شخصی در ماه رمضان قبل از ظهر وارد حد ترخص شده و دیوار شهر را می بیند و اذان را هم می شنود ، ولی وارد خود شهر نشده است ، آیا روزه آن روز را باید بگیرد ؟

جواب : هر جایی که باید نماز را تمام بخواند روزه هم باید بگیرد .

ملاک در خروج بعد از ظهر و دخول

قبل از ظهر در وطن

سؤال ۴۵۰: برای صحت روزه مسافری که قبل از ظهر به وطن می رسد آیا رسیدن به حد ترخص کافی است یا باید داخل شهر شود ؟ و هم چنین مسافری که بعد از ظهر سفر می کند اعتبار به حد ترخص است یا خروج از بلد ؟

جواب : اعتبار به بلد است .

خوردن مسافر قبل از حد ترخص

سؤال ۴۵۱: شخصی شب ماه رمضان قصد دارد روز به مسافرت غیر شغلی برود ، شب در خواب جنب می شود و قصد دارد

قبل از اذان غسل کند ولی دو مرتبه به خواب می رود و بعد از اذان بلند می شود ، حالا که قصد مسافرت کرده و جنب است آیا بازهم باید امساک کند ؟ اگر در خانه صبحانه خورد کفاره دارد یا نه ؟

جواب : باید تا وقتی که از حد ترخص خارج نشده امساک کند و اگر در خانه صبحانه خورده کفاره دارد علی الاحوط .

شغله السفر

سؤال ۴۵۲ : شخصی که هر ماه یکبار یا دوبار به سفر می رود مثلاً از قم به تهران برای خرید جنس می رود ، اگر در ماه مبارک رمضان به سفر برود و بعد از ظهر به وطن برگردد نماز و روزه او چه حکمی دارد ؟

جواب : سفر یک بار و دوبار در ماه او را در شمار کسانی که شغلشان سفر است قرار نمی دهد پس نمازش را قصر بخواند و روزه اش را ترک کند .

کسی که دو وطن دارد

سؤال ۴۵۳ : شخصی که مسقط الرأس او شهر قم است ولی مدت ۱۰ سال است که ساکن تهران شده ، اگر در ماه مبارک رمضان به قم بیاید حکم نماز و روزه او چیست ؟

جواب : تا از وطن سابق خود اعراض نکرده نماز تمام او و روزه اش صحیح است .

تجدید نیت بعد از برگشت از سفر

سؤال ۴۵۴ : اگر از شب نیت کرده که به سفر برود و قبل از ظهر برگردد آیا بعد از برگشتن باید نیت را تجدید کند ؟

جواب : چنانچه در سفر افطار نکرده تجدید نیت واجب است .

روزه های واجب

روزه استیجاری

کسی که روزه قضا به گردن دارد :

سؤال ۴۵۵ : کسی که روزه قضا به گردن دارد آیا می تواند روزه استیجاری بگیرد ؟ در مورد نماز چطور ؟

جواب : کسی که خود نماز قضا دارد جایز است هم نماز مستحبی بخواند هم استیجاری ، اما اگر روزه قضا دارد جایز نیست روزه مستحبی بگیرد و اقوی جواز استیجاری است .

کسی که روزه واجب به گردن دارد

سؤال ۴۵۶: شخصی که روزه واجب قضاء یا کفاره یا نذر به عهده دارد آیا می تواند به نیابت دیگری روزه بگیرد؟

جواب: می تواند نیابت بگیرد.

عدول از نیابت به قضا و بالعکس

سؤال ۴۵۷: آیا می توان از روزه نیابتی به روزه قضاء یا بالعکس عدول کرد؟

جواب: نمی تواند عدول کند.

شک در نیت

سؤال ۴۵۸: اگر شخصی مردد است که قصد روزه را برای خودش کرده یا برای منوب عنه حکم این روزه چیست؟

جواب: نمی تواند برای منوب عنه حساب کند.

روزه نایب بدون تعیین:

سؤال ۴۵۹: کسی که از طرف چند نفر نیابت روزه دارد اگر بدون تعیین و قصد نیابت روزه بگیرد، این روزه برای خودش

حساب می شود یا برای منوب عنه؟

جواب: چون که قصد نیابت ننموده برای منوب عنه حساب نمی شود و چون که قصد قضاء ننموده قضاء خودش هم حساب نمی شود.

سؤال ۴۶۰: کسی که از طرف چند نفر نیابت دارد اگر روزه بگیرد و بعد از فجر شک کند که برای کدام یک از منوب عنه

ها روزه گرفته حکم روزه او چیست؟ آیا می تواند نیت را به یک نفر معین عدول دهد؟ و حکم مسئله قبل از زوال و بعد از

زوال آیا فرق می کند؟

جواب: به قصد همان شخصی که اول روزه، قصد او کرده بوده تمام کند و اگر می خواهد افطار نماید و نمی تواند به

دیگری عدول نماید و نمی تواند این روزه را برای هیچ کدام ظاهراً حساب کند، بلکه اگر اجیر برای دو نفر بوده روز بعد روزه

بگیرد به قصد آن دیگری که برای او روزه نگرفته بوده واقعاً، پس نتیجتاً برای هر کدام یک روزه گرفته.

نیابت سه نفر از یک میت

سؤال ۴۶۱: آیا جایز است برای یک میت سه نفر در یک روز باتفاق هم روزه بگیرند؟

جواب: جایز است.

روزه نذری

افطار روزه نذری غیر معین

سؤال ۴۶۲: اگر در روزه ای که به واسطه نذر و قسم و امثال آن واجب شده سهواً تا اذان صبح جنب بماند و آن نذر یا قسم برای روز معینی نباشد آیا جایز است آن روز را افطار کند و یک روز دیگر روزه بگیرد؟ اگر روزه را افطار کند موجب کفاره می شود یا خیر؟

جواب: جایز است آن روز را افطار کند و کفاره ندارد.

سفر عمدی و قهری در نذر معین، نذر روزه در سفر

سؤال ۴۶۳: اگر شخصی روزه نذری معینی به گردن دارد و در سفر است و برایش هم ممکن نیست قصد ده روز کند و روزه بگیرد کفاره دارد یا خیر؟ اگر به عنوان فرار از روزه نذری معین سفر کند قضاء و کفاره دارد یا خیر؟ اگر نذر کرده در مسافرت روزه بگیرد نذر روزه اش چه حکمی دارد؟

جواب: اگر متمکن از روزه نشود کفاره ندارد و چنانچه متعمداً روزی را که نذر کرده معیناً روزه بگیرد، روزه نگرفت کفاره حث نذر بر او واجب می شود و اگر نذر کرده که در سفر روزه بگیرد نذر منعقد می شود و روزه اش صحیح است.

هلال

اختلاف در هلال

سؤال ۴۶۴: عید فطر برای روزه داران موجب اختلاف می شود در یک جا سه شنبه و در جای دیگر دوشنبه عید می شود، مراد از « هذا اليوم الذی جعلته للمسلمین عیداً » یک روز است یا چند روز؟ علت این که اگر قبل از ظهر ماه دیده شود آن روز اول ماه است و اگر بعد از ظهر دیده شود آن شب اول ماه است را توضیح دهید؟ با وجود وسایل پیشرفته ای که امروزه در دسترس است طریقی برای رفع این اختلاف نیست؟

جواب: همان نحو که در توضیح مرقوم است صحیح است و مانعی نیست که برای بعضی اول ماه دوشنبه باشد و برای بعضی سه شنبه و هر کدام عید او و هذا اليوم او اول ماه او باشد، کما این که برای بعضی ساعت ۱۱ زوال است و برای بعضی ۱۲ و برای بعضی

ساعت ۱۰ اول زوال است و هر کدام باید در زوال خود نماز بخوانند نه قبل و اخبار در دیدن ماه قبل از ظهر مختلف است و بعضی اخبار صحاح دلالت می کند بر این که علامت اول ماه است و لکن اصحاب از آن اعراض نموده اند . و اعراض موجب وهن آن شده است و بعضی علما به آن عمل کرده اند ، جواهر جلد ۱۶ ۳۶۶ و ۳۶۷ و ۳۶۸ و سائل جلد ۲۰۲۷ ۲۰۰ باب ۸ احکام شهر رمضان و اما وسایل امروزه جدیده پس به آن اعتباری نیست و باید با چشم عادی دیده شود .

اتحاد افق و اختلاف آن

سؤال ۴۶۵: آیا دیده شدن هلال در شهر یا کشوری نسبت به جاهای دیگر حجت است ؟

جواب: اگر ماه در بلدی دیده شد از برای بلدهای دیگر که در افق با هم موافق می باشند کافی است و برای شهرهای دیگر که اختلاف دارند به نحوی که ممکن است در یکی دیده شود و در دیگری دیده نشود کافی نیست .

حصول یقین با قول منجم

سؤال ۴۶۶: اول ماه با پیشگویی منجمین ثابت نمی شود ، ولی اگر انسان از گفته آنان یقین پیدا کند آیا باید به آن عمل نماید ؟

جواب: پیشگویی منجم حجت نیست ولی اگر اتفاقاً از گفته آنها یقین پیدا کند یقین برای او حجت است نه قول منجم .

ثبوت هلال به قواعد علمی

سؤال ۴۶۷: اگر مجتهدی اعلام کند یا به شهادت عدول اول ماه ثابت شود ولی شخص به خاطر اعتماد بر علوم جدید به اعلام مجتهدین و شهادت شاهدان قانع نشود آیا می تواند طبق اعلام علوم جدیده عمل نماید ؟

جواب: در صورتی که از قواعد علوم جدیده برای مکلف علم پیدا شود باید به علم خود عمل کند و ثبوت هلال یا عدم ثبوت آن نزد حاکم شرع و یا شهادت بر رؤیت در حق عالم به خلاف ، اثر ندارد ، ولی کلام در این است که چگونه علم پیدا شود برای کسی که به آن قواعد آگاه نیست بلکه برای عالم به آن قواعد حصول علم مشکل است زیرا این قواعد غالباً حدسی و ظنی است .

ثبوت هلال نزد مجتهد

سؤال ۴۶۸: آیا برای اعلام ماه مبارک رمضان یا اول شوال (عید فطر) مسئله اتحاد بین مسلمین (شیعه و سنی) در نظر گرفته می شود؟ تا به دلیل مصلحت عامه امت اسلامی از بعضی از احکام فقه شیعی صرف نظر نموده و به عنوان حکم ثانوی اول ماه مبارک رمضان یا عید فطر اعلام گردد؟

جواب: مجتهد باید به وظیفه خود عمل کند اگر ادله بر ثبوت هلال داشته باشد برای او ثابت می شود و اگر بخواهد حکم به ثبوت می کند و اگر ادله قائم نشود نمی تواند حکم کند . و مسئله اتحاد بین مسلمین اگر چه خوب است اما نمی توان به

خاطر آن حرام خدا را حلال کرد .

بررسی شواهد استهلال

سؤال ۴۶۹: شواهد استهلال را چگونه بررسی می کنید؟

جواب: درباره شهود هلال شرایطی هست که در رساله عملیه ذکر شده ، مانند تعدد که حداقل دو شاهد باشد و عدالت و آن که با هم اختلاف نداشته باشند و لذا در مقام اثبات هلال از شهود تحقیقاتی می شود در باره کیفیت وضع هلال .

احکام خمس

چیزهایی که خمس به آن تعلق می گیرد

« منفعت کسب »

مؤونه

سؤال ۴۷۰: شخصی که برای خود و خانواده اش خانه ای ندارد و زن و بچه اش در خانه خویشاوندان زندگی می کنند و درآمد ثابتی دارد آیا بر او خمس و زکات واجب است؟

جواب: چنانچه چیزی استفاده کرد و در حوائج صرف نکرد و تا یک سال ماند خمس واجب می شود و چنانچه اموال زکوی دارد و به حد نصاب می رسد زکات واجب است ، باب خمس و زکات و شرایط آن را در رساله عملیه ملاحظه کنید .

سؤال ۴۷۱: در بعضی کشورها متداول است که هر شخصی دو ماشین داشته باشد ولی واقعاً به هر دو احتیاج ندارد آیا به آنها خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه ضروری اوست به طوری که اگر یکی باشد بر او عار و ننگ است و موجب هتک اوست خمس ندارد و گرنه خمس دارد .

فروش چیزی که جزء مؤونه بوده

سؤال ۴۷۲: کسی که منزل یا ماشینی از درآمد همان سال خرید کند و جنبه تجاری هم ندارد بعد از گذشت سال بخواهد بفروشد آیا بلافاصله بعد از فروش باید تخمیس کند یا جزء مؤونه سال فروش حساب می شود؟

جواب: در فرض سؤال اگر به منزل یا ماشین احتیاج شخصی و مؤونه ای داشته بعد از فروش بلافاصله خمس تعلق نمی گیرد ، ولی چنانچه منزل و ماشین مورد احتیاج او نبودند به آنها خمس تعلق می گیرد حتی اگر نفروشد .

سؤال ۴۷۳: شخصی ماشینی را که لازمه کسب و کارش بوده به علت فرسودگی

فروخته و مبلغی هم از سود کارش را روی مبلغ فروخته شده گذاشته و

ماشین دیگری خریده آیا این ماشین خمس دارد؟ زارعین که برای زراعت نیاز به تراکتور دارند آیا به قیمت تراکتور خمس تعلق می گیرد؟

جواب: در مفروض مسئله چنانچه باقیمانده خرید ماشین را در همان سال فروش تهیه نموده خمس ندارد و راجع به تراکتور اگر بدون تراکتور در مضیقه و سلب آسایش متعارف از حیث اعاشه می شد حتی اگر به نحو شرکت می بود نیز در عسر واقع می شد، در این صورت خمس ندارد.

سؤال ۴۷۴: وسیله نقلیه ای داشتم که از آن استفاده شخصی می نمودم اکنون آن را در وسط سال فروخته ام و دربانک به عنوان سپرده ثابت دراز مدت واریز نموده ام آیا خمس به آن تعلق می گیرد یا این که تا سال مالی به پایان نرسد مشمول خمس نیست؟

جواب: وسیله نقلیه ای که شما جهت استفاده شخصی چند سال قبل خریده بودید اگر آن موقع به پول آن خمس تعلق نگرفته بود، الآن که بعد از چند سال فروخته اید به پول آن خمس تعلق نمی گیرد، فقط استفاده و درآمد آن پول اگر از مخارج مؤونه سال اضافه بماند به آن مقدار خمس تعلق می گیرد.

چیزی که در آخر سال خریده

سؤال ۴۷۵: شخصی حساب سال داشته و نزدیک آخر سال یخچالی برای منزل خریده و تا اول سال از آن استفاده نکرده آیا خمس آن را بدهد یا این که صبر کند تا یکسال بدون استفاده بگذرد؟

جواب: در مفروض سؤال که یخچال خریده در آخر سال و بین سال کارش نزده چنانچه وجهی که با آن یخچال خریده

بوده از ابتدای حصول آن تایک سال نگذشته باشد و تصرف در آن نموده باشد خمس تعلق نمی گیرد و چنانچه وجهی که با آن خریده بوده سال گذشته و تصرف در آن نموده باید خمس آن را بدهد .

سرمایه

سؤال ۴۷۶: ماشین برای کسب آیا خمس دارد؟

جواب: چنانچه صاحب ماشین احتیاج ضروری به آن دارد به طوری که اگر آن نباشد به سختی زندگی می کند یا ممکن است زندگی او از هم پاشیده شود در این صورت جزء مؤونه می باشد و به آن خمس تعلق نمی گیرد .

سؤال ۴۷۷: زارعین که زمین زراعی و تراکتوری برای زراعتشان می خرند آیا به قیمت زمین و تراکتور خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه زمین و تراکتور برای اعاشه بوده به نحوی که با نداشتن آن به سختی می گذرانده و پول آنها را در همان سال تهیه نموده خمس ندارد .

سؤال ۴۷۸: آیا به سرمایه خمس تعلق می گیرد؟

جواب: سرمایه چنانچه جنس باشد به مقداری که امورات زندگی به مقدار متعارف تأمین شود خمس ندارد و زیاده از آن خمس به آن تعلق می گیرد و سرمایه چنانچه پول نقد باشد احتیاطاً باید دستگردان و مصالحه شود هر چند که زیاده از مقدار تأمین نباشد .

چیزی که سال بر آن گذشته

سؤال ۴۷۹: جنسی را که انسان به خاطر احتیاج و مصرف زندگی می خرد و سال بر آن می گذرد و استفاده نمی کند، آیا باید خمس قیمت خرید را بدهد یا خمس قیمت فعلی جنس را؟ یعنی این شخص قیمت خرید جنس را حساب کند و خمس آن را بدهد یا قیمت فعلی جنس را حساب کند و خمس آن را بدهد؟

جواب: در مفروض سؤال خمس قیمت فعلی را باید بدهد .

اشیاء زاید سر سال خمسی

برنج و روغن

سؤال ۴۸۰: کسانی که حساب سال دارند چیزی تهیه می کنند مانند برنج و روغن و تا سال بعد باقی می ماند، آیا خمس آن را باید بدهند؟

جواب: از اشیاء مذکوره در سؤال هر مقدار که به سال بعدی بماند خمس تعلق می گیرد .

پارچه

سؤال ۴۸۱: شخصی پارچه ای چادری تهیه نمود و به خاطر مشغله کاری یا علل دیگر نتوانست پارچه را برای دوختن به خیاط بدهد و نیاز به چادر داشته و دارد و چند ماه از خرید گذشته و سال خمسی او فرا رسیده، حال این چادر را باید مخمس نماید یا خیر؟

جواب: در فرض سؤال، خمس پارچه مذکوره را باید بدهد.

عطریات

سؤال ۴۸۲: اگر سر سال کمی از عطریات یا غیر آن زیاد بیاید، خمس آن را چگونه پردازد؟

جواب: خمس آن را گر چه پولش خیلی کم می شود بدهد یا از خود عطر پردازد.

تمبر

سؤال ۴۸۳: شخصی تمبر و پولهای مختلف جمع آوری می کند و این اشیا ارزش مالی دارد، اگر سال بر آن بگذرد آیا خمس آنها را باید داد؟

جواب: احوط دادن خمس است.

تزینات منزل

سؤال ۴۸۴: شخصی که تزینات زیادی برای خانه اش بخرد مثل تابلو و لوستر و... آیا خمس دارد؟

جواب: چنانچه زاید بر متعارف باشد خمس دارد.

طلا

سؤال ۴۸۵: دو قطعه طلا از درآمد وسط سال خود خریده ام که زینت من می باشد و اگر لازم باشد بعدها برای دخترم هزینه کنم و حالا آنها را فروختم و برای سرمایه گذاشتم آیا وجوهات آنها را باید بدهم؟

جواب: در مفروض سؤال که دو قطعه طلا از درآمد وسط سال خریده اید چنانچه در همان سال پوشیده باشید و مقدار متعارف و شئون شما باشد خمس ندارد، هر چند که نظرتان این است که بعداً جهیزیه قرار بدهید.

سؤال ۴۸۶: اگر شخصی طلا برای زنش بخرد و پس از مدتی بفروشد، آیا به پول به دست آمده از فروش طلا خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه در شأن آنهاست که این مقدار طلا داشته باشند و زاید بر متعارف زنهای امثال او نیست خمس ندارد.

سؤال ۴۸۷: حکم ارتفاع قیمت سوقیه چیست؟

جواب: در صورتی که نظر به تجارت به عین آن ندارد، ارتفاع قیمت سوقیه در وقت فروش از منافع سال فروش حساب می شود.

سؤال ۴۸۸: اگر جنسی را با پول پاک شده بخرد، بعد از چند سال قیمت آن جنس زیاد شود آیا خمس دارد؟

جواب: اگر فروخت و منفعت به دست او آمد آن منفعت جزء منافع سال فروش حساب می شود، اگر بین سال صرف نمود آخر سال خمس آن را بدهد.

سؤال ۴۸۹: شخصی ماشین خریده است و پس از یک سال با قیمت بیشتری می فروشد آیا خمس به او تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه در همان سال که فروخته صرف

در مؤونه نموده خمس ندارد .

سؤال ۴۹۰: کسی که خمس گوسفندش را پرداخت کرده و الآن قیمت گوسفندان افزایش یافته ، آیا باید خمس افزایش قیمت را پردازد؟ اگر گوسفندان را بفروشد چطور؟ اگر گوسفندان را بناچار برای تهیه خانه بفروشد آیا خمس مازاد قیمت گوسفندان بر او واجب است؟

جواب: چنانچه گوسفند را برای تجارت نخریده بوده ارتفاع قیمت خمس ندارد، مگر این که بفروشد که وقتی که فروخت آن ارتفاع قیمت منفعت همان سال فروش حساب می شود و اگر بین سال صرف نمود مثلاً برای تعمیر خانه خمس ندارد .

سؤال ۴۹۱: الف) شخصی که حساب سال نداشته قبل از ۱۰ سال ماشین یا تراکتور خریده به قیمت ۱۰۰ هزار تومان و در حال حاضر قیمت آن یک میلیون تومان است ، چه مقدار خمس بدهد؟

ب) در همان فرض سابق اگر یقین دارد که به صد هزار تومان خمس تعلق گرفته بوده چه مقدار خمس بدهد؟

ج) در دو صورت فوق حکم ارتفاع قیمت سوقیه چیست؟

جواب: الف) چنانچه آن تراکتور بتمامه محل حاجت او بوده که به نصف آن ولو به نحو شرکت گذران او نمی شده خمس یکصد تومانی را اگر مخمس نبوده می دهد و چنانچه محل حاجت او نبوده باید به قیمت فعلی خمس آن را بدهد .

ب) خمس یکصد تومان را خارج نماید و اگر محل حاجت نبوده قیمت فعلی را اداء نماید .

ج) در صورتی که نظر به تجارت به عین ندارد ارتفاع قیمت سوقیه در وقت فروش از منافع سال فروش حساب می شود .

سؤال ۴۹۲: شخصی

چند سال قبل تراکتوری با قیمت ۱۰۰ هزار تومان خریده است و خمس آن را در همان سال پرداخت کرده اگر بعداً آن را یک میلیون تومان بفروشد چه مقدار خمس باید بدهد؟

جواب: نهصد هزار تومانی که منفعت نموده جزء منافع سال فروش حساب می شود و در آخر سال چنانچه صرف نشده خمس آن را بدهد.

خرج تحصیل

سؤال ۴۹۳: آیا به پولی که پدر و مادر به فرزندانشان جهت هزینه تحصیل می دهند خمس تعلق می گیرد؟

جواب: پولی که پدر و مادر به فرزندانشان می دهند اگر آن پول یا مقداری از آن را تا یکسال خرج نکرده باشند به آن خمس تعلق می گیرد.

نفقه کودک

سؤال ۴۹۴: آیا برای نفقه کودک هم باید سال قرار داد؟

جواب: هر چه از نفقه کودک زیاد آمد خمس دارد علی الاظهر.

سود اموال طفل

سؤال ۴۹۵: آیا به ارباح مکاسب طفل، خمس تعلق می گیرد؟ اگر تعلق می گیرد قبل از بلوغ خمس داده شود یا بعد از بلوغ؟

جواب: بعید نیست پرداخت بر ولی طفل واجب باشد و اگر ندهد بر خود طفل است که بعد از بلوغ تخمیس کند.

حقوق بازنشستگی

سؤال ۴۹۶: اینجانب کارمند اداره آموزش و پرورش بودم و بازنشسته شده ام، در دوران اشتغال به کار دولت هر ماه مبلغی جهت بازنشستگی از حقوق ماهانه ام کسر می کرده و الآن که بازنشسته شده ام ماهانه مبلغ شصت هزار تومان به من می دهند، آیا این مبلغ که ماهانه تا زمان حیات به من میدهند و بعد به خانم من پرداخت می شود به آن خمس تعلق می گیرد؟

جواب: در صورتی که حقیقتاً از حقوق ماهانه شما کسر می کردند و همه مبلغی را که ماهانه به شما می دهند از همان مبلغ کسر شده است باید خمس همه آن را بدهید، ولی اگر صورتاً کسر می کردند یعنی حقوق شما همان مقداری بوده که به شما می دادند ولی برای آینده شما چیزی در نظر می گرفتند، خمس ماهانه بر شما واجب نیست، مگر آن که نزد شما یکسال بماند و همچنین عائله شما.

سؤال ۴۹۷: دولت از حقوق کارکنان خود هر ماه مبلغی را کسر می کند و نزد خود نگه می دارد و پس از بازنشستگی به آنها

می دهد آیا باید به مجرد گرفتن این مبلغ خمس آن را پردازد یا باید سال بر آن بگذرد؟

جواب :

چنانچه ملک او بوده و واقعاً جزئی از حقوق او بوده باید همان روز تخمیس کند و چنانچه هدیه باشد داخل در حساب سال او می شود و اگر تا آخر همان سال خرج نشد خمس بدهد .

شهریه طلاب

سؤال ۴۹۸: آیا به شهریه طلاب علوم دینی خمس تعلق می گیرد؟

جواب: اگر مجتهد شهریه را به طلاب تملیک کند و از مؤونه سال زیاد بماند خمس دارد و اگر تملیک نکند بلکه سهم امام (علیه السلام) را به عنوان این که مورد مصرف اوست بدهد بر ملک امام (علیه السلام) باقی است و خمس ندارد و بلکه اگر طلبه باقی بر استحقاق باشد، تصرف جایز است و گرنه جایز نیست .

سؤال ۴۹۹: شهریه ای که طلاب از مراجع می گیرند گاهی کمی از آن یا چیزی که از پول شهریه خریداری شده بدون استفاده می ماند بعد از تمام شدن سال آن را به مصرف می رسانند، آیا باید خمس آنها را بدهند؟

جواب: چنانچه هدیه و تملیک به او نموده اند باید خمس آن را

بدهد .

کتاب طلاب

سؤال ۵۰۰: طلاب در حال تحصیل در حوزه علمیه کتابهای تاریخی و غیره آنچه لازم است می خرنند و اگر نخرند بعداً نمی توانند بخرند، اما همه را الآن نمی توانند مطالعه کنند یکسال یا دو سال بدون مطالعه می ماند آیا خمس دارد؟ اگر دارد قیمتی که خریده حساب کنند یا به قیمت روز؟

جواب: باید خمس آنچه را که کار نزده و مطالعه ننموده به قیمت روز

بدهد .

کتابهای درسی

سؤال ۵۰۱: کسانی که کتابهای دوره ای دارند احتیاجی به خواندن همه آنها نیست بلکه به اندازه احتیاج مطالعه و استفاده می شود آیا به همه آنها خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه در بازار تک تک به فروش می رسد، به آنچه احتیاج ندارد خمس تعلق می گیرد و اگر دوره ای می فروشند و تکی نمی فروشند و به بعضی از آنها احتیاج مبرم دارد بقیه هم خمس ندارد .

زمین کشاورزی

سؤال ۵۰۲: شخصی دارای باغ و آب و املاکی بوده که درآمد آن بیش از مؤونه سال او بوده است و از راه دیگری هم تأمین مؤونه می شده است و خمس آن را نداده است، پس از گذشت چند سال در آمد باغ پایین آمده و منبع درآمد دیگری هم ندارد و اکنون در آمد املاک و باغ همان مقدار مؤونه سالیانه و بلکه کمتر می باشد آیا باغ و آب مزبور واجب الخمس می باشد؟

جواب: در فرض سؤال خمس درآمد سالهای قبل را که زاید بر مؤونه بوده باید بدهد و نسبت به آن بدهکار است و اما زمین و آب و املاک اگر به ارث به وی رسیده باشد خمس ندارد و همچنان اگر آن را به قصد تجارت با پولی که خمس به آن تعلق نگرفته خریده و در آن زمان به درآمد آن برای امرار معاش محتاج بوده که باز هم خمس ندارد اگر چه بعداً معاش او از راه دیگر تأمین شده، ولی اگر زمین و آب را با پولی که خمس به آن تعلق گرفته خریده بوده باید خمس

آن را بدهد و نیز اگر با پولی که خمس به آن تعلق نگرفته خریده لکن احتیاج به درآمد آن برای تأمین معاش نداشته باشد باز هم باید خمس آن را بدهد .

حیوانات و اشجار

سؤال ۵۰۳ : در عروه الوثقی فرموده مسئله ۶۷ لو زادما اشتراه و ادخره للمؤونه مثل الحطب مما یصرف علیه فیها یجب اخراج خمسہ عند تمام الحول و اما ما کان مبناه علی بقاء عینه و الانتفاع به مثل الفرش و الاوانی و الالبسه و العبد و الفرس و الکتب و نحوها فالاقوی عدم الخمس فیها ، بنابراین اگر گاو و گوسفند و نتایج آنها و اشجار مثمر و غیر مثمر به ارث یا وصیت به ما برسد ، یا خودمان کار کنیم و اشیاء مذکور را برای امرار معاش بخریم و از کود و پشم و شیر حیوانات قبل از گذشتن سال استفاده کنیم و از گاو برای شخم زدن زمین و کوبیدن خرمن استفاده کنیم و اشجار غیر مثمر را برای سوخت به کار بریم و به این موارد تا آخر عمر احتیاج داریم آیا خمس به اینها تعلق می گیرد ؟

جواب : متن مسئله ۶۷ عروه الوثقی صحیح و مورد تأیید می باشد و اما بقیه چیزهایی که در سؤال مذکور است مانند گاو و گوسفند و اشجار مثمره و غیر مثمره که ممحض و مختص برای امرار معاش ضروری خود تهیه و نگاه داشته اید چنانچه به کمتر از این مذکورات امرار معاش ضروری و لازم نمی شده و به عسر و حرج واقع می شدید در اعاشه کمتر از مذکورات خمس به آنها تعلق نمی گیرد ، و اگر به

کمتر از اینها امرار معاش می شده بدون مضیقه و سختی خمس زاید بر مایحتاج را باید بدهید .

سؤال ۵۰۴: الف) مردم بلتستان برای خود درخت مثمر و غیر مثمر غرس می کنند بعد از رسیدن سال شاخه های درخت غیر مثمر را برای مؤونه خود و عیال قطع می کنند و اصلش را می گذارند ، باز هر دو سه سال شاخه ها را قطع می کنند و خرج می کنند و اما درخت مثمر هر ساله از میوه آن استفاده می کنند ، آیا بر اینها خمس تعلق می گیرد ؟

ب) این مردم برای مؤونه خود حیوان نگه می دارند و کود این حیوانات برای زراعت استفاده می شود و از شیر و روغن و گوشت برای خوردن و از پشم آنها برای لباس و فرش استفاده می کنند و هکذا لوازمات خانه را عموماً از حیوانات استفاده می کنند ، آیا بر این حیوانات خمس تعلق می گیرد ؟

جواب: الف) چنانچه به مقدار اعاشه و مؤونه سالیانه ایشان بیشتر نباشد و در همان سال غرس استفاده از آن می کنند و همچنین همه ساله از آن استفاده می کنند در این صورت خمس به آن تعلق نمی گیرد و از قبیل سرمایه ضروری می باشد و اگر از منافع آن چیزی اضافه آمد سر سال خمس آن را می دهند و اگر در سال اول از آن استفاده نمی کنند سر سال اول خمس آن را از عین یا از قیمت می دهند و سالهای بعد که از آن استفاده می کنند نمو آن خمس ندارد و همچنین است اشجار مثمره

و چنانچه زیادت از مقدار اعاشه باشد خمس زیادتی را از عین یا از قیمت بدهند .

ب) مثل جواب اول است .

سؤال ۵۰۵ : کشاورزانی که درختان مثمر و غیر مثمر دارند ، درختان غیر مثمر را برای خوراک گاو و گوسفند و ساختن منزل و گرم کردن خانه و پختن غذا به کار می برند و این درختان ۵ سال بعد از کاشتن قابل استفاده می شوند و قبل از کاشتن نهالها خمس آنها پرداخت شده است آیا به این درختان خمس تعلق می گیرد ؟

جواب : در اشجار غیر مثمره در این پنج سالی که استفاده نکرده خمس نمو آنها را باید بدهد و بعداً هرچه در هر سال قطع نموده و مورد استفاده شده خمس ندارد و آنچه بعداً سال بر آن گذشت خمس آن زیادیها که بین سال حاصل شده باید بدهد .

سؤال ۵۰۶ : نگهداری گاو و گوسفند برای رفع احتیاجات روزمره زندگی مردم کشاورز مثل شیر و پشم و کره و ... مشمول پرداخت خمس می شود ؟

جواب : چنانچه احتیاج به جمیع اینها دارد خمس به جمیع آنها تعلق نمی گیرد و اگر زاید بر ضروری معاش باشد آن زیادی را باید خمس بدهد ، ولی اگر آنها را به پولی خریده که خمس آن را نداده باید خمس آن پول را بدهد .

سؤال ۵۰۷ : شخصی که بیست رأس گوسفند برای گذران زندگی خود نه برای تجارت خریده است آیا جزء مؤونه حساب می شود یا باید خمس آنها را بدهد ؟

جواب : چنانچه احتیاج به تمام ۲۰ رأس دارد جزء مؤونه است و خمس بدهکار

نیست .

سؤال ۵۰۸: چوپانی که برای خود گوسفندانی خریده و دام داری می کند آیا به این گوسفندان خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه به عمل چوپانی اعاشه او نمی شده و همچنین به مقدار کمتر از خرید این گوسفندها نیز اعاشه نمی شده خمس ندارد، در صورتی که پول خرید آنها در همان سال تهیه شده باشد.

سؤال ۵۰۹: شخصی گاو شیردهی دارد و پولی را که از فروش شیر آن به دست می آورد صرف مخارج خود می کند آیا اصل گاو خمس دارد؟ اگر نصف پول را پس انداز کند چه حکمی دارد؟

جواب: اگر گاو را از منافع بین سال خریده و احتیاج به تمام منافع آن دارد خمس بر او تعلق نمی گیرد و اگر احتیاج به نصف منافع دارد به نصف آن خمس تعلق می گیرد و نصف منافع را که پس انداز نموده سر سال خمس می دهد و چنانچه گاو را به پولی که خمس به آن تعلق گرفته و ادا نموده خریده باید خمس آن پول را بدهد.

هدیه

سؤال ۵۱۰: آیا به هبه خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه مال موهوب در همان سال صرف در مؤونه نشود تا سال بر آن بگذرد باید خمس آن را بدهد.

سؤال ۵۱۱: شخصی قطعه زمینی به مبلغ ششصد هزار تومان خرید و پس از دو سال آن را به مبلغ دو میلیون و سیصد هزار تومان فروخت و این پول را مصرف نمود و مبلغ یک میلیون تومان آن الآن در بانک است و می گوید که این مبلغ

را بخشیده ام به سه دختر خود و فعلاً این پول در اختیار پدر است آیا این پول که به سه دختر بخشیده خمس دارد؟ و نیز مبلغ مذکور آیا ملک این سه دختر می شود یا احتیاج به قبض و اقباض دارد؟ به چه وجه به ملک این سه دختر در می آید؟

جواب: چنانچه مبلغ مزبور را تملیک آنها نموده به نحوی که به قبض آنها یا ولی و یا وکیل آنها داده و از آن وقت یک سال بگذرد باید خمس آن را دختران بدهند و الا خود پدر باید خمس آن را بدهد.

سؤال ۵۱۲: آیا به هدیه خمس تعلق می گیرد؟ حکم چیزی که با مال مخمس خریداری شده است چیست؟

جواب: هدیه اگر یک سال بدون مصرف بماند خمس دارد و اما چیزی که به مال مخمس خریده در سالهای آینده خمس ندارد، ولی در منافع آن خمس واجب می شود.

سؤال ۵۱۳: آیا هبه و جهیزیه خمس دارد؟

جواب: هدیه ای که در همان سال به دست آمده و همان سال مصرف شود خمس ندارد و الا خمس آن را باید بدهد و اما جهیزیه ای که در سال ازدواج آماده می شود چه پول باشد یا اثاث خمس ندارد، اما جهیزیه ای که در سالهای قبل تهیه شده چنانچه تهیه نمودن آن خلاف شؤون و موجب شکست آنها باشد تهیه آن نیز خمس ندارد.

جهیزیه

سؤال ۵۱۴: جهیزیه دختر را از سن کم مثلاً از ۸ سالگی یا سن پایین تر تهیه می کنند آیا این جهیزیه خمس دارد؟ اگر

کس دیگری مثلاً عمو برای دختر برادرش که سرپرست آن دختر است جهیزیه تهیه می کند چه حکمی دارد؟

جواب: در صورتی که نداشتن جهیزیه برای دختر موجب سرشکستگی و عیب باشد جهیزیه خمس ندارد و فرقی بین پدر و عمو که سرپرست خانواده است نیست.

سؤال ۵۱۵: پدری برای دخترش جهیزیه تهیه می کند و در این میان تاریخ خمس فرا می رسد آیا بر این جهیزیه خمس تعلق می گیرد؟

جواب: اگر انسان در شهری باشد که معمولاً هر سال مقداری از جهیزیه دختر را تهیه می کنند چنانچه در بین سال از منافع آن سال جهیزیه بخرد خمس آن را نباید بدهد لکن احتیاط ترک نشود اما اگر از منافع آن سال در سال بعد جهیزیه تهیه نماید باید خمس آن را بدهد.

سؤال ۵۱۶: اگر شخصی جهیزیه را از منافع سال در بین سال بخرد خمس دارد یا خیر؟ اگر در سال بعد خریداری کند چون بین سال نیست خمس دارد یا خیر؟

جواب: پولی که از سال قبل مانده و در سال بعد جنس خریده باید خمس آن را بدهد هر چند که جهت جهیزیه به آن احتیاج داشته باشد.

* تهیه جهیزیه توسط دختر:

سؤال ۵۱۷: دختری حقوق بگیر دولت است از حقوقی که دریافت می کند برای خرید جهیزیه اش پس انداز می کند و بر این پول سال می گذرد، این پول مشمول خمس می شود یا خیر؟

جواب: بلی مشمول خمس می شود.

* بخشیدن وسایل به دختر:

سؤال ۵۱۸: اگر وسائل منزل به عنوان جهیزیه

برای دخترم بخرم و به او بیخشم اشکالی دارد یا ندارد؟

جواب: اگر از منافع و استفاده های داخل سال خمسی شما باشد اشکالی ندارد.

* طلا به جای جهیزیه:

سؤال ۵۱۹: با توجه به این که ما در یک آپارتمان زندگی می کنیم و جایی برای نگهداری اسباب و اثاثیه که به عنوان جهیزیه دختر تدارک می کنیم نداریم لذا بجای اسباب و اثاثیه برای دختر طلا می خریم که نگهداری آن سهل تر است تا در هنگام ازدواج طلاجات مربوطه را تبدیل به پول و یا اسباب و اثاثیه مورد لزوم ازدواج دختر کنیم. بفرمایید آیا این طلاجات از وجوهات معاف هستند یا باید وجوهات را پرداخت کرد؟

جواب: در مفروض سؤال باید خمسش را بدهید مگر آن که بعد از خریدن طلا در وسط سال آن را دختر بپوشد و طلا به اندازه شأن دختر باشد که در این صورت خمس ندارد.

* جهیزیه در خانه شوهر:

سؤال ۵۲۰: جهیزیه که به دختر می دهند موقعی که آن را به منزل شوهر برد آیا باید خمس آن را بدهد؟

جواب: چیزهایی که دختر تحت عنوان جهیزیه به خانه شوهر می برد هر کدام از آنها را که در طول یکسال ولو یکبار محل حاجت شود و مصرف نماید خمس ندارد.

ثبت نام حج

سؤال ۵۲۱: شخصی که سر سال شرعی دارد در وسط سال مبلغی را برای ثبت نام حج واجب پرداخت نموده که چند سال بعد بر طبق نوبت به حج مشرف شود.

۱ آیا به این مبلغ خمس تعلق می گیرد؟

موقعی خمس را باید پرداخت کند آیا حق دارد پرداخت خمس را تأخیر بیندازد؟

۱۳ اگر حج مستحب باشد چه صورت دارد؟

جواب: ۱ در مفروض سؤال چون پرداخت مبلغ مزبور برای تعیین نوبت حج است و صرف در حج نشده است، لذا باید خمس آن را بدهد حسب المظنون.

۲ در صورتی که آن مبلغ را از ارباح همین سال است، می تواند برای آن سال مخصوص معین کند و سر سال خمس آن را باید بدهد و جایز نیست تأخیر بیندازد.

۳ فرقی بین حج واجب و مستحب نیست، پس خمس تعلق می گیرد مگر آن که در همان سال تحصیل ربح به حج مشرف شود.

سؤال ۵۲۲: شخصی در وسط سال مالی شرعی خود، از فروش محصول جهت تشریف به حج ثبت نام می نماید و اکنون وقت تشریف وی رسیده آیا خمس مبلغ پرداخت شده را لازم است بپردازد یا خمس ارزش فعلی را یا اصلاً پرداخت خمس آن لازم نیست؟ و در هر صورت آیا در صورت استطاعت قبلی و تعلق حج در سالهای قبل آیا حکم مسئله فرق می کند؟

جواب: در مفروض سؤال احوط بلکه اقوی آن است که خمس وجه اول را بدهد و زیادتی قیمت آن در صورتی که با آن حج برود خمس ندارد و فرقی نیست بین این که از سابق مستقر بوده یا نه.

سؤال ۵۲۳: اگر کسب درآمد از زمین را برای حج واجب ثبت نام کند چه صورتی دارد؟ آیا سهمین دارد؟

جواب: در صورتی که همان سال به

حج مشرف شود خمس ندارد ، ولی اگر برای سالهای بعد نام نویسی کند باید خمس آن را سر سال حصول آن درآمد بدهد حسب المظنون .

سؤال ۵۲۴: خانمی مستطیع است و قصد دارد زینت آلات خود را بفروشد و به حج برود آیا بعد از فروش زیور آلات خود مبلغ به دست آمده مشمول خمس می شود؟

جواب: چنانچه بعد از فروش در همان سال به حج برود مشمول خمس نمی شود .

قرض

پولی که قرض داده می شود

سؤال ۵۲۵: شخصی از شخص دیگر پولی طلب دارد و آن پول را بعد از یک سال می دهد آیا باید خمس آن را بدهد؟
جواب: باید خمس بدهد .

سؤال ۵۲۶: شخصی مبلغی را به دیگری قرض داده بعد از یک سال بدهکار آن مبلغ را برگردانده است آیا به این پول خمس تعلق می گیرد یا باید از همان وقت تا یک سال صبر کند تا سر سال خمس برسد؟
جواب: خمس آن فوراً پرداخت شود .

پولی که قرض گرفته می شود

سؤال ۵۲۷: آیا به پولی که دانشگاهها به دانشجویان به عنوان قرض می دهند که بعد به تدریج پس گرفته می شود خمس تعلق می گیرد؟
جواب: به پول قرض خمس تعلق نمی گیرد .

احتساب قرض از مؤونه

سؤال ۵۲۸: خمس را بعد از اخراج قرض باید ادا کرد یا قبل از آن؟

جواب: قرض اگر از سالهای گذشته است نه سال ربح باید قبل از اداء دین خمس را اخراج نماید یا در بین سال قبل از رسیدن سر سال اداء نماید .

* اداء قرض :

سؤال ۵۲۹: منافی را که انسان از راه کسب به دست می آورد و در بین سال جهت مصرف خود و اثاث منزل و خرید زمین و ساختن خانه و قسط پولی که از بانک جهت خرید مصالح خانه گرفته و ... خرج کند آیا به آنها خمس تعلق می گیرد؟

جواب : آنچه را که تا زمان نشستن در خانه ادا نکرده یا در همان سال آخر که نشسته ادا کرده خمس ندارد و آنچه که سالهای سابق ادا کرده تخمیس نماید علی الاقوی .

* چیزی که به قرض خریده :

سؤال ۵۳۰ : شخصی پولی را قرض کرده و برای مصارف ازدواج و خریدن لوازم منزل به کار برده است ، الآن که قرض خود را تماماً ادا کرده آیا خمس بر گردن او تعلق می گیرد ؟

جواب : در مفروض سؤال در پول ازدواج و لوازم منزل که قرض کرده بوده خمس واجب نمی باشد .

* فرارسیدن سر سال قبل از اداء دین :

سؤال ۵۳۱ : اگر شخصی مدیون ، مبلغ دین

را به دوست خود بدهد تا به طلبکار برساند و او فراموش کند و نرساند و سر سال خمس برسد ، آیا بر مدیون خمس واجب است ؟

جواب : اگر دین برای مؤونه سال ربح است خمس ندارد و گرنه خمس واجب است .

فرا رسیدن سر سال قبل از وصول طلبکاری

سؤال ۵۳۲ : شخصی منافع امسالش به صورت قرض نزد مردم است و بعد از گذشت یکسال به او می رسد آیا هنگام رسیدن آن مال بدستش مبدء سنه خمسی آن مال حساب می شود ؟ یا هنگام تملک آن ؟ ولو غیر قابل وصول باشد ؟

جواب : هنگام تملک آن که زمان حصول فایده است ، و چنانچه بعد از گذشتن سال وصول شد فوراً خمس آن را بدهد .

* تأخیر در گرفتن پولی که طلب دارد :

سؤال ۵۳۳ : زید از عمرو طلب دارد چون برایش کار کرده است اگر طلب او را بعد از یکسال بدهد آیا باید خمس بدهد ؟

جواب : باید خمس بدهد .

گرفتن وام و سرمایه گذاری

سؤال ۵۳۴ : اگر پولی را از بانک قرض کند و در بانک دیگر بگذارد تا بعد از یکسال یا بیشتر خانه ای خریداری کند یا به کسی بدهد تا با آن کار کند و در آمدش را تقسیم کند آیا به اصل پول و به سود بانک و درآمد ، خمس تعلق می گیرد ؟

جواب : اصل پولی را که قرض کرده به نحو حلال مادامی که اداء نکرده خمس به آن تعلق نمی گیرد و اگر سود حلالی تحصیل نموده و قبل از یکسال صرف نمود ایضاً خمس ندارد .

پرداخت اقساط

سؤال ۵۳۵ : شخصی که از صندوق قرض الحسنه وام گرفته و به شخص دیگری می دهد و زمان پرداخت قسط از سال می گذرد ، چه مقدار خمس به آن تعلق می گیرد ؟

جواب : آن مقداری که قسطش را ادا نموده و آن مقدار صرف در مؤونه همان سال نشده و همچنین سود آن مقدار باید خمسش را بدهد .

سؤال ۵۳۶ : شخصی ۵۰ هزار تومان وام گرفته و قصد دارد آن را مصرف نکند و هر ماه هزار تومان از این وام را به صورت قسط ادا می کند آیا اصل ۵۰ هزار تومان خمس دارد ؟ در صورتی که اصل ۵۰ هزار تومان خمس نداشته باشد بعد از گذشتن

یکسال از اولین قسط چه مقدار خمس به گردن او می آید ؟

جواب : در بین سال هر چه ادا نمود منفعت سال حساب می شود و تخمیس نماید و آنچه ادا نشده جزء منافع سال حساب نمی شود .

سؤال ۵۳۷: اگر شخصی برای ازدواج پسر یا دختر خود وام

بگیرد و قسط آن را بپردازد آیا پرداخت اقساط وام از مؤونه سال حساب می شود یا باید خمس آن را بدهد؟

جواب: دیونی را که جهت مصارف لازمه تهیه نموده و در سالهای بعد اداء می نماید اگر در بین سال ادا نماید جزء مؤونه سال ادا محسوب می شود و خمس ندارد.

پیش پرداخت خرید تراکتور

سؤال ۵۳۸: بنده تقاضای خرید یک دستگاه تراکتور از طریق دولت نموده ام و مدت دو سال است که پانصد هزار تومان بابت پیش قسط به بانک واریز نموده ام ولی هنوز تراکتور را به بنده تحویل نداده اند، بفرمایید آیا مبلغ پانصد هزار تومان مذکور که در بانک می باشد خمس دارد؟

جواب: مبلغ مذکور خمس دارد مگر این که کل مبلغ فعلاً قرض باشد و چنانچه کل مبلغ را قرض کرده ولی تدریجاً بعضی از آن را اداء کرده است، فقط همان مبلغ اداء شده را تخمیس می کند.

رهن

سؤال ۵۳۹: مبلغی به عنوان رهن پرداخت می شود که مورد نیاز هم می باشد مثلاً خانه ای رهن کرده آیا با گذشت سال خمس تعلق می گیرد؟

جواب: در صورتی که منزل غیر رهن برایش میسور نباشد و منحصر به آن باشد خمس ندارد.

سؤال ۵۴۰: مبلغی پول برای رهن منزل دارم و الآن هم دست صاحب خانه است آیا این پول اگر سال بر آن گذشت خمس دارد؟ و من غیر این پول سرمایه دیگری ندارم.

جواب: اگر قبل از رهن کردن سال بر آن بگذرد، خمس به آن تعلق

می گیرد و اگر درین سال رهن کردید لازم نیست قبل از استرداد، خمس

آن را بدهید و بعد از استرداد اگر احتیاج به آن ندارید احوط دادن خمس

است.

سؤال ۵۴۱: اینجانب دارای سال شرعی بودم بعد از رسیدن اول سال مبلغ ۷۰۰ هزار تومان صاحب پول شدم ولی دست صاحب کار است، و نیز مبلغ پانصد هزار تومان غیر

از پول فوق رهن خانه دارم ، مدت سه ماه به سال شرعی مانده آیا به آن خمس تعلق می گیرد ؟

جواب : در مفروض سؤال هفتصد هزار تومانی که ملک شما بوده و نزد صاحب کار بوده بعد از رسیدن سال هر وقت که توانستید آن را بگیریید خمس آن را فوراً بدهید و پولی که در بین سال رهن خانه داده چنانچه ناچار بودید به رهن دادن ، خمس ندارد .

مضاربه

سؤال ۵۴۲: آیا بر پول مضاربه ای خمس تعلق می گیرد ؟

جواب : اگر به پول خمس تعلق گرفته اولاً- باید خمس را اخراج نماید و بعداً مضاربه نماید و اگر از منفعت بین سال تهیه مضاربه نمود جزء سرمایه می شود که اگر زاید از مقدار ضروری معاش باشد ، خمس آن را باید بدهد و چنانچه از مضاربه صحیحه منفعتی به دست آمد و در بین سال صرف نشد خمس آن را باید بدهد .

سؤال ۵۴۳: شخصی که در شرکتی مشغول بکار بود خود را بازخرید نمود و پولی به عنوان حق سنوات خدمت دریافت کرد اگر این پول را به مدت ۵ سال یا کمتر یا بیشتر در بانک سرمایه گذاری کند و هر ماهه مبلغی دریافت کند حکم آن چیست ؟

جواب : بر پول مذکور بعد از یکسال از تاریخ دریافت خمس تعلق می گیرد ، مگر این که سرمایه ضروری زندگی او باشد که باید دستگردان نماید و اما اصل این سپرده گذاشتن در بانک باید به نحو مضاربه شرعیه با ملاحظه شرایط شرعی آن باشد ، یا طرق شرعیه دیگر که مستلزم ربا نباشد

خرید و ساخت تدریجی خانه

سؤال ۵۴۴: کسی که به تدریج خانه ای می سازد یعنی یک سال آهن می خرد و یک سال آجر می خرد و یک سال سیمان و ... آیا به این خانه خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه سال گذشت و از خانه استفاده نشد و خانه محل حاجت او بود و راه دیگری برای ساختن آن نداشت مگر تدریجاً، با حاکم شرع دستگردان و مصالحه نماید.

سؤال ۵۴۵: شخصی حقوق بگیر دولت است و دارای منزل کوچکی است، ماهیانه مبلغی را به مدت ۵ سال به پیمانکار ساختمان می دهد که بعد از این مدت خانه را آماده تحویل بگیرد آیا به این مبلغی که ماهیانه طی این مدت می پردازد خمس تعلق می گیرد؟

جواب: در صورتی که به منزل جدید احتیاج مبرم دارد و برای تهیه آن راه دیگری جز این طریق ندارد با حاکم شرع دستگردان و مصالحه کند.

سؤال ۵۴۶: خانه های دولتی که به اقساط به مردم فروخته می شود ملک شخصی حساب نمی شود تا این که تمام مبلغ پرداخته شود، اگر شخصی یک سال در این خانه ساکن شود و با توجه به این مسئله که ملک او حساب نمی شود آیا به این خانه خمس تعلق می گیرد؟

جواب: چنانچه خانه مال او نیست خمس ندارد، ولی در این صورت مالی که نزد دولت موجود است، یعنی اقساط پرداخت شده ملک او است، بنابراین آخر سال خمس آن را بدهد ولی اگر به آن منزل احتیاج مبرم دارد و نمی تواند به

غیر این طریق صاحب خانه شود نسبت به خمس مبلغ اقساط پرداخت شده با حاکم شرع دستگردان و مصالحه کند .

مالی که به انسان به ارث می رسد

سؤال ۵۴۷: اگر ارثی به وارث برسد و وارث نمی داند که متوفی اهل خمس بوده یا نه آیا باید مال ارثی را تخمیس کند؟

جواب: چنانچه ورثه بدانند خمس به اموال مرحوم تعلق گرفته بوده ولی نمی دانند که اداء نموده یا خیر، بایستی ورثه تخمیس کنند. ولی اگر اصل تعلق خمس را یقین ندارند، تخمیس واجب نیست.

سؤال ۵۴۸: شخصی در زمان پدرش در تمام داد و ستدها و تمام معاملات همکار پدر بوده بعد از فوت پدر دوباره یک چیز شک می کند که خمس آن را داده یا نه، آیا باید خمس آنرا بدهد؟ بالفرض اگر در زمان پدرش خمس آن داده شده باشد پرداخت دوباره آن موجب ضرر سایر ورثه می شود، حال این شخص چگونه عمل کند؟

جواب: چنانچه یقین دارد که بر آن خمس تعلق گرفته و نمی داند که اداء نموده یا نه باید خمس آن را بدهد و بهتر آن است که رضایت بقیه ورثه را تحصیل نماید.

* منافع زمین ارثی :

سؤال ۵۴۹: زنی که به خرج شوهرش زندگی می کند و زمینی به عنوان ارث به او می رسد و درآمدی را از آن زمین کسب می کند، آیا خمس بر گردن او تعلق می گیرد؟

جواب: اگر درآمد زمین را در بین سال صرف کند در مخارج خود اگر چه مستحب باشد، خمس به آن

تعلق نمی گیرد ، ولی خمس زاید بر آن را باید بدهد و همچنان اگر صرف در مخارج نکند .

خرید کفن

سؤال ۵۵۰: آیا اگر شخص کاسب در بین سال خمسی کفن بخرد و بعد از چند روز فوت کند این کفن هم باید مخمس شود ، یا جزء مؤونه است ؟

جواب : در فرض مسئله کفن از مؤونه محسوب می شود و خمس به آن تعلق نمی گیرد .

دیه

سؤال ۵۵۱: آیا دیه ای که انسان می دهد یا می گیرد خمس دارد ؟

جواب : مالی را که از دیه می گیرد خمس ندارد و مالی را که به عنوان دیه می دهد از مؤونه حساب می شود .

منافعی که صرف در نهر عمومی می شود

سؤال ۵۵۲: یک جوی آب عمومی داریم و زمین غیر آبادی که کنار این جوی واقع است آن را حیازت نمودیم و نهال کاشتیم و بین این نهالها خار سوختی خودرو نیز روییده است در وقت حیازت تصمیم گرفته بودیم منفعتی که از این خار و اشجار حاصل می شود در تعمیر همین جوی آب صرف کنیم ، سؤال این است که به این منفعت خمس تعلق می گیرد یا نه ؟

جواب : چنانچه این نهالها را برای خود احیاء نموده اید و این نهالها را کاشته اید که ملک خودتان بشود و از ملک خودتان تعمیر در آن نهر فرمایید ، چنانچه سال بر آن گذشت و صرف در تعمیر آن ننمودید خمس آن را بدهید .

صندوق صدقات در منزل

سؤال ۵۵۳: شخصی در خانه صندوق صدقات دارد آیا اگر سال بر آن بگذرد خمس دارد ؟

جواب : واجب است تخمیس شود .

پرداخت خمس

وجوب خمس

سؤال ۵۵۴: خمس از ضروریات دین است یا از ضروریات مذهب ؟ منکر آن چه حکمی دارد ؟

جواب : اصل وجوب خمس از ضروریات دین است به صریح قرآن و اتفاق جمیع مذاهب و منکر آن ، منکر ضروریات دین است .

فرزندی که پدرش خمس نمی دهد

سؤال ۵۵۵: شخصی که پدرش خمس نمی دهد نسبت به مقدار خوراکی که از مال پدر می خورد، چه باید بکند؟

جواب: از حاکم شرع و کالت در خمس خوراک خود بگیرد و بخورد و قیمت آن را به حاکم شرع پردازد.

غذا خوردن در خانه کسی که خمس نمی دهد

سؤال ۵۵۶: اگر یقین داشته باشم که منزل فلان شخص، غذایی که می خواهم بخورم خمسش داده نشده یا به این امر مشکوک باشم آیا می توانم از آن غذا بخورم و خمس آنرا بعداً پرداخت کنم؟

جواب: در صورتی که بدانید خمس به عین آن غذایی که به شما می دهد تعلق گرفته، از خوردن آن اجتناب کنید، یا این که از حاکم شرع و سید فقیر و کالت بگیرید و اما در صورت مشکوک بودن می توانید بخورید، در صورتی که بدانید صاحب غذا خمس نمی دهد، البته اگر می توانید صاحب منزل را موعظه کنید و او را به دادن خمس و انجام تکالیف الهی تشویق کنید بسیار خوب است.

سؤال ۵۵۷: اگر انسان یقین داشته باشد که شخصی خمس نمی دهد آیا می تواند به خانه او به مهمانی برود و از مال او بخورد؟ اگر پدر انسان باشد چطور؟

جواب: بلی می تواند در خانه او چیزی

بخورد مگر آن که یقین داشته باشد که آن غذا را با پول حرام یا خمس داده نشده خریده ، به این معنی که ثمن را عین مال حرام یا خمس نداده قرار دهد نه آن که در ذمه باشد و ازال حرام ادا کند که در این صورت حلال است .

معاملات کسی که حساب سال ندارد

سؤال ۵۵۸: شخصی که حساب سال ندارد معامله ای که می کند مثلاً خرید و فروش لباس و غیره آیا معامله او صحیح است ؟

جواب: اگر فرش و لباس را به نحو کلی خریده و بعد از بیع پول را اداء نموده و لو بدون فاصله بیع صحیح است و تصرف در آن جایز است ، فقط ذمه او مشغول به خمس است و اگر به عین خریده باشد و به آن عین هنوز خمس تعلق نگرفته ، مثلاً منفعت جدیدی است بین سال واقعی و آن را در مؤونه صرف نموده ، تصرف در آن جایز است و اگر به عین پولی که خمس تعلق گرفته بخرد معامله نسبت به آن باطل و تصرفات در آن عین ، جایز نیست .

مخلوط شدن مخمس و غیر مخمس

سؤال ۵۵۹: شخصی خمس اموالش را پرداخته و در بانک گذاشته و ماهیانه مبلغی را به همان حساب واریز کرده و از همان حساب پول برداشت کرده بدون این که نیت کند از غیرمخمس بر می دارد سر سال می بیند پولی که در حساب دارد به همان مقدار مخمس است آیا باید خمس آن را بدهد ؟

جواب: چون مخمس و غیر مخمس مخلوط شده ، آنچه صرف کرده ، از همه صرف شده و آنچه

مانده ، از هر دو مانده ، پس باید بعضی تخمیس شود و بعضی خمس ندارد و باید نسبت را ملاحظه کند و نیت اثری ندارد .

کسی که حساب سال نداشته

سؤال ۵۶۰: شخصی که از اول تکلیف خمس نداده و از منافع کسب چیزهایی که احتیاج داشته مانند : خانه ، ماشین ، تلفن ، ... و خریده آیا خمس به آنها تعلق می گیرد ؟

جواب : در صورت احتیاج چنانچه نمی داند که واقعاً در بین سال ربح خریده شده یا بعد از آن ، با حاکم شرع و یا وکیل او دستگردان نماید و بعداً به ربع یا خمس مبلغ ، مصالحه نماید .

سؤال ۵۶۱: بسیاری از افراد میل دارند حساب سال داشته باشند ولی به جهت این که بدهکاری آنان سنگین است به طور کلی شانه خالی می کنند در این مورد نظر مبارک شما چیست ؟ آیا باید فقط خمس خورد و خوراک خود را حساب کنند ؟

جواب : چون که نظر مرحوم آیه الله والد قدس سره و نظر ما این است که سرمایه ای که به مقدار ضرورت می باشد و اگر از آن مقدار کمتر باشد در ضیق معاش واقع می شود (مانند منزل مسکونی) خمس آن را نمی گیریم و چنانچه سال نداشته خمس این سرمایه و خمس منزل و اثاث و جمیع اشیایی که در سال تهیه شده ، خمس داشته و خمس آن را اخذ می نمایم و به صاحبش قرض می دهیم و بعداً قرض را مصالحه به خمس مبلغ می نمایم که خمس الخمس از او گرفته شود ، اما اشیاء غیر

لازمه و سرمایه زاید بر محل حاجت ، خمس آن را باید گرفت و چنانچه نمی تواند دفعه ادا نماید دستگردان شود و تدریجاً ادا نماید .

سؤال ۵۶۲: شخصی که از زمان بلوغ تا کنون حساب سال نداشته می خواهد از این به بعد خمس بدهد و نمی داند چه مقدار خمس از سابق به گردن اوست ، وظیفه او چیست ؟

جواب: تمام اموال و موجودی خود را سیاهه می کند و به نزد حاکم شرع می رود و حاکم شرع آن را دست گردان می نماید و خمس آنچه را که محل احتیاج اوست ، دستگردان و مصالحه می نماید و خمس آنچه را که زاید از محل حاجت است می گیرد .

سؤال ۵۶۳: شخصی ده هکتار زمین و صد رأس گوسفند و یک گاو و گوساله و خانه و مقداری پول دارد و تمام اینها غیر مخمس می باشد و از اول عمرش خمس نداده از طرفی یک میلیون تومان بدهکار است و این شخص حاضر به خمس دادن نیست ، حکم او چیست ؟

جواب: اگر آن یک میلیونی که قرض کرده موجود است ، چون در قبال قرض است خمس ندارد و اگر با آن وجه ، گوسفند خریده شده از گوسفندها به مقدار آن کسر می شود و اگر با آن وجه زمین خریده مقدار زمینی که با پول قرض خریده شده و قرض ادا نشده خمس ندارد و چنانچه اصلاً حاضر نیست به تخمیس ، پس این شخص مستحق عذاب است .

پرداخت خمس پولی که کنار گذاشته شده

سؤال ۵۶۴: اگر پولی که را که مخمس نبوده

کنار بگذاریم و سال بر آن بگذرد و استفاده نکنیم ، حالا خمس این پول را که سال بر آن گذشته بدهیم و پول را دوباره کنار بگذاریم و استفاده نکنیم آیا دوباره خمس این پول را باید بدهیم حتی این که بر این پول سال بگذرد ؟

جواب : همان خمس بار اول کفایت می کند البته در صورتی که عین آن مال مخمس باقی مانده باشد و اگر خمس آن مال را از پول دیگری داده باشد خمس خمس را باید بدهد ، مثلاً صد تومان داشته و بعد از گذشتن سال بیست تومان از اموال دیگرش به عنوان خمس آن صد تومان داد و همان صد تومان یکسال دیگر باقی مانده باید خمس بیست تومان را بدهد .

سؤال ۵۶۵ : شخصی مثلاً صد دینار در بانک دارد و می خواهد خمس آن را از پول دیگری که سال بر آن نگذشته بدهد آیا باید تنها خمس ۱۰۰ دینار را بدهد یا این که خمس این مقدار که سال بر آن نگذشته (بیست دینار) را هم باید پردازد ؟

جواب : باید خمس بیست دینار را هم بدهد که در مجموع ۲۴ دینار باید پردازد .

قیمت روز و قیمت خرید

سؤال ۵۶۶ : خمس چیزی را که انسان باید بدهد آیا باید به قیمت روز باشد یا به قیمت خرید ؟

جواب : چنانچه به پول غیر مخمس خریده باید خمس قیمت خرید جنس را بدهد ، و اگر از منافع همان سال خریده قبل از گذشت سال ، باید خمس خود جنس یا قیمت روز آن را پردازد .

حساب کردن مالیات بجای خمس

سؤال ۵۶۷ : در شرکتی کار

می کنم سر برج که حقوق می گیرم هر ماهه مبلغی از حقوق را به عنوان مالیات کسر می کنند آیا می توانم این پول (مالیات) را از خمس خود حساب کنم ؟

جواب : مالیات از بابت خمس یا وجوه شرعی دیگر محسوب نمی شود .

عدم کفایت عشریه از خمس

سؤال ۵۶۸ : آیا عشریه ریشه اسلامی دارد و کفایت از خمس می نماید ؟

جواب : عشریه ریشه اسلامی دارد و در بعضی موارد متعلق زکات هست و همچنین در بعضی موارد خراج که ولی امر مسلمین برای اشخاصی که اراضی موات و انفال در اختیار آنان قرار داده یک دهم منافع آن را به عنوان خراج می گیرد ولی هیچ کدام از موارد مذکوره ربطی به خمس ندارد ، یعنی این عشریه ها از حساب تعلق خمس کسر نمی شود .

موعد پرداخت خمس

سؤال ۵۶۹ : آیا می شود خمس پول یا جنس یا مال دیگر را قبل از آن که سال بر آن بگذرد داد یا حتماً باید سال بر آن بگذرد ؟

جواب : می توانید خمس را در اثنای سال بدهید و جواز تأخیر تا سر سال به خاطر ارفاق است و این که شاید صرف در مؤونه سال شود .

سؤال ۵۷۰ : نسبت به حقوقی که دولت به حساب اشخاص واریز می کند و قبض و اقباضی در کار نیست آیا باید خمس آن را پرداخت یا بعد از آن که به دستش آمد خمس واجب می شود ؟

جواب : اگر یک سال بر آن پول بگذرد و قدرت گرفتن آن را داشته باشد باید خمس بدهد .

تأخیر در پرداخت خمس

سؤال ۵۷۱ : اگر سر سال خمسی برسد و شخص به علت فراموشی یا عمداً تخمیس نکند و بعد از چند روز یا چند ماه یا یک سال متوجه شده و مصمم بر دادن خمس شود ، تخمیس به چه صورت محاسبه می گردد ؟

جواب : آنچه از سال قبل اضافه شده تخمیس می نماید و آنچه بعداً اضافه شده سر سال بعد تخمیس می نماید و اگر مشکوک باشد به حاکم شرع مراجعه می نماید .

سؤال ۵۷۲ : اگر بر جنسی سال بگذرد و انسان خمس آن را ندهد و به تأخیر بیندازد مثلاً پارچه ای یا جنس دیگری که سال بر آن گذشته و به آن خمس

تعلق گرفته و پرداخت خمس را به تأخیر انداخته ، آیا از نظر شرعی اشکال

دارد؟

جواب : آری اشکال دارد و تصرف در آن هم جایز نیست و در

مقدار خمس نافذ نیست .

سؤال ۵۷۳: آیا وکیل حق دارد به کسی اجازه دهد که خمس را تا برگشتن از حج تأخیر بیندازد به طوری که آن را در وصیت نامه بنویسد .

جواب: اجازه ندارد در تأخیر اداء خمس، ولی اگر آن شخص همه را الان نمی تواند بدهد باید خمس را دستگردان کند و از طرف مرجع به او قرض بدهد و تا موقع تمکن پرداخت به او مهلت دهد .

سر سال خمسی

مستقل شدن پسر

سؤال ۵۷۴: پسری به سن بلوغ رسید و پدر به جای پسر خمس می داد مدتی بعد پسر مستقل می شود و ازدواج می کند و بدهکار و مقروض می شود به طوری که بیشتر درآمد را برای ادای قرض می پردازد و نمی تواند خمس بدهد آیا در چنین حالتی تعیین روزی به عنوان سر سال لازم است؟

جواب: سر سال هر شخص ابتداء کسب اوست و کسانی که کسب مستمر نداشته باشند و گاهی استفاده ای بکنند سر سال همان وقت حصول استفاده می باشد و هر استفاده ای را تا یک سال حق دارد مصرف کند و اگر بعد از یک سال اضافه ماند خمس بدهد .

منفعت چند روز قبل از سر سال

سؤال ۵۷۵: اشخاصی که سر سال دارند و چند روز قبل از سر سال منفعتی به دست می آورند آیا لازم است همه اموال را حساب نمایند یا می توانند برای نفع فعلی سر سال قرار بدهند؟

جواب: بلی جایز است برای منفعت فعلی سر سال جداگانه قرار دهد .

محصول زراعی

سؤال ۵۷۶: شخصی محصول زراعتش را یک ساله به نسیه می فروشد . وجوب خمس و مبدء سال نسیه هنگام برداشت و تملک آن است یا هنگامی که پول آن را دریافت می کند؟

جواب: هنگام تملک و حصول فایده است .

فوت در بین سال خمس

سؤال ۵۷۷: اشخاصی که سال خمسی دارند و قبل از این که سر سال خمس آنها برسد مرحوم می شوند آیا باید اموالشان تخمیس شود؟ همچنین کسانی که سال خمسی ندارند آیا به محض فوت آنها باید اموالشان تخمیس شود؟ آیا هزینه تجهیز

میت از پول بعد از تخمیس پرداخت می شود یا از پول تخمیس نشده و آیا حکم زکات مثل خمس است در آن فوق؟

جواب: به محض فوت، سال منتهی می شود و باید تخمیس شود، تجهیز، جزء مؤونه است و از ترکه قبل از تخمیس می باشد و اموال زکوی که به حد نصاب رسیده، زکات دارد.

حقوق ماهانه

سؤال ۵۷۸: کارمند دولت که هر ماه حقوق می گیرد آیا جایز است برای حقوق هر ماه، خمسی قرار بدهد یا این که باید سر سال خمس بدهد؟

جواب: جایز است برای حقوق هر ماه، خمسی قرار دهد.

زن کارمندی که مخارجش را شوهرش می دهد

سؤال ۵۷۹: زن کارمندی که مخارجش را همسرش می دهد خمس حقوق را ماهانه بدهد یا آخر سال؟

جواب: مختار است بین این که اول برج بدهد یا که در آخر سال بدهد که لعله مصارف مستحبه یا لازمه برای او در بین سال اتفاق بیفتد.

منافی که به دست مالک آن فرسیده

سؤال ۵۸۰: شخصی که منافع امشالش به صورت قرض نزد مردم است و بعد از گذشت یک سال به او می رسد هنگام رسیدن آن مال به دستش مبدأ سال خمسی حساب می شود یا هنگام تملک آن؟

جواب: هنگام تملک آن که زمان حصول فایده است و چنانچه بعد از گذشتن سال وصول شد فوراً خمس آن را بدهد.

پرداخت سهم امام (علیه السلام) بواسطه بانک

سؤال ۵۸۱: آیا جایز است سهم امام (علیه السلام) را توسط بانک برای مرجع فرستاد؟

جواب: فرستادن سهم امام (علیه السلام) برای مرجع، توسط بانک چه اسلامی و چه غیر اسلامی مانعی ندارد.

پرداخت خمس به کسی که وکیل مرجع نبوده

سؤال ۵۸۲: اگر شخصی مالش را به کسی که مدعی وکالت از طرف مرجع است بدهد و بعد معلوم شود که از طرف مرجع وکیل نبوده، آیا واجب است دوباره خمس بدهد؟

جواب: چنانچه می داند به اهلیش رسانده دوباره واجب نیست و گرنه واجب است.

پرداخت خمس به مرجع تقلید دیگر

سؤال ۵۸۳: بنده خمس خود را با مرجع تقلید دیگری غیر از مرجع تقلید خودم محاسبه می کنم، آیا کفایت می کند؟

جواب: وظیفه شما این است که در مسائل خمس هم به همان مرجع مراجعه نمایید در صورتی که او را اعلم بدانید و در مسائل خمس یا در تعیین مستحق آن با هم اختلاف داشته باشند.

تبدیل پول خمس به پول دیگر

سؤال ۵۸۴: شخصی به شخص دیگری مبلغی را بابت خمس می دهد که به دفتر فلان مرجع برساند آیا می تواند آن اسکناس را به پول دیگری تبدیل کند؟ درباره رد مظالم و زکات فطره و زکات تسعه و لقطه و مطلق کفارات و دین چطور؟

جواب: در مورد سهم سادات و مطلق کفارات و مورد قرض چنانچه صاحب وجه راضی باشد مانعی ندارد و در سایر موارد تبدیل نماید.

خرید ماشین برای فرار از خمس

سؤال ۵۸۵: شخصی مبلغی پول دارد و یک ماه قبل از حساب سالش برای فرار از خمس ماشینی را که احتیاجی به آن ندارد می خرد تا بعداً بفروشد آیا این کار جایز است؟

جواب: جایز است و خمس دارد، باید خمس ماشین را سر سال بپردازد.

مالی که قرض داده شده یا نسبه فروخته شده

سؤال ۵۸۶: کسی که برای فرار از خمس مالش را نسبه می فروشد یا تا سال دیگر قرض می دهد آیا قبل از وصول آن، خمس آن مال بر او واجب است؟

جواب: قبل از وصول خمس تعلق می گیرد و لکن تأخیر تا حین وصول جایز است.

مصرف خمس

سهم سادات و سهم امام (علیه السلام)

سؤال ۵۸۷: آیا جایز است سهم سادات را به هر سید هاشمی داد یا این که باید از حاکم شرع اجازه گرفت؟

جواب: اما سهم سادات را ما به شما بلکه به همه مؤمنین اجازه می دهیم که به سید هاشمی فقیر بدهید. اما سهم امام باید به حاکم شرع پرداخت شود.

سؤال ۵۸۸: آیا شرط اخذ سهم سادات عدالت است؟ آیا بین سهم سادات و سهم امام (علیه السلام) در شروط فرقی هست؟

جواب : شرط اخذ سهم سادات این است که باید سید فقیر اثنا عشری باشد و عدالت شرط نیست ، بله به کسی که صرف در حرام می کند ندهد . اما سهم امام (علیه السلام) باید به نظر مجتهد جامع الشرائط باشد .

سؤال ۵۸۹ : آیا سهم سادات ارث پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) است که به اولادش می رسد ؟ آیا فقیر را

مرجع باید معین کند یا روحانی محل؟

جواب: سهم سادات ارث نیست و معنای فقیر را شخص مرجع تشخیص می دهد، لکن مصداق فقیر را خود اشخاص تمیز می دهند.

سید کیست؟

سؤال ۵۹۰: سهم سادات به چه کسانی تعلق می گیرد؟

جواب: جمیع اشخاصی که از طرف پدر، منتسب به هاشم (علیه السلام) می باشند می توانند سهم سادات را بگیرند.

دادن خمس به سیدی که خانه ندارد

سؤال ۵۹۱: سیدی احتیاج به منزل دارد و پول مورد نیاز برای خرید منزل را ندارد و بدین منظور پول جمع می کند تا به اندازه خرید خانه ای شود، آیا با وجود مالک بودن می توان مقداری پول به او خمس داد؟

جواب: وقتی خانه ای خریده و بابت خرید آن بدهکار شده یا وام گرفته و باید اقساط بدهد یا آن که از نظر مخارج زندگی در زحمت باشد، دادن خمس (سهم سادات) به او بعد از خرید خانه علی الاحوط مانعی ندارد.

همسر سیده

سؤال ۵۹۲: آیا جایز است مردی که سید نیست به زن سیده خود مبلغی از خمس بدهد؟

جواب: بر مرد واجب است نفقه زن خود را از خالص اموال بدهد، بلکه اگر اتفاقاً زن به چیزی زاید بر نفقه احتیاج داشته باشد مثلاً دروس فقه می خواند و به کتب فقهی نیازمند است، مرد می تواند از سهم سادات برای خرید کتاب به او بدهد.

دادن سهم امام (علیه السلام) به غیر فقیر

سؤال ۵۹۳: آیا می توان به طلبه ای که وضعیت مالیش خوب است سهم امام (علیه السلام)، صدقه و اموال خیریه داد خصوصاً در صورتی که در کیفیت تبلیغ اسلام مؤثر باشد؟

جواب: در مصرف سهم امام (علیه السلام) نظر مجتهد جامع الشرائط شرط است. در مورد سؤال اگر مجتهدی اجازه بدهد، مانعی ندارد و اما راجع به صدقه اگر واقعاً غنی باشد، صدقه واجبه را نمی شود داد ولی صدقه مستحبه اشکالی ندارد.

دادن سهم امام به فرزند

سؤال ۵۹۴: شخصی فرزندش طلبه است آیا می تواند از بدهکاری سهم امام (علیه السلام) خودش به فرزندش بدهد؟

جواب: به اجازه مجتهد جامع الشرائط منوط است.

صرف خمس در ساختمان قرآنی

سؤال ۵۹۵: آیا می توان سهم امام و خمس و زکات را در صورت ضرورت در ساختمان دارالقران ، صرف کرد ؟ فطریه روزه را چگونه ؟

جواب : سهم سادات را باید به سادات فقیر داد ، ولی سهم امام (علیه السلام) را چنانچه حاکم شرع اجازه بدهد جایز است و زکات فطره هم جایز است ، اگر چه احتیاط مستحب در زکات فطره آن است که برای فقراء صرف بشود .

مقلد مرجعی که فوت شده

سؤال ۵۹۶: مقلدین مراجع فوت شده رضوان الله علیهم خمس اموالشان را باید به چه کسی بدهند ؟

جواب : خمس را به مرجع تقلید اعلم در این عصر یا به مجتهد و مرجعی بدهید که در مواردی مصرف می کند که مرجع تقلید فوت شده ، مصرف می نمود .

دادن سهم امام (علیه السلام) به مرجع دیگر

سؤال ۵۹۷: سهم امام و یا خمس را انسان در صورتی می تواند به مرجع دیگر که از او تقلید می کند بدهد که مصرف او با مرجع تقلید خودش یکی باشد ، حال این موضوع که مصرف هر دو یکی است را از کجا بفهمد ؟

جواب : در صورتی که بدانند هر دو آقا متفقند که به مصرف طلاب یا مصرف طلبه فاضل می رسد ، اینجا مصرف یکی است و مخیر است ، ولی اگر می داند یکی از دو مجتهد نظرش صرف در حسینیه و مسجد است و دیگری صرف در طلاب است در این صورت باید به مرجع خود بدهد .

احکام زکات

شرایط وجوب زکات

زراعت در زمین موقوفه

سؤال ۵۹۸: اگر زارعین در زمین های موقوفه گندم بکارند آیا زکات بر آنها واجب می شود ؟

جواب : چنانچه زارعین را اجیر نمودند از برای کشت از قبل موقوفه ، زکات به آن تعلق نمی گیرد ، چون که مالک شخصی نیست و چنانچه زارعین زمین را اجاره نمودند و از برای خود کشت می نمایند بعد از اخراج مؤونه هر مقدار که از برای آنها ماند اگر بحد نصاب بود زکات آن را باید بدهند .

چیزهایی که زکات دارد

جو و گندم

خسارت وارد به تراکتور :

سؤال ۵۹۹: کشاورزی ۱۰ هکتار زمین دارد که آن را به پنج قسمت کرده و قصد دارد ۲ هکتار آن را جو و گندم بکارد و در ۴ قسمت دیگر محصولات دیگر، در هنگام شخم زدن زمین تراکتور او در قسمت مربوط به جو و گندم ضربه خورده و صدمه می بیند و به آن خسارت وارد می شود، آیا این خسارت را می تواند از منافع جو و گندم کسر کند یا باید آن را به پنج قسمت تقسیم کند؟

جواب: چنانچه تدریجاً شده و در تمام این مدت خسارت وارد شده در این صورت تقسیط بر پنج قسمت می شود و اگر اتفاقاً مثلاً در زمین جو که شخم می کرد به سنگی برخورد کرده و جزیی از آن شکسته و خسارت دفعه وارد شد این جزء مصارف همان قسمتی میشود که خسارت در وقت شخم آن تحقق گرفته.

خرما

سؤال ۶۰۰: اگر محصول خرما به صورت خارک بوده و زرد شده باشد و آن را هدیه کند آیا جزء نصاب محسوب است؟

جواب: وجوب متعلق به زکات خرما حین اصفرا یعنی زرد شدن است لذا آن مقدار که بعد از زرد شدن صرف شده باید جزء نصاب حساب شود.

سؤال ۶۰۱: اگر شخصی به شخصی خرما هدیه کند که با مقدار خرمای هدیه گیرنده به حد نصاب برسد آیا زکات بر او واجب است؟

جواب: در فرض سؤال چنانچه خرماهای خودش به حد نصاب نرسد زکات ندارد.

پرداخت زکات

نگه داشتن وجوه شرعیه

سؤال ۶۰۲: آیا نگه داشتن وجوه شرعیه در صورتی که مورد مصرف آن بالفعل موجود باشد جایز است؟

جواب: وجوه شرعیه را بدون مجوز شرعی نباید تعطیل نمود.

سؤال ۶۰۳: نگهداشتن وجوه شرعیه به امید این که به اشخاصی که بعداً فقیر می شوند کمک شود چه حکمی دارد؟

جواب: با وجود فقرای فعلی ابقاء وجوه شرعیه برای سال بعد وجهی ندارد.

مصرف زکات

دادن زکات به فرزندان

سؤال ۶۰۴: آیا مرد می تواند زکات فطره یا زکات مال خود را بر اولاد خود که در مدارس جدید امروزی مشغول تحصیل می باشند صرف نماید؟

جواب: در موارد خوراک و پوشاک و تهیه مسکن، نمی تواند مصرف نماید ولی در موارد دیگر اگر واقعاً احتیاج ضروری داشته باشد ظاهراً مانعی ندارد.

سؤال ۶۰۵: آیا انسان می تواند زکات نه گانه و رد مظالم و زکات فطره و كفاره تأخیر ماه رمضان را به فرزند فقیرش جهت مخارج ازدواج بدهد؟

جواب: زکات تسعه و رد مظالم و زکات فطره را می توانید جهت دامادی فرزندان که فقیر است بدهید و كفاره تأخیر باید عین طعام باشد و پول مجزی نیست.

محصل علم

سؤال ۶۰۶: آیا اشتغال به تحصیل علم فقه یا علوم دیگر روز برای استحقاق زکات با یکدیگر فرق می کند؟

جواب: چنانچه فعلاً قدرت بر کسب ندارد و فقیر است زکات می شود به او داد و در تحصیل علم فقه جایز است از زکات مصرف نماید ولو قدرت بر کسب داشته باشد ولو از سهم سبیل الله.

صرف زکات برای زیارت

سؤال ۶۰۷: آیا می شود با مال زکات عده ای از طلاب را به زیارت قبر ثامن الحجج علی بن موسی الرضا(علیه السلام) ببریم بدون آن که زکات را تملیک به آنان نماییم؟

جواب: چنانچه فقیر باشند زکات را به آنها تملیک نمایید تا خود آنها به زیارت مشرف شوند.

صرف زکات زن در شوهر فقیر

سؤال ۶۰۸: زنی که شوهرش او را رها کرده و در اثر فقر، نفقه بچه هایش را نمی دهد و بچه ها نیاز به نفقه دارند و زن واجب الزکات است، اولاً آیا می تواند زکات مال خود را صرف نفقه بچه های خود کند؟ ثانیاً آیا می تواند از شوهرش که فقیر است نیابتاً (به اذن فحوا) مال زکات خود یا دیگری را قبول کند و نفقه اولادش را بدهد؟ ثالثاً آیامی تواند نفقه خودش را که به گردن شوهرش است و شوهر فقیر است از مال زکات بردارد به نیابت از شوهر؟ با اینکه خودش فقیر نیست.

جواب: از شوهر خود و کالت بگیرد در گرفتن زکات بعد از آنکه زکات را گرفت نیابتاً از شوهر صرف برای بچه ها و نفقه خود نماید. جواب ۲ و ۳ عین همان

می باشد .

دادن زکات به جای مهر

سؤال ۶۰۹: شخصی زن فقیری را به مدت یک سال عقد موقت کرده و قرار گذاشته مبلغی به او بدهد آیا می تواند آن مبلغ را از پول کفاره روزه و رد مظالم و زکات فطره و زکات تسعه پرداخت کند؟ اگر به زن بگویند و او هم راضی باشد چطور؟

جواب: اگر از وجوه منطبقه داده کفایت از مهر نمی کند، حتی اگر زن راضی باشد، لکن اگر به زن از وجوه منطبقه داد و زن ذمه او را ابراء نمود و مهر را بخشید مانعی ندارد.

زکات فطره

وجوب زکات فطره

مهمان شب عید فطر:

سؤال ۶۱۰: در رساله مرقوم فرموده اید کسانی که نان خور انسان هستند در غروب عید فطر باید زکات فطره آنان را بدهد، معیار نان خور شدن چیست؟ آیا هر مهمانی نان خور محسوب می شود؟

جواب: معیار نان خور آن است که بر وارد شونده، نان خور شخص و عائله او صدق کند.

سؤال ۶۱۱: گاهی مهمان به خانه می آید با دعوت و گاهی بدون دعوت و گاهی ضیافت از مهمان در مسجد یا تالار می شود و گاهی در منزل دیگری ولی به هزینه خود شخص آیا در این صور صدق نان خور می کند؟

جواب: مهمانی که در منزل یا تالار یا مسجد غذا بخورد نان خور و عائله حساب نمی شود مثلاً کسانی که دعوت نموده منزلش بیابند حدود یک ساعت غذا بخورند و بروند نان خور و عائله اش حساب نمی شوند و فطره آنها بر صاحب خانه نیست.

سؤال ۶۱۲: اگر شب

عید فطر قبل از غروب آفتاب فرزندان و نوه ها در خانه پدر بزرگ افطار کنند ، زکات فطره آنها به عهده کیست ؟

جواب : در صورتی که نان خور و مهمان پدر بزرگ حساب شوند بر عهده او زکات واجب می شود نه در صورتی که فقط نیم ساعت افطار نموده و رفته اند .

* شخص معیل که شرایط وجوب فطره را ندارد :

سؤال ۶۱۳: اگر شخص معیل ، بعضی شرایط وجوب دادن زکات فطره را دارا

نباشد ، آیا زکات فطره کسانی که نان خور او هستند بر او واجب است یا بر خود آنها واجب است ؟

جواب : در فرض سؤال زکات فطره بر هیچ کدام واجب نیست ، ولی احتیاط در این که خود آنها زکات بدهند ترک نشود .

نان خور مؤسسه

سؤال ۶۱۴: اگر شخصی نان خور مؤسسه ای باشد ، زکات فطره بر خودش واجب است یا مؤسسه ؟

جواب : چنانچه اجیر آنهاست زکات فطره بر خودش واجب است و مالی که به او می دهند به عنوان اجرت است با توفرسایر شرایط .

سرباز دولت

سؤال ۶۱۵: در شب عید فطر فرزند من مشغول خدمت سربازی و در پادگان است زکات فطره او به عهده کیست ؟

جواب : ظاهراً فطره او بر دولت است و اگر دولت ندهد بر هیچ کس واجب نیست حتی بر خودش ، آری اگر دولت به او مبلغی می دهد که برای خودش خرج کند و خرجش به عهده خودش باشد ، فطره بر خودش واجب است در صورت عدم فقر .

طلاب مدارس علمیه :

سؤال ۶۱۶: طلاب علوم دینی که در مدارس علوم دینی مشغول تحصیل هستند زکات فطره آنان به عهده چه کسانی است ؟

جواب : تشخیص آن دست خودشان می باشد . اگر در تکفل پدرشان و یا کسی دیگر باشند به نحوی که عائله او حساب شوند ، به عهده آن شخص واجب است و الا در فرض تحقق شرایط وجوب بر خودشان واجب می شود .

پرداخت زکات فطره

جنس زکات فطره

سؤال ۶۱۷: در دادن زکات فطره آیا شرط لازم است که قوت غالب باشد یا دادن گندم و برنج یا خرما یا جو کفایت می کند ولو قوت غالب نباشد؟

جواب: دادن گندم یا خرما یا جو کفایت می کند اگر چه قوت غالب نباشد.

قیمت نان فعلی

سؤال ۶۱۸: آیا می شود قیمت نان فعلی را به عنوان زکات فطره داد با این که نسبت به قیمت واقعی تفاوت زیاد است؟

جواب: نمی شود به قیمت فعلی داد.

خرج کردن زکات فطره اشتباهاً

سؤال ۶۱۹: اگر کسی شب عید فطر زکات فطره را کنار گذاشت ولی یکی از اعضای خانواده بدون اطلاع آن را برداشت و خرج کرد تکلیف چیست؟

جواب: در فرض سؤال باید عوض زکات فطره خرج شده داده شود.

* عزل نمودن زکات فطره برای ارحام:

سؤال ۶۲۰: اگر شخصی زکات فطره را همان روز به فقیر نهد و کنار بگذارد تا به دست ارحام فقیرش مثل برادر یا دایی یا عمو که در سفر هستند برساند آیا جایز است؟

جواب: اگر زکات را عزل کند اشکال ندارد ولی در صورت امکان دادن به فقیر دیگر، اگر تأخیر بیندازد ولو برای دادن به فقیر مخصوص، ضامن است.

بردن زکات فطره به شهر دیگر

سؤال ۶۲۱: اگر بعد از جدا کردن زکات فطره با این که فقیر در محل خودش وجود دارد زکات فطره را به شهر دیگری ببرد برای فقرایی که از ارحام خودش

نیستند، آیا جایز است؟ و اگر حمل کرد و برد زکات فطره او باطل می شود یا نه؟

جواب: بلی جایز است ولی اگر تلف شود ضامن است.

دادن فطره به برادر فقیر در شهر دیگر

سؤال ۶۲۲: اگر شخصی زکات فطره را کنار گذاشته است و در شهر دیگری برادر فقیری دارد آیا جایز است آن را برای برادر فقیر خود ببرد؟

جواب : جایز است ولی اگر در شهر خود فقیری باشد و به وسیله بردن به شهر دیگر تلف شود و لو بدون افراط و تفریط ضامن است .

اختلاف قیمت گندم در دو شهر

سؤال ۶۲۳: اگر در شهری گندم به قیمت خاصی است و پول همان گندم را به عنوان زکات فطره خارج کرده ولی به شهر دیگر که قیمت گندم گرانتر است رفته است آیا باید همان مقدار را بدهد یا بیشتر؟

جواب : میزان شهری است که در آن اخراج زکات فطره می نماید .

مصرف زکات فطره

دادن زکات غیر سید به سید

سؤال ۶۲۴: آیا زکات فطره را غیر سید می تواند به سید بدهد؟

جواب : زکات فطره غیر سید به سید داده نمی شود ، رجوع به مسئله ۲۰۱۶ زکات فطره نمایید .

فقیری که همسرش سیده است

سؤال ۶۲۵: اگر مردی فقیر و غیر سید باشد آیا جایز است زکات فطره را برای همسر سیده خود خرج کند؟

جواب : مرد غیر هاشمی اگر فقیر است جایز است فطره بگیرد و بعد از تملک برای عائله خود خرج کند خواه هاشمی باشد یا نباشد .

صرف زکات فطره برای ادای دین

سؤال ۶۲۶: شخصی که کار می کند اما مقروض است آیا می توان از زکات فطره برای ادای قرض او داد؟

جواب : چنانچه کارش وافی به مصارف او نباشد یا این که وافی باشد و لکن قدرت بر اداء دین نداشته باشد می تواند به او فطره بدهند .

صرف زکات فطره در تعمیر مسجد

سؤال ۶۲۷: زکات فطره را برای تعمیر مسجد جمع کردیم و کمی هم مصرف کردیم در حالی که در محل افرادی مستحق زکات فطره هستند . آیا مصرف زکات فطره در تعمیر مسجد جایز است؟

جواب : اقوی آن است که مصرف فطره ، مصرف زکات اموال است و احوط استجابی آن است که به خصوص فقراء صرف شود . به مسئله ۲۰۲۱ در توضیح المسائل ما مراجعه نمایید .

* مصرف زکات مال و زکات فطره در مدرسه سازی :

سؤال ۶۲۸: نظر به این که کمبود فضاهای آموزشی در اکثر نقاط کشور از مشکلات عمده به حساب می آید و با عنایت به این که یکی از موارد مصرف زکات « فی سبیل الله » است مستدعی است نظر مبارک را در خصوص تخصیص هر مورد از زکات و زکات فطره به امر مقدس مدرسه سازی مرقوم فرمایید .

جواب: زکات بدنی یعنی فطره را در موارد مصرف زکات مالی می شود مصرف کرد علی الاظهر ، اگر چه احتیاط مستحب آن است که زکات فطره در فقراء شیعه مصرف شود .

احکام امر به معروف و نهی از منکر

شرایط وجوب

متولی امر به معروف و نهی از منکر

سؤال ۶۲۹: آیا امر به معروف و نهی از منکر وظیفه حکومت اسلامی است یا آحاد مردم؟

جواب: امر به معروف و نهی از منکر در صورت اجتماع شرایط وظیفه هر فرد مسلمان به حد خودش می باشد .

ارشاد کسانی که وضوی باطل می گیرند

سؤال ۶۳۰: اگر بستگان انسان یا دیگران به شیوه غیر صحیح وضو می گیرند آیا از باب امر به معروف و نهی از منکر واجب است به آنها یادآوری کنیم تا صحیح وضو بگیرند؟

جواب: اطلاع دادن عمل بسیار خوب و مستحب است ولی واجب نیست ، مگر آن که بگوییم از باب ارشاد جاهل لازم است .

شخصی که برای هدف نامشروع به مسجد آمده

سؤال ۶۳۱: اگر بفهمیم شخصی که به مسجد می آید برای هدف نامشروع خود به مسجد می آید وظیفه امام جماعت و شخص نمازگزار چیست؟

جواب: امام جماعت و مأمومین در این خصوص وظیفه ای ندارند مگر آن که ببینند که از او عمل نامشروع در مسجد صادر شده باشد که نهی از منکر واجب

می شود با رعایت شروط آن ، ولی متولی می تواند در صورتی که تولیت مطلق داشته باشد از ورود آن شخص به مسجد ممانعت کند به شرط آنکه با مصلحت مسجد منافات داشته باشد .

مراحل امر به معروف و نهی از منکر

قطع رابطه با روزه خوار

سؤال ۶۳۲: سلام کردن و داشتن رابطه با کسانی که در ماه مبارک رمضان علناً در برابر مردم روزه خواری می کنند جایز است یا خیر؟

جواب: کسی که آشکار افطار می کند اول باید او را نهی از منکر کرد اگر فایده نداشت از او قطع رابطه شود تا ترک کند.

رفت و آمد با تارک الصلاة

سؤال ۶۳۳: رفت و آمد به منزل کسانی که نماز نمی خوانند و خمس و زکات نمی پردازند چه صورت دارد؟

جواب: مانعی ندارد لیکن در صورت امکان باید او را ارشاد نماید، ولی اگر بداند که به عین آن فرشی که بر او نشسته یا به عین منزل یا به عین آن غذایی که می خورد خمس تعلق گرفته یا به پول غیر مخمس خریده به نحو بیع شخصی، نباید در آن تصرف نماید.

احکام خرید و فروش

صیغه خرید و فروش

خرید و فروش مکاتبه ای

سؤال ۶۳۴: امروزه که عقود مکاتبه ای رواج پیدا کرده، گاهی شخصی مثلاً ۱۰۰ کیلو برنج را به قیمت معینی به شهر دیگر می فرستد و از طرف مقابل می خواهد که قبولی خود را بفرستد زمان وقوع عقد چه زمانی محسوب می شود؟ با توجه به این که زمان عقد در مسائلی مثل منافع و نمائات متصله و منفصله و خسارات وارده بر مبیع و ثمن دارای تاثیر است.

جواب: اگر مشتری جنس را به عنوان قبول معامله دریافت کند بیع محقق می شود و از این زمان برنج ملک او می شود و ثمن ملک فرستنده می شود.

گرفتن بیعانه

سؤال ۶۳۵: زید مدعی است که زمین زراعی را مالک است بدلیل این که بیش از ۲۰ سال در دست اوست و زراعت کرده و می کند و عوض زمین یک نمده به بایع داده است، در آن زمان قیمت نیم هکتار زمین ۲۰ تومان بوده و حال آن که قیمت نمده در همان زمان ۴۰ تومان بوده است ولی عمرو می گوید نمده را به عنوان بیعانه داده و قرار بوده باهم بنشینیم و معامله را تمام کنیم و ریش سفیدها قباله را بنویسند بنابراین معامله واقع نشده چون عوض را نداده و قباله ندارد، حق با کدام یک از این دو نفر است؟ (الآن قیمت زمین حدود ۱۰۰ هزار تومان می باشد).

جواب: در مفروض سؤال چنانچه نمده به قیمت زمین یا بیشتر بوده و به عنوان

بیعانه و ثمن داده و زمین را گرفته و بایع هم

در آن وقت راضی شده بیع صحیح است و جمع شدن ریش سفیدها و قباله نوشتن شرط صحت بیع نیست و قرینه بر تمام بودن بیع آن است که در این مدت ۲۰ بیست سال ، مطالبه اجاره زمین نکرده و نمد را برنگردانده و لکن با بیع حق قسم بر مشتری دارد .

شرط ضمن عقد

جعل غرامت برای فسخ بیع

سؤال ۶۳۶: دو نفر معامله ای انجام داده اند ، در ضمن معامله خیار فسخ گذاشته اند و مدتی برای اختیار فسخ تعیین نشده ، جهت استحضار عیناً شرط خیار نقل می گردد : « طرفین با همدیگر توافق نمودند که هیچ کدام حق عدول از معامله را ندارند و چنانچه خریدار پس از امضای این بیع نامه از انجام معامله انصراف حاصل نماید حق مطالبه مبلغ یک میلیون تومان بیعانه خود را ندارد ، و چنانچه فروشنده پس از امضای این قرار داد از انجام معامله منصرف شود علاوه بر استرداد مبلغ یک میلیون تومان مبلغ ۳۰۰ هزار تومان بعنوان ضرر و زیان به خریدار بپردازد » آیا اینگونه معامله صحیح است ؟

جواب : در مفروض سؤال چنانچه این قرار داد در مقابله و قبل از انجام

بیع شرعی چه به صیغه و چه به معاطات باشد (کما هو ظاهر العبارة) اعتباری ندارد و چنانچه معامله و بیع شرعی را مبنیاً بر این توافق نموده اند که شرط

در ضمن بیع شرعی شده باشد باید به آن عمل نمایند و ظاهر این عبارت جعل غرامت بر تخلف از انجام معامله است نه جعل خیار و مدت آن حمل بر متعارف می شود .

شرایط مبیع

مالکیت

سؤال ۶۳۷: آیا می توان مال غیر را فروخت و یا اجاره داد ؟ در صورتی که شخص یا اشخاصی مبادرت به اجاره دادن یا فروختن مال غیر نمایند ، تکلیف با اشخاص مورد نظر چیست ؟

جواب : تصرف در مال غیر بدون رضایت مالک جایز نیست و اگر اجاره داد یا فروخت ، صحت آن متوقف بر رضایت و

امضاء مالک است و اگر ضرری بر مالک وارد نمودند باید جبران نمایند .

سؤال ۶۳۸: زمینی را فردی به شخصی دیگری فروخته ، سپس همان زمین را

با مبلغ بیشتری خریداری نموده است ، بعداً مشخص گردیده است که زمین مذکور از نظر مالکیت و اسناد دارای اشکال بوده و شخص ثالثی با سند

معتبر ادعای مالکیت نموده و بهر حیث زمین موصوف قابل تحویل و تصرف نمی باشد . آیا معامله اخیر صحیح است یا آن که فقط بایستی اصل وجه خریدار مسترد گردد؟

جواب : در مفروض سؤال که معلوم شد زمین مال شخص ثالث بوده ، هر

دو معامله باطل است ، و لذا خریدار اول ثمن خود را می گیرد در صورتی

که تحویل فروشنده داده باشد و ثمن دوم را که از فروشنده اول گرفته پس

می دهد .

معاملات حرام

خرید و فروش گوشت خوک

سؤال ۶۳۹: آیا کسی که در کشورهای خارجی زندگی می کند می تواند گوشت خوک یا پیتزای حاوی گوشت خوک به غیر مسلمان بفروشد؟

جواب : مسلمان می تواند گوشت خوک را در اختیار کسی که آن را حلال می داند یعنی غیر مسلمان قرار دهد و در مقابل آن به عنوان حق اختصاص پولی بگیرد (نه به عنوان فروش گوشت خوک که از نظر اسلام نجس العین است) و یا این که پول را به قصد استنفاذ از آنان بگیرد .

ساختن و خرید و فروش آلات موسیقی

سؤال ۶۴۰: با توجه به استفاده دو جانبه (حلال و حرام) از آلات موسیقی ، حکم ساخت و خرید و فروش و استفاده آن چیست ؟

جواب : اگر آلات مذکوره صرفاً در موارد

حرام استعمال شود که ظاهراً هم همین طور است جایز نیست نه ساختن و نه خرید و فروش آنها .

سؤال ۶۴۱: آیا خرید جهیزیه از فروش آلات موسیقی از مال پدر حرام است؟ و در صورت ازدواج و ایجاد ارتباط خانوادگی آیا مشکل از این بابت ایجاد می کند؟

جواب: معلوم نیست که پدر این دختر اجناس جهیزیه را با عین پول حرام خریده باشد، چون مردم اکثراً اجناس را به ذمه می خرند، لذا ان شاء الله از این بابت برای شما مشکلی ایجاد نمی شود .

نقد و نسیه

اضافه کردن قیمت در معامله نسیه

سؤال ۶۴۲: در معاملات مرسوم است که اگر کسی بخواهد جنسی را نسیه بخرد، چند درصد روی قیمت اصلی اضافه می کند. آیا این نوع معاملات از نظر شرعی اشکال ندارد؟

جواب: معاملات نقد و نسیه یا به طور اقساط تحت هر شرایط شرعاً مانعی ندارد، چون مشتری جنس مورد نظر خود را به آن قیمت می خرد که از طرف فروشنده تعیین گردید، لذا احکام ربا در فرض سؤال جاری نمی شود .

سؤال ۶۴۳: شخص کاسب از بانکهای دولتی وام می گیرد و بانک چند درصدی روی وام بعنوان کارمزد اضافه می کند و آن شخص با آن پول جنس می خرد و تدریجاً می فروشد. در صورتی که مدت دار به مشتری بفروشد آیا می تواند پولی را که بانک به عنوان کارمزد گرفته است روی اجناس بکشد؟

جواب: مقدار کارمزدی را که به بانک می پردازد می تواند بر اجناس بکشد و لیکن نبایستی به مشتریان قیمت خرید را اطلاع

دهد مگر به نحو واقع .

خرید جنس نقداً و فروختن به نسیه

سؤال ۶۴۴: این جانب مقدار هزار کیلو برنج از مغازه دار می خرم هر کیلو به مبلغ چهار صد تومان فی المجلس وجه آن را پرداخت نموده و بعداً به مبلغ ششصد تومان به مدت سه ماه به همان شخص می فروشم این معامله از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

جواب: صحیح است علی الظاهر .

لزوم تعیین نقد یا نسیه

سؤال ۶۴۵: فروشگاهی به صورت عمده کالا می فروشد و در ذیل فاکتور می نویسد قیمت نقدی ۱۰۰ تومان و دو ماهه ۱۱۰ تومان و سه ماهه ۱۲۰ تومان و خریدار مجاز است هر کدام را که می خواهد انتخاب و معامله را قطعی نماید . آیا این عمل شرعی است؟

جواب: اگر مشتری بعد از تنظیم فاکتور یکی از مدتهای تعیین شده را جزماً قبول کند و معامله را روی آن مدت قبول کرده انجام دهد، معامله صحیح است

و الا نه .

سؤال ۶۴۶: شخصی فروشنده کالا به صورت عمده می باشد و با خریداران قبل از انجام معامله شرط می کند در صورتی که سر موعد نسبت به پرداخت بدهی خود اقدام نکنید ملزم هستید ماهانه ده درصد فاکتور را به عنوان خرید کالای مدت دار پرداخت کنید و خریدار قبول می نماید سپس معامله قطعی صورت می گیرد آیا این معامله شرعی است؟ لازم بذکر است خریدار با رضایت کامل نسبت به انجام معامله اقدام می نماید .

جواب: رضایت مشتری نسبت به پرداخت ماهانه ۱۰ درصد اضافی که مدت آن معلوم نیست چند ماه طول خواهد کشید معامله را شرعی نمی کند لذا در فرض سؤال، صحت اصل

معامله محل اشکال است .

جریمه تأخیر

سؤال ۶۴۷: شخصی جنسی را سه ماهه فروخت و سه فقره چک گرفت ، دو فقره از این چکها در تاریخ معین پرداخت شد و چون مشتری توان پرداخت چک سوم را نداشت چکهای متفرقه به مدت ۴ ماه بجای چک باقی مانده داد و گفت سود تأخیر پول را می دهم ، البته بابت تأخیر پول معامله انجام ندادند آیا سود تأخیر پول ربا حساب می شود ؟

جواب: برای تخلص از ربا مقداری پول به عنوان هدیه به او ببخشد و بعد از او خواهش کند که مهلت دهد .

راه فرار از ربا در معامله نسیه

سؤال ۶۴۸: ماشینی که قیمت آن مشخص شده و ارزش آن یک میلیون می باشد و خریدار می خواهد یکسال دیگر پول آن را بپردازد آیا جایز است فروشنده هر ماه ۴۰ هزار تومان به عنوان سود پول بگیرد ؟ در مورد کالای دیگر نیز ممکن است همین مسئله وجود داشته باشد آیا جایز است ؟ (لطفاً ما را راهنمایی بفرماید) .

جواب: در مورد فروش ماشین برای فرار از ربا ، ماشین به قیمت یک میلیون و پانصد هزار تومان نسیه بفروشد و هر چه ماهانه می گیرد از اصل قیمت کسر نماید .

بیع سلم

بالا رفتن قیمت بعد از معامله

سؤال ۶۴۹: اینجانب قرار دادم برای ساخت قطعات خودرو امضا کرده ام کل قرار داد ۲۰۰ میلیون تومان بوده که ۵۰ میلیون تومان آن را به صورت پیش قسط دریافت کرده ام . از زمان قرار داد تا کنون قیمتها دو برابر شده و من تقاضای تعدیل بها را کرده ام آیا طرف مقابل ملزم به تعدیل قیمت می باشد ؟

جواب: فرض مسئله مورد سؤال منطبق است به بیع سلم (سلف) بنا بر فرض سؤال شما به مقدار ۵۰ میلیون تومان قطعات تعیین شده را باید تحویل دهید ولو این که قیمت آن چندین برابر شده باشد و اما شما در مقابل بقیه قرار داد یعنی معامله سلف هیچ مسئولیتی ندارید ، چون معامله مذکور نسبت به بقیه وجوه که دریافت نشده از اول باطل بوده است .

بیع صرف

خرید و فروش پول و چک

سؤال ۶۵۰: آیا می شود چک یکصد هزار تومان مدت دار را به مبلغ کمتر از مبلغ ذکر شده در چک به شخصی فروخت ؟

جواب: می تواند مبلغ صد هزار تومان پول ایران را بفروشد به پولهای ممالک دیگر به هر قیمتی که طرفین معامله با هم توافق

می کنند ولی احوط

آن است که پول ایران را به پول ایران نفروشد ، مگر آن که مقید کند که

اسکناس صد تومانی را مثلاً می فروشم به اسکناس هزار تومانی و دینی که

در ذمه کسی دارد و به ازاء آن چک دارد می تواند آن را به کمتر بفروشد علی الاظهر .

سؤال ۶۵۱: شخصی مراجعه و اظهار می دارد یک فقره چک از شخصی دارم که برای مدت ۳ ماه دیگر

است می خواهیم آن را به قیمت کمتر نقد نمایم ، شخص کاسب این کار را انجام می دهد آیا این عمل شرعی است ؟

جواب : اگر شخص مذکور در مقابل چک چیزی به طرف فروخته مثلاً بمدت ۳ ماه و یا قبلاً از شخص طلب داشته حقیقتاً و در مقابل طلب واقعی خود یک برگ چک مدت دار بعنوان سند طلب خود از بدهکار گرفته است ، فروختن آن به کمتر از مبلغ اصلی مانعی ندارد یعنی این شخص در واقع طلب خودش را فروخته است و شرعاً فروختن دین جایز است و چنانچه خود ورقه چک نزد عقلاً حقیقه مالیت داشته باشد فروختن خود ورقه جایز است اگر چه صاحب چک آن را هدیه کرده باشد .

فروختن چک با ضمیمه

سؤال ۶۵۲: شخصی یک چک ۴۰۰ هزار تومانی را به ضمیمه یک کارتن نعلبکی و یک کارتن استکان به بنده می فروشد به ازاء ۶۰۰ هزار تومان ، که مبلغ ۱۵۰ هزار تومان آن را وجه نقد بگیرد و بقیه را به صورت اقساط سفته بگیرد و در سر رسید معین پول خود را دریافت نماید آیا معامله صحیح است ؟

جواب : در فرض مسئله در صورتی که چک نقد باشد ، خرید و فروش صحیح است .

تعویض طلا به طلا

سؤال ۶۵۳: همسر انگشتر و دستبند و ... طلا- به اندازه معمول دارد ، در طول سال یکی دوبار به مناسبتها به طلافروشی مراجعه و تعویض می کند ، گاهی پول هم می دهیم و گاهی پول می گیریم برای تسویه زیادی یا کمی که به وجود می آید آیا این عمل از نظر شرعی اشکال دارد ؟

جواب : تعویض یا خرید و فروش طلا- به طلا- نباید زیادتر از مقدار دو طلا باشد و هر نوع زیادتی گرفته شود حرام است و معامله باطل ، ولو این که زیادی پول یا چیز دیگر باشد ، مگر این که طلا را بفروشد به پول نقد مثلاً و بعداً طلای دیگری با پول بخرد .

بیع فضولی

فروختن زمین بدون اجاره مالک

سؤال ۶۵۴: یکی از کشورها به تبعه خود ، زمین و یا خانه واگذار می کند و این حق فقط یک بار در طول عمر تعلق می گیرد ، یکی از اتباع این کشور مقیم خارج بوده است و پدر این شخص زمین از دولت بنام فرزندش تحویل می گیرد که البته فرزند را از وجود آن با خبر می نماید ، اما پس از مدتی بدون خبر و هرگونه وکالتی از طرف مالک اصلی (فرزند) زمین را بفروش می رساند ، اکنون پدر فوت شده است و فرزند بدون اطلاع از سقوط حقتش برای دریافت زمین به دولت مراجعه کرده و به او گفته شده که شما قبلاً زمین خود را دریافت کرده و فروخته اید و تاریخ تحویل گرفتن آن را هم مشخص نموده اند و گفته شده شما دیگر حقی ندارید .

با توجه به این که پدر هیچ گونه وکالتی در خصوص فروش نداشته است آیا در فروش زمین مذکور مجاز بوده است ؟ ۲ در صورت عدم جواز آیا اکنون پدر مدیون حق تلف شده فرزند می باشد ؟ ۳ در صورت مدیون بودن (با توجه به فوت پدر) دین مذکور از چه منبعی استیفاء گردد ؟ لازم به ذکر است که همه اموال پدر هنوز تقسیم نشده است . ۴ آیا ملاک قیمت وقت فروش زمین است یا قیمت فعلی آن ؟

جواب : اگر پدر به وکالت فرزندش زمین احیا شده را از دولت گرفته یا بعد از گرفتن ، فرزند اجازه داد ، پس زمین ملک فرزندش می باشد و فروش پدر فضولی بوده ، اگر فرزند فروش پدر را اجازه داده یا بدهد مستحق ثمن زمین یعنی قیمت زمین هنگام فروش می باشد و اگر اجازه ندهد زمین مال اوست و در صورتی که نتواند آن را بگیرد قیمت فعلی زمین را مستحق می باشد و در هر دو حال از اصل ترکه خارج می شود . اما اگر پدر بدون وکالت از فرزند زمین را از دولت گرفت و فرزند بعداً اجازه نداد تا زمان فروش پس این زمین ربطی به فرزندش ندارد .

حکم ارتفاع قیمت مبیع در هنگام فسخ

سؤال ۶۵۵ : شخصی مال غیر رادر سال ۶۴ می فروشد و مالک اصلی در سال ۷۸ پیدا می شود و مطالبه زمین یا قیمت زمین را به نرخ روز همراه با اجاره مدت گذشته می کند آیا خریدار قیمت زمین را از فروشنده به قیمت موقع خرید مطالبه کند یا

به قیمت روز تا متضرر نگردد؟

جواب: در صورت جهل مشتری مستحق همان ثمن و قیمتی است که در برابر ملک داده، ولی اگر در اثر تنزل قیمت پول، خسارتی بر مشتری وارد شده باشد، بایع غاصب باید آن را جبران کند.

خيار عيب

معيوب بودن يا فاسد بودن مبيع

سؤال ۶۵۶: شخصی هندوانه و خربزه می خرد که ظاهرش سالم است، ولی پس از پاره کردن معلوم می شود فاسد است و کرم خورده گی دارد آیا حق فسخ برای مشتری هست؟

جواب: اگر مبيع معيوب درآمده خيار عيب دارد و اگر فاسد بوده اصل معامله باطل است.

سؤال ۶۵۷: شخصی تخم مرغ یا هندوانه ای می خرد و بعد معلوم می شود که از درون فاسد بوده آیا حق فسخ دارد؟ و اگر فسخ کرد مقدار فاسد که مالیت ندارد ملک چه کسی می باشد؟

جواب: معامله باطل است و مقدار فاسد مال بايع است.

فروش کردن چاه منزل

سؤال ۶۵۸: این جانب یک باب منزل را با شخصی معامله نمودم، پس از معامله معلوم شد چاه این منزل فروش نموده و جهت ترمیم آن باید یک چاه جدید حفر نمود. آیا بنده می توانم این معامله را فسخ نمایم؟

جواب: چنانچه منزل معيوب حساب شود عرفاً، خيار فسخ دارد و در صدق معيب بودن مراجعه به اهل خبره و کارشناس شود.

خيار غبن

فسخ معامله غبنه

سؤال ۶۵۹: جنسی را به صورت اقساط به مبلغ یک میلیون تومان فروختم، پس از تحویل گرفتن اولین قسط از قول اهل خبره متوجه شدم که دویست هزار تومان ارزان تر از مبلغ واقعی فروخته ام آیا حق فسخ معامله را دارم؟

جواب: در مفروض سؤال که در معامله يك ميليونی دویست هزار مغبون شده اید می توانید معامله را فسخ نمایید.

ادعای غبن در معامله

سؤال ۶۶۰: منزلی به قیمت یک میلیون و پانصد و چهل هزار تومان به شخصی فروختم. پس از ۹ روز از انجام معامله، متوجه

شدم به قیمت خیلی پایین تر از قیمت روز فروخته ام و به خریدار گفتم مغبونم و معامله باید فسخ شود ، حتی گفتم اگر می خواهی به خبره مراجعه کن و حاضرم ۴۰۰ هزار تومان کمتر از قیمت خبره رضایت بدهم ، پس از مراجعه قرار شد ۳۰۰ هزار تومان دیگر بدهد که این مبلغ را طی یک چک که تاریخ وصولش ۷ ماه بعد بود به من داد ، بعد از ۴۰ روز ادعا دارد مبلغ توافق شده برای من حرام است ، لطفاً بفرمایید آیا گرفتن این مبلغ آخر برای فروشنده شرعاً جایز است ؟ آیا اگر خریدار حاضر به دادن این مبلغ نباشد ، می توانم معامله را فسخ کنم ؟

جواب : در فرض سؤال اگر شما واقعاً در حین فروختن مغبون بودید ، این مبلغ اضافی برایتان حلال است و اما اگر قیمت خانه بعد از فروختن شما گران شده است ، مغبون بودن معنی ندارد و این پول برای شما حرام است و تشخیص این موضوع

به عهده اهل خبره می باشد و باید متوجه باشید که بسیاری از اوقات قیمت معمار با خرید و فروش فعلی فرق می کند .

احکام خرید و فروش

چیزهایی که داخل در معامله است

سؤال ۶۶۱: اینجانب منزلی داشتم در روستا که برق این منزل از موتور روستا روشن می شد ، در بین سال قرار شد که برق سراسری به این روستا بیاورند و اعلام کردند جهت خرید کنتور برق سراسری به بانک پول واریز نمایید ، پول واریز شد و قبل از رسیدن برق منزل را فروختم ، اکنون برق سراسری آمده آیا کنتور به من فروشنده خانه مربوط است یا خریدار ؟

جواب : کنتور و حق انشعاب مربوط به فروشنده است مگر آن که در ضمن عقد معامله خانه ، آن را در بیع خانه داخل کرده باشند .

احکام شرکت

احکام شرکت

دادن مغازه بعنوان شرکت

سؤال ۶۶۲: زید به عمرو مغازه ای می دهد و عمرو در آن سرمایه می گذارد و کار می کند ، زید از مغازه اجاره نمی گیرد ، آیا اگر عمرو هرچه با سرمایه کارکرد با زید در منافع شریک باشند صحیح است ؟

جواب : شرکت صحیح نیست و صاحب مغازه مستحق اجره المثل می باشد و مانعی ندارد که بعداً با هم مصالحه نمایند .

تصرف شریک بدون اذن

سؤال ۶۶۳: در صورتی که مثلاً آسیابی متعلق به ۳ برادر بوده و به جهتی از مشکلات دو برادر ناچار به ترک محل شده اند و کالت هم به برادر کوچکتر نداده اند آیا در غیاب دو برادر ، برادر سومی حق فروش و تصرف در قیمت آن آسیاب را دارد ؟

جواب : در فرض سؤال برادر کوچکتر فقط یک سوم آسیاب را که حق خودش است به طور مشاع می تواند بفروشد ، اما دو سهم دیگر را که حق دو برادر دیگر است شرعاً نمی تواند بفروشد .

سؤال ۶۶۴: چاه آب مشترکی وجود دارد که یکی از دو شریک ، امتیاز برق برای استفاده از چاه را به نام خود گرفته که بدون رضایت شریک دیگر می باشد ،

شریک دیگر حاضر است نصف مخارج امتیاز برق را به شریک صاحب امتیاز بپردازد و باهم از آب چاه توسط موتور استفاده کنند ، اما صاحب امتیاز برق نمی پذیرد ، آیا صاحب امتیاز برق بدون رضایت از شریک خود می تواند از چاه استفاده کند ؟

جواب : در فرض سؤال که چاه و لوله ها مورد شرکت است ، هیچ کدام از

دو شریک بدون رضایت شریک دیگر حق کشیدن آب را ندارد .

سؤال ۶۶۵ : عده ای برای احداث چاه آب آشامیدنی پول داده اند . پس از احداث چاه ، شورای محل آن را به جهاد سازندگی واگذار کرده است در حالی که بعضی از شرکاء راضی به این کار نبوده اند ، وضو و غسل اهالی روستا با آب این چاه چه حکمی دارد ؟

جواب : در فرض سؤال چنانچه حتی یکی از شرکاء اختصاصی احداث چاه ، قبل از افراز و تقسیم و تعیین سهم خود از نظر زمان راضی نباشد ، هیچ کس نمی تواند از آب آن چاه استفاده نماید حتی خود شرکاء دیگر در صورت عدم رضایت بعضی مالکین و شرکاء و چنانچه جمیع شرکاء راضی باشند که مؤمنین استفاده شرب و وضوء و غسل نمایند در این صورت جایز و صحیح است و چنانچه یک نفر از شرکاء راضی نباشد باید او را راضی نمایند .

فروش سهام به شریک

سؤال ۶۶۶ : اینجانب مالک ۵۹ درصد سهام شرکتی هستم . دو سال قبل بوسیله اظهار نامه ای به شریک خود اعلام نمودم قصد فروش سهام خود را دارم به دو شرط یکی چک بانکی تضمینی به حواله کرد اینجانب ، دوم تحویل چک به اینجانب ، و هیچ کدام از این دو شرط توسط

شریک و نه توسط وکیل شریک

تحقق نیافت و تا به حال هیچ وجهی به من پرداخت نکرده ، در ضمن هیچ گونه مبیعه نامه یا قرارداد یا رضایت نامه جهت فروش سهام به ایشان نداده ام ، آیا آن شریک تنها به استناد اظهار نامه

مشروط و مقید که شروط آن محقق نشده شرعاً حق دارد اینجانب را ملزم به انتقال سهام به ملک خود کند و این اظهار نامه را بعنوان ایجاب بیع از طرف اینجانب تلقی نماید؟

جواب: در فرض سؤال صحت معامله شما مشروط بوده به دو شرط و بنابر اظهار شما هیچ کدام از این دو شرط محقق نشده است فلذا حق دارید که آن را قبول نکنید و طرف معامله شما حق الزام و اجبار شما را به قبول معامله ندارد.

فروختن مال شرکت با رضایت طرف

سؤال ۶۶۷: زمین مسکونی را به طور شرکت با یکی از اقوام خریداری کردم دو سال بعد به جهت ورشکستگی با رضایت شریک خود آن را فروختم، اما به سبب عسر و حرج نتوانستم سهم شرکت شریک خود را بدهم که مبلغ یکصد و ده هزار تومان بوده. چند دفعه شریک مراجعه کرد ولی با دیدن وضع مالی من سکوت کرد، ده سال بعد به او اعلام کردم آماده پرداخت طلب شما هستم و با رضایت کامل علاوه بر اصل طلب اضافه ای هم می دهم، اما وی از قبول این مبلغ خود داری و اظهار نمود چون سکه فروخته و زمین را شریکی خریده حالا هم باید بیش از اینها بگیرد. مستدعی است حکم الله را بیان فرمایید؟

جواب: نظر به این که فروش سهم شریک با رضایت وی بوده همان قیمت فروش را شما بدهکار هستید نه اضافه و این که او برای خرید زمین سکه طلا فروخته ربطی به این معامله ندارد و چنانچه شریک شما مطالب بوده و شما کوتاهی کرده اید،

باید خسارت تنزل سهم الشرکه او را جبران کنید .

احکام صلح

شاخه های درخت در خانه همسایه

سؤال ۶۶۸: درخت هایی که شاخه های آن در ملک همسایه واقع است مخصوصاً درخت گردو که ضرر به ملک همسایه می رساند و همچنین ریشه آنها آیا باید محصول آنها را نصف کرد یا تمام محصول به همسایه داده می شود یا باید شاخه آن درخت را قطع کنند؟

جواب: در مفروض مسئله همسایه حق دارد که به صاحب درخت بگوید شاخه هایی که در منزل آمده قطع کند و اگر اجازه از صاحب درخت بگیرند این هم جایز است و چنانچه تصالح کنند به این نحو که همسایه راضی شود به بقاء شاخه های درخت در منزل او و تصرف در میوه های آن یا بعض از میوه ها نیز مانعی ندارد .

مصالحه در قسمتی از چاه

سؤال ۶۶۹: زید و عمرو در حفر چاهی منازعه دارند که ۹ قسمت از زید است و یک قسمت از عمرو ، عمرو قسمت خود را به ۳ تقسیم کرد و گفت ۱۶ ساعت و تمام حقوق را دادم به زید و مصالحه کردم به ۵۰ تومان . آیا این مصالحه و تمام حقوق شامل قسمت سوم که ۸ ساعت دیگر باشد میشود؟ بدیهی است که یک قسمت عمرو ۲۴ ساعت بوده است؟

جواب: مصالحه مذکوره شامل قسم سوم که ۸ ساعت باشد نمی شود .

احکام اجاره

حکم سرقفلی در صورت فسخ اجاره

سؤال ۶۷۰: اگر مغازه ای اجاره داده شود و مالک در ابتدا مبلغی برای تقدم در اجاره به عنوان سرقفلی از مستأجر دریافت کند در صورتی که بعداً مستأجر از دادن اجاره به مالک امتناع ورزد ، در حالی که در اجاره نامه بین آنها مستأجر قبول کرده و امضا کرده که در صورت پرداخت نکردن اجاره مالک حق فسخ اجاره و تخلیه عین مستاجر را خواهد داشت .

۱ آیا این تخلف مستاجر از شرط ضمن العقد باعث فسخ اجاره و تخلیه عین مستاجر خواهد شد؟ ۲ آیا در صورت فسخ اجاره و تخلیه ، مبلغ پرداخت شده وی برای تقدم در اجاره (سرقفلی) به جهت این تخلف اسقاط می گردد؟

جواب: ۱ در مفروض سؤال مالک حق دارد اجاره را فسخ کند . ۲ چنانچه قرار بر این بوده که هر که سرقفلی را داد حقی پیدا می کند کما هو المتعارف که اگر تخلیه نمود چه به فسخ و چه به انتهای مدت اجاره و عدم

تجدید آن ، علی کلا التقدیرین باید سرقفلی را به او بدهند و مستحق سرقفلی می باشد ، در اینصورت مالک مغازه مستحق سرقفلی نیست .

اضافه کردن اجاره در صورت تمدید مدت

سؤال ۶۷۱: اینجانب یک باب مغازه را به دو نفر اجاره دادم به مدت یکسال ، و ضمناً قرار شد که اگر سر سال مغازه را تخلیه نکنند ، هر برج مبلغ معینی را به اجاره اضافه و به موجر بپردازند ، آیا آن اضافه بهای اجاره به من می رسد یا خیر ؟

جواب : بلی در فرض مسئله اگر مستاجرین در رأس مدت اجاره تخلیه نکنند باید در هر برج مبلغ تعیین شده در ضمن عقد لازم قبلی را به شما بپردازند .

اجرت بر خواندن قرآن

سؤال ۶۷۲: شخصی کار خود را خواندن قرآن بر سر قبور مردگان قرار داده است . آیا این عمل حرمت دارد یا کراهت ؟

جواب : در صورتی که تکدی حساب نشود ، نه حرمت دارد نه کراهت .

اجرت گرفتن بر خوانندگی و مطربی

سؤال ۶۷۳: اگر شغل کسی مطربی باشد ، درآمد حاصله از خوانندگی یا مطربی وی که شامل (زدن کلیه آلات موسیقی از قبیل نی ، تار و ضرب) می شود چه حکمی دارد ؟ آیا درآمد حاصل حلال است یا حرام ؟

جواب : حرام است .

احکام مضاربه

عقد مضاربه

سؤال ۶۷۴: آیا مضاربه از عقود لازمه است یا از عقود جایزه ، که بتواند بعد از عقد آن را فسخ نماید ؟

جواب : مضاربه از عقود جایزه است .

سؤال ۶۷۵: سودی که شرکتهای خصوصی می دهند چه حکمی دارد ؟

جواب : در صورتی که به عنوان مضاربه با شرکت یا غیر آن از قرار دادهای شرعی باشد و شرایط مراعات شود اشکال ندارد .

مخارج عامل

سؤال ۶۷۶: آیا جایز است عامل مخارج خود را در حضر و سفر از مال المضاربه صرف نماید ؟

جواب : عامل در سفر کرایه ماشین و امثال آن را می تواند از مجموع منافع حاصله مصرف نماید در صورتیکه سفر برای مضاربه باشد ، و اما مخارجی که جهت خوراک و پوشاک و امثال آن است را باید از مال خاص خودش خرج نماید ، و چنانچه از منافع حاصله خرج کرده باشد باید حین تقسیم منافع از سهم خودش حساب کند .

سود و زیان در مضاربه

سؤال ۶۷۷ : اگر شخصی پولی را نزد کسی به عنوان مضاربه بگذارد و مقرر کند که مثلاً ماهی هر ۱۰۰ هزار تومان ۳ هزار تومان به عنوان سود دریافت کند و قرار بگذارند که ضرر هم از طرف عامل بخشیده شود حکم این سود چگونه است ؟ آیا حرام است یا نه ؟

جواب : سود مضاربه باید بطور مشاع بین صاحب مال و عامل تعیین شود مثل نصف یا ربع و غیره ، نه بطور مقید معین مثلاً سه درصد اصل مال و امثال آن ، و اما ضرر و خسران شرعاً به عهده صاحب مال است ، حتی اگر در ضمن عقد شرط کند که ضرر و خسران به عهده عامل باشد اصل مضاربه باطل می شود ولی چنانچه عامل تعهد نماید که ضرر و خسران را از کیسه خودش تدارک و جبران نماید مانعی ندارد .

سؤال ۶۷۸ : مبلغ نه میلیون تومان وجه نقد از شخصی به عنوان قرض الحسنه و مضاربه مشارکتی دریافت نموده تا ماهیانه به صورت تضمینی ۰.۴٪ سود مشارکت آن را به طور علی الحساب

به حساب وی واریز کنم ، این توافقنامه به مدت یکسال منعقد شده و مورد رضایت طرفین است ، آیا این معامله مباح است یا ربوی ؟

جواب : قرارداد باید تحت عنوان مضاربه تنظیم شود نه تحت عنوان قرض الحسنه و باید منافع و سود مضاربه را بطور مشاع تعیین نمایند مثل نصف یا دو سوم نه بطور مبلغ معین در هر ماه ، ولی بعد از قرار داد مضاربه بطور صحیح شما می توانید ماهانه علی الحساب مبلغی بابت سهم سود مشاع به شخص مذکور بدهید ، و در آخر مدت قرار داد کم یا زیادی سهم سود مشاع ایشان را تصفیه کنید و یا باهم مصالحه نمایید .

تعیین مبلغ معین برای عامل

سؤال ۶۷۹ : شخصی عامل مضاربه شده که با سرمایه غیر تجارت کند و می خواهد مبلغ معینی را از سود بگیرد مثلا صد هزار تومان ، آیا راه شرعی برای این جهت پیدا می شود یا خیر ؟

جواب : ابتدا باید حصه معینی از سود را برای عامل در نظر بگیرند ولی در عقد لازم دیگری یا در خود عقد مضاربه عامل شرط می کند که اگر حصه سود عامل از صد هزار تومان کمتر شد ، مالک سرمایه از خودش آنرا اتمام کند ، و مالک هم شرط کند که اگر حصه عامل از صد هزار بیشتر شد ، زیادی را به مالک ببخشد .

مصالحه در سود مضاربه

سؤال ۶۸۰ : شخصی سرمایه ای را در اختیار کسی می گذارد برای تجارت و عامل با صاحب سرمایه قرار می گذارند که یک پنجم منفعت را به صاحب سرمایه بدهد ، عامل برای سهولت محاسبه با صاحب سرمایه تقاضا دارد که حق خود را به مبلغ معین مصالحه کند ، آیا معامله صحیح است یا نه ؟

جواب : مضاربه با تعیین نسبت معینه صحیح است و بعد از حصول منفعت به هر مقدار که با هم مصالحه نمایند مانعی ندارد .

سؤال ۶۸۱ : شخصی به تاجری میگوید من مبلغی دارم که نمی توانم با آن کسب نمایم ، و چون به شما اطمینان دارم آن مبلغ را به شما می دهم ، تا با آن کسب و کار نمائید و مشخص کنید حداقل سود و حداکثر آن ماهیانه چقدر است ؟ تاجر

سود را مشخص می کند و شخص می پذیرد ، آیا این عمل شرعی است یا خیر ؟

جواب

: سود مضاربه باید به نحو چند درصد حاصله از مال المضاربه مشخص شود ، مثل ۵۰ یا ۴۰ یا ۳۰ درصد از کل سود حاصله ، ولی اگر ماهیانه مبلغی را بطور علی الحساب به صاحب پول بدهد و کم و زیادی سهم او را بعداً حساب کنند و یا بعداً به همان مبلغ که قبلاً پرداخت نموده سهم او را مصالحه نمایند مانعی ندارد .

تخلف از قرارداد

سؤال ۶۸۲: شخصی مبلغ معینی را به عنوان مضاربه دریافت می کند ، با تعیین مقدار مشخصی از سود که از درآمد به صاحب پول بدهد ، ولی عامل با آن مبلغ جنس دیگری می خرد یا به مصرف زندگی خود می رساند ، در این صورت آیا عقد مضاربه باطل است یا نسبت به خرید جنس دیگر (غیر مورد مذاکره) صحیح نخواهد بود ؟

جواب : در مفروض سؤال چنانچه عامل جنسهای غیر مورد مذاکره را به طور ذمه ای خریده باشد ولو اینکه بعد از معامله ثمن آنرا از همان پول دریافتی داده باشد ، عمل حرام انجام داده است ، ولی معامله صحیح و نفع و ضرر آن به خود او مربوط می شود ، فقط اصل مبلغ دریافتی را ضامن است ، و در صورتی که معامله شخصی باشد یعنی به عین آن مال چیزی خریده باشد ، معامله فضولی و نفع و ضرر آن مربوط به خود صاحب مال است .

سؤال ۶۸۳: در فرض بطلان مضاربه یا فرض مصرف شدن مال المضاربه در لوازم شخصی عامل که مال در ذمه عامل مستقر می شود ، آیا حکم قرض الحسنه

را پیدا می کند که مالک نمی تواند سود مقرر را بگیرد؟ و آیا راهی هست که مالک سود مقرر را بگیرد؟

جواب: در صورتی که مال المضاربه را در لوازم زندگی شخصی خود مصرف کرده است مرتکب کار حرام شده و ضامن اصل مال المضاربه می باشد، اگر بازگشت آن به معامله فضولی نشود.

سؤال ۶۸۴: شخصی پولی به کسی به عنوان مضاربه داده که از سود پول علی الحساب ماهانه مبلغی بپردازد، پس از چند سالی آن شخص می گوید که من با این پول کار نکرده ام. ولی ماهانه را مرتب پرداخته است، آیا اگر بگوید این مبلغی که پرداختم به شما بخشیدم، مسئولیتی متوجه طرفین نیست؟ اگر بگوید این مبلغ بابت اصل پول بوده آیا پذیرفته است، یا صاحب مال می تواند اصل سرمایه را مطالبه و پول طرف را ماهانه بپردازد؟

جواب: در مفروض سؤال اگر بگوید پول را بخشیده ام مسئولیتی به هیچ یک از طرفین متوجه نمی شود، ولی اگر بگوید این مبلغ را از اصل پول داده ام در این صورت چنانچه صاحب پول یقین و یا ظن قوی دارد که عامل از پول استفاده نکرده است نمی تواند او را ملزم نماید بر اینکه مبلغ پرداختی را از اصل پول حساب نماید، و اما اگر در نظر او عامل متهم باشد می تواند او را نزد حاکم شرع قسم بدهد بر ادعای خودش، و اما اینکه صاحب مال بتواند پول پرداختی ماهانه از طرف عامل را ماهانه پرداخت نماید و اصل

سرمایه را یکجا از او بگیرد موقوف است به رضایت طرفین .

سؤال ۶۸۵: در فرض تخلف از قرارداد مضاربه و مستقر شدن مال القراض در ذمه عامل ، آیا می شود حاکم شرع دستور بدهد که عامل مبلغ سود تعیین شده را به عنوان تعزیر تخلف از شرط و ارتکاب کار حرام به مالک بپردازد ؟

جواب: در فرض سؤال حاکم شرع میتواند طبق نظریه خود عامل را که مرتکب کار حرام شده است تعزیر نماید ، ولی نه اینکه از او سود بگیرد برای صاحب مال به عنوان تعزیر .

سؤال ۶۸۶: آیا حکم تخلف از قرارداد مضاربه نسبت به اموال شخصی یا اموال بانکها که معمولاً دولتی است فرق می کند یا نه ؟

جواب: احکام تخلف از قرارداد مضاربه از نظر مورد سؤال فرقی نمی کند که صاحب مال المضاربه فرد شخصی باشد یا مؤسسه و یا بانک .

اختلاف عامل و مالک

سؤال ۶۸۷: هر گاه مالک و عامل در مقدار رأس المال و یا در مقدار ربح حاصل از تجارت اختلاف نمایند قول کدام یک مقدم است ؟

جواب: راجع به ربح حاصله قول عامل مقدم است و اما راجع به مقدار رأس المال اگر مالک مدرکی قابل قبول نداشته باشد عامل باید نسبت به مقدار اختلافی قسم بخورد .

۲۲۲

احکام حجر

اسباب حجر

اعسار

معنی مُعسر:

سؤال ۶۸۸: به نظر جناب عالی معسر به چه کسی گفته می شود ؟ آیا به صرف نداشتن مصرف سال به کسی معسر گفته می شود یا این که باید امکان تحصیل مال نیز نداشته باشد تا به او معسر اطلاق شود ؟

جواب: معسر کسی است که اموال موجودی او به بدهی های حال او کافی نباشد و چنانچه قادر به تحصیل مال باشد بر او واجب است که تحصیل نموده و اداء دیون بنماید .

مقصود از عنوان اعسار

سؤال ۶۸۹: آیا اعسار یک عنوان کلی قابل انطباق بر مجموعه فقه است یا فقط حاکم بر امورات مالی و محدود به مسائل مالی است؟

جواب: شخص محجور شرعاً از تصرف در مال خود فقط ممنوع است.

اشتراک معسر و مفلس در حکم

سؤال ۶۹۰: آیا معسر و مفلس دارای یک حکم اند؟ آیا جمیع تصرفات معسر حین الاعسار حتی در مستثنیات دین نافذ و صحیح است؟ در این مورد بین قبل و بعد حکم حاکم به اعسار فرقی هست یا خیر؟

جواب: احکام معسر و مفلس یکی است و منع از تصرفات شرعاً بعد از حکم حاکم شرع است.

راه ثبوت اعسار

سؤال ۶۹۱: راه های ثبوت اعسار را چه می دانید؟ آیا راه تشخیص منحصر به طریق بینه و قسم است یا از استظهار و کشف و علم و امثال آن نیز در ثبوت آن می توان استفاده نمود؟

جواب: چنانچه بر اثر استظهار و کشف برای حاکم (مجتهد جامع الشرائط) علم به اعسار حاصل شود می تواند حکم به اعسار نماید.

سؤال ۶۹۲: با توجه به این که احکام ظاهریه در شبهات موضوعیه احتیاج به فحص و کشف ندارد در ثبوت اعسار اشخاص فحص و تحقیق مبنای شرعی دارد یا خیر؟ و آیا در این مورد نیز فقط باید از قاعده «البینه للمدعی و الیمین علی من انکر» باید استفاده نمود یا راه های دیگری از قبیل علم قاضی، استظهار از حال معسر و تحقیق از افراد و توجه به مستندات و ادله ارائه شده نیز طرق شرعی هستند؟

جواب: استظهار از حال معسر و تحقیق از افراد و مستندات و ادله مقبوله چنانچه سبب علم قاضی (مجتهد جامع الشرائط) شود، می تواند به آنها حکم به اعسار نموده و اعسار ثابت می شود.

شرایط صدور حکم اعسار

سؤال ۶۹۳: آیا برای صدور حکم اعسار شرایطی از قبیل:

۱ ثبوت دین نزد حاکم.

۲ عدم کفاف دارایی مدیون جهت اداء دین.

۳ حال بودن دین .

۴ درخواست غرماء مبنی بر صدور حکم حجر مدیون را شرط می دانید یا خیر؟

جواب : امور چهار گانه مذکوره برای حکم به حجر لازم است علی الاظهر .

وظیفه و محدوده عمل قاضی نسبت به معسر

سؤال ۶۹۴ : زید طی درخواستی از دادگاه تقاضای گرفتن طلب خود از عمرو نموده و آقای عمرو با مراجعه به دادگاه ادعای اعسار نموده

۱ آیا دادگاه می تواند عمرو را حبس نماید؟ چه مدت؟ و آیا این حبس تعزیری است؟

۲ اگر اعسار عمرو بر حاکم ثابت شد، تکلیف دادگاه نسبت به مطالبات زید چیست؟ و نسبت به تقاضای زید چگونه باید عمل نماید؟

۳ محدوده تحقیق دادگاه در اصل دعوی اعسار چه قدر است؟ آیا صرفاً دارایی و عدم دارایی عمرو را بررسی می کند؟ یا این که حق فحوص در نحوه صرف اموال و غیره را نیز دارد؟

جواب : در فرض سؤال عمرو که مدعی است باید ادعای خودش را با مدرک قابل قبول ثابت نماید، که در صورت ثبوت اعسار حکم به حجر او می شود، ولی اگر نتواند ثابت کند، حاکم شرع تحقیق و تفحص از دارایی و نحوه صرف و سائر موارد او را نموده و به نتیجه فحوص عمل نماید و حکم به تحجیر او کند و اگر وضعیت او مشکوک بود حاکم می تواند او را حبس نماید تا حال او معلوم

شود و این حبس تعزیر نمی باشد .

تصرفات معسر قبل از صدور حکم

سؤال ۶۹۵: شخص معسری معامله هبه و صلح معوض و غیر معوض را قبل از صدور حکم اعسار انجام داده و مشخص نیست که به قصد فرار از پرداخت دین بوده یا قصد تبرع و خیرخواهانه و بیع حقیقی و غیره داشته که نهایتاً این معاملات در حال حاضر اضرار طلبکاران را به دنبال داشته است ، حکم آن معاملات از نظر نفوذ و عدم نفوذ و صحت و عدم صحت چگونه است ؟

جواب: تصرفات و معامله های معسر قبل از صدور حکم نافذ و صحیح است .

تصرفات معسر

سؤال ۶۹۶: آیا حجر معسر مطلق است یا محدود به تصرفات مالی است ؟ و آیا سایر اقدامات غیر مالی معسر مثل ازدواج ، قبول هدایا ، استیفای قصاص ، و عفو آن و . . . نافذ است ؟ و آیا حاکم می تواند اضافه بر حجر مالی او را از جمیع تصرفات منع نماید ؟

جواب: محجور اگر کارهایی انجام دهد که تصرف مالی محسوب نمی شود و یا کاری انجام دهد که در آن عمل ، سود و منفعت دارد مثل قبول هدایا و امثال آن ، اشکال ندارد و صحیح است ، ولی اگر ازدواج او سبب تصرف در اموال شود ، از ازدواج ممنوع است و نسبت به عفو از قصاص چنانچه در مقابل دیه مالی اخذ نماید اشکال ندارد و لیکن عفو مجانی مشکل است .

معاملات معسر

سؤال ۶۹۷: آیا معاملات معسر در حکم احتیال (کلاه برداری) است ؟ و آیا می توان بر آن آثار حقوقی اعم از این که مال به مالکیت محتال در نیاید و منافع مدت تصرف را ضامن باشد و در معامله با اموال محتله حکم معامله با مال غیرا داشته باشد ، مترتب کرد ؟

جواب: چنانچه حاکم شرع حکم به تحجیر معسر بنماید ، او از تصرف در اموال خودش ممنوع خواهد شد و تصرفات او از قبیل بیع و هبه و اجاره و غیره محکوم به بطلان است و نقل و انتقال شرعاً صورت نمی گیرد و اموالی را که از این معاملات به دست آورده ضامن است و بایستی به صاحبشان رد نماید .

اولیاء

ولایت حاکم شرع

سؤال ۶۹۸: بعد از فوت پدر اموال صغیر نزد چه کسی گذاشته می شود ؟

جواب : هر کس که حاکم شرع صلاح بداند .

ولایت پدر و جد و وصی آنها و ولایت حاکم شرع

سؤال ۶۹۹: در مورد صغار و مجانین که مورد ضرب و جرح یا توهین قرار گرفته باشند بفرمایید : الف) آیا اولیاء آنان با رعایت غبطه مولی علیه حق گذشت دارند یا خیر ؟ ب) ملاک در رعایت غبطه مولی چیست ؟ آیا صرف عدم الضرر کافی است یا باید نفع صغیر لحاظ گردد ؟

جواب : پدر و جد پدری طفل و نیز وصی پدر و وصی جد پدری می توانند مال طفل را بفروشند ، مجتهد عادل هم می تواند مال دیوانه یا طفل یتیم یا مال کسی را که غایب است بفروشد ، لکن باید جد و وصی و حاکم شرع ملاحظه صرفه و غبطه را بنمایند ، و اما پدر پس هر چند که کفایت عدم ضرر بعید نیست ، و لکن احتیاط به مراعات غبطه و مصلحت ترک نشود ، و اما نسبت به

بخشش

و گذشت از اموال و یا حقوق صغیر ، غبطه و مصلحت حتماً لازم است

مطلقاً .

ولایت پدر

معاملات پدر در اموال فرزند صغیر

سؤال ۷۰۰: پدری ملکی را ولایتاً برای دو دختر صغیر خود خریداری می کند ، چندی بعد ملک را ولایتاً می فروشد ، آیا این دو دختر پس از رشید شدن می توانند نسبت به این معامله فروش پدر خود معترض شوند و ابطال معامله و اسناد رسمی انتقال را درخواست نمایند ؟

جواب : در صورتی که پدر ملاحظه مصلحت دو دختر را در خرید و فروش کرده حق اعتراض ندارند و در صورتی که پدر ادعا می کند که مصلحت

را ملاحظه کرده و دختران انکار می کنند قول پدر مقدم است ولی باید قسم بخورد .

پدر و مادر غیر مسلمان

سؤال ۷۰۱: حد احترام به پدر و مادر غیر مسلمان را بیان دارید ؟ یا به عبارتی : وظیفه فرزند در مقابل پدر و مادر غیر مسلمان به چه نحو است ؟ و اطاعت از آنها تا چه حد است ؟

جواب : رفتار و کردار و گفتار فرزند مسلمان در مقابل پدر و مادر

غیر مسلمان باید طوری باشد که در انظار عرف و عقلاء برای آنان هتک حرمت و تحقیر محسوب نشود و اطاعت از آنان در غیر از واجبات و محرمات

از نظر شرع مقدس اسلام مانعی ندارد، بلکه اطاعت و نیکی به آنها بسیار ترغیب شده.

ولایت عمو حضانت مادر

سؤال ۷۰۲: آیا بعد از فوت پدر وجد عموحق تربیت اولاد و تصرف در اموالشان را دارد؟

جواب: هر که را که حاکم شرع صلاح دید قیم قرار می دهد و حق الحضانة برای مادر است.

سؤال ۷۰۳: احیاناً اگر بعد از فوت پدر، مادر شوهر نماید آیا تربیت بچه ها به عموی آنها واگذار می شود؟

جواب: چون که پدر موجود نیست حضانت حق مادر است.

ولایت قیم

قیم شدن زن

سؤال ۷۰۴: با توجه به این که در شرع و قانون (ماده ۱۲۳۳ قانون مدنی) قیم شدن زن منوط به اجازه شوهر است، اگر شوهر و برادر شوهر زنی محجور باشند آیا ممکن است که آن زن را به عنوان قیمه شوهر و برادر شوهر انتخاب و انتصاب کرد؟

جواب: در صورتی که شوهر و برادر شوهر محجور شد، حاکم شرع یا شخصاً یا به واسطه وکیل، در امور مالی او تصرف می کند و مانعی ندارد زن او را به عنوان وکیل خود معرفی کند که در امور مالی او یا برادرش از طرف حاکم شرع تصرف کند در صورت لزوم، البته اطلاق قیم در این حال مسامحه است.

بلوغ

سن بلوغ پسران

سؤال ۷۰۵: آیا پسرها هنگامی که به سن ۱۵ سالگی برسند نماز و روزه بر آنها واجب می شود؟ بعضی ها که به این سن می رسند و امور دین را درک نمی کنند چه حکمی دارند؟

جواب: اگر علامات بلوغ که ۱۵ سال و احتلام و غیره است در او دیده شد نماز و روزه بر او واجب می شود و باید احکام آن را یاد بگیرد.

سن بلوغ دختران

سؤال ۷۰۶: با توجه به این که حیض و قاعدگی و موی زهار از نشانه های خارجی بلوغ شمرده شده است و فقهای بزرگ به

آن فتوا داده اند و موی زهار در دختران نشانه بلوغ شمرده نشده و ادله ، اختصاص به پسران دارد ، نظر حضرت عالی در سن بلوغ دختران چیست ؟

جواب : بلوغ دختران به ۹ سالگی ثابت می شود و حیض و حمل ، کاشف از سبق بلوغ است زیرا در این زمان غالباً متأخر است از علامت اول ، و اما اشعار و انبات پس مخصوص پسران است اگر چه فقها بین پسر و دختر فرق نگذاشته اند ، ولی ادله مخصوص پسران است و ممکن است در دختران نیز علامت باشد ، لکن سکوت شارع از آن به جهت آن است که انبات در دختران غالباً متأخر از ۹ سالگی است که علامت بلوغ می باشد . عجالئاً همین مقدار کافی است هر چند که بعد از تأمل ممکن است که ان قلت و قلت هایی ظاهر شود که مجال ذکر آنها نیست .

یکسان بودن تکالیف در بالغ

سؤال ۷۰۷: آیا بین بلوغ عقلی و بلوغ دینی و بلوغ جنسی فرقی قائلید ؟

به تعبیر دیگر : به نظر جناب عالی برای همه تکالیف ، سن واحدی

(۹ سالگی در دختران) جعل و تشریح شده یا اینکه هر تکلیفی سنی را اقتضا می کند ؟

جواب : همه تکالیف یکسان است ۹ سالگی علامت بلوغ است ، لکن ممکن است بعضی احکام ثابت نشود به خاطر نبودن عقل یا رشد .

سؤال ۷۰۸: آیا بین سن انجام فرایض دینی از قبیل نماز

با احکام امضایی و معاملاتی فرقی قائل هستید یا هر دو را در نه سالگی می دانید؟

جواب: نظر ما همان ۹ سالگی است و اما روایات ۱۰ سالگی شاید مراد داخل شدن در ۱۰ سالگی باشد و منافات با روایات دیگر ندارد و اما موثقه عمار سابطی چون معارض است با اخبار ۹ سالگی و آنها مشهورند، لذا مقدم می شوند بر موثقه، مضافاً ممکن است مفهوم نداشته باشد و فقط اثبات می کند وجوب صلاه را در سیزده سالگی و منافات ندارد که قبل از آن وجوب ثابت شده باشد، گرچه خالی از تأمل نیست یا حمل کنیم بر کسی که قبل از ۱۳ سالگی عقل نداشته باشد یعنی از متعارف کمتر باشد، و فرقی بین انجام فرایض دینی و احکام وضعیه نیست و تمام آنها در ۹ سالگی ثابت می شود و در روایت حمزه بن حمران تصریح شده، آری اگر رشیده نباشد معاملات او احتیاج به اذن ولی دارد از جهت نبودن شرط دیگری و آن رشد است.

علائم تبعدی و طبیعی بلوغ

سؤال ۷۰۹: با توجه به آیات و روایات باب بلوغ آیا روایات ۹ سال موضوعیت دارد؟ ثانیاً: آیا ۹ سالگی را در بلوغ اماره تبعدی می دانید یا خیر؟ ثالثاً: با توجه به تعارض روایات ۹ سالگی با روایت ۱۰ سال و ۱۳ سال، خصوصاً با موثقه عمار سابطی (وسائل الشیعه جلد ۱ ۳۲ باب ۴ حدیث ۱۲) و با توجه به عدم تطابق آنها با واقعیات خارجی (حیض نشدن دختر در ۹ سالگی

(نظر مبارک در باب بلوغ دختران چیست ؟

جواب : ۹ سالگی علامت تعبدی بلوغ است ، البته شارع آن را علامت قرار داده به خاطر این که از این سال به بعد دختر حیض می بیند ، یعنی بلوغ طبیعی او در این سن ممکن است حاصل شود ، مخصوصا در مناطق گرمسیر ولذا در حدیث ۱۳ همین باب ، روایت عبدالله بن سنان می فرماید : و اذا بلغت الجاریه تسع سنین فکذلک و ذلک انها تحیض لتسع سنین .

سؤال ۷۱۰ : به نظر حضرت عالی دختران در چه سنی به بلوغ می رسند ؟ و آیا نه سال تمام موضوعیت دارد یا مثل مرحوم صاحب جواهر (در جلد ۲۶) آن را اماره برای بلوغ طبیعی می دانید ، چنانچه از نظر مرحوم شیخ طوسی و قاضی ابن براج ، محقق حلی ، علامه حلی و شهید اول نیز این مسئله استفاده می شود . خلاصه این که آیا بلوغ یک مسئله تعبدی و فقهی است یا این که یک موضوع خارجی است و علائم و امارات بیان شده از طرف شارع مقدس از قبیل سن ، احتلام ، حیض و ... موضوعیت ندارد ؟

جواب : از روایات به دست می آید که بلوغ یک امر طبیعی است ولی شارع برای آن علاماتی قرار داده که بعضی تعبدی و بعضی طبیعی است ، زیرا در

روایت حمزه بن حمران حدیث ۲ باب ۱۱ جامع احادیث الشیعه ج ۱ می فرماید : « اذا خرج عن الیتم و ادرک ، قلت فلذلک حد یعرف به ، فقال : اذا احتلم » ،

یا در روایت خصال از عبدالله بن سنان از ابی عبدالله (علیه السلام) حدیث ۷ می فرماید: «... قال: حتی اشد. قال: و ما اشدہ ؟ قال: الاحتلام»، و همچنان در روایت حلبی حدیث ۸ قال: «سئل ابی و انا حاضر عن قول الله عزوجل: حتی اذا بلغ اشدہ، قال: الاحتلام»، از این روایات ممکن است و بعضی استفاده نموده اند که ملاک ادراک و بلوغ اشد است، و احتلام و امثال ذلک علامت آن است لکن در دختران ۹ سالگی و در پسران ۱۵ سالگی علامت تعبدی است، یعنی بلوغ به آن حاصل می شود، اگر چه نشانه های بلوغ طبیعی در آنها نباشد.

احکام قرض

فروختن چک مدت دار

سؤال ۷۱۱: شخصی چک مدت دار را برای فروش می آورد و خریدار آن را به مبلغی کمتر از آنچه در چک نوشته شده می خرد، آیا این کار شرعاً جایز است؟

جواب: اگر چک مذکور واقعاً در مقابل طلب حقیقی در دست آورنده و فروشنده باشد، فروش چنین چک مدت داری در مقابل طلب به کمتر از مبلغ متن چک به پول نقد مانعی ندارد و الاً جایز نیست.

تصرف طلبکار در مال بدهکار

سؤال ۷۱۲: در عقد اجاره و توافق طرفین (موجر و مستأجر) در همان ابتداء عقد، مبلغی وجه نقد تحت عنوان سرقفلی از طرف مستأجر به موجر پرداخت می شود و طرفین شرط می کنند که مستأجر در عین مستأجره کار و کسب کند و موجر حق اخراج او را نداشته باشد و نیز مستأجر مبلغی را ماهیانه یا سالیانه پرداخت کند، حال اگر مستأجر مقروض شد و طلبکار شخص ثالثی غیر از موجر باشد آیا طلبکار می تواند بدون رضایت موجر یا مستأجر برای نقد کردن حق خود از حق سرقفلی به نفع خود استفاده کند یا بهر شکلی آن را به مالکیت تصرف خود در آورد؟

جواب: طلبکار بدون رضایت مدیون نمی تواند از سرقفلی و یا در عین مستأجره تصرف کند، گرچه دین او حال باشد و مدیون امتناع کند، بلکه باید به حاکم شرع مراجعه نماید.

تأخیر زیاد در پرداخت دین

سؤال ۷۱۳: شخصی مقروض بوده بعد از ۲۰ سال اگر بخواهد قرض خود را بپردازد آیا عین پول قرض گرفته شده را باید اداء کند یا معادل و هم ارزش این پول در بیست سال پیش را باید امروز بپردازد؟ زیرا پول در ۲۰ سال قبل معادل یک ماشین سواری بود و اکنون تنزل بسیار کرده است؟

جواب: اقوی آن است که همان مبلغ پولی را که قرض کرده ادا کند و احوط آن است که مصالحه نمایند.

سؤال ۷۱۴: اگر مقروض در ادای دین در مدت ۲۰ سال کوتاهی کرده باشد، با توجه به بی ارزش شدن پول تکلیف طلبکار چیست؟

: در صورتی که طلبکار مطالب بوده و بدهکار می توانسته ادا کند و کوتاهی کرده و متعمداً نداده و سبب شده که طلبکار متضرر شود، باید بدهکار تدارک ضرر را بنماید و طلبکار را راضی نماید حسب المظنون و مصالحه نمایند علی الاحوط .

ورشکستگی

سؤال ۷۱۵: ما دو نفریم که ورشکست شده ایم و تمام اموال منقول و غیر منقول خود را از قبیل مغازه و اجناس و اثاثیه و منزل و چیزهای دیگر طی دادخواستی تحویل دادگستری داده ایم تا به طور عادلانه بین طلب کاران تقسیم شود، با توجه به این که هیچ گونه بودجه دیگری نداریم آیا مدیون طلبکاران هستیم؟ و آیا طلبکاران می توانند از نظر شرعی ادعا نمایند؟

جواب: چنانچه موقع تحویل اموال، طلبکارها بقیه طلبشان را بخشیده باشند، دیگر حق ادعا ندارند و الا طلبکار هستند، به این معنی که شما بدهکار هستید ولی حق مطالبه را تا وقتی که ندارید، ندارند.

مفقود شدن طلبکار

سؤال ۷۱۶: مبلغ یکصد هزار تومان به یک نفر یهودی مقروض هستم و تقریباً چند سال است که مرد یهودی مفقود الاثر است و نمی دانم مرده است یا زنده می باشد تکلیف من چیست؟ آیا می شود این مبلغ را برای ساختن حسینیه صرف کرد؟

جواب: اگر به اندازه کافی فحوص کرده اید و در نتیجه از پیدا شدن خود او یا ورثه او جداً مأیوس شده اید در این صورت پول مذکور حکم مجهول المالک را دارد فلذا می توانید آن را به قصد صاحبش به فقیر بدهید و بعد فقیر آن را برای ساختمان حسینیه و امثال آن مصرف نماید، یا خودش مستقلاً یا به وسیله شما.

ربا

موارد جواز اخذ ربا

سؤال ۷۱۷: در مورد مسئله شماره ۲۰۸۷ توضیح المسائل در باب معاملات حرام عنوان فرموده اید در چند مورد ربا گرفتن اشکال ندارد. لطف کرده بیشتر توضیح دهید؟ چرا که اگر اصل ربا حرام و مسئله در باب معاملات حرام ذکر شده باشد، چطور می شود در مواردی حلال باشد؟

جواب: جعل احکام و حکمت آن در دست شارع مقدس اسلام است و عقول بشر آن را درک نمی کند غالباً و با این که ربا از معصیت های کبیره شمرده شده است مع ذلك چند مورد از حکم ربا استثناء شده است، مثل ربا بین زوج و زوجه و بین پدر و فرزند و امثال آن، که در مسئله ۲۰۸۷ بیان شده است.

ربا بین پدر و فرزند

سؤال ۷۱۸: مبلغ پانصد هزار تومان به پسر من که دارای عیال و فرزند می باشد

به عنوان قرض الحسنه داده ام که خانه رهن کند و در عوض ایشان مبلغ ده

هزار تومان به عنوان کمک خرج به اینجانب می دهد آیا از نظر شرعی اشکال دارد ؟

جواب : شرعاً بین پدر و فرزند ربا نیست ، فلذا مبلغ ده هزار تومان که

در هر ماه از پسران در مقابل پانصد هزار تومان قرض الحسنه می گیرید

جایز است .

راه تخلص از ربا

سؤال ۷۱۹: راه تخلص از ربا چیست ؟

جواب : برای خلاصی از مشکل قرض ربوی می تواند جنس را نقداً بفروشد

و بدون این که شرط کند نسیه از طرف به مقدار بیشتری بخرد ، مثلاً کتاب

را صد تومان نقد بفروشد و بدون این که شرط کند خریدار به او بار دیگر

بفروشد به صد و ده تومان ، در نتیجه صد تومان گرفته و صد و ده تومان مقروض شده ولی باید برای این که در گناه دادن یا

گرفتن ربا نیافتند واقعاً قصد خرید

و فروش کنند .

سرپیچی از دادن بهره

سؤال ۷۲۰: کسی که پول قرض کرده و صاحب پول شرط گرفتن بهره کرده باشد آیا بعد از این که پول را گرفت می تواند

پول بهره را ندهد و از آن سرپیچی کند ؟

جواب : اگر یقین کند که بهره به صورت ربا و غیر شرعی بوده می تواند ندهد ، اما اگر بهره تحت عنوان مضاربه و امثال آن

از عقود شرعیه صحیحه باشد ، جایز نیست ندهد . لازم به ذکر است که : ربا دادن مثل ربا گرفتن حرام است و کسی که قرض

ربایی گرفته ، مالک آن پول نمی شود و نمی تواند در آن تصرف کند ، ولی چنانچه طوری باشد که اگر قرارداد ربا را هم

نگذاشته بودند صاحب پول راضی بود که گیرنده قرض در آن پول تصرف کند در این حال گیرنده می تواند در آن تصرف

کند . (توضیح المسائل مسئله ۲۲۹۱) .

احکام رهن

تملك عين مرهونه

سؤال ۷۲۱: در عقد رهن در صورتی که مرتهن بخواهد وثیقه را در عوض طلبش از رهن (مدیون) به تملک خود درآورد و ارزش و بهای وثیقه جواب گوی طلب مرتهن (داین) نباشد. الف: آیا مرتهن مازاد و اضافه بر وثیقه را می تواند از رهن مطالبه کند؟ ب: آیا طلب مرتهن (داین) محصور در مال مرهونه است؟

جواب: الف: مرتهن نمی تواند بدون رضایت رهن (مدیون) عین را تملک کند و در صورت تراضی تابع مقدار تراضی است، یعنی اگر رضایت دادند که عین مرهونه مقابل دین حساب شود گرچه دین کمتر یا

بیشتر باشد، در این صورت حق ندارد مابقی دین را از مدیون مطالبه کند. ب: مرتهن در انتهای اجل می تواند عین مرهونه را بفروشد و دین خود را از قیمت آن بردارد و حق او منحصر است در همان عین مرهونه، به این معنی که نمی تواند چیز دیگری از اموال مدیون بگیرد یا بفروشد.

رهن خانه

سؤال ۷۲۲: در مورد رهن کردن خانه نظر مبارک چیست؟

جواب: اگر صاحب خانه منزل خود را اجاره دهد و در ضمن عقد اجاره با مستأجر شرط نماید که یک میلیون تومان قرض الحسنه به او بدهد تا مدت معلومی مانعی ندارد.

احکام ضمانت

ضمانت بدون عقد

سؤال ۷۲۳: شخصی پسری دارد که مقروض است. پسر به طلبکار می گوید: پدرم مغازه ای دارد شما آن را بخرید و طلب خود را کسر نمایید و مابقی را به پدرم رد کنید، پدرم حاضر شد مغازه را بفروشد به این شخص و بدهی را بدهد، لکن معامله و فروش مغازه از نظر قانونی به مشکلات برخورد کرد و به فروش نرسید، طلب کار مدعی است پدر شما قبول کرد بدهی شما را بدهد و اکنون پدر شما ضامن است شرعاً که طلب من را بدهد. آیا از نظر شرعی پدر بدهکار است؟

جواب: در فرض مسئله حسب الظاهر پدر ضامن نیست.

امر کردن شخصی برای عمل خاص

سؤال ۷۲۴: شخصی به شخص دیگری دستور می دهد مثلاً مسجد را رنگ آمیزی کن یا مسجد را از نو بساز و هزینه آن به وسیله اینجانب تأمین و پرداخت می شود، بعد از تکمیل مسجد، هزینه را پرداخت نمی کند، آیا این شخص هزینه های مصرف شده را ضامن است؟

جواب: ظاهر سؤال این است که شخص آمر هزینه مذکور را متعهد شده است، لذا ضامن است.

اداء وجه ضمانت

سؤال ۷۲۵: در گمرک یکی از کشورهای غیر اسلامی به علت نقص مدارک کارکنان مرزی مبلغی به عنوان رشوه درخواست نموده اند که با ضمانت یکی از معتمدین طرفین مبلغ فوق را به آنها بدهکار شده ایم، با توجه به وجود ضامن و قول و قرار شفاهی آیا عدم پرداخت مبلغ مذکور شرعاً جایز است؟

جواب: چنانچه ضامن به امر او وجه را داد او باید وجه را به ضامن بپردازد.

سؤال ۷۲۶: در بعضی موارد دانش آموزان وسایلی را به آموزشگاه می آورند که ممنوع است و توسط مسئولین از آنها گرفته می شود: اولاً: آیا در بازگرداندن آنها به صاحبانشان کسی که آنها را گرفته ضامن می باشد؟ ثانیاً: آیا دیگران که صاحب آن مال را نمی شناسند می توانند در پایان سال آنها را تصرف کنند؟ ثالثاً: با توجه به این که در بسیاری از موارد صاحبان اموال فراموش کرده یا مراجعه نمی کنند و فعلاً مجهول المالک است آیا فحص و جستجو از صاحبان آنها لازم است؟

جواب: ۱ بلی

واجب است آنها را به صاحبانشان بازگرداند . ۲ نمی توانند آنها را به تصرف خود در آورند . ۳ در فرض سؤال باید از صاحبان آنها فحص و جستجو شود و بعد از فحص دقیق چنانچه اثری از آنان مشخص نشده و کاملاً مایوس شدند آن اشیاء در حکم مجهول المالک است که باید با اجازه حاکم شرعی به فقرا برسد مگر آن که علم به اعراض اولیاء داشته باشند .

خسارت ناشی از بیع مال غیر

سؤال ۷۲۷: شخصی زمینی متعلق به شخص دیگر را می فروشد چند سال بعد مالک اصلی پیدا شده و زمین را مطالبه می کند یا قیمت زمین را همراه با اجره المثل زمین می خواهد . ۱ خسارات وارده بر خریدار به عهده کیست ؟ ۲ قیمت زمین را باید به قیمت موقع خرید حساب کرد یا قیمت روز ؟

جواب: زمین را باید به صاحبش برگردانند و اجاره زمین را هم به او بدهند و خسارات وارده بر مشتری بر عهده مشتری است در صورتی که عالم به غصبیت بوده .

جلوگیری از تلف نفس

سؤال ۷۲۸: شخصی ، بیماری صرع دارد ، گاهی در حین نماز این حال بر او عارض می شود آیا بر نماز گزاران واجب است نماز را رها کنند و او را نگه دارند ؟ اگر این کار را نکردند و آن شخص در اثر اصابت سر او به دیوار سنگی فوت کرد آیا ضامن هستند ؟ اگر در غیر حال نماز باشند چه حکمی دارد ؟

جواب: جایز است برای حفظ نفس این شخص نماز را بشکنند و او را حفظ نمایند ، بلکه اگر حفظ نفس متوقف بر آن باشد واجب است ، لکن اگر حفظ نکردند چه در حال نماز یا خارج نماز ضامن دیه او نیستند .

احکام هدیه

نقل و انتقال شرعی و قانونی

سؤال ۷۲۹: اگر شخصی منزلی را بنام همسرش در محضر اسناد ثبت کند ولی نه صیغه هبه بخواند و نه اقباض شرعی کند به این معنی که این منزل را نه تخلیه کرده نه در اختیارش قرار داده بلکه خودش با فرزندانش و همسر مذکور در آن منزل زندگانی می کند تا این که آن زن وفات می کند ، آیا این منزل ملک آن زن محسوب می شود یا مال شوهر است ؟

جواب: اگر شوهر این خانم خانه مورد سؤال را به همسر خود در حال حیات او انتقال شرعی نموده و ملک او قرار داده است الآن خانه به تمام ورثه های او تعلق دارد و اما اگر واقعاً ملک او ننموده ، و لو به عنوان هبه ، در ملکیت خودش باقی می ماند و بقیه ورثه از این خانه ارث نمی برند و لو به اسم ایشان در

محضر ثبت شده باشد .

قبض کردن

سؤال ۷۳۰: برادر اینجانب در حیات خود بدون جبر و اکراه کسی تمام اموال خودش را به من هبه کرد و اجازه قبض داد ، من هم قبول کردم آیا این هبه صحیح است ؟ آیا همان وقت قبض و اقباض لازم است یا الآن هم می شود قبض کرد ؟

جواب : چنانچه در حال حیات موهب ، موهوب له قبول و قبض نمود ملک موهوب له می شود و چنانچه قبول یا قبض بعد از فوت بود ، ملک او نمی شود بلکه ملک جمیع ورثه است .

هدیه بین زوجین

سؤال ۷۳۱: آیا هبه به زوجه قابل استرداد است ؟

جواب : هبه بین زوجین لازم است و قابل استرداد نیست علی الاقوی .

هدایایی که به زوجین داده می شود

سؤال ۷۳۲: هدایایی که در ایام عروسی برای داماد و عروس می آورند در صورت عدم قرینه الحاق به یکی از اینها ، به کدام یک از داماد و عروس مربوط می شود ؟

جواب : هدایایی که به زن و شوهر داده می شود اگر از مختصات زن باشد قرینه می شود که مربوط به زن است و اگر از مختصات مرد باشد قرینه می شود که مربوط به مرد است و در صورتی که هیچ قرینه ای نباشد حکم اشتراک جاری می شود .

مصرف پولی که برای خطیب جمع شود در امور دیگر

سؤال ۷۳۳: مرسوم است در مساجد و تکایا در ایام تبلیغ پولی را از مردم و حاضرین در مجلس برای مبلغ و واعظ جمع آوری می کنند . آیا شرعاً جایز است آن مبالغ یا بعضی از آن را بدون اجازه مبلغ

در جاهای دیگر خرج کنند؟ یا اشخاصی که جمع آوری می کنند به خیال این که می توانند حق الزحمه بردارند، برای خود بردارند یا به خادم مسجد و مداح بدهند؟

جواب: میزان قصد دهندگان پول است و در صورتی که رضایت همه آنان احراز شود می توان در مورد دیگری هم صرف کرد.

بخشیدن اموال قبل از مردن

سؤال ۷۳۴: از همسر اول خود، دو فرزند دارم که مقداری از اموال خود را به آنها بخشیده ام و از زوجه دوم خود صاحب سه فرزند هستم. آیا می توانم هر مقدار از اموال خود را در زمان حیات به هر یک از فرزندانم ببخشم؟ یکی از فرزندانم مالم را به سرقت برد، می خواهم او را از ارث خود محروم کنم. آیا این کار امکان دارد؟

جواب: هر مقدار که بخواهید می توانید در زمان حیات خود به هر که بخواهید ببخشید و ممکن است که یک نفر از ورثه را محروم کرد به این نحو که در زمان حیات خود تمام اموال خود را به بقیه ورثه تقسیم نمایید و ببخشید تا که حین الموت مالی نباشد که به ارث رود.

احکام صدقات

صدقه غیر سید به سید

سؤال ۷۳۵: حکم دریافت صدقه مستحبی غیر سید توسط سادات چیست؟ و آیا در این حکم از نظر ادله شرعی فرقی بین فرزندان درجه اول ائمه علیهم السلام و سایر طبقات سادات وجود دارد؟

جواب: اولی آن است که سید از غیر سید صدقه مستحبی را دریافت نکند.

قرض دادن صدقات

سؤال ۷۳۶: اگر مستحق صدقه موجود باشد، قرض الحسنه دادن از پول صدقات چه حکمی دارد؟ باید فی الفور به مستحق برساند یا می تواند قرض الحسنه بدهد؟

جواب: اگر مستحق موجود و در دسترس باشد باید صدقات را به قرض الحسنه ندهند و به مستحق برسانند و با وجود مستحق چنانچه به قرض الحسنه بدهند و از بین برود در این صورت دهنده ضامن خواهد شد.

رد مظالم

اجازه از مجتهد

سؤال ۷۳۷: در امور حسبیه یعنی اموری که شارع مقدس راضی به ترک یا تعطیل آن نیست مثل رد مظالم. آیا باید از مرجع

خود اجازه گرفت یا از هر مرجعی می توان اجازه گرفت ؟

جواب : از مجتهد مطلق جامع الشرائط می شود اجازه گرفت ولو مرجع تقلید او نباشد .

دادن رد مظالم به فرزند

سؤال ۷۳۸ : شخصی مقلد مرجعی است که فتوای او را نمی داند یا می داند ولی از مجتهد دیگری که شبهه اعلییت در او هست اجازه گرفته که رد مظالم را جهت مخارج ازدواج به فرزندش بپردازد . آیا در جواز و عدم جواز رد مظالم به فرزندش باید فتوای مرجع خود را جویا شود ؟

جواب : با اجازه مجتهد مطلق جامع الشرائط می تواند عمل نماید ، مگر در صورتی که مرجع او فتوی دهد به عدم جواز دادن رد مظالم به فرزند خود .

صرف رد مظالم در مسجد و حمام عمومی

سؤال ۷۳۹ : آیا می شود رد مظالم را برای بناء و تعمیر مساجد و تعمیر حمام عمومی خرج کرد ؟

جواب : مصرف مظالم مختص به فقرا است .

مصرف رد مظالم در بیمارستان

سؤال ۷۴۰ : آیا جایز است با پول رد مظالم و امثال آن برای بیمارستان لوازم پزشکی خرید در حالی که بیماران گوناگون از مؤمنین ، کفار ، فقیر و غنی مداوا و معالجه می شوند ؟ ممکن است به صاحب پول وکالت دهید که از طرف شما دستگردان کند تا لوزام را خریداری کند ؟ آیا جایز است از مال شخصی خود در این مورد تبرع کند ؟

جواب : اما اگر تبرع کند که احسان

کرده و احسان به هم نوع نیکو و پسندیده است ، خواه مومن باشد یا منافق و کافر و خواه فقیر باشد یا غنی ، اما حقوق شرعی ، سهم سادات باید به سید فقیر داده شود و اما مظالم باید به فقراء شیعه پرداخت شود و اما سهم امام (علیه السلام) که در هر قضیه ای نیازمند اجازه ویژه از مجتهد جامع الشرائط است و ما نمی توانیم وکالت مطلق بدهیم .

دادن رد مظالم به سادات

سؤال ۷۴۱: آیا جایز است رد مظالم را به سادات داد ؟

جواب : به سادات فقیر داده می شود .

سؤال ۷۴۲: آیا جایز است مظالم عباد را به سید نیازمند داد ؟

جواب : جایز است ولی احوط در ترک آن است .

احکام احیاء کردن زمین موات

شرایط احیاء کردن

قصد

سؤال ۷۴۳: حاکم جائری مردم را ظلماً مجبور می کند به احیا کردن زمین موات در حالی که آنها راضی به احیاء زمین نیستند ، پس از احیاء خودش و افراد مورد نظرش را مالک آن زمینها قرار می دهد . چه کسی مالک این زمینها می شود ؟

جواب : در فرض سؤال آن افرادی که زمین را احیاء می نمایند اگر قصدشان این باشد که آنها هم در زمین سهیم و شریک باشند در این صورت حاکم جائر باید سهم آنان را بدهد و یا رضایت آنها را به دست بیاورد و اما اگر از اول قصدشان این بوده که زمین را برای حاکم احیاء کنند و از خود زمین سهمی نداشته باشند در این صورت فقط حق مطالبه مزدخودشان را دارند نه سهم از زمین .

احکام احیا کردن

راه محل عبور و مرور

سؤال ۷۴۴: در روی زمین شخصی از قدیم الایام راه عبور و مرور مردم قرار داشته ، حالا مالک آن زمین اجازه عبور و مرور را به بعضی می دهد و بعض دیگر از مردم را منع می کند ، تحت این عنوان که قبلاً تعداد کسانی که عبور و مرور می کردند کم بود و الآن تعداد زیاد شده است آیا مالک حق چنین منعی را دارد ؟

جواب : اگر ساختن منزل یا احیاء زمین اسبق از عبور بوده حق منع دارد و اگر قبلاً اینجا طریقی بوده و بعد خانه ساخته شده یا احیاء زمین شده ، مردم حق عبور دارند و صاحب خانه حق منع ندارد و از پیرمردهای محل استفسار نمایند کدام اسبق بوده .

نهال کاری در چراگاه عمومی

سؤال ۷۴۵: برای اهل قریه چراگاهی بود از زمان آباء و اجداد که حیوانات خود را آنجا می چرانند، اکنون چند نفر آنجا را نهال کاری کرده و پر از اشجار کرده اند، در وقت نهال کاری هم از دیگران نپرسیدند و بعضی اصلاً راضی نیستند بخاطر این که چراگاه دیگری ندارند و بالای کوه بردن گوسفندان مشقت زیادی دارد. بیان بفرمایید با این وصف در اینجا نهال کاری جایز است یا نه؟

جواب: در صورتی که مورد احتیاج اهل قریه باشد و اضافه بر احتیاج آنها نباشد جایز نیست کسی بدون رضایت آنان تصرف در آن نماید.

تصرف در چشمه متعلق به اهل قریه

سؤال ۷۴۶: چشمه ای هست که آب کمی دارد که برای خوردن و آشامیدن برای چند ده و روستا توسط دولت لوله کشی شده و غیر از این آب، آب صاف دیگری یافت نمی شود آیا صاحبان نهال می توانند از آب این چشمه برای آبیاری نهالها استفاده کنند؟

جواب: چنانچه چشمه و اطراف آن را اهالی یا دولت حیازت نموده و حوض مثلاً ساخته و لوله کشی نموده اند، کسی دیگر حق تصرف ندارد بدون رضایت آنها و چنانچه حیازت ننموده اند می تواند شخص دیگر تصرف نماید بشرط آن که ضرر مهمی به اهل قریه نرسد.

علامت گذاری برای استفاده از علف کوه

سؤال ۷۴۷: قریه ما در دامنه کوه واقع است و مردم از کوه علف می آورند و این علف خودرو است و آبیاری لازم ندارد، مردم قریه از قدیم برای خود با سنگ نشانه گذاری کرده و تقسیم نموده اند آیا

از سهم دیگران علف آوردن جایز است ؟

جواب : در صورتی که زاید بر احتیاج آن شخص باشد جایز است .

احکام نکاح

شرایط عقد

رضایت زوجه

سؤال ۷۴۸: ما سه خواهر یتیم هستیم پدر مرحوم ما ، ما را به ازدواج پسران برادر خود درآورد ، ما خواهران در حیات پدر اطلاع دادیم که ما به این عقد ازدواج راضی نیستیم و عقد خوانده شده صحیح نیست ، ولی پدر قبول نکرد و الآن ما سه خواهر بالغ شده ایم و راضی نیستیم که با آنها زندگی کنیم ، لطفاً حکم مسئله را بیان فرمایید ؟

جواب : چنانچه عقد دختران قبل از بلوغ شرعی آنها بوده است عقد صحیح است ، ولی چنانچه عقد بعد از بلوغ دختران بوده اگر از اول ناراضی بوده اند و تا الآن ناراضی مانده اند ، عقد فضولی است و بدون رضایت دختران نافذ نیست . در خاتمه تذکر یک مسئله لازم است و آن این که در همان صورت اول عقد پدر بر غیر بالغ زمانی محکوم به صحت است که رعایت مصلحت غیر بالغ شده باشد ، به این معنی که عقد برای آنان ضرر و مفسده نداشته باشد ولی تشخیص آن مشکل و این که عقد ضرری است احتیاج به اثبات شرعی دارد .

سؤال ۷۴۹: اینجانب دختری هستم بالغ و عاقل و صلاح آینده خودم را تشخیص می دهم ، ولی پدرم بدون رضایت من ، من را به عقد پسر برادر خود درآورده و عدم رضایت خود را از عقد مذکور اعلام کرده و هنوز خانه شوهر نرفته ام و حق مهریه را برگرداندم و هیچ وقت با

پسر عمومی زندگی نخواهم کرد آیا عقد نکاح اینجانب که بدون رضایت واقع شده درست است ؟

جواب : در فرض مذکور عقد فضولی واقع شده و اختیار قبول و رد با شماست و اگر هرگز راضی نبوده و الآن هم راضی نیستید ، عقد نافذ نیست .

اذن پدر برای ازدواج پسر

سؤال ۷۵۰: دختر و پسر بالغین عاقلین رشیدین می خواهند عقد ازدواج خود را اصالتاً انجام دهند ، هر دو با سواد و دانشجو هستند و ظاهراً صحیح می خوانند ، دختر با رضایت پدر و جدش می خواند ، اما پدر و جد پسر می گویند اینها وکیل نگرفته اند و عقد آنها صحیح نیست ، آیا برای پسر هم اذن پدر و جد لازم است و باید برای عقد خواندن وکیل بگیرند یا همین عقد صحیح است ؟

جواب : چنانچه زوجین با شرایط عقد را جاری نمایند صحیح است و احتیاج به وکیل نیست و در پسر اذن پدر و جد حتی احتیاطاً هم شرط نیست .

دختری که پدر یا پدر بزرگ ندارد

سؤال ۷۵۱: دختری که پدر و پدر بزرگ ندارد ، اجازه ازدواج او با چه کسی است ؟

جواب : در صورتی که رشیده باشد که مصالح و مفاسد وضع خود را می داند احتیاج به اذن ندارد و الا رجوع به حاکم شرع نماید .

اذن پدر برای دختر

سؤال ۷۵۲: آیا جایز است دختر بدون اجازه پدر شوهر کند ؟ در حالی که هنوز به حدی نرسیده که خودش مصالح و مفاسدش را تشخیص دهد و هنوز برای اداره زندگی به رشد کافی نرسیده است ؟

جواب : جایز نیست .

سؤال ۷۵۳: پسری قصد ازدواج موقت با دختری باکره و بالغه دارد و هر دو به بلوغ فکری رسیده اند و از شرایط اجتماع و ازدواج موقت اطلاع دارند آیا بدون اجازه اولیای خود می توانند ازدواج کنند ؟ در صورتی که قصد دخول نباشد و مشروط به این شرط باشد چگونه ؟

جواب : جواب این سؤال در رساله توضیح المسائل ما مسئله ۲۳۸۴ بیان شده است مراجعه نمایید ، و فرقی بین عقد دائم و موقت یا شرط عدم دخول و شرط نکردن آن نیست .

سؤال ۷۵۴: در مسئله ۲۳۸۴ توضیح المسائل درباره ازدواج دختر بالغه و رشیده ، لفظ سزاوار است ذکر شده است آیا تأکید

مستحبی است یا احتیاط واجب؟

جواب : تأکید است .

سؤال ۷۵۵: اگر برای دختری خواستگار آمد و می داند غیر او شخص هم کفو او نمی آید اگر پدر رضایت ندهد یا نباشد می تواند بدون اذن پدر شوهر کند؟

جواب : در صورتی که دختر بالغه و رشیده باشد ، یعنی مصلحت خود را به

خوبی تشخیص دهد، اذن پدر خصوصاً در چنین موارد شرط نیست. اگر چه سزاوار است با موافقت پدر ازدواج کند.

سؤال ۷۵۶: چه می فرمایید درباره عقد نکاح دختر بالغه رشیده بدون اذن پدر؟ در رساله اذن پدر را سزاوار شمرده اید، آیا این سزاوار به معنی لایق است یا لازم؟ آیا از مسئله ۲۳۸۵ توضیح المسائل که فرموده اگر پدر و جد پدری غایب باشند اذنشان لازم نیست، می شود فهمید اگر حاضر باشند لازم است؟

جواب: در مفروض سؤال چنانچه بالغه و عاقله و رشیده باشد بنحوی که مصالح و مفاسد امور خود را بداند، از اجازه جد و پدر بی نیاز است.

منع پدر

سؤال ۷۵۷: دختری بدنیا آمد ولی پدر دختر حتی برای دیدن او به زایشگاه قدم نگذاشت و گفت من پسر می خواستم و اجازه نداد دختر را به منزلش ببرند و تمام هزینه بیمارستان را دایی قبول کرد و پدر تهدید کرد که او را خواهم کشت، دایی و مادر بزرگ وی با مشکلات زیاد دختر را بزرگ کردند و به مدرسه فرستادند تا دیپلم گرفت، حالا خواستگار برایش آمده اما پدر اجازه نمی دهد و جهیزیه و خرج نمی دهد، دایی دختر همه خرج را به عهده گرفت باز هم اجازه نمی دهد، آیا دختر می تواند با اجازه مادر بزرگ یا دایی ازدواج کند؟

جواب: در فرض مذکور در سؤال پدر حق امتناع از ازدواج دختر مذکوره را ندارد و بر فرض ولایت، ولایت او در این صورت ساقط است، فلذا ازدواج

او بدون اجازه پدر شرعاً مانعی ندارد .

سؤال ۷۵۸: دختری که به حد بلوغ رسیده و باکره و رشیده است اگر همسر مناسبی پیدا شود و از پدر هم اجازه طلب کند ولی پدر مخالفت نماید و با وجود منع پدر ازدواج کند آیا ازدواج او صحیح است؟

جواب: چنانچه بالغه و رشیده باشد به نحوی که تمیز مصالح و مفاسد امور خود را بدهد، عقد صحیح است .

ازدواج سفیه به اذن پدر

سؤال ۷۵۹: بین مرد سفیه و زن سفیه به ولایت پدر و جد پدری عقد نکاح بسته شده و زوجه در خانه مرد سفیه یکسال یا کمتر یا بیشتر مانده، الآن زن مذکوره

به خانه شوهر نمی رود و اطاعتش نمی کند آیا عقدشان شرعاً فسخ می شود؟

و در صورت فسخ نشدن، حاکم شرع شرعاً اختیار رهایی زن مذکوره را دارد

یا خیر؟

جواب: فسخ نمی شود و حاکم شرع اختیار طلاق دادن زن سفیه را ندارد، مخصوصاً با عدم رضایت آن مرد .

عقد

تقدیم ذکر زوج بر زوجه در عقد

سؤال ۷۶۰: بعض فقهاء می گویند: در عقد نکاح باید زوج را مقدم بر زوجه گرفت، یا بنابر احتیاط یا احتیاط واجب یا اولی، و دلیل از آیه شریفه قرآن آورده شده: (و كذلك وزوجناهم بحور عین)، پس باید عقد را چنین اجرا کنند: «زوجت موکلی موکلتی علی الصداق المعلوم، قبل التزویج لموکلی علی الصداق المعلوم.» نظر حضرت عالی در این باره چیست؟ آیا این که عقد را برای خود بخواند یا برای غیر فرقی در این موضوع می کند؟

جواب: هر دو نحو جایز است و احوط جمع است .

دانستن معنای صیغه بنحو اجمال

سؤال ۷۶۱: وکیل زوجه بعد از خواندن خطبه عقد نکاح صیغه هایی را جاری می کند که وکیل زوج اصلاً متوجه این صیغه ها نمی شود، یعنی معانی و مفاهیم این صیغه های عربی را نمی داند آیا در این صورت این عقد که توسط این دونفر خوانده شده صحیح است؟

جواب: اگر وکیل زوج به نحو اجمال می داند که وکیل زوجه انشاء عقد ازدواج نموده پس قبول می کند، صحیح است، هر

چند که معنای تحت اللفظی انکحت و زوجت را نداند و اگر هیچ گونه تمیز نمی دهد و نمی داند چه انشاء کرده ، بیع است یا نکاح یا غیر اینها و به این نحو قبول می نماید ، باطل است .

شرط در ضمن عقد

سؤال ۷۶۲: در عقد نکاح ، زوجه شرط می کند بر زوج ، در صورت طلاق دادن بدون عذر خاصی ، زوج مکلف باشد نصف درآمدهای خود را از وقت ازدواج تا وقت طلاق به زن دهد . آیا مجهول بودن این مقدار تعیین شده موجب بطلان شرط می شود ؟ و آیا مصداق غرر هست ؟

جواب : این شرط یک نوع التزام است از طرف زوج در ضمن عقد لازم با طیب نفس خود و در التزامات این مقدار مجهول بودن ملتزم به ، موجب بطلان التزام نمی شود علی الاظهر ، و احوط تصالح است .

شرط ازدواج نکردن در صورت فوت همسر

سؤال ۷۶۳: زنی شوهرش مرده و از ازدواج مجدد خودداری می کند ، به این دلیل که می گوید من باشوهرم عهد داشته ام و مابین خود شرط کرده بودیم که هر کدام جلوتر فوت کند دیگری ازدواج نکند . آیا این شرط صحیح و واجب العمل است ؟

جواب : این شرط صحیح نیست و مستحب است تزویج نماید .

وکالت در عقد

وکالت زوج از زوجه

سؤال ۷۶۴: اگر کسی بخواهد با خانمی ازدواج کند آیا وکیل یا شاهد لازم است ؟ و اگر مرد و زن راضی باشند به ازدواج موقت ، خود مرد می تواند صیغه عقد را بخواند ؟

جواب : می تواند خود وکیل از طرف زن شود و عقد را بخواند ، لکن احوط آن است که شخص ثالث عقد را بخواند .

وکالت دو نفر از زن

سؤال ۷۶۵: زنی دو نفر را وکیل نمود تا برای او زوج اختیار نمایند ، وکیل اول پدرش را و وکیل دوم وکیل اول را به عقد او در آورده است ، در صورت تقارن ، بطلان عقدین معلوم است ، اما در صورتی که ندانیم کدام مؤخر و کدام مقدم بوده وظیفه چیست ؟

جواب : اگر احتمال تقارن بدهد استصحاب عدم وقوع عقد صحیح در هر دو جاری می شود و در صورتی که علم ندارد به مقدم بودن احدهما و مؤخر بودن دیگری ، مورد قرعه است ، اگر چه احتیاط آن است که هر دو طلاق بدهند و از نو عقد واقع

شود .

وکالت تلفنی

سؤال ۷۶۶: آیا گرفتن وکالت از پسر و دختر به وسیله تلفن جهت عقد صحیح است ؟

جواب : چنانچه وکیل کاملاً و بدون شک و تردید صدای آنان را قبلاً می شناخت مثل پدر ، مادر ، عمو ، دایی و امثال آنها مانعی ندارد و الاً

نه .

انکار وکالت

سؤال ۷۶۷: دختر کر و لال را بدون حضور ولی (بعلت فوت پدر و جد) به عقد پیرمردی درآورده اند در حالی که این دختر مرد را اصلاً ندیده بود ، پس از مشاهده زوج ، دختر این ازدواج را انکار می کند و در حقیقت انکار وکالت می کند ، لطفاً بفرمایید حکم شرعی چه می باشد ؟ در ضمن کیفیت وکالت و رضایت هم غیر مشخص است ؟

جواب : در صورتی که اصل وکالت مشکوک باشد یا اطلاق آن و شمولش مثل این مورد را مشکوک باشد ، عقد محکوم به فضولیت و صحت آن موقوف بر امضاء دختر است .

فسخ وکالت

سؤال ۷۶۸: دختری بالغه ، عاقله و رشیده که پدر و جد پدری ندارد ، شخصی را وکیل کرده که او را به عقد ازدواج دائمی شخص دیگری درآورد ، آن شخص هم عقد را جاری کرده ، ولی قبل از عقد اقوام زن قضیه را فهمیده ورأی دختر را زده اند و از این عمل منع کرده اند ، حالا فامیل زن می گویند این عقد صحیح نیست ، چون زن قبل از وقوع عقد ، وکالت را فسخ کرده اما خود زن اعتراف به فسخ وکالت نکرده آیا اگر زن راضی به عقد بوده و تا بحال وکالت را باطل نکرده ، عمو یا سایر فامیل می توانند او را اجبار به جدایی کنند ؟ و اگر فرضاً زن وکالت را فسخ کرده ، ولی وکیل بدون خبر از فسخ ، عقد را جاری کرده ، در این صورت صحت عقد چگونه است ؟ و آیا می شود

بدون طلاق با شخص دیگری ازدواج کند؟

جواب: در مفروض سؤال که وکالت را فسخ ننموده و یا فسخ کرده و خبر

فسخ به وکیل نرسیده در هر دو صورت عقد صحیح است و بدون طلاق

نمی تواند شوهر دیگر اختیار نماید و مدعی فسخ باید نزد حاکم شرع اثبات

نماید که هم فسخ کرده و هم این که خبر فسخ قبل از اجراء عقد به وکیل

رسیده است .

وکالت سنی در خواندن عقد برای شیعه

سؤال ۷۶۹: یک شیعه ازدواج کرده ، ولی سنی صیغه ازدواج را خوانده است آیا همین صیغه ای که سنی خوانده کفایت می کند یا باید شیعه بخواند ؟

جواب: در خواندن صیغه عقد ازدواج ، شخص ملاک نیست ، بلکه ملاک صحیح خواندن عقد است ، لذا اگر سنی صیغه عقد را به همان نحوی که در رساله های عملیه نوشته شده ، بطور صحیح و با قصد انشاء زوجیت به این صیغه بخواند مانعی ندارد .

فسخ کردن عقد

تدلیس بیماری زن

سؤال ۷۷۰: هر گاه قبل از عقد نکاح طی مذاکرات شفاهی مادر زوجه اظهار نماید که زوجه در کمال صحت و سلامت می باشد و مبتلا به بیماری خاصی نیست و عقد نکاح بر این وصف و شرط واقع گردد ، اما بعد کشف شود زوجه قبل از عقد به علت بیماری زنانگی عمل کرده و یکی از تخمدانها و لوله رحم خود را از دست داده و نیز مبتلا به بیماری چسبندگی لوله رحم می باشد ، و پزشک می گوید که احتمال بارداری زوجه بسیار کم است ، با توجه به باکره بودن زوجه اولاً آیا خیار تخلف از وصف (صحت و سلامت) برای زوج ثابت است ؟ ثانیاً مادر زوجه عالمماً و بر خلاف واقع زوجه را توصیف کرده آیا برای زوج خیار تدلیس ثابت می باشد و می تواند عقد نکاح را فسخ نماید ؟

جواب: خیار فسخ نکاح فقط در موارد خاصی می باشد و در مفروض سؤال فسخ نمودن به علت تخلف وصف خلاف احتیاط است ، اگر چه تدلیس ثابت شود . احتیاط واجب آن است که

در صورت قصد جدایی طلاق بدهد و ظاهراً در متن حین اجراء صیغه تصریح به اشتراط سلامت نکرده بوده .

زنی که رحم او را برداشته اند

سؤال ۷۷۱: دختری قبل از ازدواج رحم او را برداشته اند و بعداً ازدواج کرده و شوهرش از این امر آگاه نبوده ، حالا اختلاف شده بین زوجه و زوج آیا عقد نکاح منفسخ می شود یا احتیاج به طلاق دارد ؟

جواب : اگر خواستند از هم جدا شوند باید با طلاق جدا شوند .

ازدواج با مبتلا به مرض ایدز

سؤال ۷۷۲: اگر بعد از ازدواج معلوم شود که زوج مبتلا به مرض ایدز می باشد آیا زوجه حق فسخ نکاح را دارد ؟

جواب : چنانچه این مرض از عیوب موجب فسخ که در مسئله ۲۳۹۰ توضیح المسائل ما ذکر شده و کذلک در مسئله ۲۲۷۹ ذخیره المؤمنین عربی ما ذکر شده نباشد حق فسخ ندارد ، لکن چنانچه مرض مهمی باشد و موجب سرایت باشد ، زن حق دارد که از مقاربت با او خودداری نماید و مرد اگر می خواهد به همین نحو صبر کند و اگر می خواهد طلاق بدهد و همچنین زن می تواند که از هر نحو تماس و مباشرتی که موجب سرایت است خودداری نماید .

مهر

اختلاف قیمت مهریه

سؤال ۷۷۳: در مورد نوسان قیمتها در مهر که تفاوت خیلی باشد حکم ضمانت و اشتغال ما فی الذمه چیست ؟ مثلاً مهریه زن در وقت عقد ۱۰ تومان بوده که آن زمان به ازای ده تومان ده مثقال طلا داده می شد یا به ازای ده تومان صد متر زمین می شد خرید و الآن همان مقدار زمین به یک میلیون تومان است ، عکس فرض هم وجود دارد ، مثلاً زمینی را مهریه زن قرار داده که متری یک تومان بوده و الآن هر متر ده هزار تومان است یا سکه قرار داده که هر سکه هزار تومان بوده و الآن پنجاه هزار تومان است و معمولاً نیت متعاقدين در موارد مذکوره مالیت شیء است نه عین خارجی ؟

جواب : در فرض و مثال مورد سؤال اگر مهریه زن ده تومان رایج مملکت باشد ، ذمه شوهر به همان

ده تومان رایج مملکت مشغول است نه ما به ازای آن و همچنین می باشد عکس فرض مسئله که مثلاً اگر مهریه زن صد متر زمین باشد شوهر باید همان صد متر زمین را بدهد ولو آن که قیمت آن پانصد برابر حین عقد باشد و اگر در آن زمان ، تومان نقره رایج بوده باید تومان نقره اداء نماید یا قیمت آن ، بلی اگر مطالبه نماید و قدرت بر اداء داشته باشد و بدون عذر اداء نماید و این تأخیر موجب خسارت شود ضامن است .

تنزل ارزش مهر

سؤال ۷۷۴: اگر مهریه زنی غائبش ۲۰ هزار تومان است و شوهرش بعد از ۲۰ سال می خواهد به او بپردازد و زن مطالبه بالاتر از یک میلیون تومان را بکند و می گوید این مبلغ برابر ۲۰ هزار تومان آن زمان است ، آیا شرعاً حق دارد این چنین مبلغی را مطالبه کند ؟ و آیا بر شوهرش واجب است چنین مبلغی را بپردازد ؟

جواب: بلی بر شوهر واجب است که کسری و تنزل بیست هزار تومان ۲۰ سال پیش را به زنش بپردازد ، البته در صورتی که زنش قبلاً مهر خود را مطالبه کرده باشد و شوهرش باوجود تمکن پرداخت نکرده باشد .

نحله

سؤال ۷۷۵: در کلمه « نحله » دو معنی بیان شده است: اول آن که مقصود « مهریه » باشد ، برحسب آیه شریفه ، و در ذمه زوج ثابت خواهد شد ، دوم آن که در لغت « نحله » به معنی « بخشش » باشد که در نتیجه چیزی در ذمه زوج نخواهد شد ، حال اگر زوجه با توسل به وسایل عدیده ، مالی را به نام نحله بدون رضایت زوج از او دریافت کند آیا جایز است ؟ و آیا زن حق تصرف در این مال را دارد ؟ در حالی که زوجه کارهای خانه را به قصد تبرع انجام داده است .

جواب: زوجه حق ندارد غیر از مهریه مبلغ دیگری به عنوان بخشش (نحله) یا به عنوان دیگری مطالبه کند و اگر از اموال شوهر بدون رضایت او دریافت کند حق تصرف در آن را ندارد و در صورتی

که عوض و اجرت زحماتی که برای شوهر و فرزندان کشیده است مطالبه کند ، چون به نحو تبرع انجام داده مستحق چیزی نیست .

سؤال ۷۷۶: بعد از پرداخت مهریه اگر از طرف زن مبلغی به عنوان نحله تعیین شود آیا شرعاً می تواند آن را مطالبه کند؟ و آیا بر مرد حرام است به او بدهد؟

جواب: بعد از تعیین و پرداخت مهریه ، قول دادن شوهر به زن مبلغی را به عنوان نحله جنبه اخلاقی دارد ،لذا پرداخت آن الزامی نیست .

پرداخت مهر به صورت مشاع

سؤال ۷۷۷: شخصی در زمان حیات خود ۴ دانگ مشاع از ۶ دانگ یکی از منازل مسکونی خود را به دو عروس خود به هر کدام ۲ دانگ مشاع صدق نموده و تحویل آنها داده و در سند ازدواج مکتوب و مهور شده و بجز نشانی منزل و مقدار دانگ هیچ کدام از مشخصات دیگر خانه و امتیازات آب و برق و گاز و تلفن در سند ازدواج قید نشده ، الان بین وراثت اختلاف شده آیا این دو عروس به مقدار دانگ خود به طور مشاع از همه امتیازات خانه سهم می برند؟

جواب: با توجه به این که این ۴ دانگ مشاع بوده و ۲ دانگ باقیمانده مال میت می باشد . عروس های مذکور در سؤال از امتیازات آب و برق و گاز هم سهم می برند و از امتیاز تلفن نمی برند ، حسب ما يفهم العرف .

بخشیدن مهر به شوهر

سؤال ۷۷۸: مهریه همسر ۸۰ هزار تومان است که همسرم بخشیده است و مطمئن هستم از ته دل می گوید که بخشیده آیا کفایت می کند و بنده بدهکار نخواهم بود؟

جواب: باید از همسرت بررسی اگر بگوید بدهکار نیستی و من ذمه تو را نسبت به بدهی میرا کردم کافی است ، بلکه اگر مطلب درست واضح شود احتیاج به سؤال نیست .

دادن مهریه از وجوه شرعی

سؤال ۷۷۹: شخصی زنی را به عقد موقت یکساله درآورده و قرار گذاشته ۵ هزار تومان به او بدهد و این زن هم فقیر است آیا می شود از بابت زکات یا کفاره روزه و رد مظالم یا سهم سادات پرداخت کند؟ اگر به زن بگوید و او راضی باشد چطور؟

جواب: از وجوه منطبقه دادن کفایت از مهر نمی کند ، حتی اگر زن راضی باشد ، لکن اگر به زن از وجوه منطبقه داد و زن ذمه او را ابراء نمود و مهر را بخشید مانعی ندارد .

کسانی که ازدواج با آنها حرام است

زن پدر

سؤال ۷۸۰: اگر مردی زنی را عقد موقت نماید بدون دخول آیا آن زن بر پسر آن مرد حرام ابدی می شود؟

جواب: بلی حرام ابدی می شود.

مزنیه پدر

سؤال ۷۸۱: اگر مردی با زنی زنا کند آیا موجب محرم شدن آن زن بر فرزند آن مرد می شود؟ آیا فرزند حق ازدواج با آن زن را دارد؟

جواب: محرمیت نمی آورد، ولی نکاحش بر فرزند حرام مؤبد است علی الاحوط.

ملموسه پدر

سؤال ۷۸۲: منظوره و ملموسه پدر بطور حرام آیا بر پسر حرام می شود؟

جواب: در غیر از جاریه پدر، اظهر عدم حرمت است، گرچه احتیاط خوب است.

محرمیت پدر با زنه‌ای اولاد و نوه‌ها

سؤال ۷۸۳: آیا پدر زن با عروس آن زن محرم است؟ و آیا پدر مرد با عروس آن مرد محرم است؟

جواب: انسان با زن اولادش و نوه‌ها چه نوه پسری و چه دختری محرم است و نسبت به زن اولاد رضاعی محرم نیست.

محرمیت داماد به مادر زن

سؤال ۷۸۴: محرمیت داماد با مادر زن در چه حد و چگونه است؟ آیا اگر مادر زن با سر و صورت باز و بدون جوراب باشد و ساق پاها و سر و سینه او در معرض دید داماد باشد و شوهر هم راضی نباشد اشکال شرعی دارد؟

جواب: رضایت شوهر دخیل نیست و داماد مانند پسر محرم است، ولی نگاه به شهوت حرام است.

سؤال ۷۸۵: آیا شوهر حق دارد به زن بگوید که نزد داماد حجاب را رعایت کن یا این که چون داماد محرم است چه شوهر راضی باشد یا نباشد زن می تواند بدون حجاب نزد او بنشیند و صحبت نماید؟

جواب: در صورتی که نظر ریبه باشد شوهر حق دارد نهی کند، لکن اصل پوشیدن و حجاب در برابر داماد واجب نیست چون محرم است و احوط آن است که بیشتر از آنچه که متعارف بوده ظاهر ننماید.

مادر و دختر مزنی بها

سؤال ۷۸۶: هرگاه مردی با زنی زنا کند مادر و دختر آن زن بر او حرام می شوند یا نه؟

جواب: مشهور حرمت است.

ربیبه

سؤال ۷۸۷: دختر زوجه قبل از دخول آیا با شوهر زن محرم می شود یا نه؟

جواب: بعد از دخول محرمیت حاصل می شود.

سؤال ۷۸۸: زنی از شوهر اول طلاق گرفته و با شوهر دوم ازدواج نموده و نتیجه ازدواج دوم یک دختر بچه است، آیا این دختر که از شوهر دوم است به شوهر اول محرم می شود؟

جواب: بلی این دختر به شوهر اول این خانم محرم می شود، البته اگر شوهر اول به این خانم دخول کرده باشد. (ربیبه یعنی دختری که زن از شوهر دیگر دارد و فرق نمی کند این دختر از شوهر اولی باشد یا دومی و هکذا ولو از شوهر دهم باشد احکام ربیبه را دارد).

سؤال ۷۸۹: شخصی زنی را عقد کرده و قبل از این که با او همبستر شود آیا می تواند به مو و سینه دختر این زن که از شوهر قبل داشته نگاه کند؟

جواب: قبل از دخول به مادرش این دختر برای او محرم نیست و نمی تواند نگاه کند.

ربیبه پدر شوهر

سؤال ۷۹۰: آیا دخترهای زن غیر مدخول بها نسبت به شوهر آن زن محرم می شوند؟ و آیا این زن به پدرشوهر محرم است؟

جواب: پدر شوهر محرم است دخول شده باشد یا خیر، و اولاد زن غیر مدخول بها محرم نیستند.

حکم زن ربیب

سؤال ۷۹۱: آیا زن ربیب بر شوهر مادر ربیب محرم است؟

جواب: زن ربیب بر شوهر مادر ربیب محرم نیست.

خواهر زن

سؤال ۷۹۲: مردی از یک زن دو فرزند دارد، فرزند بزرگ او با دختر خاله اش ازدواج کرده، پس از آن همسر آن مرد فوت می کند آیا آن مرد می تواند با خواهر زن خود (که هم اکنون مادر زن فرزند خود او می باشد) ازدواج کند؟

جواب : اشکال ندارد .

ازدواج پدر و پسر با مادر و دختر

سؤال ۷۹۳: زنی شوهر کرده یک دختر دارد آیا پسر شوهر می تواند دختر این زن را بگیرد؟ یعنی پدر و پسر می شود با مادر و دختر ازدواج کنند؟

جواب : اشکال ندارد .

ازدواج فرزندان شوهر از زن دیگر با فرزندان

زن از شوهر دیگر

سؤال ۷۹۴: خانمی هستم که در دوران کودکی صیغه محرمیت من را برای مردی خوانده اند و بعد از مدتی با مردی ازدواج کرده ام و از این ازدواج چند دختر دارم آیا پسران آن مرد می توانند با دختران من ازدواج کنند؟

جواب : بلی می توانند با دختران شما ازدواج کنند ، ولی با خود شما حتی اگر شوهر نداشتید نمی توانند ازدواج کنند .

ازدواج پدر و پسر با دو خواهر

سؤال ۷۹۵: آیا می شود پدر و پسر دو خواهر را بگیرند؟

جواب : اشکال ندارد .

راه محرمیت دختر بچه پرورشگاهی

سؤال ۷۹۶: زن و شوهری بچه دار نمی شوند و قصد دارند دختر چهار ساله ای را از پرورشگاه بیاورند و او را بزرگ کنند ، به چه طریقی می توانند این دختر را با مرد محرم نمایند؟

سؤال ۷۹۷: اگر حاکم شرع صلاح و حفظ دختر را در ازدواج او به پدر این شوهر یا به خود شوهر ببیند می تواند به هر کدام که صلاح ببیند ازدواجش نماید .

زنا کردن زن شوهردار

سؤال ۷۹۸: زن شوهرداری با مرد اجنبی عمل نامشروع انجام داد و همین باعث شد که از همسر خود طلاق بگیرد و بعداً با همان مرد اجنبی ازدواج

نماید و اکنون فرزندی هم دارد ، این عقد چه صورت دارد و وضع طفل چه

می شود؟

جواب: جهت حفظ آبرو صورتاً طلاق بدهند و دیگر مراجعت نمایند و اما بچه ها در صورتی که این دو علم به بطلان عقد نداشتند، وطی به شبهه می شود و اولاد ملحق به ایشان می شوند.

زنا با مادر و خواهر و مادر زن

سؤال ۷۹۹: اگر کسی با مادر یا خواهر یا مادر زن خود مقاربت کند و فرزندی متولد شود چه حکمی دارد؟

جواب: کسی که با مادر یا خواهر خود مقاربت کرده و فرزندی از او متولد شده است، آن فرزند حکم ولد الزنا را دارد و همچنین است کسی که با مادر زن خود نزدیکی نماید، الا این که زنش برایش حرام نمی شود.

سؤال ۸۰۰: هرگاه زنی را عقد کرد و دخول نمود، بعد با مادر و خواهر و دختر او زنا کرد آیا این زن بر او حرام شده است؟

جواب: خیر حرام نمی شود.

حرمت خواهر، مادر و دختر لاطی و ملوط

سؤال ۸۰۱: دو نفر لواط کردند در حال بلوغ حالا می خواهند با خواهر یکدیگر ازدواج نمایند آیا این کار صحیح است؟

جواب: در فرض سؤال به نظر ما و مبنای مشهور فقهاء نمی توانند و جایز نیست و حرام است و اصلاً عقد واقع نمی شود و خواهر ملوط را لواط کننده نمی تواند بگیرد.

سؤال ۸۰۲: در حین عمل لواط فاعل و مفعول به بلوغ نرسیده اند، بعد از بلوغ آیا فاعل می تواند با خواهر مفعول ازدواج کند؟

جواب: در مسئله ۲۴۱۳ توضیح المسائل گفته ایم که حتی اگر هر دو بالغ نباشند حرمت می آورد.

سؤال ۸۰۳: آیا لاطی و ملوط می توانند خواهر یکدیگر را به عقد خود در آورند؟ اگر این عمل را قبل از بلوغ و زمانی که ممیز بوده اند انجام داده باشند چه حکمی دارد؟ آیا می توانند در نماز به یکدیگر اقتدا نمایند؟

جواب:

لاطی نمی تواند دختر و خواهر و مادر ملوط را بگیرد و این حکم در ممیز نیز جاری است و اما ملوط می تواند دختر و خواهر و مادر لائط را بگیرد ، و اقتدا نمودن احد هما بالآخر در صورت توبه و دارای ملکه عدالت شدن صحیح است .

سؤال ۸۰۴: اگر در هنگام لواط نداند که لواط موجب حرمت ازدواج با خواهر ملوط می شود آیا بعداً حق دارد با خواهر ملوط ازدواج کند ؟

جواب : نمی تواند ، برای توضیح بیشتر به مسئله ۲۴۱۳ توضیح المسائل ما مراجعه کنید .

سؤال ۸۰۵: اگر در هنگام لواط فاعل به بلوغ رسیده و مفعول نرسیده و هر

دو از حرام بودن ازدواج خواهر مفعول با فاعل در آن زمان اطلاع نداشته باشند حال فاعل قصد ازدواج با خواهر مفعول دارد آیا عدم اطلاع می تواند دلیل جواز باشد ؟

جواب : اطلاع از باطل بودن ازدواج لواط کننده با خواهر یا دختر یا مادر لواط دهنده در حکم آن دخیل نیست ، لذا نمی تواند در صورت علم به تحقق دخول فاعل خواهر مفعول را به عقد خود درآورده و اگر عقد واقع شده باطل است و باید از هم جدا شوند و احتیاج به طلاق ندارد .

سؤال ۸۰۶: اگر کسی با پسری لواط کند آیا فاعل می تواند با دختر عموی مفعول ازدواج کند ؟ و آیا شبیه ای هم در این ازدواج از نظر فقهی وجود دارد ؟

جواب : می تواند با دختر عموی مفعول ازدواج نماید بلا شبهه .

ازدواج دختر مسلمان با مرد مسیحی

سؤال ۸۰۷: برخی دختران مسلمان با جوانان مسیحی ازدواج می کنند آیا این عقد

صحیح است؟ در صورتی که پاسخ منفی است تکلیف بچه های متولد از این زوج چیست؟ و این همسر حال که علم پیدا کرده ازدواج با مسیحی حرام است باید چه کار کند؟

جواب: ازدواج دختران مسلمان با فرد مسیحی باطل است و در صورتی که جاهل به مسئله بودند فرزندان آنها ولد شبهه می باشند و اگر شوهران آن خانمها مسلمان نشوند لازم است از شوهرانشان فوراً جدا شوند و اگر مسلمان شدند احتیاج به عقد جدید دارد.

ناصری و وهابی و سنی

سؤال ۸۰۸: آیا ازدواج زنهای شیعه با سنی و وهابیه جایز است؟ اگر در منطقه ای همسر شیعه برای آنها یافت نشود آیا از آن محل مهاجرت کنند یا با مرد سنی ازدواج کنند؟ بر فرض ازدواج آیا اگر بطریقه مخالفین عقد خوانده شود صحیح است یا لازم است بطریقه شیعه عقد خوانده شود؟

جواب: اما نسبت به وهابی ها و مطلق ناصبی ها که دشمن اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) می باشند ازدواج با آنها حرام است و نجس می باشند، بلکه از کافر و سگ نجس ترند، لکن اگر وهابی اتفاقاً دشمن اهل بیت (علیهم السلام) نباشد حکم سایر سنی ها را دارد و اما سایر سنی ها که ناصبی نیستند، پس ازدواج با آنها کراهت شدید دارد و علی الاظهر حرام نیست و زن باید مطمئن باشد که شوهر در دیانت او تأثیر نخواهد کرد و اگر از آن محل بیرون شود و با شیعه ازدواج نماید بسیار خوب است و علی ای حال باید به طریق شیعه عقد نماید.

عقد

صیغه فارسی اذن پدر دخول در دبر

سؤال ۸۰۹: اگر زن و مردی چنین عقد کنند که مدت و مبلغ خاصی قرار دهند و زن بگوید راضیم آیا این عقد صحیح است؟ اگر دختر باکره بدون اذن پدر باشد چطور؟ اگر تماس بین آنها در دبر باشد آیا لازم است زن پس از تمام شدن مدت عده نگه دارد یا آن که می تواند فوراً با مرد دیگر ازدواج کند؟

جواب: در مفروض سؤال اگر به گفتن راضیم، انشاء تمتع موقت نموده بعید نیست صحت، لکن معدلک احتیاط به گفتن تمتع یا زوجت بلفظ عربی ولو بتوکیل غیر ترک نشود، راجع به اجازه پدر در باکره در وقتی که رساله آیه الله العظمی والد را حاشیه می نمودم متن را ترجیح دادم ترتب آثار جماع از لزوم غسل وعده و تمام المهر و حد بر دخول در دبر محل اشکال است و مشهور بین علما عدم فرق بین دبر و قبل است، لذا احتیاط ترک نشود.

عقد موقت مشروط بعدم استمتاع

سؤال ۸۱۰: آیا عقد موقت، مشروط بعدم استمتاع زوج جایز است؟ و در صورت جواز، زوجه مدعی است یکساعت بوده برای محرمیت و زوج مدعی است یکسال بوده، قول کدام یک مقدم است؟

جواب: عقد موقت بشرط عدم استمتاع جایز است و در فرض سؤال قول زوجه معتبر است، مگر آن که زوج بر ادعای خودش مدرک شرعی داشته باشد چون که زوج ادعای زیاد می کند و اصل عدم زیاد است.

اذن پدر

سؤال ۸۱۱: آیا در عقد موقت برای دختر اذن پدر لازم است؟

جواب: در ثبیه نیاز به اجازه پدر و جد نیست و در باکره چنانچه به مصالح و مفاسد خود می رسد، مثلاً مانند پدر تشخیص می دهد، محتاج اجازه نیست.

هبه کردن مدت

سؤال ۸۱۲: فردی در دوران قبل از بلوغ، پدرش دو دختر برای او عقد کرد، در همان قبل از بلوغ یکی از دخترها را دوبار رخصت نمود (یعنی ابراء مدت کرد) و والدین این دختر عقد او را با یک نفر دیگر بستند، بعد از بلوغ وقتی که می خواست با دومی عروسی کند سومین بار رخصت نمود و مهریه اش را داد، حالا ادعا می کند رخصتی که داده بودم بدون قصد بود و مجبور بودم، شاهدهی هم بر این ادعا ندارد، آیا این رخصت درست است؟

جواب: در مفروض سؤال بعد از این که رخصت داد و مدت را هبه نمود و مهر را داد، ادعای او که من قصد نداشتم قبول نمی شود، مگر آن که به طریق قطعی اثبات نماید که قصد نداشته و لقلقه لسان بوده.

عقد موقت با زنان زنا کار

سؤال ۸۱۳: ازدواج موقت با زنان زنا کار چگونه است؟ (که وقت و حدود را رعایت نمی کنند) .

جواب: تا زمانی که توبه نکرده اند مکروه است علی الاظهر، ولی بعد از توبه کردن با مراعات شرایط و احکام ازدواج موقت مانعی ندارد .

احکام نکاح

نفقة

معیار نفقه

سؤال ۸۱۴: ضابطه اصلی در نفقه چیست؟ آیا نفقه ملاک خاصی دارد یا یک مسئله عرفی است؟ آیا مقدار نفقه با توجه به وضعیت زن تعیین می شود یا رعایت حال شوهر معیار و ملاک است؟

جواب: معیار و مقدار نفقه از نظر زمان و مکان و مراتب شخصیت فرق می کند و باید حال فعلی زوجه مراعات شود و تشخیص آن به عهده عرف است .

زمان وجوب و مقدار نفقه

سؤال ۸۱۵: آیا نفقه به محض ایجاد علقه زوجیت واجب می شود یا شرایط دیگری را قائلید؟ آیا وسایل تنظیف و آرایش و مخارج مداوا ولو در بیماری صعب العلاج و هزینه زایمان و هزینه تجهیز و غیره را نیز جزء نفقه می دانید؟

جواب: نفقه به محض اجرای عقد زوجیت واجب نمی شود، بلکه نفقه با تمکین زوجه واجب می شود و مخارج چیزهایی که در سؤال ذکر شده به نحو متعارف به عهده شوهر می باشد .

مالکیت نفقه

سؤال ۸۱۶: آیا زن مالک نفقه می شود یا فقط حق انتفاع دارد؟

جواب: نسبت به نفقه که سه قسم است (مسکن، خوراک و پوشاک)، زن فقط قسمت خوراک را بعد از دریافت آن مالک می شود، و در قسمت پوشاک هم به اندازه احتیاج مالک می شود علی الاظهر، و اما نسبت به مسکن چیزی مالک نمی شود .

مقصود از تمکین

سؤال ۸۱۷: در مورد وجوب نفقه آیا منظور از تمکین، تمکین خاص است یا انجام وظایف زوجیت از قبیل حسن معاشرت و

معاضدت با یکدیگر در تثبیت مبانی خانواده و احترام نظر شوهر و ...؟ آیا مواردی که با وجود رابطه زوجیت، نزدیکی با زوجه حرام است نیز نفقه واجب می شود؟

جواب: بلی منظور از تمکین استمتاع است، ولی در مواردی که زوجه شرعاً معذور است اگر از نزدیکی ممانعت نماید نفقه اش ساقط نمی شود.

نفقه در ایام عقد

سؤال ۸۱۸: آیا زوجه در فاصله بین وقوع عقد شرعی نکاح و مراسم زفاف مستحق نفقه می باشد؟

جواب: از ابتدای عقد نکاح زوجه مستحق نفقه هست، مگر در حالت: ۱ عدم تمکین ۲ شوهر شرط کند ولو ضمناً که نفقه ندهد مانند آن که متعارف باشد قبل از زفاف پدر نفقه بدهد و به عهده شوهر نباشد و از وی مطالبه نکند و این متعارف بودن به حدی باشد که به شکل یک شرط ضمنی مبنی علیه العقد درآمده باشد.

سؤال ۸۱۹: آیا نفقه زوجه دایم در ایام عقد و قبل از عروسی بر گردن شوهر او واجب می شود؟

جواب: چنانچه زن از تمتع هایی که مرد بخواهد ممانعت ننماید و اطاعت نماید از شوهر در اموری که شرعاً اطاعت زوج بر او لازم است، نفقه او بر مرد واجب می باشد.

* نفقه زن در عده وفات:

سؤال ۸۲۰: آیا نفقه زوجه حاملی که زوجه فوت کرده و یا در عده وفات است از مال زوج پرداخت می شود

جواب: زنی که حامله نیست در عده وفات نفقه ندارد، ولی اگر حامله باشد تا زمان وضع حمل از سهم الارث همان بچه که در شکم دارد، مخارج مادر داده می شود علی المشهور بین القدماء ظاهراً.

تأمین نفقه از طرف دولت

سؤال ۸۲۱: در کشورهای غربی نفقه زن و فرزندانش چه با شوهر زندگی کند یا نکند از طرف دولت تأمین است، بطوری که اگر دولت بفهمد که شوهر نفقه عائله را تأمین می کند کمک هایش را قطع خواهد کرد آیا در این فرض هم باز زن مستحق نفقه از شوهرش هست؟

جواب: در صورت عدم نشوز، نفقه زن بر شوهر واجب است چه از طرف دولت تأمین شود و چه نشود.

امتناع از پرداخت نفقه

سؤال ۸۲۲: در صورتی که زوج از پرداخت نفقه امتناع کند و یا برای مدت طولانی غایب شود یا به درجه ای از سفاهت برسد که تصرف او در اموال و دارایی خود غیر عقلایی باشد یا این که مجنون شود، تلکیف نفقه زوجه چه می شود و مسؤول پرداخت آن کیست؟

جواب: در صورتی که شوهر از دادن نفقه امتناع کند حاکم شرع او را امر می کند به انفاق یا طلاق و اگر امتناع کرد، خود حاکم شرع طلاق می دهد و اما اگر غایب یا سفیه یا مجنون باشد، زن می تواند با اذن حاکم شرع از اموال او مصرف کند.

اجرت کار زن در خانه

سؤال ۸۲۳: اگر زنی بعد از گذشت سالها زندگی مبلغی به عنوان اجرت المثل زحمات و کار کردنهای خود در خانه شوهرش از شوهر مطالبه کند آیا شرعی است؟ و آیا بر شوهرش واجب است به او بدهد؟ و حکم کار تبرعی زن در منزل چیست؟

جواب: اگر حین کار کردن به شوهرش نگفته باشد که من در مقابل این کارها از تو اجرت می گیرم، بر شوهر واجب نیست تحت این عنوان چیزی به زنش بدهد.

نشوز

سؤال ۸۲۴: آیا در صورتی که زن با اختیار خود زندگی خانوادگی را ترک کرده و فرزندانش را با خود برده همچنان مستحق نفقه است؟ و آیا نفقه گذشته را نیز از زمان ترک خانه شوهر، می تواند مطالبه کند؟

جواب: در صورتی که زن به اختیار خودش و بدون مجوز شرعی زندگی خانوادگی را ترک کرده حق نفقه

ندارد و در صورتی که انفاق بر فرزنداناش به امر پدرشان و از قبل پدر نبوده ، حق مطالبه نفقه آنها را ندارد .

سؤال ۸۲۵: دختری به عقد شخصی در می آید و دو هفته بعد از ازدواج به منزل پدرش باز می گردد و دیگر از بازگشت به منزل شوهرش خودداری میورزد و هرچه پدر و مادر و نزدیکان به منظور بازگشت به منزل شوهر تلاش میورزند با مخالفت دختر روبرو می شوند و در این اواخر دختر تهدید به خودکشی در صورت فشار جهت رفتن به خانه شوهر کرده و بعد از این پدر با رأی گرفتن طلاق خلع به شوهر مراجعه می کند ولی شوهر از روی عناد او را طلاق نمی دهد آیا حاکم شرع یا وکلای او مجاز به اجرای صیغه طلاق بمنظور نجات زندگی دختر هستند؟

جواب: در مفروض سؤال بر زن واجب است به خانه شوهر برگردد مگر آن که عذر شرعی داشته باشد از قبیل خوف تلف نفسی مثلاً .

اطاعت زن از شوهر

سؤال ۸۲۶: آیا اطاعت کردن زن از تمام دستورات و اوامر شوهر که خلاف شرع نباشد واجب است؟

جواب: زن لازم نیست هرچه شوهرش بگوید و یا امر کند اطاعت نماید مگر آن که با حق استمتاع و بهره بری و تلذذ از زن منافات داشته باشد .

سؤال ۸۲۷: زن تا چه حد باید از شوهر اطاعت کند و فرمان بردار باشد؟

جواب: در امور مربوط به استمتاع شوهر از زن ، باید زن از شوهر اطاعت کند و نسبت به بیرون شدن از خانه و مسافرت نیز بدون اجازه شوهر

حق ندارد و نیز حق ندارد بدون اجازه شوهر کسی را به منزل راه دهد و شوهر می تواند مانع از نذر کردن زنش شود و هکذا اگر روزه مستحبی منافعی با استمتاع شوهر باشد، می تواند مانع شود و در صورت عدم مزاحمت احوط استحبابی آن است که بدون اجازه روزه نگیرد.

اطاعت زوجه در ایام عقد

سؤال ۸۲۸: خانمی به عقد مردی درآمده ولی هنوز عروسی نکرده، پدر به او می گوید به خانه فلان شخص برو برای صله رحم، ولی همسر می گوید راضی نیستم، او باید حرف کدام یک را عمل کند همسر را یا پدر را؟

جواب: چنانچه شوهر مصلحت نمی داند که زوجه به خانه آن شخص رود فلذا نهی می کند زوجه باید اطاعت نماید.

بیرون رفتن زن بدون اذن شوهر

سؤال ۸۲۹: رفتن زن به خانه پدر و مادرش بدون اجازه شوهر چه حکمی دارد؟ اگر مدت زیادی به او اجازه ندهد چطور؟

جواب: بدون اجازه شوهر، زن حق ندارد از خانه خارج شود، حتی برای رفتن به خانه پدر و مادر و در صورتی که شوهر فشار بیاورد به نحوی که زن در حرج واقع شود، آنگاه بی اجازه او می تواند از خانه بیرون رود به مقداری که رفع حرج شود.

سؤال ۸۳۰: مردی که از همه جهت حقوق زنش را که عقد دائم و رسمی کرده اند رعایت می کند و کوچکترین کوتاهی در انجام وظیفه ندارد آیا حق دارد که از زنش بخواهد بدون رضایت او به جایی نرود؟ وظیفه زن در این مورد چیست؟

جواب: بیرون رفتن زن از خانه اگر بی اذن شوهر باشد جایز نیست و بدون اجازه او یا نهی او حق ندارد از خانه خارج شود مگر برای کار واجب شرعی مانند حج واجب و امثال آن.

سؤال ۸۳۱: با وجوب احسان به والدین اگر شوهر زن را از رفتن به منزل آنها منع کند آیا زن می

تواند بدون اذن شوهر به منزل والدین برود؟

جواب: زن حق ندارد بدون اذن شوهر از خانه خارج شود حتی برای دیدار پدر و مادر، لکن اگر به حدی برسد که برای زن حرجی و مشقت آور باشد، برزن لازم نیست از شوهر اجازه خروج بگیرد، به مقدار رفع حرج به نحو اکل میته، مخصوصاً اگر شوهر به قصد ایذاء و اضرار او را از بیرون رفتن منع کند.

حق مطالبه مهر قبل از تمکین

سؤال ۸۳۲: آیا زوجه می تواند قبل از نزدیکی با استفاده از حق حبس، کل مهریه را مطالبه کند؟ یا این که حق حبس مطالبه دین مستقر (نصف مهریه) را مشروعیت می بخشد؟

جواب: زوجه شرعاً می تواند قبل از نزدیکی از تمکین ممانعت کند تا تمام مهریه خود را بگیرد، البته اگر در ضمن عقد شرط تأخیر نداشته باشد که در این صورت حق حبس و ممانعت ندارد و همچنین اگر زوجه قبل از گرفتن مهریه تمکین نموده و زوج نزدیکی کرد، بعد از آن زوجه نمی تواند به جهت مطالبه مهریه از تمکین امتناع کند.

تمکین زوجه نسبت به زوج نارك الصلاة

سؤال ۸۳۳: مردی است که نماز نمی خواند و به طهارت اهمیت نمی دهد و فرزند خود را هم از انجام کارهای شرعی منع می کند، آیا همسر این مرد می تواند از همبستر شدن با او خودداری کند؟

جواب: زن حق امتناع از همبستری ندارد مگر آن که واقعاً شوهرش منکر نماز و روزه و امثال آن گردد که در نتیجه مرتد و کافر شده باشد.

استفاده کردن شوهر از خانه زن

سؤال ۸۳۴: زنی به عقد ازدواج مردی درآمده و پس از ۶ سال از ایشان

جدا شد، در طول زندگی مشترک، شوهر از تهیه منزل که جزء وظایف مرد می باشد، امتناع نمود و در این مدت در منزل متعلق به زوجه سکونت داشت

و علی رغم اعتراض مکرر اقدام نکرد، با توجه به این که شوهر از ملک

زن استفاده برده آیا زوجه می تواند از شوهر اجرت المثل زمان تصرف را مطالبه کند؟

جواب: چنانچه این خانم واقعاً راضی نبود که شوهرش در منزل شخصی او سکونت کند و این مطلب را مکرراً به او گفته باشد و شوهر تهیه مسکن نکرده باشد زوجه می تواند از شوهرش اجرت المثل زمان استفاده از منزل شخصی خود را مطالبه نماید.

عزل منی

سؤال ۸۳۵: عزل منی در موقع انزال چه حکمی دارد؟ آیا کفاره هم

دارد؟

جواب: عزل منی در موقع انزال اگر با رضایت همسرش باشد جایز است و گرنه احوط استجابی ترک است.

بوسیدن عورتین

سؤال ۸۳۶: بوسیدن و مکیدن عورتین برای زوجین چه حکمی دارد؟

جواب: جایز است.

خوردن شیر همسر

سؤال ۸۳۷: آیا شوهر می تواند شیر همسر را بخورد؟

جواب: مانعی ندارد.

ازدواج مجدد

سؤال ۸۳۸: شخصی که ازدواج کرده و به عللی به حرام می افتد، آیا ازدواج مجدد بر او واجب است؟

جواب: ازدواج مجدد بر او واجب نیست لکن فعل حرام را نباید انجام دهد و خود را حفظ نماید.

حکام شیر دادن

محرمیت زن پسر رضاعی

سؤال ۸۳۹: آیا زن پسر رضاعی بر پدر رضاعی محرم است؟

جواب: زن پسر رضاعی محرم است.

شیردادن مادر بزرگ به نوه

سؤال ۸۴۰: آیا مادر بزرگ می تواند نوه دختریش یا نوه پسریش را شیر بدهد؟

جواب: اگر مادر بزرگ فرزند یا نوه دختر خود را شیر دهد، آن زن بر شوهرش حرام می شود، ولی اگر فرزند پسرش را شیر دهد، حرمت نمی آورد.

شیر دادن خواهر به برادر خود

سؤال ۸۴۱: اگر خواهر بر اثر نداشتن مادر، برادر یا خواهر را شیر دهد، اشکال دارد یا نه؟

جواب: مانعی ندارد.

شیر دادن عمه به فرزند برادر

سؤال ۸۴۲: اگر خواهر کسی به پسر یا دختر برادرش شیر دهد، اشکال دارد یا نه؟

جواب: مانعی ندارد.

شیر دادن زن عقیم

سؤال ۸۴۳: هر گاه زن عقیم بچه ای را شیر بدهد، آیا محرم می شود؟

جواب: محرم نمی شود.

احکام طلاق

صیغه طلاق

توافق بر طلاق بدون اجرای صیغه

سؤال ۸۴۴: در حدود دو سال قبل با همسرم به اجرای طلاق توافق کردیم و دادگاه هم فقط بر اساس توافق زوجین با صدور گواهی عدم امکان سازش، اجازه مراجعه به محضر و اجرای طلاق را به زوجین داده است و قبل از وقوع طلاق بنده خواهان ادامه زندگی مشترک با همسرم شده و از توافق خود و اجرای طلاق منصرف گردیدم. آیا بدلیل این که زوجین توافق به اجرای طلاق کرده اند بدون وجود سببی که طلاق را در اختیار زوجه قرار دهد می توان زوج را اجبار به طلاق کرد و چنانچه به صرف این توافق غیابی و یک طرفه و بدون اطلاع و رضایت زوج صیغه طلاق جاری گردیده باشد این طلاق صحیح است؟

جواب: در صورتی که شما شخصی را وکیل کرده اید که همسرتان را طلاق بدهد و قبل از این که وکیل به وکیل برسد او طلاق داد، طلاق صحیح است، ولی در صورت دخول به زوجه طلاق رجعی است و اگر عده باقی باشد می توانید رجوع کنید، مگر این که طلاق خلعی باشد، اما اگر شخصی را وکیل ننموده اید و بنا داشتید طلاق بدهید و منصرف شده اید نمی توان شما را مجبور به

طلاق کرد و اگر کسی طلاق بدهد باطل است .

طلاق حاکم

امتناع شوهر از نفقه

سؤال ۸۴۵: در صورت استحقاق نفقه زن و استنکاف شوهر از پرداخت آن آیا حاکم شرع می تواند طلاق را ولایتاً اجرا کند ؟

جواب: در صورتی که مستحق نفقه باشد مثلاً خروج او به امر شوهر بوده یا به جهت حفظ نفس بوده حاکم شرع در صورت قطعی بودن آن به شوهر امر می کند که یا فعلاً نفقه بدهد و یا طلاق بدهد و الا حاکم شرع طلاق می دهد و اما ندادن شوهر طلبهای زن را راجع به نفقه های سابق ، موجب صحت طلاق نمی شود .

تفرز از شوهر

سؤال ۸۴۶: در صورتی که زن از شوهرش حالت تنفر و انزجار شدید پیدا کرده و در معرض انحراف قرار دارد و از او هم چند سال است که جدا شده آیا از باب عسر و حرج حاکم شرع می تواند او را طلاق بدهد ؟

جواب: صرف عسر و حرج موجب صحت طلاق نمی شود .

طلاق زن شیعه از مرد حنفی در دادگاه

سؤال ۸۴۷: من زنی هستم که مذهب شیعه دارم و با شخصی حنفی المسلمک ازدواج کرده بودم ، بعد از مدتی بین ما اختلافی رخ داد و لذا من از شوهرم جدایی را اختیار نمودم چون ایشان می خواست بچه هارا پایبند به مسلک خویش نماید

و من راضی نبودم و بچه ها هم راضی نیستند و حالا به خاطر این سه فرزند جوان نمی خواهم با او زندگی کنم لذا از طریق دادگاه هم طلاق گرفته ام و می خواهم طلاق شرعی بگیرم . آیا راهی برای این کار هست ؟

جواب: اگر علت و سبب طلاق دادن دادگاه جهت شرعی داشته باشد مثل آن که مدتی خرج و نفقه شرعی را نداده و بعد از مراجعه و ابلاغ بازهم نمی دهد و شرایط هم مراعات شده باشد ، طلاق مزبور صحیح است و الا باید از شوهر خود طلاق بگیریید به هر نحوی که ممکن است و یا این که با او سازش کرده و به زندگی خود ادامه دهید و عقیده بچه های خود را قوی نمایید که حرفهای پدرشان در آنان تأثیر نکند .

طلاق خلعی

مقاربت با زن در عده طلاق خلع

سؤال ۸۴۸: خانمی از شوهر خود طلاق خلع می گیرد و در ضمن عده ، شوهر بدون قصد برگشت با او همبستر می شود آیا

حکم زنا تلقی می شود و حد شرعی دارد؟

جواب : زن مختلعه حق رجوع از بذل دارد و در این صورت شوهر حق رجوع به زوجیت دارد . و همبستر شدن با او بدون قصد رجوع به مهر و بدون قصد رجوع به زوجیت حرام است و باید فوراً توبه نماید

قبل از رجوع به حاکم

شرع .

عده طلاق

غیر مدخول بها

سؤال ۸۴۹: اگر زنی از شوهر اول خود طلاق بگیرد و بعد از طلاق عده نگه داشته و با شوهر دوم ازدواج کند ولی همبستری و دخول صورت نگیرد آیا بعد از طلاق دوم عده دارد؟ آیا طلاق بائن غیر مدخول بها محسوب می شود؟

جواب: زنی که قبل از دخول طلاق بگیرد، عده ندارد و می تواند بلافاصله شوهر دیگر اختیار کند .

عده زن عقیم

سؤال ۸۵۰: در این زمان جهت جلوگیری از بارداری، رگک مربوط به آن را قطع می کنند که انسان دارای اولاد نشود، هم زن و هم مرد می توانند این کار را بکنند، در این صورت چنانچه متارکه نمایند آیا زن باید عده نگه دارد؟ چون نازا می شود و حامله نمی شود؟

جواب: در مفروض سؤال چنانچه زن در سن من حیض (۱) باشد بایستی که عده نگه دارد .

عده وفات

استفاده از عطر در نماز در حال عده وفات

سؤال ۸۵۱: زنی که شوهرش مرده و در حال عده نگه داشتن است آیا می تواند بجهت ثواب در نماز از عطر استفاده کند؟

جواب: عطر زدن برای نماز زینت حساب نمی شود و معدلک حرام است علی الاظهر .

اموال داده شده به زن

سؤال ۸۵۲: دختر و پسری قبل از دو سال عقد ازدواج بستند و پس از سه ماه زندگی مشترک اختلاف پیش آمده و در آستانه جدایی هستند آیا طلاهایی که پسر در این مدت خریداری کرده به پسر می رسد یا به دختر؟

جواب: اگر طلاها را پسر به دختر تملیک کرده بود نمی تواند از او پس بگیرد علی الاظهر، ولی اگر تملیک نکرده بود، مال پسر می باشد .

ظهار

حکم رجوع به زنی که ظهار شده

سؤال ۸۵۳: آیا بعد ازظهار و لعان دوباره با عقد جدید می شود زندگی کرد؟

جواب: بعد ازظهار، زن بر مرد حرام می شود و حق همبستر شدن با او را ندارد، مگر بعد از دادن کفاره و حلیت زنظهار شده احتیاج به عقد جدید ندارد. و اما لعان موجب حرمت ابدی زن می شود و دیگر به هیچ عنوان حلال نمی شود.

لعان

ادعای زوج بر زنی زوجه

سؤال ۸۵۴: شخصی به زنش مشکوک است و افراد متفرقه ای در خانه اش تردد دارند و این زن چند سال است در خانه شوهر بوده و باردار نشده، ولی از روزی که افراد غیر در خانه او بدون اذن شوهر می آمدند و قرینه ای هم به دست آمده که رابطه نامشروع وجود داشته و دارد، بچه دار شده است، اکنون شوهر این زن مدعی است که این بچه ها مربوط به من نیستند، آیا به علم ژنتیک و تشخیص گروه خون می توان حکم کرد؟

جواب: بچه شرعاً ملحق به پدر است و اشیاء مذکوره در سؤال حجت شرعی نیست، ولی اگر یقین و قطع پیدا کرد، می تواند بینه و بین الله به قطع خود عمل کند و اگر قطعاً نفی ولد نمود یا نسبت زنا داد نوبت به لعان می رسد و احکام آن در وسیله النجاه: جلد ۲ ص ۳۹۱ مذکور است، و طرفین به حاکم شرع مراجعه نمایند.

احکام غضب

تصرف در آب قنات بدون رضایت مالکین

سؤال ۸۵۵: قریه ای دارای آب قنات است که بین مالکین به مدار ۱۲ شبانه روز تقسیم می شود، فقط در تابستان برای اشخاصی که مالک آب نیستند از سالهای گذشته به مدار ۱۴ شبانه روز تقسیم می کنند، با این که مسلماً رضایت مالکین شرط است متأسفانه چند نفری از اهل قریه به مصلحت خودشان و بدون رضایت مالکین آب را به مدار ۱۴ تقسیم کرده اند، این کار بدون رضایت مالکین شرعاً جایز است یا نه؟ مخفی نماند که دلیل آنهایی که آب

را به مدار ۱۴ تقسیم می کنند این است که اگر این کار را نکنیم باغهای اشخاص بی آب از بین می رود .

جواب : تصرف در آب فوق الذکر به نحو مذکور احتیاج به رضایت همه مالکین دارد و بدون رضایت مالکین جایز نیست ، مگر در صورت اضطرار و حرج شدید ، بطوری که امرار معاش متوقف به همین مختصر آب باشد و راه دیگری برای گذراندن زندگی نداشته باشد و منجر به هلاکت گردد .

حفر کردن چاه در ملک دیگری

سؤال ۸۵۶: زمینی داشتم ملکی ، شخصی در این زمین چاه حفر کرد ، بعداً با رضایت طرفین بنا شد نصف چاه متعلق به من باشد ، چاه مورد بهره برداری قرار گرفت ، پس از مدتی آب رودخانه طغیان کرد و چاه خراب شد ، دوباره همان شخص در فاصله دیگری در همین زمین چاه حفر کرد بدون اطلاع و رضایت من ، حالا به من می گوید : شما حقی از چاه دوم ندارید آیا با این که در زمین من بدون رضایت من چاه حفر کرده من در چاه دوم حقی دارم ؟

جواب : بله همانطوری که در چاه اولی طبق رضایت طرفین عمل می کردید ، در همین چاه دوم هم عمل نمایید در غیر این صورت صاحب چاه که غصباً چاه را در زمین تو حفر کرده است اگر واقعاً چاه دوم در زمین تو حفر شده باشد ، حق استفاده از آن را ندارد ، حتی شما می توانید آن چاه را خراب و پر کنید و چون مسئله نزاعیه است باید طرفین نزد حاکم شرع حاضر شوند و طرح دعوی کنند

تا طبق موازین حکم فرمایند .

وارد کردن خسارت به زمین

سؤال ۸۵۷: زید زمین خود را شخم زده و تخم پاشیده است عمرو که همسایه این زمین بوده زمین زید را دو مرتبه غفلتاً تخم پاشیده و زراعت کرده و اهل خبره می گویند چون تخم دو برابر ریخته شده بطور کلی ناقص است و ثمره نخواهد داد آیا باید عمرو خسارت زید را بپردازد؟ یعنی اگر درآمد زمین در سال ۵۰ هزار تومان بوده باید کل آن را بدهد یا فقط پول بذر را بدهد یا پول بذر و شخم و سایر مخارج را، یا اصلاً هیچ مسئولیت ندارد چون غفلت کرده است؟ و اگر عمرو حاضر شود زمین خود را در اختیار زید بگذارد آیا واجب است پول بذر و سایر مخارج زراعت را هم بدهد؟

جواب: باید پول بذر و جمیع خسارات را که وارد کرده حتی اجاره زمین در این مدت که از قابلیت افتاده بدهد .

احکام چیزهایی که انسان پیدا می کند

پاس از پیدا کردن صاحب مال

سؤال ۸۵۸: شخصی انگشتر طلایی پیدا کرده و از پیدا شدن صاحب آن مأیوس است ، در حال حاضر قیمت انگشتر مذکور به ۱۵ تا ۲۰ هزار تومان می رسد ، تکلیف این شخص چیست ؟

جواب: اگر واقعاً یقین دارد که صاحب آن پیدا نخواهد شد ، می تواند با اجازه مجتهد جامع الشرائط آن را به فقیر بدهد .

حیوان گم شده

سؤال ۸۵۹: حیوانی گم شده با حیوانات کسی همراه می شود ، بعد از یکسال مالک آن پیدا نمی شود ، حیوان را ذبح می کنند و مردم آن را می خورند در حالی که علم دارند که این مجهول المالک است یا آن که نمی دانند مجهول المالک است ، حکم این مسئله چیست ؟

جواب: حیوانی که با حیوانات شما می آید بهتر آن است که تحت ید و تصرف خود نیاورید و او را بخود واگذارید و اگر تحت ید و تصرف خود در آورید داخل عنوان لقطه می شود و باید یکسال تعریف نمایید ، بعداً می خواهید به فقراء بدهید و می خواهید مثل اموال خود قرار دهید و می خواهید دائماً حفظ نمایید برای صاحبش و چنانچه قبل از فحص ذبح نمودید ضامن می باشید و هر که هر مقدار خورد به همان مقدار ضامن است و به حاکم شرع مراجعه نمایید و اگر خبر ندارد که مجهول المالک است و خسارت نموده ، خسارت خود را از دعوت کننده می گیرد .

پیدا کردن طلا در کوه

سؤال ۸۶۰: شخصی در یکی از کوهها مقداری طلا پیدا کرده است یا برای این منظور رفته بوده یا بطور اتفاقی پیدا کرد آیا برای او حلال است ؟

جواب : چنانچه از معدن طلا پیدا کرده به احکام خمس معدن مسئله ۱۸۰۷ و بعد آن در رساله ما را مراجعه نمایند ، و چنانچه مالکی داشته و از او گم شده به احکام لقطه مسئله ۲۵۷۲ مراجعه نماید .

احکام شکار کردن و سربریدن حیوانات

شرایط ذبح کردن

ذبح با غیر آهن

سؤال ۸۶۱: ذبح با کارد استیل و مس و طلا و غیر آهن صحیح است یا نه ؟

جواب : در صورتی که انسان متمکن از آهن باشد بغیر آهن صحیح نیست و اما استیل شنیده ایم که از جنس آهن است و به این نحو عملش آورده اند چنانچه حقیقتش آهن باشد ذبح به آن حلال است ، مع ذلک از اهل خبره سؤال نمایند .

ذبح کردن با استیل

سؤال ۸۶۲: آیا ذبح حیوان با کارد استیل جایز است ؟

جواب : ظاهراً جایز باشد ، چون استیل نوعی آهن است ، چنانچه اهل خبره گفته اند .

مباشرت مسلمان

سؤال ۸۶۳: آیا ذبح حیوان با دستگاههای تمام اتوماتیک با رعایت همه شرایط ذبح به این صورت که مسلمانی با گفتن بسم الله دکمه دستگاه را فشار دهد صحیح است ؟

جواب : در ذبح مباشرت شرط است .

بریدن چهار رگ

سؤال ۸۶۴: در صورتی که گرگ گلوی گوسفند را بگیرد و دوتا از اوداج را قطع کند و دو رگ بزرگ دو طرف گردن باقی مانده باشد اگر چوپان برسد و با چاقو ببرد آن گوسفند حلال است یا حرام ؟

جواب : در فرض سؤال چنانچه چوپان هم دو رگ بزرگ سالم را با موازین شرعی ببرد و هم دو رگ قطع شده را از بالا و یا از پایین آن دوباره ببرد ، گوسفند مذکور حلال می شود .

انداختن مرغ در آب پس از سربریدن

سؤال ۸۶۵: بعضی از مرغداری ها سر مرغ را که می برند آن را در بشکه ای که در آن آب است می ریزند و همه را روی هم می اندازند یا بعد از سربریدن مرغ در آب نهر می افتد آیا این گونه مرغها حلال است ؟

جواب: در صورتی که ذبیحه تمام شرایط ذبح را واجد باشد از قبیل اسلام و قبله و ذبح با حدید و قطع او داج اربعه و بعد از احراز این شرایط در بشکه یا در نهر روی هم بیندازند مانعی ندارد و حلال است.

اختلاف شیعه و سنی در ذبح

سؤال ۸۶۶: شیعه و سنی نسبت به طریقه ذبح شرعی اختلاف دارند تکلیف ما نسبت به گوشت و چرمی که می خریم و نمی دانیم چه کسی ذبح کرده چیست؟

جواب: از بازار مسلمانها بخرید و فحص بر شما لازم نیست.

مسائل متفرقه

قتل حشرات و حیوانات بی جهت

سؤال ۸۶۷: قتل حیوانات و حشرات بی جهت چه حکمی دارد؟

جواب: اگر موذی نباشند بهتر ترک است.

شکار حیوانات در شب

سؤال ۸۶۸: آیا شکار کردن حیوانات در شب بویژه شکار کبک و کبوتر در صحرا و چاهها و قنوات اشکال دارد؟

جواب: جایز است لکن ظاهراً مکروه است.

پوست حیوانات وحشی

سؤال ۸۶۹: آیا پوست سمور و روباه و خرگوش و شغال و پلنگ و خرس با ذبح آنها و دباغی پاک می شود؟

جواب: پوست حیواناتی که در سؤال ذکر شده است چنانچه با شرایط ذبح شرعی ذبح شود پاک می شود ولی نمی شود با آن نماز خواند، و اما پوست سگ و خوک با ذبح شرعی هم پاک نمی شود.

حیوان مشرف به موت

سؤال ۸۷۰: هر گاه گوسفند در اثر اصابت سنگ یا پرت شدن از بلندی مشرف به موت باشد و چوپان آن را ذبح کند و خون بقدر معمولی بیاید ولی گوسفند نه پای خود را تکان بدهد و نه دم خود را آیا حلال است؟

جواب: گوسفند و یا حیوان دیگر بعد از ذبح شرعی حتماً باید حرکتی بکند مثلاً چشم یا دم و یا پای خود را تکان دهد و الاً حلال نمی شود ولو این که خون معمولی از او بیرون آمده باشد.

سؤال ۸۷۱: گاهی سنگ از کوه سرازیر می شود و گوسفند را نصف می کند و می برد نصف دیگرش که سربه آن متصل است اگر فوراً ذبح شود آیا حلال است؟

جواب: در فرض سؤال چنانچه چهار رگ گوسفند سالم باشد و حیوان نمرده باشد یعنی حیات مستقره فی الجملة داشته باشد و با شرایط ذبح نمایند حلال می شود.

صید ماهی

صید ماهی به وسیله ظرف

سؤال ۸۷۲: در کنار ردوخانه جایی که عمق آب به غایت اندک است ظرفی برای صید ماهی حفر می کنند که لبه ظرف مقداری بالاتر از آب است و به این جهت آب داخل آن نمی شود و ماهی ها برای تخم گذاری که کنار آب می آیند درون ظرف می ریزند لطفاً حکم این مسئله را بیان فرمایید.

جواب: در صورتی که در ظرف آب نباشد و ظرف را جهت صید ماهی گذاشته باشند و ماهی در آن بیفتد و بمیرد ملک صاحب ظرف می شود و حلال است ولی اگر در ظرف آب باشد و ماهی در آب ظرف

بمیرد ، حلیت آن محل اشکال است و احوط اجتناب است .

ماهی در شکم ماهی

سؤال ۸۷۳: اگر در شکم ماهی که صید شده ماهی دیگری پیدا شود آیا حلال است ؟

جواب : حلال است .

صید ماهی حرام گوشت

سؤال ۸۷۴: آیا صیادان ماهی می توانند ماهی حرام گوشت صید کنند؟ و با فرض عدم جواز اگر تجری کند و صید کند آیا می تواند آن را بفروشد و بعد از تخمیس اموال آن را تصاحب نماید ؟

جواب : صید ماهی حرام گوشت اگر داعی عقلایی داشته باشد مانعی ندارد و فروش آن برای استفاده حلال مانند آن که آن را خوراک حیوان یا ماهی دیگری بکند اشکال ندارد و تخمیس لازم نیست مگر آن که یکسال بگذرد و فاضل مؤونه سنه شود (یعنی صرف در مؤونه آن سال نشود) .

سؤال ۸۷۵: اگر شخصی به نیت صید ماهی حلال گوشت ، ماهی صید کند در ضمن در تور مقداری ماهی حرام گوشت پیدا شود آیا باید آنها را دوباره به دریا بریزد؟ یا این که می تواند بفروشد و بعد از تخمیس مالک پول شود ؟

جواب : می تواند آن را به مصرف حلال برساند یعنی در غیر خوردن انسان استفاده نماید و جایز است آن را بفروشد در صورتی که منفعت محله ای داشته باشد و تخمیس لازم نیست مگر آن که یکسال بگذرد و فاضل مؤونه سنه شود .

احکام خوردنیها و آشامیدنیها

احکام خوردنیها

خوردن تربت امام حسین (علیه السلام)

سؤال ۸۷۶: خاک شفا ، اطلاق بر حایر حسینی (علیه السلام) می شود یا شهر کربلا ؟

جواب : قدر متیقن حایر است .

ظرف طلا و نقره

سؤال ۸۷۷: خوردن و آشامیدن از ظرف طلا و نقره حرام است هرگاه خوراک یا آشامیدنی داخل آن را در ظرف دیگر بریزد آیا خوردن آن جایز است ؟

جواب : بعد از ریختن در ظرف دیگر جایز است .

آشامیدنی در استکان طلا و نقره

سؤال ۸۷۸ : گیره استکان که از طلا یا نقره است بعد از برداشتن استکان اگر ظرف گفته شود استعمال آن چه به تنهایی و چه با استکان حرام است و اگر ظرف گفته نشود مانعی ندارد ، مراد از ظرف چیست ؟

جواب : ظرف امر عرفی است مراجعه به عرف نمایید و ظاهراً ظرف محسوب نیست چون مشبک است .

غذای نجس به سبب الکل

سؤال ۸۷۹ : اگر در غذا یا خوراکی الکل استفاده شود آیا آن غذا نجس است ؟ درآمد حاصله از فروش آن خوراکی یا غذا چه حکمی دارد ؟ در صورت نجس بودن و حرام بودن کسب چه راهی برای جلوگیری از اسراف وجود دارد ؟

جواب : خوردن و خوراندن آن حرام است و دور ریختن آن مصداق اسراف نیست .

خوردن گوشت عقیقه برای والدین

سؤال ۸۸۰ : آیا والدین می توانند از گوشت عقیقه فرزندشان بخورند ؟

جواب : برای پدر فرزند مکروه است لیکن نسبت به خوردن مادر نهی شده است .

پرندگان

شتر مرغ

سؤال ۸۸۱ : نظر مبارک را در مورد حلیت یا حرمت گوشت و تخم شتر مرغ اعلام فرمایید ؟

جواب : اظهر حلیت گوشت و تخم شتر مرغ است ، کما این که اکثر فقهای امامیه رضوان الله تعالی علیهم قائل به حلال گوشت بودن شتر مرغ هستند ، فلذا تولید و فروش گوشت و تخم این حیوان شرعاً جایز و بلا مانع است علی الاظهر .

مرغ موطونه خرگوش

سؤال ۸۸۲ : مرغی که موطونه خرگوش شده حکم تخم مرغ و گوشت آن چیست ؟

جواب : اثری بر گوشت و تخم مرغ ندارد و خوردن آنها جایز است .

چهارپایان

گوشت خرگوش

سؤال ۸۸۳: آیا گوشت خرگوش حرام است؟

جواب: گوشت خرگوش حرام است.

سؤال ۸۸۴: خوردن گوشت خرگوش چه حکمی دارد؟ آیا فرقی بین خرگوش سم دار، و خرگوش پنجه دار در حکم هست؟

جواب: بنا بر احتیاط و جوبی بلکه اقوی باید از خوردن گوشت خرگوش حتی از گوشت سم دار آن [بر فرض وجود داشتن آن] هم اجتناب شود.

بزی که شیر خود را می خورد

سؤال ۸۸۵: بزی که شیر خود را می خورد حرام است یا حلال؟

جواب: اشکالی ندارد.

کشتن گراز برای دادن به غیر مسلمان

سؤال ۸۸۶: آیا شکار گراز و تولید فرآورده های گوشتی مثل کالباس و سوسیس از گوشت آن برای مصرف اقلیتهای دینی و اتباع خارجی با ذکر (مخصوص اقلیتهای دینی) روی فرآورده تولید شده، بلحاظ شرعی مجاز میباشد؟

جواب: تهیه فرآورده های گوشتی از این نوع حیوانات اگر در مذهب خود آنها حرام نباشد مانعی ندارد علی الاظهر ولی باید ترتیبی دهند که فرآورده های مذکور بین مسلمانها توزیع نشود.

حیوانات دریایی

سگ و خوک دریایی

سؤال ۸۸۷: سگ و خوک دریایی پاک است آیا خوردن گوشت آنها حلال است؟

جواب: هر حیوان دریایی که فلس ندارد، خوردن آن حرام است، اما در خصوص « خز » آن قسم از آنها که دندان تیز انیاب دارد قطعاً حرام است و آنها که ندارد احوط و جوبی اجتناب است.

احکام نذر

مصرف نذر

سؤال ۸۸۸: مصرف نذر چیست؟

جواب : هر چه ناذر قصد نموده باید در همان مصرف شود .

لزوم عمل بر طبق نذر

سؤال ۸۸۹ : کسی که صیغه نذر را جاری نکرده ولی بر حسب متعارف متعهد شده که روزه دار را اطعام نماید ، آیا می تواند آنرا به صورت پول در

اختیار مستحقین بگذارد ؟ در فرضی که صیغه نذر جاری شده باشد چه حکمی

دارد ؟

جواب : در صورت اول اختیار با او است عمل کند یا نکند ، ولی در صورت دوم که صیغه خوانده است باید مطابق آنچه نذر کرده است عمل نماید و تغییر آن جایز نیست .

صرف مورد نذر در غیر آن

سؤال ۸۹۰ : کسی که نذر کرده مبلغی در موردی نظیر اطعام و غیره صرف

نماید آیا می تواند این مبلغ را به یکی از حسابهای خیریه ضروری تر واریز

نماید ؟

جواب : اگر صیغه نذر شرعی را خوانده باشد اگر چه به زبان فارسی باشد نمی تواند و الا می تواند .

نذر برای صندوق خیریه

سؤال ۸۹۱ : اگر صندوق قرض الحسنه ای بنام حضرت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) باشد ، آیا می شود نذورات خود را به حساب این صندوق واریز نمود ، تا در امور خیریه که مختص به امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) است مصرف گردد ؟ ب (و اگر پول موجود در این صندوق یکسال بر آن بگذرد خمس یا زکات دارد ؟

جواب : در صورتی که قصد مصرف خاص درباره امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) نکرده اند می توانند به حساب این صندوق واریز کنند تا در امور خیریه که مختص به امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) هست مصرف شود ، در صورتی که اطمینان داشته باشند که مصرف می شود . ب (خمس و زکات تعلق نمی گیرد بعد از واریز .

سؤال ۸۹۲ : آیا استفاده کردن از پولهای موجود در صندوق قرض الحسنه امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) جهت برگزاری مراسم میلاد یا شهادت ائمه اطهار (علیهم السلام) جایز است یا خیر ؟

جواب : در صورتی که نذر مصرف خاصی نکرده اند جایز است .

سؤال ۸۹۳: ممکن است اشخاصی در شهرستان ها نذر خاص نمایند و نذورات خود را به حساب صندوق

قرض الحسنه امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) واریز نمایند، امناء نیز هیچگونه اطلاعی از اینگونه نذورات خاص افراد نداشته باشند تکلیف شرعی استفاده کردن از این پول ها چیست؟

جواب: هر مقدار که یقین دارند نذر خاص شده باید به آن عمل شود و در غیر آن می توانند در امور خیریه صرف کنند.

صرف نذورات روزه خوانی در تعزیه

سؤال ۸۹۴: آیا جایز است که هدایا و نذورات مربوط به عزاداری و روزه خوانی حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) در قالب عزاداری های نمایشی و تاثیری مصرف شود؟

جواب: حسب الفرض که هدایا و نذورات برای روزه خوانی تعیین شده جایز نیست آنرا در تعزیه خوانی و عزاداری نمایشی مصرف کرد.

اموال مندور برای امامزاده

سؤال ۸۹۵: اینجانب کلیددار امامزاده هستم، نذورات مردم مدت به مدت جمع آوری می گردد، آیا می شود این نذورات را در آینده در همین جا مصرف نمود؟ در امور فرهنگی روستا چطور؟

جواب: نذورات جمع آوری شده بایستی مصرف امامزاده و شئون او بشود، و چنانچه مبالغی اضافه بماند که مورد مصرف در آنجا نباشد و احتمال نیاز در آینده هم نباشد، می توان صرف امور خیری شرعی مانند کارهای فرهنگی دینی و مدارس علوم دینی و کمک به فقراء مؤمنین نمود.

احکام مالی که معلوم نیست نذر است یا چیز دیگر

سؤال ۸۹۶: پولی را زید به عمرو داد و گفت این پول را در روز عاشورا بین مردم تقسیم کن و قصدش را نسبت به این پول معلوم نکرده آیا هبه است یا نذر یا صدقه ولی به قرینه معلوم می شود پول برای امام حسین (علیه السلام) بوده، عمرو قسمتی را در روز عاشورا تقسیم کرد و مبلغی هم برای خود نگه داشت آیا تصرف در این پول برای خود او مشروعیت دارد یا نه؟ تکلیف عمرو نسبت به این پول چیست؟

جواب: در مفروض سؤال باید به دهنده وجه مراجعه نمایند و به دستور او عمل نمایند و چنانچه دسترسی به او

ندارند و مایوس از او باشند به فقراء شیعه در روز عاشوراء تفسیم نمایند .

فوت کردن مندور له

سؤال ۸۹۷: شخصی نذر کرده مقدار مالی یا جنسی را به سیدی پردازد و قبل از پرداختن آن سید فوت کرده است ، اکنون مال مندور را چه کند ؟ آیا برای میت خیرات کند ؟ یا به ورثه اش بدهد ؟ یا آنکه نذر فسخ می شود ؟

جواب : احوط آنست که مال مندور را به ورثه مندور له پردازد .

نذر پوشیدن لباس سیاه

سؤال ۸۹۸: آیا نذر پوشیدن لباس سیاه در حالت عادی یا برای فوت دوستان و بستگان یا به عنوان عزاداری و اظهار حزن برای ائمه معصومین (علیهم السلام) منقعد می شود یا خیر ؟

جواب : نذر پوشیدن لباس سیاه در حال عادی صحیح نیست زیرا رجحان ندارد ، ولی برای اظهار حزن و تألم در مصیبت اهل بیت (علیهم السلام) صحیح است و لازم الوفاء است ، و اما برای فوت بستگان و یا دوستان ممکن است رجحان دنیوی یا اخروی داشته باشد ، و لذا نذر آن صحیح خواهد بود .

نذر به عدم احتلام

سؤال ۸۹۹: فردی نذر می کند اگر به مدت یک ماه در خواب محتلم نشود مبلغی پول صدقه بدهد ، آیا نذر او صحیح است ؟

جواب : احتیاط آن است که به نذرش عمل نماید .

احکام عهد

وعدده دادن بدون صیغه شرعی

سؤال ۹۰۰: اینجانب ۵ میلیون تومان به مردم مقروض شده ام و قدرت پرداخت ندارم ، یکنفر از نزدیکان به من گفت من دو مغازه دارم یکی را می فروشم و ۵ میلیون به شما می دهم و شما در هر ماه ۲۰ هزار تومان تدریجاً پرداخت کنید ، بنده یک مشتری پیدا کردم که تا ۵/۱۹ میلیون می خرید ، به خریدار گفتم شما ۲۰ میلیون بخرید من از ۵ میلیونی که فروشنده به من می دهد ۵۰۰ هزار تومان به شما خواهم داد خریدار قبول کرد و خرید ، فروشنده که می خواست ۵ میلیون به اینجانب بدهد پشیمان شد و گفت مغازه را مرجوع می کنم و من به خریدار گفتم به وعده ای که داده ام وفا نمی کنم چون فروشنده مغبون شده و پولی به من نمی دهد ، خریدار گفت من معامله را با فروشنده به هم نمی زنم و حالا بعد از سه ماه از تاریخ معامله ، خریدار بمن می گوید: باید مرا راضی کنی ، آیا ایشان دینی بر من دارد ؟

جواب : در مقروض سؤال خریدار حق مطالبه از شما ندارد .

احکام قسم

قسم خوردن به امر غیر راجح

سؤال ۹۰۱: هر گاه پسر با لفظ والله ویا تالله ویا بالله قسم بخورد که به دیدن پدرش نرود، آیا این قسم درست است و خلاف آن موجب کفاره می شود؟

جواب: چون که رجحان ندارد شرعاً باطل است و کفاره ندارد.

قسم خوردن به تورات

سؤال ۹۰۲: اگر شخصی را قسم دهند برای راست بودن حرفی و او مسلمان باشد و به تورات قسم بخورد آیا این قسم ملاک صحت سخنش می باشد؟

جواب: خیر ملاک صحت نخواهد بود و اثری بر آن مترتب نمی شود.

قسم بر انجام عملی تا آخر عمر

سؤال ۹۰۳: کسی که قسم یاد کرده از الآن تا آخر عمر نماز شب بخواند، ولی بعد از مدتی به قسم خود عمل نکند آیا باید کفاره بدهد؟ کفاره او چه قدر می باشد؟

جواب: چنانچه بنحو مجموعی قسم خورده که در این مدت نماز شب را ترک ننماید یک کفاره کافی است، مسئله ۲۶۷۸ توضیح المسائل ما را ملاحظه نمایید.

احکام وقف

صیغه وقف

صیغه وقف مسجد

سؤال ۹۰۴: آیا عنوان مسجد داخل عنوان وقف است یا عنوانی است مستقل، مثلاً اگر شخصی زمینی را برای مسجد قرار دهد و بگوید: جعلت هذا مسجداً، کافی است، یا باید بگوید: وقفت هذا للمسجد؟ و عبارت فقها که فرموده اند تحریر ملک است، وقف ملک برای مصرف خاصی فرق می کند یا نه؟

جواب: در صورتی که بخواهد زمین را مسجد قرار دهد کافی است بگوید: جعلت هذا مسجداً، و اگر یک نفر یا بیشتر در آن نماز خواند، احکام مسجد بر آن مترتب می شود و اما عبارت: وقفت هذا للمکان للمسجد کافی نیست، زیرا اعم است از

اینکه مسجد شود یا منافع آن صرف در مسجد شود، و اما معنی تحریر ملک در مسجد و مانند آن این است که از ملک واقف خارج می شود و ملک کسی نمی شود، ولی در وقف ملک برای شخص خاص یا مصرف خاص نه فقط از ملک واقف خارج می شود، بلکه عین یا منافع آن ملک موقوف علیه می شود.

تصرف در موقوف قبل از لازم شدن وقف

سؤال ۹۰۵

: شخصی قولاً با اختیار خود زمینی با مساحتی معین برای مسجد وقف کرده ، ولی تاکنون هیچ گونه بنایی در آن برای مسجد نشده و حتی حدود زمین مسجد هم خط کشی نشده ، آیا جایز است خود واقف این زمین را فروخته و قیمت آن را در مسجد دیگر صرف کند ؟

جواب : در مفروض سؤال ، تا تسلیم موقوف له نشده ولو به یک نماز خواندن در آن ، وقف لازم نشده و جایز است جمیع تصرفات مالک در آن .

منزلی که به عنوان مسجد نماز در آن خوانده شده

سؤال ۹۰۶ : به علت فقدان مسجد در محله ای ، شخصی منزل خودش را که کلاً هفتاد متر بوده مسجد قرار داده و مردم در آن نماز می خواندند ، پس از مدتی تمام آن هفتاد متر را زیر بنا کردند و به عنوان مسجد در آن نماز خواندند و بخاطر کوچکی مکان پشت همان مسجد را خریداری کردند و مسجد بزرگی بنا نمودند و آن خانه یا مسجد اول برای سالیان سال خالی و متروک ماند ، آیا می توان این خانه یا مسجد قبلی را برای شغلی مثلاً نجاری و یا امثال آن اجاره داد تا از خرج آن مسجد را بزرگ کنند ؟ اگر جواب منفی باشد با این خانه یا مسجد چه کنند ؟ (این مسجد فاقد وقف نامه است)

جواب : داشتن وقف نامه شرط صحت نیست و چنانچه صیغه وقف را جاری نموده ولو به فارسی صحیح است و نمی توان آن را اجاره داد بلکه چنانچه متصل به مسجد بزرگ است دیوار در بین را بردارند و با مسجد بزرگ یکی شود .

وکالت دادن به غیر در وقف کردن

سؤال ۹۰۷ : الف) اگر مالکین زمین را در اختیار چند نفر بعنوان هیئت مدیره قرار دهند تا در امور خیریه و عام المنفعه بکار گرفته شود آیا هیئت مدیره بدون اطلاع و اذن مالکین می توانند زمین را وقف کنند ؟

ب) در صورتی که هیئت مدیره مأذون به وقف باشند و شخص را وکیل کنند که به شرط ساختن و تکمیل ساختمان در آن زمین مأذون در وقف کردن آن زمین باشد و هنوز ساختمان تکمیل نشده است آیا وقف به قوت

خود باقی است ؟

جواب : الف) در صورتی که هیئت مدیره در حقیقت و کلاهی مالکین حتی در وقف کردن باشند ، وقف زمین جهت امور خیریه جایز و نافذ می باشد .

ب) اذن وقف مشروط به تکمیل ساختمان بوده و چون بشرط عمل نشده اذنی نیست و در نتیجه وقفی محقق نشده .

قراردادن خانه بعنوان نماز خانه

سؤال ۹۰۸ : سالها قبل جد ما در ملک خود نماز خانه ای احداث کرد ، تا نماز گزاران از آن استفاده نمایند ، هم اکنون آن ساختمان مخروبه شده و اصلاً مورد استفاده نمی باشد ، آیا حق دارم آن را بفروشم و به نیت جدم پول آن را در مسجد دیگری صرف نمایم ؟

جواب : در مفروض سؤال ، اگر جدتان قصد وقف کرده و در آن نماز خوانده می شده ، نمی توان آن را تغییر داد و به شما تعلق ندارد ، ولی اگر قصد وقف نکرده فقط قصد کرده فعلاً مردم در آن نماز بخوانند ، اگر چه باقی بر ملک خویش باشد این ملک مربوط به ورثه است و در صورتی که ورثه منحصر به شما باشند هر تصمیمی که بگیریید صحیح است و نافذ .

اختصاص دادن زمین برای گلدسته

سؤال ۹۰۹ : مالکین زمینی به مساحت حدود ۲ هزار متر مربع قسمتی از آن را که حدود ۱۲۰۰ متر مربع بوده است برای مسجدی اختصاص داده اند ، حدود ۵ متر مربع از آن زمین که بین مسجد مذکور و بقیه مالکین قرار دارد برای ساختن گلدسته اختصاص داده شده بود ، اما به علت مسائل مختلفی مانند وجود عقب نشینی ، عدم موافقت شهرداری و هزینه

سنگین و غیر لازم بودن ، موضوع ساختن گلدسته منتفی شده است ، مالکین آن تکه زمین که واقفین زمین مسجد مذکور نیز می باشند به زمینی که برای ساختن گلدسته در نظر گرفته شده بود احتیاج دارند ،

تکه زمین مذکور بوسیله دیواری از مسجد مورد بحث جدا شده و تصرف آن توسط مالکین مذکور ضرر یا نقصانی برای مسجد ندارد ، آیا تصرف مالکین یا همان واقفان مسجد نسبت به تکه زمین که برای گلدسته اختصاص داده شده بود بخاطر احتیاجی که به آن برای تکمیل سهم اختصاصیشان دارند از نظر شرعی جایز است ؟

جواب : در صورتی که آن تکه زمین را وقف مسجد نکرده باشند می توانند در آن تصرف کنند به هر نحو که بخواهند ، زیرا از ملک آنان خارج نشده است ، و همچنین اگر وقف کرده اند لکن قبض نشده باشد از طرف متولی مسجد .

متولی وقف

تعیین متولی

سؤال ۹۱۰ : آیا بانی مسجد می تواند برای مسجد متولی معین کند و امر تعیین امام جماعت و تعیین ساعات اقامه نماز و اقامه مجالس را به او واگذار نماید و آیا چنین تعیینی نافذ است ؟

جواب : بلی جایز است بانی و واقف مسجد هنگام وقف جهت اداره و حفاظت آن ، متولی تعیین نموده و موارد ذکر شده در سؤال و امثال آنها را به عهده ایشان واگذار نماید .

مقدار تصرفات هیئت امنا

سؤال ۹۱۱ : آیا هیأت امنای مسجد می توانند برای تعمیر مسجد و سایر تصرفات بدون اجازه متولی اقدام کنند ؟
جواب : هر مقدار از تصرفاتی که متولی تحت اختیار آنها قرار داده مانعی ندارد و در زاید آن باید اجازه بگیرند .

تصرف در موقوف

فروختن یا تبدیل وقف

سؤال ۹۱۲ : یک دانگ از شش دانگ هر یک از قطعات اراضی روستایی وقف حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) می باشد و مدتی بدون توجه به مسئله وقف در اختیار زارعین قرار داشته است ، حالا آیا زارعین با توجه به گذشت زمان می توانند ادعای مالکیت داشته و اراضی فوق الذکر را با اراضی دیگری تعویض نموده و اراضی معوضه و مأخوذه را به تملک شخصی خویش درآورند ؟

جواب : تبدیل و بیع وقف جایز نیست ، مگر در صورت خاص که در توضیح المسائل ۲۱۰۱ و ۲۱۰۲ نوشته ایم ، و اجاره این مدت که از حصه وقف استفاده نموده ، باید بپردازند .

خسارت وارد بر وقف

سؤال ۹۱۳: الف) اگر خسارت بر وقف وارد گردد آیا جبران خسارت در اشیاء مثلی به قیمت و بالعکس برای رفع ضمان کافی می باشد؟ ب) مصالحه با متولی یا خادم وقف در قیمت، مثلاً قیمت شیشه شکسته شده چه صورت دارد؟

جواب: الف) در تلف مثلی رفع ضمان به اداء مثلی است و چنانچه ممکن نشد تبدیل به قیمی می شود، ولی ضمان قیمی فقط قیمی می باشد. ب) چنانچه متولی حق مصالحه را داشته باشد مانعی ندارد.

زمین مجهول الهویه

سؤال ۹۱۴: زمینی است مجهول الهویه که پیران محل از قول پیران قبل می گویند: در این محل مسجد بوده و بعضی دیگر می گویند محل خیرات بوده و کسی از اهل شهر به یاد ندارد از بنای قبل این زمین، آیا اجازه می دهید در آن زمین تصرف کنیم و مبلغی را در راه خدا انفاق نماییم؟

جواب: در صورتی که احتمال دارد زمین مذکور مسجد بوده قبلاً و احتمال دارد که محل برگزاری خیرات بوده در این صورت بهتر آن است زمین مذکور را مسجد بسازند و مانع از برگزاری خیرات هم نباشند.

پولی که موعد مصرف آن نرسیده

سؤال ۹۱۵: در آمد موقوفه ای که برای عزاداری سیدالشهداء (علیه السلام) جمع آوری شده و تا زمان مصرف یک سال یا کمتر باقی مانده است، آیا جایز است با آن در فاصله مذکور تجارت نمود بطور مضاربه یا غیر آن؟ و اگر بدون تفریط خسارت دید ضمان دارد یا نه؟ و همچنین پول موجود را آیا می شود به طور قرض الحسنه به کسی داد یا به مصرف دیگر رسانید تا موعد مصرف آن فرا برسد؟

جواب: اگر حفظ آن در آمدها متوقف باشد بر قرض دادن یا تجارت با آن، متولی می تواند آنچه صلاح می داند برای حفظ مال انجام دهد، و اگر اتفاقاً خسارتی واقع شد ضامن نیست، و در غیر این صورت قرض دادن یا مضاربه و یا تجارت با آن در اختیار متولی نیست.

تبرعات عزاداری

سؤال ۹۱۶: پولهایی که مؤمنین در دهه اول محرم به یکی از معتمدین مسجد می دهند و مورد مصرف آن را روضه خوانی یا گوشت و برنج تعیین می کنند، آیا زاید آن را می توانیم در مخارج مسجد صرف کنیم؟ اگر مصرف آن را تعیین نکرده باشند می توانیم در مخارج مسجد صرف کنیم؟

جواب: در هر دو صورت باید در عزاداری صرف شود.

تبدیل ظروف قدیمی

سؤال ۹۱۷: شخصی تعدادی بشقاب وقف حسینیه محل کرده متولی حسینیه هم تعدادی بشقاب برای حسینیه خریده و آن زمان این ظرفها مورد استفاده قرار می گرفته و الان حدود ۲ الی ۳ سال است که مورد استفاده قرار نمی گیرد آیا متولی حسینیه می تواند این ظرفها را بفروشد و بجای آن چیزی که در حال حاضر مورد استفاده قرار می گیرد بخرد؟

جواب: چنانچه ظروف مذکوره در سؤال به هیچ وجه مورد استفاده نباشد و امید به استفاده از آنها ولو در آینده هم نباشد متولی حسینیه می تواند آنها را تبدیل کند به چیزهایی که مورد استفاده قرار گیرد.

تعویض ملک با وقف سید الشهداء

سؤال ۹۱۸: مسجدی است در محل که در جوار آن ملک شخصی است، در جوار ملک شخصی ملکی است که وقف سیدالشهداء (علیه السلام) است، مسجد کوچک است آیا می شود برای توسعه مسجد از ملک شخصی به مقدار لازم بردارند در قبال آن از ملک سیدالشهداء به صاحب زمین بدهند؟

جواب: در فرض سؤال جایز نیست از ملک سید الشهداء (علیه السلام) به کسی بدهند، ولی می توانند از ملک آن شخص مقداری بخزند و جزء مسجد نمایند.

خانه ای که وقف مسجد شده

سؤال ۹۱۹: شخصی خانه مسکونی خود را وقف مسجد نموده و وصیت کرده بعد از مرگ درآمد حاصله از آن تحت اختیار هیئت امنای مسجد و صرف هزینه های آن مکان شود، آیا هیئت امنای جهت توسعه مسجد و عمران آن می توانند آن خانه را به فروش برسانند و هزینه مسجد نمایند یا خیر؟

جواب: در فرض سؤال چون نظر واقف آن بوده که منزل باقی بماند و درآمد حاصله مصرف مسجد مذکور بشود، لذا فروش آن جایز نیست فقط از درآمد آن می توانند هزینه برای توسعه مسجد و عمران نمایند.

ساختن حسینیه در زمین موقوف برای مسجد

سؤال ۹۲۰: زمینی است که منفعت آن وقف مسجد شده است و از روی ناآگاهی به آن وقف، حسینیه ای به نام حضرت ابا عبدالله الحسین (علیه السلام) و ۶ باب دکان در آن احداث شده است، بعد از آن باز در همین زمین موقوفه چند دستگاه ساختمان بنا شده، آیا اینها باید ماهانه به مسجد اجاره پرداخت نمایند و یا اینکه ساختمانها و دکانها را تخریب نموده و زمین موقوفه را به حال اول برگردانند؟

جواب: اگر این زمین بنحو خاص وقف شده، مثلاً برای این که در زمین

زراعت شود و حاصل آن صرف مسجد شود و بنحو دیگری از آن استفاده نشود در این صورت باید همه بناها تخریب شوند و بنحوی که واقف تعیین نموده عمل شود و اگر واقف تعیین نحوه استفاده را ننموده و یا اینکه این نحوه استفاده را که تعیین

نموده بوده فعلاً ممکن نیست مثلاً تعیین نموده بوده که زراعت کنید و فعلاً زراعت در

آن ممکن نیست ، باید در این دو صورت بناها باقی باشند و اجاره بدهند و مال الاجاره صرف مسجد شود با نظریه متولی وقف

قرآن موقوف برای حسینیه

سؤال ۹۲۱: واقفی قرآنی را به صورت جزوه وقف حسینیه کرده و چون فقط در ایام عاشورا ممکن است قرائت بشود ، آیا بردن به مساجد دیگر محل و قرائت نمودن جایز است ؟

جواب: اگر در زمان خود واقف فقط در ایام عاشورا از حسینیه استفاده می شد و واقف عالماً به این وضع وقف کرده جایز نیست آنها را از حسینیه بیرون ببرند ، بلی اگر احراز شود که وقف جزوات برای حسینیه به این معنی بوده که در حسینیه مستقر باشد و برای مجالس فاتحه دیگر با قید برگرداندن به حسینیه ببرند جایز است بردن به مساجد دیگر .

خوراکی های زائد بر مصرف مسجد

سؤال ۹۲۲: مردم در مراسم شبهای قدر چای ، قند و سایر اشیا مانند ماست و نان به مسجد می آورند و بسیاری از این اشیا تا سال دیگر در معرض فساد واقع می گردد ، آیا می توانیم آنها را بفروشیم و یا به فقرای محله بدهیم ؟

جواب: اشیایی که از مصرف سال زیاد می آید و مورد احتیاج نیست ، تبدیل و صرف در ضروریات دیگر و امور لازمه مسجد نمایند و نان و ماستی که زیاد می آید به فقرا بدهند .

زمینی که وقف نهر آب شده

سؤال ۹۲۳: زمینی وقف آبی است ، این زمین را دیوار کشی نموده اند ، و دیوار را مقداری داخل زمین گذاشته اند ، آیا این باقی مانده از زمین را که در شاهراه مانده است دیگران می توانند تصرف کنند و نهال کاری کنند ؟

جواب: در مفروض سؤال جایز نیست مردم در باقیمانده زمین تصرف کنند مگر به اذن متولی در صورتی که منافات با وقف نداشته باشد .

اجاره دادن سهم خود از آب موقوف

سؤال ۹۲۴: شخصی آب ملکی خود را وقف بر اولاد ذکور کرده است ، بعد از فوت آن شخص یکی از پسرها آن مقدار آب را که سهم او می باشد بعنوان اجاره طویل المدت مثلاً مدت ۵۰ سال یا بیشتر اجاره داده است ، آیا این اجاره صحیح است یا خیر ؟

جواب: اجاره صحیح است تا مدت حیات ماجر ، در صورتی که ضرر به دیگر اولاد موقوف علیهم نرسد .

موقوفه برای طلاب مدرسه

سؤال ۹۲۵: موقوفه ای وقف شده که درآمد آن بین طلاب مدرسه تقسیم شود، درآمدهای موقوفات در طول پنج سال جمع آوری شده، در این مدت عده ای از طلاب منتقل شده اند به مدرسه دیگر وعده ای جدید آمده اند، اکنون پولها را می خواهیم تقسیم کنیم، طلاب گذشته که هنگام حصول درآمد بوده اند آیا مستحق هستند و همچنین طلابی که بعد از حصول ربح و قبل از تقسیم آمده اند مستحق می باشند یا نه؟

جواب: درآمدهای سابق را باید به طلاب سابق داد چونکه حق آنها به درآمدهای سابق تعلق گرفته بود، لکن در اثر قصور یا تقصیر به آنان

نرسید، ولی درآمدهای بعد از خروج طلاب سابق را باید به طلاب جدید

داد.

سؤال ۹۲۶: طلاب علوم دینی که مشغول تحصیل در حوزه و دانشگاه می باشند، آیا می توانند از امکانات حوزه علمیه مثل حجره و شهریه استفاده نمایند؟

جواب: در صورتی که حقیقتاً محصل علوم دینیه باشد مشمول اوقافی که برای طلاب علوم دینیه وقف شده می شود و اما شهریه ای که می گیرند

منوط به رضایت مرجعی است که به آنان شهریه می دهد .

احکام مسجد

داخل شدن کفار در مسجد

سؤال ۹۲۷: آیا داخل شدن کفار در مسجد برای شنیدن مطالب اسلامی جایز است؟

جواب: جایز نیست .

جشن گرفتن در مسجد

سؤال ۹۲۸: آیا جشن گرفتن برای ولادت ائمه (ع) در مسجد جایز است؟ در صورت همراه بودن با سوت و کف چطور؟

جواب: گرفتن جشن جایز است اگر چه همراه با دست زدن باشد، به شرط اینکه دست زدن به نحو لهوی نباشد و باعث تهییج نشود و باعث هتک مسجد بوسیله سوت زدن یا کار دیگری نشود .

خارج نمودن لوازم مسجد

سؤال ۹۲۹: آیا جایز است لوازم مسجد از قبیل کولر و بلندگو و فرش جهت استفاده شخصی مثل فاتحه یا عروسی و یا استفاده پیش نماز مسجد از مسجد خارج شود؟

جواب: دائرمدار توسعه و ضیق وقف می باشد .

متولی خاص برای مسجد

سؤال ۹۳۰: اگر واقف مسجد متولی خاصی را برای اداره آن مسجد نصب نموده، آیا متولی می تواند بحسب مصالح اجتماعی، مثل اعلم بودن و سید بودن امام جماعت در نصب و عزل امام جماعت دخالت کند و آیا نصب چنین تولیتی نسبت به مسجد نافذ است؟ یا اینکه وقف تحریر ملک است و مسجد المسلمین کسوقهم؟

جواب: احوط مراعات نظر واقف است .

شرط در ضمن وقف

سؤال ۹۳۱: واقف مسجد هنگام وقف شرط نموده که امامت جماعت با اولاد او باشد و اگر در اولاد او روحانی نبود با اذن آنها باشد، آیا این شرط نافذ است؟ حکم تخلف از آن شرط چیست؟

جواب: احوط مراعات نظر واقف است .

اقامه مجالس در مسجد

سؤال ۹۳۲: مسجدی که متولی دارد آیا اقامه فواتح و مجالس روضه خوانی و غیره منوط به اجازه اوست که بدون اجازه او اقامه مجلس حرام است؟

جواب: در صورتی که متولی از طرف حاکم شرع یا واقف مسجد برای مصالح و امور مربوطه تعیین شده باشد در اقامه فواتح و مجالس و غیره لازم است با نظر و صلاحدید او انجام گیرد، و در صورتی که صلاح نداند جایز نیست.

اجرت اقامه عزا در مسجد

سؤال ۹۳۳: برای اقامه مجالس عزا و اطعام و شادی در مسجد، آیا می توان اجرتی مطالبه کرد یا بر همگان مباح است؟

جواب: بلی متولی مسجد می تواند جهت مصرف آب، برق، گاز و خدمت خادم برای اقامه مجالس مبلغی مطالبه کند، ولی در عوض استفاده از مسجد نمی توان اجرت گرفت.

ساختن خانه در زیرزمین مسجد

سؤال ۹۳۴: زمینی برای مسجد خریداری شده و در آن زمین مسجد بنا شد و در صحن آن مسجد آشپزخانه و دستشویی بنا گردید آیا می توان برای خادم مسجد خانه ای در زیر زمین مسجد احداث کرد؟

جواب: چنانچه زیرزمین جزء مسجد نباشد در آن خانه از برای سکناي خادم بسازند و چنانچه خانه ساختن لازم نباشد می توانند از برای نفع مسجد اجاره دهند.

تجدید بنای مسجد بصورت چند طبقه

سؤال ۹۳۵: اگر مسجدی را با اهداف چند منظوره به صورت چند طبقه تجدید بنا کنند آیا علاوه بر طبقه اول که به طور یقین به مسجد بودن خود باقی است، طبقات دیگر حکم مسجد را دارند یا خیر؟

جواب: تمام طبقات متعلق به مسجد می باشد و باید با اجازه متولی سابق باشد و هر طور صلاح بداند از طبقات بعدی به نفع مسجد استفاده کند.

تخریب مسجد و ساختن مسجدی کنار آن

سؤال ۹۳۶: اگر مسجد سابق را تخریب کنند و در کنار آن مسجد دیگری بسازند با توجه به اینکه صیغه مسجد بودن برای مسجد فعلی انشاء نشده، آیا جایز است در بخشی از این مکان مخصوصاً طبقه بالا (محل بانوان) صیغه مسجدیت نخوانند؟

جواب: در صورتی که طبقه بالا را به عنوان مسجد بودن ساخته اند و در آن اقامه نماز شده، نمی توان آنرا تغییر داد، ولی اگر آنرا به عنوان مسجدیت نساختند یا هنوز به عنوان مسجد در آن نماز خوانده نشده، می توان به قصد حسینیه یا غیره آن را

مورد استفاده قرار داد .

سؤال ۹۳۷ : الف) مسجدی به قصد توسعه

تخریب شد و مسجد دیگری را در کنار مسجد سابق ساختند ، و وسایل مسجد سابق از قبیل آجر و آهن آلات و درب و پنجره و . . . کلا- در مسجد فعلی به کار گرفته شده است ، آیا اشکال دارد یا خیر ؟ ب) برخی از مؤمنین کمک های نقدی و غیر نقدی خود را به قصد توسعه مسجد سابق اعطا کرده اند ولی این کمکها در مسجد فعلی استفاده شده ، با فرض رضایت یا عدم رضایت این افراد تکلیف شرعی چیست ؟

جواب : الف) چنانچه استفاده از آن وسایل در مسجد سابق ممکن نبوده اشکال نداشته است ، ولی اگر ممکن بود همانجا را دوباره ساخت و وسائل را در جای دیگر (مسجد فعلی) مصرف کرده اند اشکال داشته ، اما حالا که مسجد فعلی ساخته شده ، باقیمانده اش اشکال ندارد مادامی که شروع به ساختن مسجد سابق نکرده اند . ب) چنانچه راضی باشند اشکالی ندارد ، و در غیر اینصورت متخلف ضامن است .

افتادن حیاط مسجد در خیابان

سؤال ۹۳۸ : مسجدی است که تجدید بنا شده و هم اکنون حیاط سابق آن جزء طرح توسعه خیابان شده ، رفت و آمد مردم از این مکان چه حکمی دارد ؟ و نیز با احتمال عبور حیوانات مخصوصا حیوانات نجس العین یا افتادن نجاسات در این محل آیا اهل محل تکلیفی دارند ؟

جواب : اگر حیاط جزء مسجد بوده فعلا هم مسجد می باشد و باید احکام مسجد را حتی المقدور در آن رعایت کنند ، ولی چنانچه آسفالت یا خاک جدید ریخته اند تنجیس اینها اشکال ندارد ،

و تطهیرش لازم نیست .

احکام وصیت

احکام وصیت

شخصی که وصیت نکرده

سؤال ۹۳۹: اگر شخصی وصیت نکند آیا مستحق ثلث می باشد؟ مصارف کفن و دفن و فاتحه او در صورتی که و ارث صغیر یا سفیه یا غایب داشته باشد چگونه تأمین شود؟

جواب: چنانچه وصیت نکند مستحق ثلث نیست و بعد از اخراج آنچه از اصل خارج می شود، جمیع مابقی ملک ورثه می شود و ورثه کبار اگر مایل باشند از حصه خود فاتحه و رسومات را انجام دهند .

مدت وصیت

سؤال ۹۴۰: اگر موصی برای عمل کردن به وصیت در مورد مال الوصیه برای وصی تعیین مدت نکرده باشد، تکلیف وصی چگونه است؟

جواب: مادامی که مال باقی است به وصیت عمل نماید .

وصیت به اولویت

سؤال ۹۴۱: متوفی که دین بر گردن داشته در وصیت قید می کند جهت خرید مغازه، فرزندش که مستأجر مغازه است از سایرین مقدم می باشد، حال اگر بخواهد مغازه را به مدت یکسال و نیم بخرد آیا می توان به او داد؟ یا باید دیگری را پیدا کنند که نقد بخرد، تا پولش به مصارف معینه برسد؟

جواب: باید برای تأمین و اداء دیون میت مغازه به فروش برسد، نهایتاً اگر کسی نقد می خرد ولو به مقدار کمتر باید بفروشند و اگر کسی نبود که نقداً خریداری کند چون فعلاً در اجاره فرزند میت است به کسی که کمتر از یکسال و نیم می خرد باید بفروشند و اگر هیچ کدام نشد می تواند فرزندی که مستأجر است بخرد .

ثبت نام برای حج قبل از مردن

سؤال ۹۴۲: شخصی برای همسر یا فرزند خود برای سفر حج ثبت نام می کند و فیش تهیه می کند، قبل از رسیدن وقت آن از دنیا می رود آیا صرف این ثبت نام حکم وصیت را دارد؟

جواب: در مفروض سؤال حکم وصیت را ندارد .

کسی که وارث ندارد

سؤال ۹۴۳: کسی که هیچ وارث سببی و نسبی ندارد آیا وصیت او نسبت به مازاد بر ثلث اموال خود متوقف بر اذن و اجازه امام (علیه السلام) و حاکم شرع می باشد؟

جواب: علی القاعده وصیت در اکثر از ثلث منوط به اذن ورثه می باشد، لذا در مفروض سؤال باید از امام (علیه السلام) اذن بگیرند علی الاحوط، اگر چه ممکن است که از بعض اخبار استفاده شود که در جمیع مال نافذ است.

احکام وصی

رد وصیت بعد از فوت موصی

سؤال ۹۴۴: اگر خبر وصیت بعد از فوت وصی به موصی برسد، آیا بر وصی جایز است وصیت را رد کند؟
جواب: جایز نیست.

تعیین دو وصی

سؤال ۹۴۵: شخصی دو وصی برای خود قرار داده آیا یکی از این دو وصی می تواند ثلث خانه را به وصی دیگر بدهد و آن دیگری هم تمام آن را به پسر کوچکتر موصی بدهد؟

جواب: یکی از وصی ها، وصی بودن خودش را نمی تواند به وصی دیگر واگذار نماید، اما اگر این ثلث را به عنوان این که وصی دیگر شخص امینی است در اختیار او قرار دهد و او هم با تشخیص نظر خود عمل نماید اشکالی ندارد.

تعیین وصی و ناظر

سؤال ۹۴۶: الف) آیا با تعیین و قبول ناظر و امضاء وصیت نامه، ناظر می تواند بعد از فوت آن شخص منصرف شود؟

ب) آیا شخصی که وصی شده است می تواند بدون نظارت ناظر به طور دلخواه خود به وصیت عمل کند؟

جواب: الف) در فرض مذکور حق انصراف ندارد علی الاظهر. ب) خیر بلکه کارهای وصی باید با نظارت ناظر باشد.

ممانعت از اجرای وصیت

سؤال ۹۴۷: شخصی به خط خود وصیت نامه ای نوشته و فرزند غیر ارشد خود را بدون علم و اطلاع وی وصی قرار داده که بعد از فوت باغ و ملک من را بفروشد و ثلث آن را صوم و صلاه و خیرات معینه و حج بجای آورد، وصی به تمام وصایا عمل نموده الا حج، اولاد ارشد مدعی شده که به باغ و ملک احتیاج دارم و اولاد ارشد من هستم و حج را خودم انجام می دهم و باغ و ملک را به تصرف خود گرفته و مدت ۱۳ سال است از حج خودداری نموده و می نماید آیا این حج به عهده اولاد ارشد

است که قبول کرده یا به عهده وصی؟

جواب: بر وصی واجب است که انفاذ وصیت را حتی المقدور بنماید ولو به شکایت و گرفتن زمین باشد.

تعیین زارع از طرف وصی

سؤال ۹۴۸: اگر موصی شخص خاصی را برای زراعت زمین مورد وصیت، تعیین نکرده باشد، پس از فوت او آیا پسر او باید در آن زمین زراعت کند

یا آن که وصی باید شخصی را به اختیار خودش برای زراعت در آن زمین تعیین

نماید؟

جواب: وصی باید تعیین نماید و بهتر آن است که پسر زارع را تعیین

نماید.

مال مورد وصیت

مال مشاع

سؤال ۹۴۹: شخصی به ثلث وصیت کرده اما از بین املاک معین نکرده، اکنون به چه صورت ثلث را جدا کنند و حال آن که نسبت به تمام اموال مشاع است؟ و اگر در میان ورثه صغیر باشد جدا کردن ثلث در چه هنگام است؟

جواب: در فرض سؤال باید تمام اموال آن مرحوم را قیمت کنند و بعد از مجموع آن، یک سوم را جهت مصرف در موارد وصیت در اختیار وصی قرار دهند و دو سوم دیگر را بین ورثه تقسیم نمایند و سهم صغیر را هم باید در اختیار قیم قرار دهند.

تبدیل مال مورد وصیت

سؤال ۹۵۰: اگر محل اقامت وصی به محل زمین مال الوصیه دور باشد و برای او پیدا کردن شخصی برای حفظ مال الوصیه مشکل باشد، آیا وصی می تواند زمین آن محل را بفروشد و به محلی که مورد اطمینان است تبدیل نماید؟

جواب: نمی تواند تبدیل نماید.

سؤال ۹۵۱: آیا وصی بجهت ابقاء مال الوصیه جایز است مال الوصیه را به عنوان وقف به تصرف اداره اوقاف بدهد؟

جواب: جایز نیست.

وصیت به چیزی که در زمان حیات از بین رفته

سؤال ۹۵۲: اگر وصیت کند فلان چیز را بفروشید و به نماز و روزه بدهید و آن چیز در زمان حیات خود او از بین رفته و او متوجه نشده تا وصیت را تغییر دهد آیا باید از اموال دیگر او فروخته شود و به وصیت عمل کنند؟

جواب: در فرض سؤال لازم نیست چیزی از اموال او را بفروشند و به وصیت او عمل کنند

وصیت به عمل خاص

وصیت به نماز و روزه

سؤال ۹۵۳: اگر میت وصیت کرد که چند سال نماز و روزه برایم بدهید، حداقل چند سال باید انجام داد؟

جواب: اگر سه سال نماز و روزه برایش بگیرند و بخوانند کفایت می کنند.

سؤال ۹۵۴: اگر کسی وصیت کند که من نماز و روزه بدهکار هستم اما تصریح نکرده که برای من قضا کنید یا این که تصریح کرده که عبادت‌های فوت شده را قضا کنید، منتها از طرفی او وصیت به ثلث نکرده، آیا ورثه از اصل مال مبلغی را به کسی بپردازند تا برای میت نماز و روزه قضا کند؟ یا اول ثلث را جدا کنند و از ثلث مصرف کنند؟

جواب: اجرت نماز و روزه های مذکور در صورت وصیت از ثلث اموال ما ترک اداء می شود نه از اصل، ولی در صورتی که گفته باشد نماز و روزه بدهکارم و پسر بزرگ مطمئن شد بر این مطلب، بر او واجب است از طرف پدر قضا نماید، مگر آن که از ثلث ترکه برای او نماز و روزه داده باشند و یا کسی تبرعاً قضاء نموده باشد.

وصیت به وقف اموال

سؤال ۹۵۵: شخصی وصیت کرده که اموال او را بعد از فوت وقف کنند، ورثه اجازه ندادند و عمل به وصیت نکردند حتی از ثلث، آیا تنفیذ وصیت نسبت به ثلث واجب است و اگر ورثه عمل نکردند بر عهده چه کسی می باشد؟

جواب: تنفیذ وصیت از ثلث واجب است بر وصی و بر عهده ورثه نیز می باشد و چنانچه عمل به وصیت نمایند بر حاکم شرع

است که آنها را وادار نماید و الاً بر حاکم شرع است که خود در صورت امکان وصیت را در ثلث تنفیذ نماید .

وصیت دفن در مکان خاص

سؤال ۹۵۶: آیا وصیت پدر به دفن یا عدم دفن در مکان خاص نافذ است؟ (گرچه وصی خاص وجود نداشته باشد .)

جواب: نافذ است علی الاظهر .

امور خیریه

سؤال ۹۵۷: شخصی وصیت کرده ثلث کلیه ما یملکم از نخیل و فصیل و سایر اشجار و اراضی مزروعی و غیره بعد از افراز و فروش صرف شود در کفن و دفن و سایر مخارج مرسوم محلی و ما بقی از ثلث در امور خیریه از قبیل نماز و روزه و . . . مصرف شود . و این شخص بدهکار واجبات بدنی و مالی از حج و زکات و خمس و نماز و روزه نیست آیا جایز است مقدار اموال اضافی از ثلث را خرج تعمیر مسجد که ناتمام مانده و بانی ندارد کنند؟

جواب: احتیاطاً مقداری نماز و روزه بدهند و بقیه را در تعمیر مسجد صرف کنند .

وصیت کردن به حج

سؤال ۹۵۸: شخصی در زمان حیات خود وصیت می نماید فلانی به نیابت از من حج انجام دهد ، بعد از فوت او ورثه ، کس دیگری را می فرستند آیا این از نظر شرعی جایز است؟ و آیا کسی که قبول می کند این عمل را که بر خلاف وصیت است ، عمل حرام مرتکب شده؟

جواب: جایز نیست بر خلاف وصیت عمل نمایند و تصرف شخص ثالث در آن فیشی که وصیت شده که به شخص معین بدهند جایز نیست و حرام است .

وصیت به منافع نخلستان

سؤال ۹۵۹: شخصی در وصیت نامه خود نسبت به ثلثش که در نخلهای خرما است ، چنین وصیت کرده: فهو (یعنی ثلث نخیل) لاولادی الذکور لیس لاحد من اولادی و غیرهم آن بیع ای نخل منها ، و اذا عجز عن مباشرتها فیترکها للعالم . . . (۲) با توجه به این مقطع از وصیت سؤالات زیر برای ورثه ذکور

مطرح است:

۱ آیا این عبارت وصیت دلالت بر تملیک ثلث برای فرزندان ذکور می کند؟

۲ اگر تملیک کرده ورثه می توانند بفروشند؟ یا باید طبق وصیت عمل نکنند؟

۳ آیا بچه نخل که بعد بوجود می آید حکم اصل نخل را دارد که نمی توان آن را فروخت؟ (حتی در صورت خوف تلف بواسطه گراز و امثال آن و صورت عدم احتیاج به آن برای کاشت).

جواب: ۱ از مجموع عبارتهای وصیت چنین استفاده می شود که باید اصل ثلث همیشه باقی بماند و منافع آن طبق وصیت عمل شود.

۲ اصل

ثلث را نمی توانند بفروشند و باید طبق وصیت عمل نمایند .

۳ بچه نخلها در حکم منافع می باشد که می توانند آنها را بفروشند و یا بنحو دیگری استفاده کنند علی الاظهر .

احکام ارث

وراث نسبی

سؤال ۹۶۰ : ۱ افراد نسبی خانواده شامل چه کسانی هستند ؟ ۲ آیا شامل خانواده پدر می شوند ؟ ۳ آیا شامل خانواده مادر می شوند ؟

جواب : ۱ افراد نسبی عبارتند از پدر و مادر و پدربزرگها و مادربزرگها و عموها و عمه ها و اولاد آنها و دایی ها و خاله ها و اولاد آنها . ۲ آری شامل افراد مذکور در خانواده پدری می شود . ۳ آری شامل افراد مذکور در خانواده مادری می شود .

دسته اول

سؤال ۹۶۱ : پدری است که یک پسر دارد و دو دختر دارد و از این پسر دو نوه دارد ، پسر فوت می کند و بعد از مدتی پدر فوت می کند : ۱ حکم ارث ایشان چیست ؟ ۲ با توجه به این که پدر مبلغی پول از پسر طلبکار بوده آیا حج بر گردن او ثابت می شود ؟ ۳ پدر وصیت کرده سهمیه دخترانم از ارث بطور کامل و یکجا بدهید و سهمیه نوه هایم (یعنی فرزندان پسرش) را زمانی که به سن تکلیف رسیدند و صاحب خانه وزندگی شدند تدریجاً بدهید ، چگونه به وصیت او عمل می شود ؟

جواب : ۱ بعد از فوت پسر پدر از مجموع ترکه او یک ششم ارث می برد و بعد از فوت پدر دو دختر وارث منحصر تمامی ترکه پدر می باشند . ۲ اگر یقین دارند که سهم الارث از پسرش و طلبی که از او داشته برای حج کافی بوده مستطیع بوده و باید از طرف

او حج بجا بیاورند ولو از میقات و نسبت به ترکه او حج مقدم است و باید بعداً باقیمانده ماترک را بین دخترها تقسیم نمایند .

۳ با وجود دختران به نوه های مذکور سهمیه ارثی نمی رسد مگر آن که با قرائن و شواهد معلوم شود که منظور آن مرحوم از سهمیه نوه ها وصیت به ثلث مال آن مرحوم باشد که در این صورت باید یک سوم اموال ماترک او را بعد از بلوغ و رشد نوه ها بین آنان تقسیم و تحویل دهند و ممکن است مقصود او آن باشد که آن مقداری که اگر پدرشان زنده بود می برد ، همان مقدار را از ثلث بعد از بلوغشان بدهید که اگر از قرائن معلوم شد باید عمل نمایند .

پدر و فرزند

سؤال ۹۶۲: بچه ای که در کودکی بعد از پدر بمیرد چه دختر باشد و یا پسر و ارثش چه کسی است؟ اگر بعد از مادر بمیرد چگونه است؟

جواب: اگر بعد از پدر بمیرد و مالی داشته باشد به مادرش می رسد و اگر بعد از مادر بمیرد به پدر می رسد و اگر پدر و مادر نداشته باشد بحسب طبقات ارث تقسیم می شود و به طبقه دوم می رسد و اگر طبقه دوم نبود به طبقه سوم می رسد .

زوج و زوجه

فوت زوجه بعد از زوج

سؤال ۹۶۳: در تقسیم اموال میت آیا ارث زوجه او را که مرده است باید پردازند؟

جواب: اگر زوجه بعد از زوج فوت کرده باشد حصه زوجه را باید به ورثه زوجه بدهند .

ارث بردن زن از آب

سؤال ۹۶۴: آیا زن از آب ارث می برد؟

جواب: فقط از آب موجود در محل در زمان فوت ارث می برد ، اما آبهایی که بعد از فوت موجود می شود باقی ورثه ارث می بردند و زن ارث نمی برد .

ارث از آب و زمین

سؤال ۹۶۵: شخصی از چاه عمیقی که در روستا بین چند نفر مشترک است حدود یک شبانه روز از آب آن شریک است ، حالا که فوت شده آیا زوجه او هم از این آب و زمین و موتور آب ارث می برد؟ یا فقط به فرزندان شخص می رسد؟ و اگر از عین اینها ارث نمی برد ، در رابطه با قیمت اینها چطور؟

جواب: در مفروض سؤال زوجه آن مرحوم فقط از زمین و مجرای آن چاه ارث نمی برد ، ولی از قیمت بقیه متعلقات آن از قبیل خود موتور و ساختمانی که جهت حفاظت موتور ساخته شده ارث می برد ، در ضمن این مسئله در توضیح المسائل ما

بیان شده ، به مسئله ۲۷۸۲ مراجعه نمایید .

مرگ همزمان متوارثین

سؤال ۹۶۶: میراث مرگهای دسته جمعی (تصادف ، زلزله و ...) به چه نحو باید تقسیم شود ؟

جواب : ارث کسانی که خانه بر آنها خراب شده و ارث کسانی که با هم غرق شده اند به این نحو است که هر کدام فرض می شود سابقاً مرده و ارثش به دیگری می رسد و از او به وارثش می رسد و اما در غیر این دو صورت ارث هر کدام به وارث خودش می رسد .

والحمد لله

رب العلمين والصلوات و السلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين پايان جلد اول از كتاب استفتائات حضرت آيت الله العظمى

شاهرودى حاج سيد محمد

حسينى شاهرودى

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریان‌های اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می‌نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

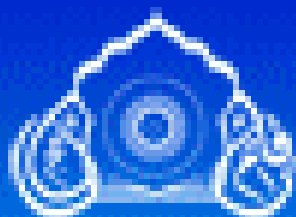
ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

خانه کتاب

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

